

Vejledning om valg af uddannelse og erhverv

2007

**DANMARKS
EVALUERINGSINSTITUT**

Vejledning om valg af uddannelse og erhverv

© 2007 Danmarks Evalueringsinstitut
Trykt hos Vester Kopi

Eftertryk med kildeangivelse er tilladt

Bemærk:

EVA sætter komma efter Dansk Sprognævns anbefalinger, dvs. at der som hovedregel ikke sættes komma foran ledsætninger.

Bestilles hos:

Alle boghandlere eller på EVA's hjemmeside
www.eva.dk

40,- kr. inkl. moms

ISBN 87-7958-360-1

Foto: Scanpix/BAM Kirsten Bille

Indhold

Forord	7
1 Resume	9
2 Indledning	13
2.1 Baggrund	13
2.2 Formål	13
2.3 Evalueringsgruppe og projektgruppe	14
2.4 Dokumentation og metode	14
2.5 Vurderinger, anbefalinger og opfølgning	15
2.6 Rapportens opbygning	16
3 Vejledning om valg af uddannelse og erhverv	17
3.1 Vejledningsreformen	17
3.2 Udgangspunkter for evalueringen	19
3.2.1 Evalueringens genstand	19
3.2.2 Tidspunktet for evalueringen	21
3.2.3 De nationale mål som vurderingsramme	21
3.3 Overvejelser i forhold til vejledningen	23
4 Ungdommens Uddannelses-vejledning	27
4.1 Organisatoriske rammer	27
4.1.1 Kommunalt samarbejde og ledelsesrum	28
4.1.2 Intern organisering af vejlederne	32
4.2 Vejledningsindsatsen	35
4.2.1 Målgrupper for vejledningen	36

4.2.2	Identifikation af unge med særlige behov for vejledning	36
4.2.3	Tilrettelæggelse af vejledningen	40
4.2.4	Specialisering af vejlederne	43
4.2.5	De unges tilfredshed med vejledningen	45
4.2.6	Forældreinddragelse i vejledningen	47
4.3	Sammenhæng og samarbejde	50
4.3.1	Sammenhængende uddannelsesplanlægning	50
4.3.2	UU-centrenes samarbejde med folkeskolens UEA-lærere	54
4.3.3	UU-centrenes samarbejde med ungdomsuddannelserne	58
4.3.4	UU-centrenes samarbejde med produktionsskolerne	63
4.3.5	UU-centrenes samarbejde med de kommunale forvaltninger	66
4.3.6	UU-centrenes samarbejde med AF, VFU og erhvervslivet	68
4.4	Kompetenceudvikling	71
4.4.1	Vejledernes baggrund og erfaringer	71
4.4.2	Kompetenceudvikling og god vejledning	74
4.5	Kvalitetsarbejde	77
4.5.1	Målsætninger	77
4.5.2	Dokumentation og opfølgning	79
4.5.3	Evalueringskultur og fælles refleksion	82
5	Studievalg	85
5.1	Organisering	85
5.1.1	Studievalgscentrenes tilknytning til Undervisningsministeriet	85
5.1.2	Intern styring af studievalgscentrene	88
5.2	Vejledningsindsatsen	90
5.2.1	Målgrupper	90
5.2.2	Organisering af centrenes vejledningsindsats	93
5.2.3	Studievalgsvejledningens synlighed	100
5.2.4	Personer med betydning for de unges valg af uddannelse	104
5.3	Samarbejdet med uddannelsesinstitutioner og øvrige interessenter	105
5.3.1	Studievalgscentrenes samarbejde med de gymnasiale uddannelsesinstitutioner	106
5.3.2	Kollektiv vejledning	111
5.3.3	Samarbejde om gruppen af unge med særlige vejledningsbehov	112
5.3.4	Studievalgscentrenes samarbejde med erhvervsuddannelserne	116
5.3.5	Studievalgscentrenes samarbejde med de videregående uddannelser	117
5.3.6	Studievalgscentrenes samarbejde med AF og VFU	119
5.3.7	Studievalgscentrenes samarbejde med erhvervslivet	121
5.4	Kompetenceudvikling	123
5.4.1	Studievalgsvejledernes vejledningsbaggrund	124

5.5	Kvalitetsarbejde	129
5.5.1	Målsætninger for vejledningen	129
6	Vejledningsportalen	135
6.1	Formål	135
6.2	Vejledningsportalens kvalitetsarbejde	136
6.3	Vejledningsportalen som redskab	137
6.3.1	Velfungerende redskab for vejlederne	137
6.3.2	De unges brug af vejledningsportalen	138
6.3.3	Målrettet de ressourcestærke unge	141
7	Vejlederuddannelsen	145
7.1	Formål	145
7.2	Uddannelsens udbredelse	146
7.3	Vejledernes udbytte af uddannelsen	148
8	Det Nationale Dialogforum	151
8.1	Formål	151
8.2	Rolle i vejledningssystemet	151
9	Sammenhænge, mål og resultater	153
9.1	Hvad er lykkedes?	153
9.2	Generelle udfordringer	155
9.3	Vejledningen i forhold til de nationale mål	160
Appendiks		
Appendiks A	Oversigt over anbefalinger	167
Appendiks B	Kommissoriet for evalueringen	175
Appendiks C	Evalueringsgruppens medlemmer	179
Appendiks D	Dokumentation og metode	181
Rapporter fra EVA		189

Forord

Denne evaluering handler om vejledningen til unge om deres valg af uddannelse og erhverv. Den sætter også fokus på de organisatoriske rammer for vejledningsindsatsen der blev etableret med den reform om uddannelses- og erhvervsvalg der trådte i kraft 1. august 2004.

Baggrunden for reformen var et ønske om at skabe en mere sammenhængende vejledningsindsats, øge helhedsorienteringen og styrke vejledningsindsatsen i forhold til unge med særlige vejledningsbehov. Reformen satte nationale mål for vejledningen, og ansvaret for vejledningen om overgangen mellem uddannelser og mellem uddannelser og erhverv blev samlet i to nye typer vejledningscentre: Ungdommens Uddannelsesvejledning og Studievalg. Desuden blev der taget en række andre initiativer for at styrke vejledningen, herunder især en national vejledningsportal.

Evalueringen belyser i hvilket omfang vejledningsindsatsen lever op til de nationale mål. Den vurderer vejledningscentrenes arbejde og den vejledning der foregår via vejledningsportalen. Den vurderer også vejledningsreformens forskellige elementer og samspillet mellem dem.

Det er vores forventning at evalueringsrapporten vil indgå i grundlaget for den revision af vejledningsloven der skal finde sted i folketingsåret 2007/08. Samtidig håber vi at vejledningscentre, skoler og kommuner såvel som Undervisningsministeriet vil anvende rapportens vurderinger og anbefalinger i deres arbejde med at udvikle kvaliteten af deres vejledningsindsatser.

Evalueringen indgår i EVA's handlingsplan for 2006 og er gennemført i perioden februar 2006 til februar 2007.

Lars Goldschmidt
Formand for evalueringsgruppen

Agi Csonka
Direktør for EVA

1 Resume

Denne evaluering vurderer den vejledning der gives til unge om deres valg af uddannelse og erhverv. Den vurderer også de organisatoriske rammer for vejledningsindsatsen der blev etableret med den reform om uddannelses- og erhvervsvalg der trådte i kraft den 1. august 2004.

Evalueringen afdækker i hvilket omfang vejledningen lever op til de nationale mål, og den undersøger reformens forskellige elementer og samspillet mellem dem. Evalueringen fokuserer på vejledningscentrenes arbejde. Mere specifikt undersøger den hvordan vejledningscentrene organiserer vejledningen, hvordan samarbejdet mellem vejledningscentrene og uddannelsesinstitutionerne foregår, og hvad vejledningen indeholder. Endelig undersøger evalueringen den vejledning der foregår via den virtuelle nationale vejledningsportal.

Konklusion

Evalueringen viser at organiseringen i centre omkring Ungdommens Uddannelsesvejledning, der vejleder om valg af ungdomsuddannelse og erhverv, og omkring Studievalg, der vejleder om valg af videregående uddannelse og erhverv, har betydet at vejlederne har fået en stærkere identitet. Opbygningen af professionelle miljøer skal også ses i lyset af at centrene i stigende grad engagerer fuldtidsansatte vejledere.

Evalueringen viser desuden at den virtuelle vejledningsportal som særligt retter sig mod ressourcestærke unge og vejledere, er velfungerende, ikke mindst i forhold til at give brugerne informationer.

Samtidig viser evalueringen nogle generelle udfordringer i vejledningen. Den er ikke tilstrækkeligt sammenhængende, den er ikke målrettet de unge der har særlige behov for vejledning, og der mangler fokus på vejledningens effekt.

Vigtigste anbefalinger

Evalueringsens anbefalinger sigter mod at styrke implementeringen af intentionerne i vejledningsreformen.

Etabler et system til systematisk og ensartet dataoverførsel

Undervisningsministeriet bør etablere et nationalt system der kan sikre en systematisk og ensartet dataopsamling i elektronisk form om den enkelte unge. Systemet bør tænkes sammen med den uddannelsesplan som hver elev skal udarbejde inden afslutningen af folkeskolen, og som beskriver den unges planer for fremtiden.

Når den unge går fra én uddannelsesinstitution til en anden, fx fra folkeskolen til en erhvervsuddannelse, overføres informationerne om den unge ikke mellem de to systemer. De unges uddannelsesplaner bruges sjældent når de forlader folkeskolen, og slet ikke i kontakten mellem ungdomsuddannelserne og studievalgsvejledningen. En systematisk dataoverførsel mellem overgangsvejlederne og uddannelsesinstitutionerne skal sikre at den institution der modtager den unge, ved hvilken vejledning og anden faglig, social og personlig støtte den unge har fået, og om der er et behov for at støtte den pågældende. Det er en forudsætning for at nå gruppen af unge med særlige behov for vejledning der netop er defineret ved deres behov for støtte.

Den systematiske dataoverførsel skal altså støtte de unge og gøre det muligt både at skabe progression i vejledningen og sætte hurtigt og målrettet ind, fx hvis den unge har indlæringsvanskeligheder som følge af ordblindhed.

Definer gruppen af unge med særlige behov for vejledning

Undervisningsministeriet bør i samarbejde med forskningsverdenen og med Ungdommens Uddannelsesvejledning og Studievalg udarbejde en definition af hvilke unge der har særlige behov for vejledning. Definitionen skal herefter operationaliseres i lokale mål som er handlingsanvisende, og som afspejler hvordan man lokalt prioriterer uddannelses- og erhvervsvejledningen af de unge.

Den nuværende afgrænsning af unge med særlige behov for vejledning der er fastsat i regelgrundlaget, giver et uensartet og utilstrækkeligt grundlag for at kunne fokusere og prioritere vejledningsindsatsen. Det har medført usikkerhed om hvem målgruppen er, og hvad det betyder både for vejledningen af unge der hører til målgruppen, og for andre unge når afgrænsningen skal omsættes i praksis. En fælles definition og lokale mål skal danne grundlag for en målrettet indsats for de unge der har særlige behov for vejledning.

Fokuser og differentier vejledningen

Vejledningscentrene bør fokusere vejledningen på unge med særlige behov for vejledning. Nogle unge skal ikke alene have mere vejledning end andre, men også anderledes vejledning. Det betyder at vejledningscentrene i højere grad bør differentiere redskaberne, aktiviteterne i vejledningen og omfanget af den.

Vejledningen er ikke målrettet unge med særlige behov for vejledning. Det skyldes at vejledningscentrene og andre personer med en vejledende funktion har vanskeligt ved at definere hvilke unge der har særlige behov for vejledning, og at de ikke automatisk har kontakt med disse unge. Det skyldes også at de typisk vægrer sig ved at prioritere vejledningsindsatsen fordi de mener at alle unge i princippet har behov for vejledning, og at det ikke tilkommer dem at prioritere. Et større fokus på de unge som har et særligt behov for vejledning, kan bidrage til at unge som ellers ikke ville tage en uddannelse eller finde et arbejde, får den nødvendige støtte til det.

Skab klarere roller

Undervisningsministeriet bør skabe klarere roller dels for gennemførelsesvejlederne på de gymnasiale uddannelser, dels for UU-vejlederne og for studievalgsvejlederne. Rollerne bør afspejle at vejledningen i særlig grad retter sig mod unge med særlige behov, og på den måde understøtte en differentieret vejledningsindsats. De ændrede roller betyder bl.a. at gennemførelsesvejlederne på ungdomsuddannelserne får ansvar for at identificere unge med særlige behov for vejledning – ud over at varetage vejledning om gennemførelse – mens UU-centrene og studievalgsvælgscentrene fortsat skal vejlede disse unge.

Den nuværende rollefordeling er ikke tilstrækkeligt tydelig, og den tilgodeser ikke i tilstrækkelig grad at vejledningen skal have fokus på unge med særlige behov. Det har medført usikkerhed om ansvarsfordelingen mellem de forskellige vejledere, og det har fx været medvirkende til at samarbejdet mellem gennemførelsesvejlederne på de gymnasiale uddannelser og studievalgsvælgsvejlederne typisk drejer sig om praktiske forhold i stedet for at handle om de unge. De ændrede roller vil både udnytte at studievalgsvælgsvejledningen er forankret i professionelle vejledningsmiljøer, og at gennemførelsesvejlederne har kendskab til de unge gennem kontakten i de unges uddannelsesmiljø.

Opsaml viden om hvad der virker

Undervisningsministeriet bør etablere et nationalt system til at registrere hvilken kollektiv og individuel vejledning de unge får. Systemet bør være nationalt forankret for at sikre at registreringen er systematisk og ensartet. I den forbindelse er det vigtigt at være opmærksom på at vejledning er mere end den individuelle vejledningssamtale, fx kollektive arrangementer og gruppevejledning. Et nationalt system til registrering er ikke ensbetydende med at vejledningen skal ensrettes

eller kontrolleres, men systemet skal gøre det muligt at opsamle viden om og sætte fokus på hvilke indsatser der virker.

I dag er der hverken lokalt eller centralt interesse for eller fokus på hvad effekten af vejledningen er. Det er ikke muligt at vurdere hvad der virker for hvem, når man ikke ved hvad man har gjort. Et sammenhængende nationalt registreringssystem ville kunne opfange hvilken vejledning den enkelte får, og gøre det muligt at se sammenhængen mellem vejledningen og den unges valg og gennemførelse af uddannelse og erhverv. På den baggrund får man viden om hvad der virker, og denne viden kan vejledningscentre bruge, især når de skal målrette støtte til unge med særlige behov for vejledning.

Om anbefalingerne

Anbefalinger og vurderinger er foretaget af en evalueringsgruppe der består af eksterne, faglige eksperter på området. Anbefalingerne henvender sig først og fremmest til de deltagende vejledningscentre og andre centre, både vejledere og ledelser. Desuden indeholder rapporten anbefalinger til Undervisningsministeriet og kommunerne der har ansvaret for vejledningen, og til skoleledelserne i folkeskolen og på ungdomsuddannelserne.

Anbefalingerne er placeret i hvert kapitel i forlængelse af fremlæggelsen af dokumentationsmateriale. Rapporten indeholder et kapitel for hvert element i reformen og et samlet tværgående kapitel om sammenhænge, mål og resultater hvor der er flere anbefalinger end dem der er nævnt i dette resume. I appendiks A findes desuden en liste over alle rapportens anbefalinger.

2 Indledning

2.1 Baggrund

Den 1. august 2004 trådte en reform af vejledning om uddannelses- og erhvervsvalg i kraft. Reformen satte nationale mål for vejledningen. Desuden blev ansvaret for vejledningen om overgangen mellem uddannelser og mellem uddannelse og erhverv samlet i to nye typer vejledningscentre: Ungdommens Uddannelsesvejledning og Studievalg. Vejledning om gennemførelse af en påbegyndt uddannelse er fortsat forankret på de enkelte uddannelsesinstitutioner.

Med reformen blev der også etableret en national vejledningsportal på internettet. Derudover blev der taget en række initiativer til at udvikle kvaliteten af vejledningen, nemlig en fælles vejlederuddannelse, et nationalt, tværsektorielt dialogforum og et VidensCenter for Vejledning.

Denne evalueringsrapport belyser den vejledning der gives unge om valg af uddannelse og erhverv, og vejledningsreformens forskellige elementer.

2.2 Formål

Formålet med evalueringen er at vurdere i hvilket omfang vejledningsindsatsen lever op til de nationale mål. I den forbindelse vil evalueringen også vurdere de organisatoriske rammer for vejledningsindsatsen, herunder samarbejdet mellem vejledningscentre og uddannelsesinstitutioner og mellem vejledningscentre og erhvervsliv.

Evalueringen skal undersøge dels vejledningsenhedernes arbejde, dels den vejledning der foregår via den nationale vejledningsportal. Desuden skal evalueringen undersøge hvordan vejledningsreformens forskellige elementer spiller sammen, og i hvilket omfang denne organisering bidrager til at opfylde de nationale mål for vejledningen.

Evalueringen er tilrettelagt så den kan ligge til grund for en revision af vejledningsloven i folketingsåret 2007/08.

2.3 Evalueringsgruppe og projektgruppe

En evalueringsgruppe har det faglige ansvar for rapportens vurderinger og anbefalinger. Gruppen er nedsat til lejligheden og består af fagfolk med særlig indsigt i uddannelses- og erhvervsvejledning. Evalueringsgruppens medlemmer er:

- Adm. direktør Lars Goldschmidt, Foreningen af Rådgivende Ingeniører (formand)
- Seniorrådgiver Lone Lønne Christiansen, Uddannelsesdirektoratet, Norge
- Director Kristian Hedegaard, personaleafdelingen, Mærsk olie og Gas
- Lektor Ulla Højmark Jensen, Forskningsenheden i Vejledning, Danmarks Pædagogiske Universitet
- Børne- og undervisningsdirektør Jette Runchel, Albertslund Kommune.

I appendiks C findes en nærmere beskrivelse af de enkelte medlemmers baggrund.

En projektgruppe fra EVA har det metodiske ansvar for evalueringen og har bl.a. skrevet evalueringsrapporten. Projektgruppens medlemmer er:

- Evalueringsekonsulent Poul Schjørring (projektleder)
- Evalueringsekonsulent Pernille Hjermov
- Evalueringsekonsulent Marianne Svendsen
- Evalueringssamarbejder Gitte Grønkær Andersen
- Evalueringssamarbejder Rasmus Duus (indtil maj 2006).

2.4 Dokumentation og metode

Evalueringen er gennemført på baggrund af et kommissorium der blev vedtaget af EVA's bestyrelse i februar 2006. Kommissoriet gør rede for evalueringens formål, organisering og metode og kan ses i appendiks B.

Evalueringen er baseret på følgende dokumentation:

- Ni udvalgte UU-centre og tre udvalgte studievalgscentre har deltaget i selvevaluering. Centrene har udarbejdet selvevalueringssrapporter og deltaget i seminarer. På seminarerne gennemførte evalueringsgruppen interview med centrene og med de interessenter som vejledningscentre samarbejder med, herunder repræsentanter for uddannelsesinstitutioner, Arbejdsformidlingen (AF), Vejledningsfaglige Udvalg (VFU) og arbejdsmarkedets parter.
- EVA har gennemført en spørgeskemaundersøgelse om faktuelle forhold blandt samtlige UU-centre og studievalgscentre.

- NIRAS Konsulenterne har for EVA gennemført spørgeskemaundersøgelser blandt henholdsvis elever i 9. klasse og 10. klasse i folkeskolen og unge der går på sidste år af en gymnasial uddannelse (hf, hhx, htx og stx).
- DMA/Research har for EVA gennemført fokusgruppe- og minigruppeinterview blandt vejledere både fra UU-centre og studievalgscentre om vejledningsportalen og om uddannelses- og erhvervsvejlederuddannelsen.
- NIRAS Konsulenterne har for EVA gennemført en række fokusgruppeinterview og enkeltinterview blandt de uddannelsesinstitutioner som UU-centrene og studievalgscentre samarbejder med. Folkeskolelærere med ansvar for uddannelses-, erhvervs- og arbejdsmarkedsorientering (UEA-orientering) og vejledere på produktionsskoler, erhvervsuddannelser og gymnasiale uddannelser er interviewet i forhold til Ungdommens Uddannelsesvejledning. Vejledere på gymnasiale uddannelser er derudover interviewet i forhold til studievalgscentre.
- Undervisningsministeriet har bidraget til evalueringen med en skriftlig redegørelse og deltaget i et møde med evalueringsgruppen.
- Schultz Information der driver vejledningsportalen, har deltaget i et møde med evalueringsgruppen.

En nærmere beskrivelse af dokumentationsmaterialet findes i appendiks D.

2.5 Vurderinger, anbefalinger og opfølgning

Evalueringen skal vurdere i hvilket omfang vejledningsindsatsen lever op til de nationale mål. De nationale mål har derfor dannet grundlag både for indsamlingen af dokumentation og for evalueringsgruppens vurderinger og anbefalinger.

Rapporten indeholder eksempler fra dokumentationen af vejledningsindsatsen og de forhold der knytter sig til den. I den forbindelse navngives de vejledningscentre der har deltaget i en selvevaluering.

Evalueringsgruppens anbefalinger retter sig ikke udelukkende mod de selvevaluerende vejledningscentre, men vedrører vejledningsindsatsen på tværs af henholdsvis UU-centre og studievalgscentre og de interessenter som de to typer vejledningscentre samarbejder med. Anbefalingerne er generelle, og rapporten indeholder derfor ikke specifikke anbefalinger, fx til de enkelte deltagende vejledningscentre. Men der er forskel på centrene. Såvel deltagende centre som øvrige centre må derfor forholde sig til anbefalingerne i forhold til deres egen situation og praksis.

Desuden indeholder rapporten anbefalinger som retter sig til kommunerne og Undervisningsministeriet der har ansvaret for vejledningen, og til skoleledelserne i folkeskolen og på ungdomsuddannelserne.

De ni UU-centre som deltager i selvevaluering, har ifølge bekendtgørelse om opfølgning på evaluering ved Danmarks Evalueringsinstitut mv. (bekendtgørelse nr. 1117 af 28. december 2001) pligt til at følge op på evalueringen. De ni UU-centre skal hver udarbejde en plan for opfølgningen og offentliggøre den i elektronisk form senest seks måneder efter rapportens offentliggørelse.

Studievalgscentrene er styret af kontrakter som de har indgået med Undervisningsministeriet. De tre studievalgscentre som deltager i selvevaluering, skal hver fremsætte ønsker om eventuelle kontraktændringer over for Undervisningsministeriet. På den baggrund vil Undervisningsministeriet som ansvarlig for studievalgscentrene lave en opfølgningsplan, herunder tage initiativ til eventuelle kontraktændringer.

2.6 Rapportens opbygning

Rapporten indeholder syv kapitler ud over dette indledende kapitel.

Kapitel 3 beskriver reformen af vejledning om valg af uddannelse og erhverv. Der gøres også rede for udgangspunkter for evalueringen, og evalueringsgruppens overordnede overvejelser i forhold til vejledningen fremlægges.

Kapitel 4-8 belyser vejledningen om valg af uddannelse og erhverv. Der er ét kapitel for hvert element i reformen. Kapitel 4 handler om Ungdommens Uddannelsesvejledning. Kapitel 5 beskæftiger sig med Studievalg. I kapitel 6 beskrives vejledningsportalen. Kapitel 7 ser på vejlederuddannelsen. Endelig beskriver kapitel 8 Det Nationale Dialogforum. VidensCenter for Vejledning er behandlet i kapitel 5 og 6.

Kapitel 9 gør rede for sammenhænge, mål og resultater i forhold til vejledningen om valg af uddannelse og erhverv og til vejledningsreformens elementer på baggrund af en samlet tværgående analyse af evalueringens dokumentationsmateriale.

Rapportens anbefalinger er placeret i hvert kapitel i forlængelse af fremlæggelsen af dokumentationsmaterialet. I appendiks A findes desuden en liste over alle rapportens anbefalinger. Evalueringens kommissorium findes i appendiks B. Appendiks C indeholder en kort beskrivelse af medlemmerne af evalueringsgruppen. Appendiks D giver en nærmere beskrivelse af evalueringens dokumentation.

3 Vejledning om valg af uddannelse og erhverv

Dette kapitel handler om vejledning om valg af uddannelse og erhverv. Afsnit 3.1 beskriver hovedtræk ved vejledningsreformen. Afsnit 3.2 beskriver udgangspunkter for evalueringen, herunder evalueringens genstand, tidspunktet for evalueringen og de nationale mål som vurderingsramme. Afsnit 3.3 indeholder evalueringsgruppens overordnede overvejelser i forhold til vejledningen.

3.1 Vejledningsreformen

Dette afsnit beskriver i korte træk vejledningsreformens indhold. Afsnittet beskriver formålet med reformen og reformens forskellige elementer.

Baggrunden for reformen er ifølge bemærkningerne til lovforslaget at uddannelses- og erhvervsvejledningen er usammenhængende, uden helhedssyn og uden tilstrækkeligt fokus på grupper med særlige vejledningsbehov.

Med reformen bliver der derfor formuleret nationale mål for vejledningen om valg af uddannelse og erhverv. Vejledningen skal ifølge vejledningsloven:

- bidrage til at valg af uddannelse og erhverv bliver til størst mulig gavn for den enkelte og for samfundet
- i særlig grad målrettes unge med særlige behov for vejledning om valg af uddannelse og erhverv
- inddrage såvel den enkeltes interesser og personlige forudsætninger som det forventede behov for uddannet arbejdskraft og selvstændige erhvervsdrivende
- bidrage til at frafald og omvalg i uddannelserne begrænses mest muligt
- bidrage til at den enkelte selv kan søge og anvende informationer, herunder it-baserede informations- og vejledningstilbud, om valg af uddannelse, uddannelsesinstitution og fremtidig beskæftigelse

- være uafhængig af sektor- og institutionsinteresser.

Derudover er det en målsætning at vejledningen gives med faglige kvalifikationer på et niveau som kan opnås på en fælles vejlederuddannelse. For at opfylde disse mål har man lavet en ny organisatorisk struktur der forankrer vejledningen på tre niveauer: et nationalt, et regionalt og et lokalt niveau.

Det nationale niveau: vejledningsportalen og Landscenter for Uddannelses- og Erhvervsvejledning

Vejledningsportalen er etableret som et it-baseret informations- og vejledningsredskab, først og fremmest for vejledningssøgende og for vejledere.

Vejledningen om valg af videregående uddannelse og erhverv er samlet nationalt i Landscenter for Uddannelses- og Erhvervsvejledning under Undervisningsministeriet, mens selve vejledningen gives regionalt af kontraktstyrede studievalgcentre.

Det regionale niveau: syv studievalgcentre

Hvert af de syv regionale vejledningscentre giver vejledning om valg af videregående uddannelse og erhverv. Vejledningen gives til elever på områdets ungdomsuddannelser og til unge og voksne der ikke længere har tilknytning til en ungdomsuddannelsesinstitution.

Det lokale niveau: 45 kommunalt forankrede UU-centre (Ungdommens Uddannelsesvejledning)

De 45 UU-centre er etableret af kommunalbestyrelserne og er for de flestes vedkommende forankret i et samarbejde mellem to eller flere kommuner.

UU-centrene er ansvarlige for vejledning om valg af ungdomsuddannelse og erhverv i folkeskolens 6.-9./10. klasser. Desuden har UU-centrene en opsøgende forpligtelse i forhold til unge op til 19 år der ikke er i en tilfredsstillende vejlednings-, uddannelses- eller beskæftigelsesmæssig situation. UU-centrene skal derudover stå til rådighed for unge op til 25 år der endnu ikke har gennemført en ungdomsuddannelse, og som i den forbindelse søger vejledning.

Vejledning om gennemførelse af en påbegyndt uddannelse er fortsat forankret på den enkelte uddannelsesinstitution, altså på det lokale niveau. Gennemførelsesvejledningen er først og fremmest omfattet af reformen i kraft af den ændrede opgaveportefølje. Ved at fastholde gennemførelsesvejledningen på uddannelsesinstitutionerne vil man – ifølge bemærkningerne til lovforslaget – bevare fordelene ved den hidtidige organisering: at give denne form for vejledning i de unges eget uddannelsesmiljø og med indgående kendskab til den enkeltes situation.

Derudover er der som led i vejledningsreformen taget en række initiativer til at udvikle kvaliteten af vejledningen ved etableringen af henholdsvis den fælles uddannelses- og erhvervsvejlederuddannelse, Det Nationale Dialogforum for Uddannelses- og Erhvervsvejledning og VidensCenter for Vejledning.

Den fælles vejlederuddannelse erstatter de mange forskellige vejlederuddannelser der fandtes tidligere. Det Nationale Dialogforum for Uddannelses- og Erhvervsvejledning er etableret som en ramme for dialog om vejledningsområdet mellem de relevante ministre, personligt udpegede medlemmer og repræsentanter for relevante organisationer og foreninger mv. Endelig er VidensCenter for Vejledning etableret, og her har Undervisningsministeriet det overordnede ansvar. Videncenteret består af en virtuel del som forlaget Studie og Erhverv står for, mens de øvrige aktiviteter inden for videncenterets rammer, herunder konferencer og undersøgelser, iværksættes af Undervisningsministeriet.

3.2 Udgangspunkter for evalueringen

Dette afsnit gør rede for de overordnede overvejelser i forhold til udgangspunkter for evalueringen. Først beskrives gruppens overvejelser i forhold til evalueringens genstand, dernæst tidspunktet for evalueringen og til sidst gruppens overvejelser i forhold til de nationale mål som vurderingsramme.

3.2.1 Evalueringens genstand

Vejledning om valg af uddannelse og erhverv er en kompleks evalueringsgenstand der rummer mange forskellige aspekter. Frem for alt påvirkes den unges valg af uddannelse og erhverv af en række faktorer ud over vejledningen, fx sociale, økonomiske og personlige forhold. Derudover er det svært at trække en grænse mellem vejledning og samtale, fx mellem den unge og dennes forældre. Både denne evaluering og andre undersøgelser viser at forældre typisk har afgørende betydning for den unges valg af uddannelse og erhverv.

Ser man på selve vejledningen, foregår den heller ikke som en isoleret proces, fx mellem den enkelte unge og én vejleder. Der er flere personer som har ansvar for at tilbyde vejledning, fx vejledere på UU-centrene, kontaktlærere og gennemførelsesvejledere på erhvervsuddannelserne og vejledere i det sociale system. Derudover kan den unge selv hente informationer via forskellige kanaler, bl.a. via internettet ved at søge på den nationale vejledningsportal og uddannelsesinstitutionernes hjemmesider. På den måde er vejledning en kompleks genstand, også selvom kommissoriet afgrænser vejledningen idet det fastlægger at evalueringen skal sætte fokus på den vejledning der gives unge om valg af uddannelse og erhverv.

Vejledningscentrenes arbejde påvirkes også af forskellige faktorer på forskellige niveauer. På samfundsniveau øver politiske og økonomiske strukturer indflydelse på centrenes arbejde via bl.a. love og bekendtgørelser på uddannelses- og arbejdsmarkedsområdet. På organisationsniveau påvirkes centrene af formelle og uformelle strukturer, dvs. af den måde de enkelte centre fungerer på – fx med hensyn til samarbejdsstrukturer og praksis. Endelig påvirkes arbejdet på individniveau af individuelle forskelle i de grupper af unge der er i vejledningscenterets dækningsområde, fx andelen af unge der taler et andet sprog end dansk derhjemme. Desuden kan antallet af uddannelsesinstitutioner i regionen meget vel påvirke fælles mål og rammer for vejledningsarbejdet på individniveau. Derfor ser evalueringen vejledning i en bredere sammenhæng der inddrager de forskellige niveauer og samspillet mellem dem. Dog fokuserer evalueringen først og fremmest på vejledningens organisationsniveau.

Evalueringens omfang bidrager også til kompleksiteten idet kommissoriet fastlægger at evalueringen skal undersøge hvordan vejledningsreformens elementer – vejledningscentrene, vejledningsportalen, vejlederuddannelsen, Det Nationale Dialogforum og VidensCenter for Vejledning – spiller sammen. Det understøtter at vejledningen skal ses i en bredere sammenhæng. I den forbindelse er det dog samtidig vigtigt at være opmærksom på at reformen i høj grad retter sig mod det organisatoriske niveau idet den – ud over de nationale mål for vejledningen – først og fremmest indeholder en ny organisatorisk struktur, jf. afsnit 3.1.

Evalueringens kompleksitet og omfang gør det vanskeligt at pege på præcis hvilke tiltag i vejledningen der virker for hvem, og under hvilke omstændigheder de virker. Det gælder både i forhold til at afgøre hvad der er god vejledning for den enkelte unge, og hvad der skaber gode rammer for denne vejledning. Men evalueringens omfattende dokumentationsmateriale giver mulighed for at vurdere sammenhæng og fokus i vejledningen og rammerne for den.

Denne rapport skelner mellem to grundlæggende former for vejledning: kollektiv vejledning og personlig vejledning. Kollektiv vejledning indebærer at mindre grupper, klasser eller årgange vejledes på samme tid. Kollektiv vejledning giver mulighed for fx at give informationer om uddannelsessystemet, at introducere redskaber og informationskilder – herunder vejledningsportalen – og at igangsætte afklaringsorienterede aktiviteter der bygger på dialog og øvelser. Personlig vejledning omfatter bl.a. den individuelle samtale på et møde, telefonisk samtale eller skriftlig kontakt via e-mail. Den personlige vejledning adskiller sig fra den kollektive vejledning ved at være tilpasset den enkelte unge i forhold til omfang og form. Personlig vejledning forudsætter typisk at den unge selv er opsøgende eller er blevet henvist, fx en gennemførelsesvejleder der henviser en ung til en samtale med en overgangsvejleder. Ud over konfrontationstiden indebærer både kollektiv og personlig vejledning tid til at forberede, vidende og følge op på indsatserne, fx ved at lave opsøgende arbejde på uddannelsesinstitutioner og på arbejdspladser.

3.2.2 Tidspunktet for evalueringen

Lov om vejledning om valg af uddannelse og erhverv blev vedtaget i Folketinget i april 2003 og trådte i kraft den 1. august 2004. Det er skrevet ind i loven at den skal tages op til revision i folketingsåret 07/08. Evalueringen er tilrettelagt så den kan ligge til grund for lovrevisionen. Tidspunktet for evalueringen betyder at loven har været gældende i godt og vel to år i den periode hvor indsamlingen af dokumentation er gennemført. Dokumentationsindsamlingen foregik i perioden marts-august 2006.

Implementeringen af reformen har taget form. Det billede som evalueringen tegner af vejledningsindsatsen og de organisatoriske rammer for den, skal dog ses i lyset af den forholdsvis korte periode som de forskellige aktører på nationalt, regionalt og lokalt niveau har haft til at udmønte loven. De erfaringer man indtil videre har gjort sig, knytter sig derfor til etableringen af rammer for vejledningsindsatsen og til implementeringen af disse – ikke til effekten af vejledningsreformen.

I forhold til tidspunktet for evalueringen bemærkes det også at Undervisningsministeriet allerede har gennemført en række undersøgelser, fx af etableringen af Ungdommens Uddannelsesvejledning og af samarbejdet mellem studievalgcentre og skoler med gymnasiale uddannelser. På baggrund af disse undersøgelser har Undervisningsministeriet bl.a. peget på en række fokusområder for kommunalbestyrelser og skoleledelser i deres videre arbejde med reformen.

Regeringen fremlagde i april 2006 sin strategi "Fremgang, fornyelse og tryghed. Strategi for Danmark i den globale økonomi", kaldet globaliseringsstrategien. Den 20. juni 2006 indgik regeringen aftale med en række partier om fremtidens velstand og velfærd og om investeringer i fremtiden (velfærdsaftalen). Både globaliseringsstrategien og velfærdsaftalen indeholder en række initiativer på vejledningsområdet der skal følges op med lovforslag og bekendtgørelsesændringer.

Regeringen sigter mod at fremsætte en række lovforslag i Folketinget der følger op på velfærdsaftalen og på regeringens globaliseringsstrategi, i foråret 2007. I den forbindelse har evalueringsgruppens formand og EVA deltaget i drøftelser med Undervisningsministeriet for at fremlægge de væsentligste resultater fra evalueringen og dermed kvalificere det lovforberedende arbejde. Drøftelserne har fundet sted i september og oktober 2006, dvs. efter at indsamlingen af dokumentation til evalueringen var afsluttet.

3.2.3 De nationale mål som vurderingsramme

Evalueringen skal vurdere i hvilket omfang vejledningsindsatsen lever op til de nationale mål. De nationale mål omfatter den vejledningsindsats der retter sig mod valg af uddannelse og erhverv,

og som finder sted i overgangen mellem grundskole og ungdomsuddannelse og mellem ungdomsuddannelse og videregående uddannelse.

Det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget at vejledningen har to overordnede formål:

- For den enkelte unge skal vejledningen sikre et tilstrækkeligt grundlag for at træffe realistiske beslutninger om valg af uddannelse og erhverv som udfordrer den unges potentiale.
- For samfundet skal vejledningen understøtte målet om en høj beskæftigelsesgrad på et vel-fungerende arbejdsmarked.

Det fremgår også af bemærkningerne at de to overordnede formål skal afvejes mod hinanden i tilrettelæggelsen af vejledningsindsatsen og i de konkrete aktiviteter.

Samlet set sætter målene rammer for hvad vejledningsindsatsen skal, både i forhold til vejledningscentrenes arbejde og i forhold til portalen. Derudover kan kommunalbestyrelserne som ansvarlig myndighed for UU-centrene fastsætte kommunale mål for vejledningen. Tilsvarende er kommunalbestyrelserne forpligtet til at offentliggøre målene for kommunernes vejledningsindsats og resultaterne af den.

Evalueringen skal som nævnt vurdere i hvilket omfang vejledningsindsatsen lever op til de nationale mål. Det er derfor vigtigt at være opmærksom på at disse mål har meget forskellig karakter. De udtrykker en række intentioner for vejledningen, men de er ikke handlingsanvisende. En vurdering af om målene er opfyldt, forudsætter at de er operationaliseret, og at vurderingen kan ske på baggrund af indikatorer, dvs. specifikke tegn på målenes opfyldelse.

De nationale mål er bl.a. operationaliseret i den håndbog som Rambøll har udviklet for Undervisningsministeriet med henblik på at støtte vejledningscentrene i deres arbejde med kvalitetssikring, -udvikling og -måling. UU-centrene kan selv vælge om de vil bruge håndbogen, mens studievalgscentrene er forpligtet til at anvende den. Håndbogen benyttes i varierende omfang på både UU-centrene og studievalgscentrene, og der findes derfor ikke umiddelbart et fælles grundlag for kvalitetsarbejdet som gør det muligt at sammenligne på tværs af centrene.

For både UU-centrene og studievalgscentrene stiller Undervisningsministeriet tal for overgange til ungdomsuddannelser og videregående uddannelser til rådighed. Tidspunktet for denne evaluering medfører at der endnu ikke findes ungdomsårgange som alene har modtaget vejledning *efter* reformen. Der findes altså kun data for unge der har modtaget vejledning både *før* og *efter* reformen. Derudover er der ikke opstillet gærdehøjder for unge i disse overgange. Gærdehøjder er på forhånd fastsatte tal der som minimum skal nås, fx at 95 % af de unge på en årgang skal gennemføre en ungdomsuddannelse.

Uanset tidspunkt for evalueringen kan overgangsfrekvenser ikke alene dokumentere effekten af vejledning. Med effekten af vejledning forstås den tilsigtede eller utilsigtede ændring som er en direkte eller indirekte følge af vejledningen. Skal man se på effekten af vejledning, kræver det at man ved hvilken vejledning de unge har modtaget, og hvordan det er gået dem. Desuden kræver det at man kan rense disse tal for andre faktorer der kan have påvirket de unges adfærd. Det betyder at vurderingen af de nationale mål i denne evaluering ikke kan ske med udgangspunkt i konkrete effektmål.

På den baggrund anvendes de nationale mål som fokusområder for vejledningsindsatsen frem for målbare mål. Det gælder både i forhold til at indsamle dokumentation og til at anvende de nationale mål som vurderingsramme.

I forhold til at indsamle dokumentation betyder det at de nationale mål har været retningsgivende for hvad der er spurgt til, både i forhold til de temaer der har været i de forskellige spørgesguider, og i forhold til de enkelte spørgsmål. Vejledningscentrene er blevet spurgt om hvordan de operationaliserer målene, fx målet om at vejledningen skal bidrage til at valg af uddannelse og erhverv bliver til størst mulig gavn for den enkelte og for samfundet. Vejledningscentrene er også blevet spurgt om hvordan de vurderer målene, fx målet om at vejledningen skal være uafhængig af sektor- og institutionsinteresser. Her er centrene blevet spurgt om hvad uafhængig vejledning er, og hvordan de sikrer at den vejledning som de giver, faktisk er uafhængig.

I forhold til at anvende de nationale mål som vurderingsramme betyder det at målene opfattes som udtryk for kvalitative intentioner, fx målet om at vejledningen i særlig grad skal målrettes unge med særlige behov for vejledning om valg af uddannelse og erhverv.

3.3 Overvejelser i forhold til vejledningen

Dette afsnit indeholder evalueringsgruppens overordnede overvejelser i forhold til vejledningen. Afsnittet gør rede for centrale forudsætninger der skal være til stede i vejledningsindsatsen. Vurderingerne og anbefalingerne i denne rapport skal sikre at disse forudsætninger er til stede. I den forbindelse skal det understreges at evalueringsgruppen lægger intentionerne i vejledningsreformen og implementeringen af dem til grund for sine vurderinger og anbefalinger, dvs. at vurderingerne og anbefalingerne gives inden for rammerne af den nuværende struktur.

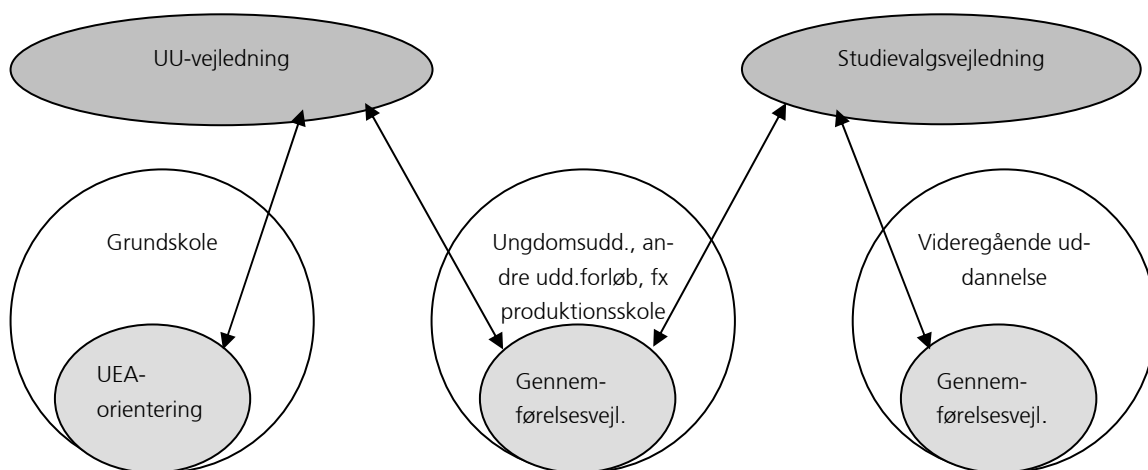
Sammenhæng i vejledningen er den grundlæggende forudsætning for at der kan være progression og kontinuitet i vejledningsindsatsen. Det er derfor afgørende at vejledningen er sammenhængende. Indsatserne for at støtte den enkelte unge skal hænge sammen og understøtte hinanden, både med hensyn til hvordan de gennemføres, og hvordan de virker. Indsatserne skal virke sammen på et givet tidspunkt såvel som over tid så synergien mellem dem udnyttes. Sammen-

hæng i vejledningsindsatsen er således også en forudsætning for at skabe progression i vejledningen og i de forskellige former for støtte som den unge gives. Sammenhæng i vejledningen er ikke mindst afgørende i forhold til gruppen af unge med særlige behov for vejledning der netop er defineret ved deres behov for støtte.

Sammenhæng i vejledningsindsatsen forudsætter at man har præciseret hvad de forskellige vejledningsindsatser skal bidrage med indholdsmæssigt i forhold til andre typer indsatser, fx uddannelsesmæssige. Sammenhæng i vejledningsindsatsen forudsætter også overførsel af data om den enkelte unge. Relevante oplysninger om forhold som kan have betydning for muligheden for at gennemføre en uddannelse, bør følge den unge. Det kan være forhold som indlæringsvanskeligheder og oplysninger om tidligere vejledning og anden støtte som den pågældende har modtaget. På denne måde kan de forskellige indsatser bygge oven på hinanden. Derudover kan organiseringen af vejledningen bidrage til at skabe sammenhæng, dvs. sikre en koordineret indsats mellem personer med en vejledende funktion som den unge har med at gøre i forbindelse med valg og gennemførelse af uddannelse og valg af erhverv.

Rapporten giver anbefalinger til hvordan man kan sikre dataoverførsel og definere de forskellige vejlederes ansvarsområder og roller så organiseringen i højere grad bidrager til at skabe sammenhæng.

Figur 1
Væsentlige elementer i uddannelses- og vejledningssystemet

Figur 1 på den foregående side viser væsentlige elementer i uddannelses- og vejledningssystemet. Gennemgangen af figuren tager udgangspunkt i behovet for dataoverførsel og for en tydeligere definition af de forskellige vejlederes ansvarsområder og roller.

Uddannelsessystemet er gengivet som cirkler i figuren. I et tænkt eksempel bevæger den unge fra grundskolen til en ungdomsuddannelse. Efter afsluttet ungdomsuddannelse fortsætter den unge på en videregående uddannelse. Det skitserede forløb er stileret, for det afgørende er ikke selve forløbet, men at data om den unge registreres, og at disse data følger den pågældende (gengivet som pile i figuren) ved overgang fra en uddannelse til en anden og i forbindelse med den unges kontakt med forskellige vejledere. I den forbindelse er det værd at notere sig at den simplificerede figur ikke gengiver kontakten blandt alle de personer med en vejledende funktion som den unge potentielt kan møde, fx pædagogiske støttefunktioner, de kommunale forvaltninger og det lokale jobcenter der er oprettet i stedet for AF. Men det er afgørende at der sker en dataoverførsel i alle disse tilfælde.

I forhold til en tydeligere definition af de forskellige vejlederes ansvarsområder og roller fokuseres der i det følgende på den uddannelses- og erhvervsvejledning der i dag varetages dels af vejledere på UU-centrene og studievalgscentrene (i figuren gengivet som to store elipser), dels af vejledere på ungdomsuddannelserne (i figuren gengivet som en mindre elipse). UU-centrenes og studievalgscentrenes indsatser skal være rettet mod unge med særlige behov for vejledning. Det anbefales at dette fokus afspejles i definitionen af deres roller. Det betyder samtidig en ændring af den rolle som gennemførelsesvejlederne på ungdomsuddannelserne har. Det gælder ikke mindst gennemførelsesvejlederne på de gymnasiale uddannelser.

Tages studievalgscentrene som eksempel, får studievalgscentrene ansvaret for at gennemføre kollektiv vejledning for de unge om valg af videregående uddannelse og erhverv og give unge med særlige behov mere eller anderledes vejledning, herunder personlig vejledning. I forhold til den vejledning der ikke er rettet mod unge med særlige behov for vejledning, betyder det at studievalgscentrene først og fremmest skal sikre at de unge får informationer om uddannelsessystemet og introduceres til redskaber og informationskilder, herunder vejledningsportalen, som de selv kan arbejde videre med – eventuelt sammen med deres forældre.

Ud over at varetage vejledning om gennemførelse anbefales det at gennemførelsesvejlederne på de gymnasiale uddannelser får ansvaret for at lægge op til studievalgscentrenes arbejde. Det indebærer fx at fortælle de unge om hvordan de selv kan bruge studievalgscentrene og centrenes vejledere til at få informationer om de videregående uddannelser. Gennemførelsesvejlederne får også ansvar for at identificere unge med særlige behov for vejledning, henvise dem til studievalgsvejlederne og samarbejde med studievalgsvejlederne om indsatserne i forhold til disse unge. Det afgørende er at studievalgscentrene i højere grad end i dag gøres til specialister, og at vejled-

ningsindsatsen differentieres. Samtidig får gennemførelsesvejlederne en rolle der er positivt afgrænset, og som er kendetegnet ved at udfolde sig i de unges uddannelsesmiljø. Det er her at vejledernes kendskab til den enkelte unge udnyttes optimalt.

Både Ungdommens Uddannelsesvejledning og Studievalg fastholdes som centre for at sikre en fælles identitet og en tydelig forankring af vejledningen samtidig med at centrene kan opbygge videnmiljøer der er tilstrækkeligt store til at rumme en kritisk masse. På det samme center er der således helst flere personer med den samme specialistfunktion. Det kræver ikke mindst at studievalgscentre styrkes gennem sammenlægning.

4 Ungdommens Uddannelsesvejledning

Ungdommens Uddannelsesvejledning (UU-centre) er vejledningscentre der har ansvaret for at vejlede om overgangen fra grundskolen til en ungdomsuddannelse eller et erhverv.

I kapitlets fem hoveddele beskrives indledningsvist de organisatoriske rammer for UU-centrene. Dernæst gennemgås centrenes vejledningsindsats og deres samarbejde med både folkeskolen, de forskellige ungdomsuddannelser og øvrige aktører, fx inden for de kommunale forvaltninger. Endelig beskæftiger kapitlet sig med kompetenceudviklingen på centrene og med sikring og udvikling af kvaliteten af deres arbejde.

Kapitlet viser at UU-centrene har haft fokus på at etablere sig som centre og på at etablere et samarbejde med bl.a. folkeskoler og ungdomsuddannelsesinstitutioner. Kapitlet viser også at de forskellige former for samarbejde typisk ikke er tilstrækkeligt udbyggede i forhold til at skabe sammenhæng i vejledningen og til at tage hånd om unge med særlige behov for vejledning. At der ikke er tilstrækkeligt sammenhæng i vejledningen, og at indsatserne ikke i højere grad er målrettet unge med særlige behov for vejledning, hænger desuden sammen med at der ikke sker en systematisk dataoverførsel om de unge, dvs. informationer der følger de unge når de forlader grundskolen, og når de er i kontakt med forskellige personer med en vejledende funktion.

4.1 Organisatoriske rammer

Vejledningen om overgangen fra grundskolen til ungdomsuddannelserne er organiseret i 45 UU-centre. Centrene er blevet etableret på et bæredygtigt grundlag, dvs. i kommunale samarbejder der dækker et område med et sammenhængende udbud af ungdomsuddannelser. Centrene skal ifølge lov om vejledning om valg af uddannelse og erhverv dække samtlige ungdomsuddannelser og samtidig have mulighed for at tilbyde en bred vifte af brobygningsforløb mellem disse uddannelser. Formålet med at organisere vejledningen på denne måde er ifølge bemærkningerne til loven at synliggøre og give mulighed for at kvalitetsudvikle vejledningstilbuddet til de unge. Place-

ring af vejledningsansvaret i et samlet center gør det desuden muligt at målrette og effektivisere vejledningsindsatsen.

Afsnit 4.1.1 belyser sammenhængen mellem de kommunale prioriteringer og det ledelsesrum der findes på det enkelte center. Afsnit 4.1.2 belyser sammenhængen mellem centrenes organisering af vejlederne og centrenes mulighed for at målrette og udvikle kvaliteten af vejledningsindsatsen.

4.1.1 Kommunalt samarbejde og ledelsesrum

Kommunerne har indgået forskellige typer af aftaler i forbindelse med oprettelsen af UU-centrene. Det betyder at de enkelte centre har forskellige vilkår både hvad angår organiseringen af det overordnede ansvar for centerets vejledning, og hvad angår de økonomiske rammer for vejledningscenteret.

Kommunale samarbejdstyper

Spørgeskemaundersøgelsen blandt UU-centrene viser udbredelsen af de forskellige samarbejdstyper.

Tabel 1

Hvilken type kommunalt samarbejde har I indgået i forbindelse med varetagelse af jeres vejledningsopgaver?

N = 44

	Antal UU-centre med denne samarbejdstype	Andel af samtlige UU-centre
En kommune fungerer som driftskommune	19	43 %
Alle kommuner har indgået én fælles samarbejdsaftale	16	36 %
§ 60-samarbejde	8	18 %
Andet samarbejde	1	2 %
		100 %

Kilde: Spørgeskemaundersøgelsen blandt UU-centre

19 UU-centre, svarende til 43 %, er etableret ved at de ansvarlige kommuner har indgået en samarbejdsaftale hvor én kommune er udpeget som driftskommune hvorfra de andre kommuner køber vejledning. Den enkelte kommunalbestyrelse beslutter selv hvor mange ressourcer der skal afsættes til køb af vejledningsydelse. En sådan betjeningsoverenskomst betyder at det daglige ansvar for vejledningscenteret er placeret ét sted, nemlig i driftskommunen. UU-centeret er således økonomisk forankret i driftskommunen.

16 UU-centre, svarende til 36 %, er etableret ved en fælles samarbejdsaftale mellem de ansvarlige kommuner som betyder at de involverede kommunalbestyrelser har en fælles vejledningsforpligtelse. Typisk aftaler de involverede kommuner et fælles service- og udgiftsniveau. Under denne konstruktion refererer UU-centeret til alle de involverede kommuner på én gang og har derfor også en økonomisk forankring i alle kommunerne.

Endelig har 8 UU-centre, svarende til 18 %, indgået en aftale om kommunalt fællesskab, jf. § 60 i den kommunale styrelseslov. Det betyder at der i forbindelse med etableringen af UU-centeret er oprettet et selvstændigt styreorgan med kompetence til at forvalte de deltagende kommuners vejledningsforpligtelse. Kommunerne i et § 60-samarbejde har afgivet en del af beslutningskompetencen til den nedsatte bestyrelse. Det betyder at den enkelte kommunalbestyrelse har mindre indflydelse på de konkrete beslutninger end i de to andre typer samarbejde. Kommunalbestyrelserne kan ikke selvstændigt beslutte at forlade samarbejdet medmindre der er enighed blandt alle parter i samarbejdet.

Alle samarbejdskonstruktioner giver den enkelte kommunalbestyrelse kompetence til at beslutte hvor mange ressourcer der skal afsættes til vejledning om overgangen mellem grundskole og ungdomsuddannelse. I et samarbejde uden driftskommune vil der dog typisk være indgået en aftale om ressourceforbruget. Evalueringsgruppens interview med UU-centrene viser at der er stor forskel på hvilke ressourcer centrene har til rådighed til drift af vejledningscenteret. Derudover anvender nogle kommuner særskilt tilkøb af vejledning for at sikre en vejledningsydelse der er tilstrækkelig til at kunne imødekomme særlige forhold i den enkelte kommune. Spørgeskemaundersøgelsen blandt UU-centrene viser at en eller flere kommuner har benyttet sig af ekstra tilkøb af vejledning hos 37 % af centrene.

Kommunernes individuelle tilkøb og det meget forskellige antal kommuner som centrene er etableret under, giver centrene meget forskellige vilkår for ledelse og organisering af vejledningsindsatsen.

Ledelsesrum

De selvevaluerende centre repræsenterer to af de tre forskellige kommunale samarbejdsformer. Disse centre er således enten etableret på baggrund af en kommunal samarbejdsaftale med delt ansvar eller tilknyttet én driftskommune hvorfra de andre kommuner i fællesskabet hver især køber de vejledningsydelser som kommunen finder tilstrækkelig.

Den fælles kommunale samarbejdskonstruktion hvor der ikke er indgået en overenskomst med en driftskommune, medfører at alle involverede kommuner bliver inddraget i de løbende ændringer eller justeringer der foretages. Det drejer sig primært om beslutninger vedrørende målsætninger og rammer for centeret. Selvevalueringsrapporterne viser at den brede forankring af det

daglige ansvar for vejledning kan gøre det vanskeligt at etablere en samlet central centerstruktur og samtidig sikre at centeret har en kontakt til samtlige ejerkommuner. I UU Odense og Omegn – der er etableret på en fælles samarbejdsaftale uden driftskommune – har man opdelt centeret i fire satellitheder for at sikre en tættere tilknytning til de 16 kommuner der har indgået samarbejdet. Trods denne opsplittede organisering tilkendegiver UU Odense og Omegns ledelse over for evalueringsgruppen at det kan være svært at få alle kommuner til at engagere sig tilstrækkeligt i arbejdet på UU-centeret. Ledelsen forventer dog at de u hensigtsmæssige vilkår for dialog og opmærksomhed fra de ansvarlige kommuner ændrer sig med kommunalreformen hvor de 16 kommuner med sammenlægningen reduceres til 5.

Centre med én driftskommune har ifølge selvevalueringerne en mere entydig og klar kommandovej i forhold til fx behandling og godkendelse af centerets målsætninger. Ledelsen på UU i Tårnby mener eksempelvis at deres konstruktion med Tårnby Kommune som driftskommune giver en ukompliceret og hurtig adgang til diskussion om forhold som fx midler til centerets ydelser. Samtidig peger ledelsen på svagheden ved at Dragør Kommune der er den anden kommune i samarbejdet, har stået uden for de trufne beslutninger og ofte blot bliver orienteret om ændringer og justeringer.

Evalueringsgruppens interview med vejledningscentre viser at lederne generelt har ringe eller ingen erfaring med etablering og ledelse af organisationer. De fleste ledere har derfor fundet det udfordrende at skulle etablere en formelt ledet organisation. Det har i nogle tilfælde vist sig at være vanskeligt at etablere et entydigt og effektivt grundlag for vejledningscentre. Særligt de centre der er blevet sammensat med en stor ledelsesgruppe, har haft vanskeligt ved at skabe et fælles og sammenhængende grundlag for vejledningscenteret.

Ved etableringen af UU Lolland-Falster var det svært for de samarbejdende kommuner at blive enige om hvordan centeret skulle organiseres. Derfor endte centerets ledelseskonstruktion med at bestå af en fuldtidsvejleder og syv mellemledere med hver 320 timer årligt. Dette har ifølge lederne gjort det vanskeligt at skabe én sammenhængende organisation. For at gøre ledelsesansvaret tydeligere har centeret derfor ændret organisationen ved at erstatte den store mellemledergruppe med to halvtidsansatte mellemledere.

UU-Center Sydfyn er blevet etableret på et grundlag hvor hver af de involverede kommuner har bibeholdt ansættelsesmyndigheden over for vejlederne. UU-Center Sydfyns ledelse bemærker i sin selvevalueringssrapport at det i praksis betyder at de tidligere skolevejledere er fortsat med at være deltidsansatte vejledere med en ansættelse som lærere ved siden af vejlederfunktionen. Ledelsen har dermed ikke ansvaret for ansættelsen af vejledere i centeret. Ifølge selvevalueringssrapporten blev størstedelen af vejlederne genansat på de skoler hvor de hidtil havde været ansat. Tilsvarende er tildelingen af ressourcer til vejledningen fra de 13 kommuner uændret. Der er altså

tale om en videreførelse af de hidtidige ressourcer. Den uændrede ansættelses- og ressourcemæssige situation har ifølge UU-Center Sydfyns ledelse betydet at centerlederen ikke har mulighed for at udøve en ledelse som understøtter en samlet vejledningsindsats i centerets 13 kommuner.

UUV Køge er etableret med en fælles samarbejdsaftale hvor Køge Kommune fungerer som driftskommune. Ledelsesansvaret for vejledningen er ifølge centerets selvevalueringsrapport entydigt placeret hos lederen af UU-centeret. De implicerede kommuner har etableret en referencegruppe der består af direktører og afdelingschefer fra de implicerede kommuner. I evalueringsgruppens interview med UUV Køge påpeger ledelsen at den tydelige placering af ansvaret hos centerets ledelse giver gode muligheder for en prioritering af vejledningsindsatsen.

Centrenes selvevalueringsrapporter og evalueringsgruppens interview med centrene viser at en tydelig ledelse er en forudsætning for at kunne prioritere og målrette vejledningsindsatsen. På flere af UU-centrene er der behov for at de ansvarlige kommunalbestyrelser i højere grad er med til at sikre det nødvendige ledelsesrum så det faglige, administrative og organisatoriske ansvar for vejledningen samles i UU-centeret. Ansvaret bør ikke ligge hos den enkelte kommunalbestyrelse.

De UU-centre der er blevet etableret i en konstruktion med et tydeligt ledelsesansvar – hvor de ansvarlige kommuner har udstukket rammer for at prioritere vejledningsindsatsen, og hvor kommunikationsvejen mellem center og kommune er entydig – har skabt et godt grundlag for at give vejledning der modsvarer de kommunale prioriteringer.

Centrenes erfaringer viser at samarbejdet med kommunerne under en konstruktion hvor der ikke er nogen driftskommune, er mere besværligt og indebærer omstændelige arbejdsgange. Konstruktionen gør det vanskeligt at udøve en tilstrækkeligt tydelig ledelse. Derfor er det tankevækkende at antallet af centre der har angivet at de er etableret under den form for samarbejde, er forholdsvist højt.

Kommunerne bør tage et medansvar for at den indgåede samarbejdsaftale giver gode vilkår for ledelsen på centeret. Samtidig bør hver enkelt kommune i højere grad støtte den lokale vejledningsindsats gennem ressourceallokering og deltagelse i beslutninger, bl.a. vedrørende ændringer af målsætninger og rammer for vejledningen.

Evalueringsgruppen anbefaler

- at kommunerne sikrer det fornødne ledelsesrum på UU-centrene ved at delegere både det faglige, administrative og organisatoriske ansvar for vejledningen til centrenes ledelser. Samtidig bør kommunerne sørge for at skabe en entydig kommandovej mellem centerets ledelse og de samarbejdende kommuner, eventuelt ved at tildele én kommune driftsansvaret.

4.1.2 Intern organisering af vejlederne

Spørgeskemaundersøgelsen blandt vejledningscentrene og de ni selvevalueringsrapporter viser at der er stor forskel på hvor tæt vejlederne på de enkelte UU-centre er knyttet til det egentlige fysiske center.

Fuldtids- eller deltidsansættelse

Selvevalueringsrapporterne viser at de centre der har etableret et fysisk center hvor vejlederne mødes regelmæssigt for at koordinere og udvikle en fælles forståelse og praksis i vejledningen, primært har fuldtidsansatte vejledere uden ansættelsesmæssig tilknytning som lærere på de enkelte skoler i centerets dækningsområde. De centre der har valgt eller er blevet pålagt af kommunalbestyrelserne at prioritere den nære kontakt til de unge og folkeskolerne frem for hovedsageligt at forankre vejledningen i et fysisk center, har overvejende deltidsansatte vejledere der samtidig fungerer som folkeskolelærere.

Tabel 2 viser hvordan vejledernes ansættelsesform fordeler sig dels på landsplan, dels for det enkelte center.

Tabel 2
Hvor mange timer er vejlederne ansat om ugen?

N = 44

	Samlet andel vejledere per ansættelsesform på landsplan	Minimum antal vejledere ansat med denne ansættelsesform per center	Maksimum antal vejledere ansat med denne ansættelsesform per center	Gennemsnitligt antal per center
Vejledere ansat til 37 timer om ugen	44 %	1	57	11
Vejledere ansat til 25-36 timer om ugen	15 %	0	15	3
Vejledere ansat til 20-24 timer om ugen	12 %	0	13	3

fortsættes næste side ...

... fortsat fra forrige side

	Samlet andel vejledere per ansættelsesform på landsplan	Minimum antal vejledere ansat med denne ansættelsesform per center	Maksimum antal vejledere ansat med denne ansættelsesform per center	Gennemsnitligt antal per center
Vejledere ansat til 10-19 timer om ugen	24 %	0	46	5
Vejledere ansat til mindre end 10 timer om ugen	5 %	0	14	1
	100 %			

Kilde: Spørgeskemaundersøgelsen blandt UU-centre

Tabellen viser at 44 % af vejlederne på UU-centrene er ansat på fuld tid. Resten er ansat på forskellige former for deltid. Dermed er mindre end halvdelen af vejlederne tilknyttet et UU-center på fuld tid.

Stort set alle UU-centrenes ledelser vurderer i selvevalueringsrapporterne at balancen mellem vejledernes nære kontakt med de unge på den ene side og en professionel organisering af vejlederne i ét center på den anden har været en central problemstilling for centrenes organisering af vejlederne. På centrene er der derfor stor forskel på hvor tæt vejlederne er knyttet til det egentlige fysiske UU-center. Tilknytningen til centeret hænger tæt sammen med om vejlederne er ansat på deltid eller fuldtid. Samtidig viser selvevalueringsrapporterne at geografiske forhold i UU-centerets dækningsområde har haft en afgørende indflydelse på organiseringen af vejlederne og deres ansættelsesform.

UU-Center Sydfyn er kendetegnet ved udelukkende at have deltidsansatte vejledere som samtidig er lærere på områdets folkeskoler. I evalueringsgruppens interview giver ledelsen udtryk for at disse dobbeltfunktioner har påvirket vejledernes fleksibilitet i forhold til organisering af vejledningen. Når en vejleder er ansat som lærer ved siden af sit vejlederjob, har ledelsen ofte svært ved at foretage samlede prioriteringer af vejledningsindsatsen i form af fx fælles kompetenceudvikling. Det kan være vanskeligt at samle alle vejledere på samme tid da den enkelte vejleders planlægning afhænger af den skole som de er tilknyttet. UU-Center Sydfyns ledelse vurderer derfor at der ikke er sket det tilsigtede kompetenceløft af vejlederne i forbindelse med reformen.

Men selvom UU-Center Sydfyns ledelse over for kommunerne har givet udtryk for at ville have flere fuldtidsansatte, har kommunerne fastholdt deres ønske om at bevare "nærhedsprincippet", dvs. beholde vejlederne som både lærere og vejledere. Ledelsen vurderer at det eksisterende gode forhold til skolerne har været grunden til at man har kunnet fastholde en høj kvalitet i vejledningsindsatsen til trods for den decentrale organisering. Ifølge ledelsen afhænger vejledningens

kvalitet i deres tilfælde desuden af den enkelte vejleders eget netværk. Det betyder at vejledningskvaliteten er sårbar over for udskiftninger i vejlederstaben eller personaleudskiftninger på skolerne. I den forbindelse er det interessant at notere sig at ledelsen på UU-Center Sydfyn sætter lighedstegn mellem kvaliteten af vejledningen og UU-vejledernes samarbejde med skolerne i centerets dækningsområde.

Undervisningsministeriet har i et brev til alle vejledningscentre gjort opmærksom på at intentionen med reformen var at samle vejledningen i lokale centre og dermed styrke sammenhængen i vejledningsindsatsen og muligheden for at udvikle vejledningen. UU-Center Sydfyn bemærker i sin selvevalueringsrapport at en central organisering med primært fuldtidsansatte vejledere vil betyde at centeret går fra de nuværende 45 deltidsansatte vejledere til 15-20 fuldtidsansatte. Ledelsen vurderer at det vil resultere i et tættere samarbejde mellem vejlederne og bedre muligheder for at lede vejledningen og dermed prioritere og styrke kvaliteten i den samlede vejledningsindsats.

I UU Vendsyssel er størsteparten af vejlederne – 23 ud af 29 – deltidsansatte. I evalueringsgruppens interview tilkendegiver centerets ledelse at prioriteringen skyldes centerets store geografiske dækningsområde. Fuldtidsansatte vejledere ville skulle bruge lang tid på transport. Deltidsansættelserne betyder at et større antal vejledere skal dække et mindre geografisk område. Ledelsen fremhæver den store udfordring i at udøve velfungerende distanceledelse da ledelsen og vejledere ikke mødes dagligt. I nogle tilfælde mødes man kun en gang om måneden.

I UUV Køge er 16 ud af centerets 25 vejledere fuldtidsansatte. I evalueringsgruppens interview tilkendegiver vejlederne at de relativt mange fuldtidsansættelser fremmer centerets fleksibilitet i forhold til at kunne møde de unge når der er behov for det. Vejlederne understreger at parallelansættelserne som både vejledere og lærere – der var det almindelige inden reformen trådte i kraft – betød at vejledningen hele tiden blev afbrudt af at vejlederen skulle undervise. Både ledelse og vejledere på UUV Køge tilkendegiver at dette problem er blevet imødekommet med den nye organisering af vejledningen.

På vej mod flere fuldtidsansættelser

Ledelserne på de centre der har mange deltidsansatte, finder det vanskeligt at implementere reformens tiltænkte sammenhængende og koordinerede vejledningsindsats. Selvevalueringsrapporterne og interviewene med centrene viser at centrene generelt ansætter flere og flere vejledere på fuld tid efter de indledende erfaringer med deltidsansættelse. Udviklingen er i tråd med vejledningsreformens intention og opfattes som positiv af de centre der har mange fuldtidsansatte vejledere, bl.a. fordi de oplever at der kommer fokus på vejledning, og at det styrker deres identitet som vejledere.

Det er imidlertid vigtigt at være opmærksom på at mange fuldtidsansættelser kan være problematisk for centre der dækker et stort geografisk område. Enten skal de fuldtidsansatte vejledere bruge en stor del af deres arbejdstid på transport rundt i området, eller også skal yderområderne dækkes af deltidsansatte vejledere med en løsere fysisk tilknytning til centeret. Det store dækningsområde er en konsekvens af at alle centre skal dække et område med et sammenhængende udbud af ungdomsuddannelser. I nogle områder af landet er der meget langt imellem centrene. Hvis disse centre fortsat skal dække et område hvor alle ungdomsuddannelser er repræsenteret, har de ikke mulighed for at etablere en central organisering af vejlederne i samme udstrækning som centre med et mindre dækningsområde.

På den anden side er det vigtigt at være opmærksom på fordelene ved at beholde nogle deltidsansatte vejledere der samtidig er ansat som lærere. På den måde kan centrene fastholde en daglig kontakt til skolemiljøet, hvilket alle centre også giver udtryk for at der er behov for. På længere sigt kan man forestille sig en situation hvor flere og flere vejledere ikke har baggrund som lærere. Det vil betyde at de ikke i samme grad kender skolernes vilkår og de unge og har kontakt til lærerne. Centrene kan derfor med fordel bibeholde en vis grad af deltidsansættelse i folkeskolerne.

Evalueringgruppen anbefaler

- at UU-centrene tilstræber hovedsageligt at have fuldtidsansatte vejledere. Dog er det væsentligt at nogle vejledere fortsat er ansat på skolerne parallelt med vejlederansættelsen for at sikre en tæt kontakt mellem centrene og skolerne og vejledernes adgang til viden om de unge.

4.2 Vejledningsindsatsen

Vejledningsloven fastsætter at vejledningen i særlig grad skal målrettes unge med særlige behov for vejledning. Intentionen i loven om at målrette vejledningsindsatsen har haft indflydelse på hvordan centrene tilrettelægger deres vejledningsindsats, og hvilke unges behov der særligt tilgodeses i vejledningen.

Afsnit 4.2.1 beskæftiger sig med definitionerne af de forskellige målgrupper for vejledningen. I afsnit 4.2.2 behandles centrene arbejde med at identificere de forskellige målgrupper, herunder målet om at vejledningen skal målrettes unge med særlige behov for vejledning. Afsnit 4.2.3 beskriver centrene tilrettelæggelse af vejledningsindsatsen på baggrund af målgrupper for vejledningen. I afsnit 4.2.4. ses specialisering af vejlederne i forhold til de forskellige målgrupper. Afsnit 4.2.5 gennemgår tilfredsheden med vejledningen blandt elever i 9. og 10. klasse. Endelig belyser afsnit 4.2.6 inddragelsen af forældrene i vejledningen.

4.2.1 Målgrupper for vejledningen

UU-centrene har ansvaret for at vejlede unge om valg af ungdomsuddannelse og erhverv fra folkeskolens 6. klasse til det 25. år. Loven opdeler de unge i tre forskellige målgrupper for vejledningen afhængig af om de går i folkeskolen, om de er gået ud af folkeskolen og er under 19 år, eller om de er mellem 19 og 25 år.

De unge der går i en almindelig folkeskole, får fra 6. til 10. klasse vejledning på skolen af en UU-vejleder. For friskoler og private grundskoler er det frivilligt om skolen vil tilbyde vejledning som en del af sit samlede tilbud. Efterskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler kan træffe aftale med kommunalbestyrelsen i deres kommune om at vejledningen skal gennemføres af det lokale UU-center.

Desuden skal UU-centrene vejlede unge under 19 år der ikke længere går i folkeskole eller anden grundskole og samtidig ikke er i en tilfredsstillende vejlednings-, uddannelses- eller beskæftigelsesmæssig situation. Lovbemærkningerne beskriver at denne gruppe omfatter unge der enten ikke er i gang med en uddannelse, er i risiko for at afbryde en uddannelse eller på anden måde synes at have problemer i forhold til uddannelses- og beskæftigelsesvalg.

Den sidste målgruppe for UU-vejledningen er unge mellem 19 og 25 år som henvender sig til UU-centeret vedrørende vejledning om valg af ungdomsuddannelse og erhverv. UU-centrene har ikke en opsøgende forpligtelse over for denne gruppe, men de unge inden for målgruppen der selv henvender sig til en UU-vejleder, kan få vejledning primært om valg af ungdomsuddannelse og sekundært om valg af beskæftigelse. Gruppen af unge der har gennemført én ungdomsuddannelse, og som vælger at påbegynde en anden ungdomsuddannelse, er således også en del af UU-centerets målgruppe, fx studenter der gerne vil tage en erhvervsuddannelse.

4.2.2 Identifikation af unge med særlige behov for vejledning

UU-centrenes selvevalueringsrapporter viser at opdelingen i de tre målgrupper stiller forskellige krav til centrenes fokusering af vejledningen på unge med særlige behov.

Alle unge op til 19 år som enten er uden for uddannelsessystemet eller frafaldstruede på en ungdomsuddannelse, har særlige behov for vejledning. Her behøver centeret ikke at identificere hvilke unge i målgruppen der har de særlige behov. Ungdomsuddannelserne skal ideelt set indberette de frafaldstruede til UU-centeret. Oplysninger om unge der helt er faldet fra en ungdomsuddannelse, får UU-centeret fra den pågældende uddannelsesinstitution. De unge der aldrig påbegynder en ungdomsuddannelse, bliver ideelt set indberettet til centrene af kommunerne. For denne gruppe af unge består problematikken i at UU-centeret skal have besked om hvilke unge i kommunen der er uden for uddannelsessystemet eller på vej ud. Dette berøres i afsnit 4.3.3 om

samarbejde med ungdomsuddannelserne og i afsnit 4.3.5 om samarbejde med de kommunale forvaltninger.

De unge mellem 19 og 25 år som ikke har gennemført en ungdomsuddannelse, og som selv op søger et UU-center for at få vejledning om valg af ungdomsuddannelse, vurderes generelt at have særlige behov for vejledning. For denne gruppe indebærer fokusering af vejledningen på unge med særlige behov derfor heller ikke problemer i forhold til identifikation idet alle unge i gruppen har særlige behov for vejledning.

Samtlige selvevaluerende UU-centre vurderer at de unge der modtager specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand efter folkeskolens § 20 – det der tidligere hed § 20.1 og 20.2 – har særlige behov for vejledning. Derfor knyttes definitionsproblematikken udelukkende til de unge der går i de almindelige klasser og modtager almindelig undervisning.

Alle unge i folkeskolen modtager vejledning af UU-vejlederen fra 6. til 10. klasse. Det betyder at en målretning af vejledningsindsatsen i disse klasser indebærer en differentiering af vejledningen så nogle unge i samme klasse får anderledes eller mere vejledning end andre.

Bekendtgørelsen om vejledning om valg af uddannelse og erhverv fastlægger at den unges behov for vejledning afhænger af personlige forudsætninger, fysiske eller psykiske funktionsnedsættelser, etnisk baggrund eller andre forhold. Denne meget brede definition indgår i forskellige fortolkninger i centrenes og vejledernes egne operationaliseringer af gruppen af unge med særlige vejledningsbehov.

De unges vejledningsbehov

I centrenes selvevalueringsrapporter fremgår det at vejlederne ofte anser de unges vejledningsbehov for at være en variabel størrelse der er vanskelig at afgrænse. Ledelsen på UU Lolland-Falster bemærker eksempelvis i sin selvevalueringsrapport at definitionen af målgruppen af unge med særlige behov for vejledning er til stadig diskussion blandt UU-vejlederne og mellem UU-centrene og deres samarbejdspartnere på ungdomsuddannelserne. Ledelsen vurderer at diskussionen på den ene side betyder at både ledere og vejledere har en god fornemmelse for problematikken omkring afgrænsningen af gruppen. På den anden side betyder det også at den enkelte vejleder kan komme i tvivl om en elev tilhører målgruppen eller ej. UU-Region Vejle gør i sin selvevalueringsrapport opmærksom på at en for snæver definition af gruppen af unge med særlige behov for vejledning risikerer at udelukke unge med et reelt behov for vejledning.

På de selvevaluerende UU-centre hvor der har været en fælles drøftelse af målgrupper for vejledningen, er der ofte udarbejdet en definition som både ledelse og vejledere tager udgangspunkt i. UU Århus har eksempelvis udviklet et screeningsredskab med en række forskellige indikatorer på

vejledningsbehov som centeret har valgt at operere med. Den enkelte vejleder kan anvende screeningsredskabet til i samråd med klasselæreren at identificere hvilke elever der har særlige behov for vejledning.

UU-centrenes selvevalueringsrapporter viser at ledelse og vejledere i nogle UU-centre har forskellige opfattelser af hvem de unge med særlige vejledningsbehov er. Evalueringsgruppens interview med de selvevaluerende centre har desuden vist at der også vejlederne imellem på de enkelte centre er vidt forskellige opfattelser af hvilke unge der har særlige behov for vejledning.

UU-Region Vejle havde endnu ikke etableret fælles retningslinjer da centeret udarbejdede sin selvevalueringsrapport. Efter udarbejdelsen af selvevalueringsrapporten var centerets medarbejdere på et kursus for at definere målgruppen af unge med særlige behov for vejledning. Både ledelse og vejledere opfatter en fælles definition som en forudsætning for at centeret kan arbejde i samme retning. Dog giver ledelsen i selvevalueringsrapporten udtryk for stor tvivl om hvor snæver eller bred en målgruppedefinition det er hensigtsmæssigt at arbejde med.

UU Århus har på baggrund af indikatorer på særligt vejledningsbehov prioriteret hvordan vejledningsressourcerne skal anvendes. For vejledningen i grundskolen er der foretaget en fordeling af ressourcerne ud fra sociale kriterier. Det betyder fx at skoler med mange tosprogede elever får tildelt flere midler til vejledning. Dermed får de tildelt mere vejledning end andre skoler hvor der ikke er så mange tosprogede elever. En lignende model er anvendt til at prioritere vejledningsressourcerne i ungevejledningen.

Vejlederne der deltog i evalueringsgruppens interview med de selvevaluerende UU-centre, identificerer i praksis ofte de unge med særlige vejledningsbehov på baggrund af deres erfaring og mavefornemmelse i stedet for at anvende de udarbejdede definitioner af gruppen af unge med særlige behov for vejledning. I evalueringsgruppens interview nævner vejlederne fra UU Vendsyssel fx at de ikke aktivt bruger den liste over forskellige indikatorer der fremgår af selvevalueringsrapporten. Vejlederne opfatter listen som en form for professionel erfaring, dvs. en opbygget evne til at udse sig unge med særlige behov for vejledning.

Behov for en præcis definition

Centrenes og de enkelte vejlederes individuelle opfattelser af hvem af de unge i folkeskolen – ud over de der modtager undervisning efter § 20 – der har særlige behov for vejledning, betyder at vejledningen i nogen grad er afhængig af den enkelte vejleders opfattelse af hvad et særligt vejledningsbehov er. UU-vejlederne har svært ved at opfylde intentionen om at målrette vejledningen mod en afgrænset gruppe unge med særlige behov for vejledning i praksis. Den meget overordnede definition der er beskrevet i regelgrundlaget, er medvirkende til at centrene har vanskeligt ved at udarbejde nogle centerspecifikke retningslinjer for målretning af vejledningsindsatsen.

For at opnå en tilstrækkelig fokusering er det derfor nødvendigt at der fra centralt hold bliver udarbejdet en mere konkret definition af hvilke unge der har særlige behov for vejledning.

På den baggrund bør kommunalbestyrelserne i langt højere grad være med til at definere, prioritere og operationalisere den lokale vejledningsindsats så den tager udgangspunkt i den enkelte kommunes lokale særpræg og problematikker.

Samtidig er det nødvendigt med en meget tydelig tilkendegivelse fra Undervisningsministeriet af at man forventer en prioritering af vejledningsindsatsen. Det vil betyde at nogle unge får mere eller anderledes vejledning. Dette signal er tilsyneladende ikke tydeligt nok på nuværende tidspunkt. Det er væsentligt at understrege at en fokuseret indsats ikke er ensbetydende med at der er nogle elever i 6.-10. klasse som ikke får vejledning. Det er derimod ensbetydende med at alle elever ikke får personlig vejledning i form af individuelle samtaler i samtlige fire år.

Evalueringgruppen anbefaler

- at Undervisningsministeriet i samarbejde med forskningsverdenen og UU-centrene udformer en fælles definition af gruppen af unge med særlige vejledningsbehov. Definitionen bør knytte an til metodeudvikling generelt med henblik på at tilrettelægge en differentieret vejledningsindsats. I sammenhæng med definitionen er der behov for at Undervisningsministeriet tydeligere tilkendegiver at nogle unge har et særligt behov for vejledning, og at disse unge derfor skal tilbydes mere eller anderledes vejledning.

- at kommunerne i samarbejde med UU-centrene og med inddragelse af forskningen på området operationaliserer den centralt fastsatte definition i lokale mål. De lokale mål bør udtrykke en lokal prioritering af vejledningsindsatsen.

Opsøgende vejledning op til 25 år

På nuværende tidspunkt går grænsen for opsøgende vejledning af unge i en utilfredsstillende uddannelses- og erhvervsituation ved de 19 år. Denne grænse har imidlertid konsekvenser for hvor fokuseret vejledningsindsatsen kan blive for denne gruppe. Ofte fylder de unge på ungdomsuddannelserne 19 år i løbet af uddannelsen, og det betyder at de herefter ikke længere tilhører gruppen af unge der opsøges af vejledere og tilbydes vejledning om valg af en ny ungdomsuddannelse eller erhverv hvis de falder fra uddannelsen eller viser tegn på at være i risiko for at falde fra.

Evalueringsgruppen vurderer på baggrund af målet om at målrette vejledningen mod unge med særlige behov at det er nødvendigt at udvide UU-centrenes forpligtelse til at gennemføre opsøgende vejledning. Unge op til 25 år bør således opsøges af en vejleder hvis de endnu ikke har påbegyndt en ungdomsuddannelse, er frafaldstruede eller har afbrudt en ungdomsuddannelse. I den forbindelse er det centralt at udarbejde en tydelig beskrivelse af hvad den opsøgende indsats skal indebære.

Den opsøgende vejledning kan både foregå ved at en vejleder tager personlig kontakt til den unge, eller at vejlederen sender en e-mail, et brev eller lignende. I lyset af at denne gruppe unge ofte har mange andre problemer end manglende uddannelse og typisk ikke er motiverede for selv at tage kontakt til de forskellige myndigheder, ser det ud til at den opsøgende indsats hovedsageligt bør være baseret på en personlig, opsøgende kontakt. For de unge under 19 år der hører til gruppen der bør opsøges af en vejleder, fastsætter bekendtgørelsen at vejlederen personligt skal opsøge den unge og tilbyde vejledning hvis ikke vejlederen kan få skriftlig, elektronisk eller telefonisk kontakt til den pågældende. Det samme bør gælde for gruppen af unge mellem 19 og 25 år. Dog er det vigtigt at indsatsen over for unge der er myndige, koordineres med de øvrige tiltag fra fx AF og kommunen. Dette bør ske på baggrund af en kommunal definition af hvilke risikogrupper der indgår i den kommunale indsats, jf. afsnit 4.3.5 om samarbejde.

Evalueringsgruppen anbefaler

- at UU-vejlederne personligt opsøger unge mellem 19 og 25 år der er i målgruppen for den opsøgende vejledning, og som det ikke lykkes at kontakte skriftligt, elektronisk eller telefonisk. Det opsøgende arbejde skal koordineres med de relevante instanser, herunder den kommunale forvaltning og det lokale jobcenter.

4.2.3 Tilrettelæggelse af vejledningen

UU-vejlederne skal dels tilbyde vejledning på skolerne til de unge i 6.-10. klasse, dels være til stede i UU-centeret for vejledningen af unge der ikke går i folkeskolen. Vejlederne har forskellige muligheder for at differentiere tilrettelæggelsen af vejledningen for at opfylde målgruppernes behov bedst muligt.

Skole- og ungevejledning

Nogle centre har valgt at fastsætte en klar opdeling af vejledningsressourcerne mellem vejledningen på skolerne og vejledningen af de unge der har forladt folkeskolen. Ledelsen på UU Århus har valgt at lægge stor ressourcemæssig vægt på at vejledning om valg af ungdomsuddannelse og erhverv både skal gives til unge i folkeskolen og unge der har forladt den, men ikke har fuld-

ført en ungdomsuddannelse. UU Lolland-Falster og UU-Region Vejle har valgt at tildele størstedelen af deres ressourcer til skolevejledning da det er her at den største andel af de vejlednings-søgende er. Desuden begrundes ledelsen på UU-Region Vejle prioriteringen med at "forebyggelse er bedre end helbredelse", dvs. at en god skolevejledning anses for at kunne erstatte en senere indsats når den unge har afsluttet folkeskolen.

På andre centre, som fx UU Odense og Omegn, hvor alle vejledere i princippet udfører både skole- og ungevejledning, planlægger den enkelte vejleder selv sin tid ud fra en forhånds aftale. Ledelsen på UU Odense og Omegn bemærker i sin selvevalueringsrapport at vejledningsindsatsen på skoleområdet er mest tidskrævende – endog mere end ventet. Ledelsen på UU-Region Vejle vurderer at centeret på længere sigt vil tilstræbe en lignende model hvor vejlederne selv er ansvarlige for prioriteringen af tiden. Ledelsen vurderer at den kvantitative fastlæggelse af vejledningstiden gør det vanskeligt at være tilstrækkeligt fleksibel i forhold til at kunne tilgodese elever med særlige behov for vejledning. I UU Vendsyssel – hvor man også har en fastlagt fordeling af vejledningstiden mellem skolevejledning, ungevejledning og kuratorvejledning – vurderer ledelsen at modellen, til trods for ulemper ved en fastlåst fordeling af tiden, giver en forholdsvis let tidsadministration. Dette er vigtigt for at centerets ledelse kan sikre at vejledningen afspejler ledelsens samlede prioritering af vejledningsindsatsen.

For vejlederne på UU-Center Sydfyn er der indgået individuelle aftaler mellem den enkelte vejleder og hver af de 12 kommuner i samarbejdet. Ledelsen tilkendegiver i selvevalueringsrapporten at UU-centeret ikke har det koordinerende ansvar for at sikre at alle opgaver bliver løst. Der er dermed ikke en samlet tidsprioritering for vejledningen på UU-Center Sydfyn, men ledelsen gør opmærksom på at den kommende ændring af den kommunale samarbejdsaftale vil placere ansvaret for styringen af vejledningen hos UU-centeret.

For UU Lolland-Falster indgik fordelingen af vejledningstid i de politiske forhandlinger omkring etableringen af centeret. Der er blevet indgået en aftale om fordeling af tid frem til 2007 hvor der skelnes mellem tid til vejledning af unge med et alment behov for vejledning og unge med særlige behov for vejledning.

At det enkelte UU-center kan løse alle sine vejledningsopgaver, forudsætter at der er en tydelig prioritering af hvor meget vejledningstid der skal bruges på henholdsvis skolevejledning og ungdomsvejledning.

En sådan prioritering er en forudsætning både for at kunne administrere de tildelte ressourcer og for at give vejlederne en tydelig udmelding i forhold til hvilken vejledning de forventes at give. Og denne fordeling skal være fleksibel så den kan justeres løbende, og så den kan gøres til genstand for diskussion internt på centeret såvel som mellem centeret og de kommunale ejere.

Evalueringsgruppen anbefaler

- at UU-centrene fastlægger en tydelig tidsmæssig prioritering af centerets samlede vejledningsindsats. Det skal sikre at alle de målgrupper der er i fokus for vejledningen, får tilbudt tilstrækkelig vejledning.

Individuel og kollektiv vejledning

Ud over opdelingen af vejledningen på skolerne og vejledningen på UU-centeret er tildelingen af vejledningstiden på skolerne fordelt mellem individuel og kollektiv vejledningstid. Spørgeskemaundersøgelsen blandt UU-centrene viser hvordan centrene fordeler deres tid på henholdsvis individuel og kollektiv vejledning. Fordelingen af ressourcer i 2005 fremgår af tabel 3.

Tabel 3

Andel af ressourcer afsat til individuel og kollektiv vejledning i 2005

N = 44

	Gennemsnitlig andel af aktiviteten per center	Minimum andel af aktiviteten per center	Maksimum andel af aktiviteten per center
Individuel vejledning	57 %	25 %	79 %
Gruppevejledning og kollektive arrangementer	15 %	5 %	40 %

Kilde: Spørgeskemaundersøgelsen blandt UU-centre

Det fremgår af tabellen at der blandt centrene er meget stor forskel på hvor stor en andel af vejledningstiden der anvendes til henholdsvis individuelle samtaler og gruppevejledning og kollektive arrangementer. Det gennemsnitlige tidsforbrug på gruppevejledning og kollektive arrangementer ligger på 15 % af den samlede tid i centeret. Nogle centre har gjort en indsats for at udvikle og styrke metoder til kollektiv vejledning. Fx viser evalueringsgruppens interview med UU Odense og Omegn at vejlederne har satset på en kollektiv løsning ved at gennemføre en samlet kursusdag for alle vejlederne på centeret med fokus på udvikling af metoder til kollektiv vejledning. Nogle vejledere giver udtryk for at de kan se et stort potentiale i at få fat i flere unge gennem de kollektive arrangementer. Typisk bliver disse kollektive arrangementer brugt til at videregive informationer til hele klasser, fx som optakt til praktik eller lignende.

Styrket kollektiv vejledning

Der er et stort uudnyttet potentiale i at anvende kollektiv vejledning i langt større udstrækning end det bliver gjort nu. I evalueringsgruppens interview påpeger vejlederne på UU Vendsyssel at flere elever får indblik i forskellige muligheder og andres synspunkter når flere unge vejledes på én gang. Vejlederne mener at der er et stort læringspotentiale i denne form for vejledning, men de mangler det nødvendige kendskab til metoder for at kunne udnytte mulighederne optimalt.

Kollektiv vejledning engagerer effektivt de unge i dialog med andre unge om deres uddannelsesvalg. De udveksler synspunkter, stiller spørgsmål og hører om uddannelser som den enkelte ikke selv ville have spurgt ind til. Med et solidt kendskab til redskaber inden for kollektiv vejledning har den enkelte vejleder bedre forudsætninger for at vejlede de unge, både i mindre grupper og i klasserne. Samtidig kan kollektiv vejledning bidrage til at frigøre ressourcer så centrene kan forstærke den individuelle indsats over for de unge der har særlige behov for vejledning. Kollektiv vejledning skal med andre ord benyttes i højere grad og udvikles med hensyn til redskaber og metoder for at kunne realisere intentionen om at rette vejledningen mod unge med særlige behov for vejledning.

Evalueringsgruppen anbefaler

- at UU-centrene opprioriterer at udvikle redskaber og metoder til kollektiv vejledning. Det gælder fx både i forhold til at vejlede mindre grupper og klasser. Centrene bør på denne baggrund i højere grad udnytte mulighederne for at tilbyde kollektive vejledning.

4.2.4 Specialisering af vejlederne

De fleste vejledningscentre har organiseret vejlederne så de hver især tager sig af forskellige målgrupper for vejledningen. Opdelingen har historiske årsager, men tager samtidig udgangspunkt i intentionerne i loven om at fokusere vejledningsindsatsen.

Unge der modtager specialundervisning og anden specialpædagogisk støtte, blev tidligere vejledt af såkaldte kuratorer. UU-centrenes selvevalueringsrapporter viser at den funktion ofte videreføres i UU-centret af de personer der tidligere var ansat som kuratorer i kommunen. Derudover har mange centre valgt at opdele vejlederne så nogle har et særligt ansvar for vejledningen i folkeskolen og andre tager sig af de unge der er uden for skolesystemet eller frafaldstruede på ungdomsuddannelserne.

Vejledningscentrene giver udtryk for at specialiseringen af vejlederne har forbedret vejledningsindsatsen på trods af at man er gået på kompromis med nærhed. Tidligere fulgte vejlederne de

unge hele vejen og var kun tilknyttet én skole. Forbedringen består i at den specialiserede vejleder kan koncentrere sig om nogle afgrænsede dele af den samlede vejledningsindsats. UU Lolland-Falster gør dog opmærksom på at opdelingen ikke resulterer i at de unge sendes fra den ene specialist til den anden. Det kunne man godt frygte at en opdeling ville medføre. I UU Lolland-Falster kan vejlederne efter en indledende vejledningssamtale vælge at sende de unge videre til en mere specialiseret vejleder hvis det er nødvendigt.

I UU-Center Sydfyn er alle vejledere ansat af den enkelte kommune. De er derfor underlagt kommunens prioriteringer på vejledningsområdet. I de små kommuner inden for UU-Center Sydfyns område betyder det typisk at der er én enkelt vejleder til at tage sig af samtlige målgrupper for vejledningen. I de større kommuner i UU-Center Sydfyns område hvor der oftest er ansat to vejledere, deler disse vejledere som regel vejledningen imellem sig alt efter om de unge er over eller under 18 år.

I modsætning hertil har UU i Tårnby valgt en model hvor vejlederne har ansvaret for at vejlede de unge fra 6. klasse til de fylder 25 år. Undtaget er den vejleder der tager sig af elever i specialklasser og andre specialpædagogiske tilbud, og som altså udfylder den tidligere kuratorfunktion. I evalueringsgruppens interview med centeret giver ledelsen udtryk for at det især er centerets størrelse der er grunden til at man har valgt at lade samtlige vejledere vejlede alle aldersgrupper. Ledelsen tilkendegiver at det har krævet og stadig kræver en samlet opkvalificeringsindsats at ruste vejlederne til at vejlede gruppen af unge mellem 19 og 24 år.

Vejledningscentrenes størrelse har generelt haft stor betydning for organisering af vejledningen. De største centre har haft de bedste muligheder for at organisere vejlederne i forhold til de enkelte målgrupper for vejledningen. I de tilfælde hvor alle vejledere hver især tager al vejledning af den unge uanset alder og målgruppe, bibeholder centrene en vis grad af stabilitet fordi de unge skal henvende sig til den samme vejleder. Dog er de vejledere der varetager vejledning af alle aldersgrupper, beskæftiget med skolevejledning det meste af tiden hvilket typisk foregår på meget fastlåste tidspunkter af dagen. Disse vejledere er derfor mindre fleksible end de vejledere der udelukkende varetager vejledning af unge uden for folkeskolen og derfor ikke er bundet af at skulle placere vejledning inden for de forskellige skolers skemaer.

Centrene bør hver især – gerne hjulpet på vej af gode eksempler fra centralt hold – definere hvilke vejledningssituationer der kræver en særlig viden. I den forbindelse må kommunerne i samarbejde med centrene afgøre hvordan det er muligt at sikre det enkelte center denne specialviden. I nogle tilfælde vil en målrettet kompetenceudvikling være tilstrækkelig. I andre vil det være nødvendigt at etablere en særskilt specialistfunktion. Alle vejledere bør dog kunne foretage den første identifikation af de unge så unge med særlige behov for vejledning i folkeskolen ikke bliver sendt videre til en specialvejleder uden en forudgående afklarende samtale med skolens vejleder.

Kun på den måde kan risikoen for at den unge bliver sendt frem og tilbage mellem de forskellige vejledere, minimeres.

Evalueringsgruppen anbefaler

- at UU-centrene sikrer at alle vejlederne kan foretage en indledende identifikation af den unges vejledningsbehov. Med udgangspunkt i disse generelle krav til vejlederne skal centrene gennem specialisering sørge for at vejlederne samlet set dækker alle målgrupper for vejledningen.

4.2.5 De unges tilfredshed med vejledningen

Selvevalueringsrapporterne og spørgeskemaundersøgelsen blandt elever i 9. og 10. klasse viser at vejledningsindsatsen i forhold til forskellige målgrupper har medført at nogle elever får deres behov opfyldt, mens andre ikke gør. For unge uden for uddannelsessystemet der ikke har gennemført en ungdomsuddannelse, kan UU-vejlederen vejlede i det omfang som den unge ønsker det. På folkeskoleområdet er det vanskeligere at opfylde samtlige unges behov for vejledning samtidig med at vejledningen skal målrettes de unge med særlige behov. UU Odense og Omegn bemærker i sin selvevalueringsrapport at vejledningsreformens svaghed er at de tilsyneladende "selvkørende" unge bliver overset fordi der er kommet så stort et fokus på målgruppen af unge med særlige vejledningsbehov.

I spørgeskemaundersøgelsen er eleverne i 9. og 10. klasse blevet bedt om at vurdere om de har fået den nødvendige personlige vejledning (tabel 4).

Tabel 4
Har du fået den personlige vejledning af vejlederen på skolen som du havde behov for?
n = 840

	9. klasse	10. klasse	Total
Nej, jeg har ikke fået så meget personlig vejledning som jeg havde behov for	27 %	38 %	30 %
Ja, jeg har fået den personlige vejledning som jeg havde behov for	73 %	62 %	70 %
	100 %	100 %	100 %

Kilde: Spørgeskemaundersøgelsen blandt elever i 9. og 10. klasse

Tabellen på den foregående side viser at 73 % af eleverne i 9. klasse og 62 % af eleverne i 10. klasse har fået den personlige vejledning som de havde behov for. 27 % og 38 % af eleverne i henholdsvis 9. klasse og 10. klasse vurderer at de ikke har fået så meget personlig vejledning som de havde behov for.

Eleverne er desuden blevet bedt om at vurdere hvilken betydning den samlede vejledning, herunder individuel og kollektiv vejledning og vejledning via vejledningsportalen, har haft for hvad de skulle efter sommerferien (tabel 5).

Tabel 5
Hvilken betydning har vejledningen haft for, hvad du skal efter sommerferien?
n = 840

	9. klasse	10. klasse	Total
Ingen betydning	43 %	36 %	42 %
Mindre betydning	26 %	24 %	25 %
Nogen betydning	20 %	28 %	22 %
Stor betydning	12 %	12 %	12 %
	100 %	100 %	100 %

Kilde: Spørgeskemaundersøgelsen blandt elever i 9. og 10. klasse

Tabellen viser at der er forskel på 9. og 10. klasseelevernes opfattelse af vejledningens betydning på dette område. 40 % af eleverne i 10. klasse vurderer at vejledningen har haft stor eller nogen betydning for deres valg efter sommerferien, mens det for eleverne i 9. klasse drejer sig om 31 %.

Svarene i spørgeskemaundersøgelsen er blevet krydset med en række baggrundsvariable, herunder køn, fagligt standpunkt i dansk og matematik, brug af dansk eller et andet sprog i hjemmet og forældres uddannelsesniveau. For de variable der vedrører de faglige standpunkter, kategoriseres eleverne som fagligt svage hvis de har karakterer mellem 0 og 6, i mellemgruppen hvis de har karakterer mellem 7 og 9, og som fagligt stærke hvis de har karakterer mellem 10 og 13.

En nærmere analyse af tallene viser at der er forskel på de fagligt stærke og de fagligt svage elever i skriftlig matematik. 75 % af de fagligt stærke elever svarer at vejledningen har haft ingen eller mindre betydning for deres valg, mens kun 44 % af de fagligt svage elever giver samme svar.

7 % af de elever der har svaret at vejledningen ingen betydning har haft for hvad de skulle efter sommerferien, svarer at de efter vejledningen stadig ikke vidste hvad de skulle efter sommerferi-

en. En uddybende analyse blandt de elever der angiver at vejledningen ingen betydning har haft, viser at 25 % af de elever der taler et andet sprog end dansk i hjemmet, stadig ikke ved hvad de skal efter sommerferien. For elever der taler dansk i hjemmet, er andelen 4 %.

Tilfredshed ikke et mål i sig selv

Spørgeskemaundersøgelsen blandt elever i 9. og 10. klasse giver et billede af elevernes opfattelse af mængden og betydningen af den vejledning som de har fået. Den viser til gengæld ikke om eleverne objektivt set har fået tilstrækkelig vejledning. Det er meget vanskeligt at afgøre hvad der er tilstrækkeligt, og unge der står over for et valg af betydning for fremtiden, vil sandsynligvis ofte føle at de har brug for yderligere råd i forbindelse med valget. Samtidig kan det problematiseres om eleverne kan huske at de har fået vejledning, og hvad indholdet var. Derfor må elevernes svar på spørgsmålet om vejledningens betydning for deres valg tages med et stort forbehold.

Spørgeskemaundersøgelsen blandt eleverne i 9. og 10. klasse peger således ikke nødvendigvis på at en del af eleverne ikke har fået den vejledning som de har behov for. En anden fortolkning er at det ikke er klart for eleven hvad vejledning faktisk kan bruges til. Det er overvejende de svageste i matematik der vurderer at have fået vejledning der har betydning for hvad de skal efter sommerferien, jf. afsnit 4.2.6 der viser at elevernes forældre ofte har stor indflydelse på den enkelte elevs uddannelsesvalg. De fagligt stærke elever har ofte en forældreopbakning der præger deres uddannelsesvalg. Denne opbakning kan medvirke til at forklare hvorfor disse elever ikke tillægger vejledningen så stor betydning.

Elevernes tilfredshed med vejledningen er ikke et entydigt udtryk for om de har tilstrækkelige forudsætninger for at træffe et valg. Vejledningen må ses i sammenhæng med de andre faktorer der har betydning for unges uddannelsesvalg. I den forbindelse er det afgørende at det er de elever med det største behov der får vejledningen. Det er vejlederens opgave at identificere disse elever, ligesom vejlederen skal bidrage til at personer med afgørende indflydelse på elevens uddannelsesvalg også har de nødvendige forudsætninger for at rådgive eleven. Det gælder fx forældre og lærere med ansvar for UEA-orienteringen i folkeskolen.

Tilfredshedsundersøgelser kan langt fra stå alene som mål for om den vejledning der gives, er god nok. De giver et billede af en oplevet tilfredshed og viser at vejledning ikke er et isoleret fænomen, men foregår i samspil med sociale og personlige faktorer der direkte eller indirekte påvirker den unges valg af uddannelse og erhverv.

4.2.6 Forældreinddragelse i vejledningen

I august 2006 trådte en ny bekendtgørelse i kraft for UU-centrene der først og fremmest tilføjede et krav om at forældre (eller forældremyndighedens indehaver) til unge mellem 15 og 18 år skal orienteres om UU-centrenes vejledningstilbud. Desuden skal forældre til unge der ikke påbegyn-

der en uddannelse på den institution hvor de er indskrevet, eller som afbryder en ungdomsuddannelse, underrettes af uddannelsesinstitutionen. UU-centeret skal ligeledes underrettes.

Den øgede inddragelse af forældre i vejledningen understøttes af spørgeskemaundersøgelsen blandt elever i 9. og 10. klasse (tabel 6).

Tabel 6

Hvilken betydning har følgende personer haft for, hvad du skal efter sommerferien? (Tabellen viser 'nogen betydning' og 'stor betydning' lagt sammen)

(Der kunne sættes flere kryds)

	9. klasse	10. klasse	Total
Den eller de vejledere, du har talt med (n = 833)	36 %	44 %	38 %
Dine lærere (n = 831)	22 %	37 %	26 %
Dine forældre (n = 842)	77 %	71 %	76 %
Dine søskende (n = 828)	28 %	24 %	27 %
Dine venner (n = 832)	35 %	43 %	37 %
Andre (n = 785)	21 %	33 %	24 %

Kilde: Spørgeskemaundersøgelsen blandt elever i 9. og 10. klasse

Tabellen viser at eleverne anser deres forældre for at have den største indflydelse på deres uddannelsesvalg. Således svarer 77 % og 71 % af eleverne i henholdsvis 9. og 10. klasse at deres forældre har haft nogen eller stor betydning for deres fremtidsplaner.

Eleverne er blevet bedt om at vurdere deres indsats i skolen. Konkret blev eleverne bedt om at vurdere hvor gode eller dårlige de har været til at lave lektier, møde til tiden og være aktive i timerne. På baggrund af elevernes svar blev der konstrueret et engagementsindeks der er brugt i forbindelse med undersøgelsens uddybende analyser.

En nærmere analyse viser at flere elever med et højt engagement i højere grad vurderer at deres forældre har nogen eller stor betydning for valg efter sommerferien end elever med et middel eller et lavt engagement. 80 % af eleverne med et højt engagement svarer at forældrene har haft nogen eller stor betydning, mens henholdsvis 73 % og 60 % udtrykker samme holdning i grupperne med et middel og et lavt engagement.

Både denne evaluering og andre undersøgelser viser at forældre har en meget stor indflydelse på unges uddannelsesvalg. Forældrenes store indflydelse på mange unges valg stiller store krav til forældrene om at have eller at kunne søge kvalificeret viden om uddannelsesmuligheder og vej-

ledningsmuligheder. UU-centrenes vejledere skriver meget generelt i selvevalueringsrapporterne at de møder forældrene til forældremøder i folkeskolerne. De uddyber imidlertid ikke hvor meget kontakt der er i den forbindelse. Samtidig tager en del forældre selv kontakt til vejlederne. Mange centre har gode erfaringer med at vejlede og svare på forældrenes spørgsmål via e-mail. I en del af de selvevaluerende centre, heriblandt UU i Tårnby, står vejlederne til rådighed for forældrene i forbindelse med skole-hjem-samtaler i afgangsklasserne. Vejlederne på UU i Tårnby beskriver i deres selvevalueringsrapport at stort set alle forældre benytter sig af dette tilbud.

Hvad angår den personlige kontakt mellem vejleder og forældre viser UU-centrenes selvevalueringsrapporter at vejlederne i stort omfang bliver opsøgt af forældre enten på skolen eller i UU-centeret. En del centre understreger dog at de gerne vil opsøges endnu mere og derfor vil arbejde for at blive mere synlige og tilgængelige over for forældrene. Flere UU-centre påpeger at de bør fremme deres synlighed i gadebilledet. UU Århus mener fx at centeret skal markedsføre sig som et serviceorgan gennem reklamer og lignende.

På nuværende tidspunkt er det hovedsageligt de forældre der selv opsøger vejlederen, som inddrages aktivt i vejledningsindsatsen. Samtidig kan man erstatte mange af de individuelle vejledningsseancer med forældrene, fx skole-hjem-samtalerne, med nogle bredere informationsarrangementer, fx forældremøder i klasserne som nogle UU-centre har gode erfaringer med. Forældrene kan desuden i højere grad inddrages som målgruppe for vejledningsportalen, jf. kapitel 7.

Selvevalueringsrapporterne og interviewene med UU-centrene viser at der ikke er en systematisk inddragelse af de forældre der ikke selv henvender sig til en UU-vejleder. UU-vejlederne bør være mere aktive og udfarende over for de forældre der ikke selv er opsøgende. I forhold til at inddrage forældre i vejledningen er der behov for en differentieret indsats på lige fod med behovet for at differentiere vejledningen til de unge. I den forbindelse er det evalueringsgruppens vurdering at der ikke findes tilstrækkelig viden om effektive metoder i forhold til at inddrage forskellige forældregrupper i vejledningen, og at UU-centrenes indsatser derfor med fordel kan understøttes af undersøgelser på dette område.

Evalueringsgruppen anbefaler

- at UU-vejlederne inddrager forældre mere systematisk i vejledningen, fx ved at deltage i forældremøder eller holde særskilte vejledningsmøder rettet mod forældrene. UU-centrene skal bidrage til at vejledningen målrettes forskellige grupper af forældre.
- at UU-centrene i samarbejde med forskningsverdenen udvikler differentierede metoder til at inddrage forældre i vejledningen.

4.3 Sammenhæng og samarbejde

Vejledningsreformens intention er at vejledningen finder sted som et sammenhængende forløb. Sammenhængen skal skabes dels ved at den enkelte elev udarbejder en individuel uddannelsesbog og en uddannelsesplan, dels ved at vejledningen gennemføres i et samarbejde mellem UU-centeret, uddannelsesinstitutionerne og AF og med inddragelse af organisationer og virksomheder inden for det arbejdsmarked som UU-centeret geografisk omfatter. UU-centerets samarbejde med uddannelsesinstitutioner omfatter derfor både de folkeskoler og specialskoler som de unge går på, og de ungdomsuddannelser og produktionsskoler som de unge kan fortsætte på efter folkeskolen.

I afsnit 4.3.1 belyses sammenhængen i vejledningen i forhold til den enkelte unges arbejde med uddannelsesplan og uddannelsesbog. Afsnit 4.3.2 belyser UU-vejlederens samarbejde med de lærere i folkeskolen der varetager undervisningen i uddannelses-, erhvervs- og arbejdsmarkedsorientering. Samarbejdet med ungdomsuddannelserne belyses i afsnit 4.3.3, og samarbejdet i forbindelse med UU-centrenes målgruppevurdering til produktionsskolerne behandles i afsnit 4.3.4. Endelig beskriver afsnit 4.3.5 samarbejdet med de kommunale forvaltninger og afsnit 4.3.6 UU-centrenes samarbejde med AF, VFU og erhvervslivet.

4.3.1 Sammenhængende uddannelsesplanlægning

I bekendtgørelsen om vejledning om valg af uddannelse og erhverv er det anført at de unges uddannelsesplanlægning skal omfatte dels vejledningsaktiviteter som individuel vejledning, praktikforløb og lignende, dels udarbejdelse af en uddannelsesplan og en uddannelsesbog. Ifølge bemærkningerne til vejledningsloven er hensigten med uddannelsesbogen at skabe sammenhæng i vejledningsindsatsen og understøtte at den unge træffer sit uddannelses- og erhvervsvalg på et sikkert grundlag.

Alle elever skal arbejde med en uddannelsesbog fra 6. klasse til afslutningen af folkeskolen. Bogen skal løbende afdække den enkeltes behov for vejledning og danne udgangspunkt for denne. Uddannelsesbogen skal udarbejdes af eleven og efterfølgende justeres af forældrene, skolen og UU-vejlederne. Den skal løbende bruges af UU-vejlederen til at identificere elevens behov for vejledning.

Ifølge loven skal uddannelsesbogen endvidere danne grundlag for den uddannelsesplan som hver elev skal udarbejde inden afslutningen af folkeskolen, dvs. i enten 9. eller 10. klasse. Uddannelsesplanen er et dokument der kan bruges af både folkeskolen, UU-vejlederen og ungdomsuddannelserne til at indhente og viderebringe uddannelsesrelevante oplysninger om eleven. Disse oplysninger kan bruges i tilrettelæggelsen af elevens videre uddannelsesforløb.

Uddannelsesbøger

Ifølge UU-centrenes selvevalueringsrapporter er de selvevaluerende centre enige om at uddannelsesbøgerne er et vigtigt og nødvendigt redskab både for eleven og for vejlederen. Eleven bliver via arbejdet med uddannelsesbogen ofte mere afklaret om sine ønsker og muligheder for fremtiden, og UU-vejlederen får med bogen en ekstra mulighed for at sætte sig ind i elevens baggrund og tanker. UUV Køge bemærker eksempelvis at det i arbejdet med uddannelsesbogen i 6. klasse beder alle elever om at skrive et brev til vejlederen hvori de kort præsenterer sig selv. På den måde får vejlederen kendskab til eleven inden den første individuelle samtale da vejlederne ikke er en integreret del af elevens dagligdag. En anden form for videnindsamling om eleverne er derfor nødvendig hvis vejlederne skal kunne vurdere den enkeltes behov for vejledning. Vejlederne på UU Odense og Omegn vurderer desuden i deres selvevalueringsrapport at uddannelsesbøgerne danner grundlag for en løbende kontakt mellem hjem, skole og vejleder.

UU Århus påpeger dog at arbejdet med uddannelsesbogen ikke er tilstrækkeligt i sig selv. Kvaliteten af den unges uddannelsesbog afhænger af et solidt forarbejde gennem den undervisning de unge modtager i forbindelse med UEA-orienteringen i 6.-10. klasse.

Der findes forskellige typer uddannelsesbøger som kan hentes dels på www.ug.dk, dels i andre elektroniske udgaver baseret på forskellige dataregistreringssystemer – fx systemet "UVdata". Samtidig bruger nogle centre en særlig udgave til specialundervisningselever og andre bogligt svage elever. UUV Køge har udviklet sin egen it-baserede uddannelsesbog. Dog har UUV Køge haft problemer med at få det elektroniske system til at fungere, så man anvender ikke på nuværende tidspunkt disse uddannelsesbøger.

Vejlederne på UU i Tårnby påpeger at der er behov for differentierede uddannelsesbøger der kan tilpasses elevernes forskellige faglige niveauer. Fx har mange bogligt svage elever svært ved at arbejde med en teksttung uddannelsesbog. Dette billede blev bekræftet i evalueringsgruppens interview med både produktionsskolevejledere og erhvervsskolevejledere. For at imødekomme dette problem bruger UU Lolland-Falster en særlig uddannelsesbog til de elever der modtager specialundervisning og anden specialpædagogisk støtte.

Uddannelsesplaner

Uddannelsesplanen anvendes ideelt set til videndeling mellem de uddannelsesinstitutioner som den unge går på. I planen skal den unge beskrive sine mål for uddannelse og planerne for at nå målet. Uddannelsesplanerne bliver vurderet mindre positivt af de selvevaluerende vejledningscentre end uddannelsesbøgerne. Vejlederne på UU Odense og Omegn giver fx i deres selvevalueringsrapport udtryk for at planerne er overfladiske. Som nævnt i afsnit 4.3.3 om samarbejde med ungdomsuddannelserne viser evalueringsgruppens interview desuden at UU-centrenes og ung-

domsuddannelsernes generelle opfattelse er at uddannelsesplanerne ikke sikrer eleverne et uddannelsesforløb der er tilrettelagt efter deres evner og behov.

Gennemførelsesvejlederne på ungdomsuddannelserne giver både i fokusgruppeinterviewene og i evalueringsgruppens interview udtryk for at den eksisterende videndeling om de unge der påbegynder en ungdomsuddannelse, ikke er tilstrækkelig. De gymnasiale uddannelser bruger hovedsageligt planerne til at finde ud af om en elev er blevet indstillet til optagelsesprøve. Erhvervsuddannelserne anvender planerne lidt oftere, og nogle skoler har aftaler om at følge planerne op med en liste over de elever der har særlige undervisningsmæssige behov. Generelt vurderer erhvervsuddannelserne dog også at planerne ikke kan integreres i skolens videre planlægning af den unges uddannelsesforløb.

I evalueringsgruppens interview giver de selvevaluerende UU-centre udtryk for at den manglende brug af uddannelsesplanerne til dels skyldes at ungdomsuddannelserne giver centrene uklare tilbagemeldinger på hvilke informationer der kan være anvendelige for dem. Den manglende brug skyldes desuden at ungdomsuddannelserne ikke i tilstrækkelig grad har påtaget sig ansvaret for at videreføre den unges uddannelsesplanlægning. UU Århus har derfor anbefalet ungdomsuddannelserne i området at de uddannelsesplaner der ikke indeholder tilstrækkelige oplysninger til at kvalificere den videre vejledningsproces, sendes tilbage til UU-centeret med forslag til forbedringer. Såvel UU-centeret som de samarbejdende ungdomsuddannelser i Århus peger på at det har højnet standarden og øget brugen af uddannelsesplanerne så de nu i højere grad bruges til at informere skolen om de særlige hensyn der skal tages til de forskellige elever.

UU Lolland-Falster er i gang med et større udviklingsprojekt om anvendelsen af uddannelsesplanerne for at gøre dem mere anvendelige for ungdomsuddannelserne. Den enkelte UU-vejleder har senest fra marts måned det år eleven afslutter folkeskolen, adgang til den elektroniske uddannelsesplan. På baggrund af samtaler med eleven tilføjer vejlederen en bemærkning i uddannelsesplanen hvis der er specielle forhold vedrørende eleven som den modtagende ungdomsuddannelsesinstitution bør være opmærksom på. UU-vejlederen følger derudover op på de såkaldte fokuselever med et institutionsbesøg som skal afklare om skolen har iværksat de nødvendige tiltag og i øvrigt tager højde for den unges særlige behov for vejledning. Vejlederne kan følge fokuselevens historik og reagere når de eller skolens vejledere skønner det nødvendigt. Ifølge UU Lolland-Falster har denne praksis resulteret i et godt samarbejde med ungdomsuddannelserne til gavn for de svageste unge.

De unges vurdering af uddannelsesbogen og uddannelsesplanen

I spørgeskemaundersøgelsen blandt elever i 9. og 10. klasse er eleverne blevet spurgt om hvilken betydning arbejdet med uddannelsesbogen og uddannelsesplanen har haft for hvad de har besluttet at begynde på efter sommerferien (tabel 7).

Tabel 7**Hvilken betydning har arbejdet med din uddannelsesbog og uddannelsesplan haft for, hvad du skal efter sommerferien?****n = 843**

	9. klasse	10. klasse	Total
Ingen betydning	41 %	35 %	40 %
Mindre betydning	33 %	27 %	31 %
Nogen betydning	22 %	28 %	23 %
Stor betydning	4 %	10 %	6 %
	100 %	100 %	100 %

Kilde: Spørgeskemaundersøgelsen blandt elever i 9. og 10. klasse

Det fremgår af tabellen at 26 % af eleverne i 9. klasse og 38 % af eleverne i 10. klasse mener at uddannelsesbogen og uddannelsesplanen har haft nogen eller stor betydning for hvad de har valgt at lave efter sommerferien.

En nærmere undersøgelse viser at arbejdet med uddannelsesbogen og uddannelsesplanen har større betydning for de elever der taler et andet sprog end dansk i hjemmet, end det har for dem der taler dansk i hjemmet. 46 % af de elever der taler et andet sprog end dansk, mener at uddannelsesbogen og uddannelsesplanen har haft nogen eller stor betydning for hvad de skulle efter sommerferien. 25 % af eleverne der taler dansk i hjemmet, har samme vurdering.

Analysen viser desuden at uddannelsesbogen og uddannelsesplanen har større betydning for elever med et lavt fagligt niveau i skriftlig matematik. 52 % af de fagligt svage elever vurderer at uddannelsesbogen og uddannelsesplanen har haft nogen eller stor betydning, 28 % i mellemgruppen og 20 % af de fagligt stærke elever.

Spørgeskemaundersøgelsen blandt elever i 9. og 10. klasse viser dermed at de fagligt svage unge og de unge der taler et andet sprog end dansk i hjemmet, tillægger arbejdet med uddannelsesbogen og uddannelsesplanen større betydning end andre unge. Det er ud fra denne undersøgelse svært at sige noget om kvaliteten af arbejdet, men resultatet viser – parallelt med resultaterne i afsnit 4.2.5 om vejledningsindsatsen – at disse to grupper af unge tillægger vejledningsaktiviteterne større betydning end andre unge.

Skab bedre sammenhæng i uddannelsesplanlægningen

Både UU-centrenes selvevalueringsrapporter, fokusgruppeinterviewene og evalueringsgruppens interview med gennemførelsesvejlederne på ungdomsuddannelsesinstitutionerne viser at den vi-

dendeling der foregår mellem institutionerne om de enkelte unge, ikke er tilstrækkelig. Den utilstrækkelige videndeling rammer især eleverne med et reelt behov for at skolerne iværksætter særlige tiltag for at de kan gennemføre en ungdomsuddannelse.

Samtidig viser spørgeskemaundersøgelsen blandt elever i 9. og 10. klasse at det er de fagligt svageste unge og unge der taler et andet sprog end dansk i hjemmet, der tillægger arbejdet med uddannelsesplanlægningen størst betydning. UU-vejlederne og skolerne bør sørge for at videregive de informationer der er nødvendige for at tilrettelægge et ungdomsuddannelsesforløb som den enkelte elev kan gennemføre. Begge parter skal derfor påtage sig et større ansvar for at sikre denne videndeling. I de tilfælde hvor både UU-centeret og de modtagende institutioner påtager sig et ansvar for at kvalificere den overførsel af viden der sker ved hjælp af uddannelsesplanen, viser evalueringen at disse planer udfylder en vigtig rolle. På denne måde deles værdifuld viden mellem vejleder og skole. Uddannelsesplanerne bør følges op af personlig kontakt ved overlevering i forhold til de unge med særlige behov for vejledning.

Opnåelse af viden om sammenhængen mellem vejledning og uddannelse kræver en ensartet national praksis. Ensartetheden kan sikres ved at etablere et nationalt elektronisk redskab der registrerer hvilken støtte og vejledning den enkelte unge tidligere har modtaget, hvilke planer den enkelte unge har for uddannelse og erhvervsvalg, og hvilke personlige, faglige og sociale forudsætninger den unge har for at gennemføre uddannelsen. Det samlede billede af den unge kan anvendes af den modtagende ungdomsuddannelse til at komme den unge i møde hvis der er behov for det.

Evalueringsgruppen anbefaler

- at Undervisningsministeriet i samarbejde med kommunerne, vejledningscentrene og ungdomsuddannelserne udarbejder et nationalt elektronisk system der kan bruges af både skolerne og vejledningscentrene i forbindelse med overførsel af uddannelsesplaner og anden relevant information mellem folkeskole, UU-vejleder og ungdomsuddannelse.

4.3.2 UU-centrenes samarbejde med folkeskolens UEA-lærere

UU-vejlederne skal ifølge bekendtgørelsen om vejledning om valg af uddannelse og erhverv bistå skolen i tilrettelæggelsen af den obligatoriske UEA-orientering som er et af folkeskolens timeløse fag. Det er skolelederens opgave at sikre at alle klasselærere dels afsætter den nødvendige tid til at lave UEA-orientering, dels samarbejder med den tilknyttede UU-vejleder om UEA-orienteringen.

Ifølge faghæftet er det overordnede formål med undervisningen i uddannelses-, erhvervs- og arbejdsmarkedsorientering at den enkelte elev tilegner sig et bredt kendskab til uddannelses- og erhvervsmuligheder og indser værdien af at gennemføre en uddannelse. Den enkelte elevs individuelle uddannelsesplanlægning udmøntes i en uddannelsesbog og senere i en uddannelsesplan der bl.a. tager udgangspunkt i UEA-orienteringen.

Bekendtgørelsen om vejledning om valg af uddannelse og erhverv fastsætter at det er UU-vejlederens opgave at støtte klasselærerne i UEA-orienteringen og elevernes arbejde med uddannelsesbogen og give respons på deres endelige uddannelsesplan. Indholdet i den obligatoriske støtte er ikke nærmere beskrevet i bekendtgørelsen.

UU-centrenes selvevalueringsrapporter og evalueringsgruppens interview med centrene viser at der er stor forskel på i hvilken grad UU-vejlederne og folkeskolerne samarbejder om at tilrettelægge UEA-orienteringen, og hvor formaliseret dette samarbejde er.

I UUV Køge indgår vejlederne aftaler med de enkelte skoler. De individuelle aftaler bliver som hovedregel ikke formaliseret. Dette betyder fx at der ikke nødvendigvis finder en samtale sted mellem vejlederen og den enkelte skole i starten af året for at fastlægge perioderne for den egentlige UEA-orientering og tidspunkter for de kurser som UUV Køge holder for de lærere der står for UEA-orienteringen. Den enkelte vejleder vurderer selv hvilke af disse elementer det er hensigtsmæssigt at inkludere i aftalen med den enkelte skole.

I UU Odense og Omegn er situationen anderledes. Her har centeret udarbejdet en oversigt over ansvarsfordelingen for samarbejdet med folkeskolerne. Oversigten fungerer som en samlet beskrivelse for alle vejledere på centeret der dermed ikke udarbejder individuelle aftaler med de enkelte skolars lærere og ledelse. Den skriftlige ansvarsfordeling præciserer desuden hvem der afholder udgifter til fx transport, gæstelærere i forbindelse med UEA-orienteringen og driftsomkostninger i forbindelse med it-baserede vejledningsprogrammer. Aftalen er dog ikke udformet som en samarbejdsaftale hvor de enkelte skoler underskriver og binder sig til den beskrevne arbejdsdeling. Evalueringsgruppens interview med UEA-lærerne viser at lærerne i Odense-området har et klart overblik over hvordan opgaverne og ansvaret vedrørende UEA-orienteringen er fordelt.

Selvevalueringsrapporterne viser samlet set at samarbejdet på centre uden en formaliseret ramme om UEA-orienteringen i særdeleshed afhænger af de eksisterende relationer mellem vejlederen og den enkelte skole inden reformen trådte i kraft. På nogle folkeskoler mener UEA-lærerne ikke at der er sket nogen betydelig forandring i samarbejdet mellem skole og vejleder efter at reformen trådte i kraft. Planlægning og involvering af vejlederen i UEA-orienteringen er på disse skoler fleksibel og baseret på at man allerede kender hinanden godt. Dette er fx tilfældet for UU-Center

Sydfyn hvor vejlederne hovedsageligt er ansat som UU-vejledere på den samme skole som de tidligere var skolevejledere på.

De selvevaluerende centres erfaringer viser at det er vanskeligere at etablere et velfungerende samarbejde mellem vejleder og skole hvis UU-vejlederen ikke kender skolen fra tidligere ansættelse. UU-centrene giver i selvevalueringsrapporterne udtryk for at en skriftlig og kendt samarbejdsaftale er nødvendig for i disse tilfælde at sikre en tydelig ansvarsfordeling og afstemme vejleders bistand og andre vejledningsaktiviteter som fx praktikforløb med skolens årskalender. UUV Køge gør i sin selvevalueringsrapport bl.a. opmærksom på at det er nødvendigt at have en formel aftale om at skoleledelsen afsætter tid og ressourcer til at UEA-lærerne kan deltage i UU-centerets kurser om UEA-orienteringen.

Enkeltinterviewene med UEA-lærerne giver også et billede af at koordineringen af vejledningsindsatsen ofte bygger på et mere eller mindre uformelt samarbejde. Det giver sig udslag i at opgave- og ansvarsfordelingen defineres løbende og efter behov på baggrund af en fleksibilitet der er opbygget gennem flere års kollegiale relationer.

Interviewene viser desuden at det er nødvendigt at anerkende og finde en balance mellem UEA-orientering og anden undervisning. Nogle lærere oplever at UEA-orienteringen i nogle tilfælde foregår på bekostning af anden undervisning. Orienteringen skal nemlig i princippet foregå uden tildeling af et særskilt timeantal. Det er skolelederens ansvar at udstikke retningslinjer for om læreren skal placere UEA-orienteringen som en del af et fag eller som en del af den tid klasselæreren har i forbindelse med "klassens tid". Ifølge nogle af de interviewede lærere er skolelederne ikke gode nok til at udstikke disse retningslinjer.

Interviewene viser at det ofte er uklart for UEA-lærerne hvad UU-vejlederne, skolen og til dels elevernes forældre forventer af dem. Lærerne giver udtryk for at de gerne vil kunne besvare spørgsmål fra fx forældre om de forskellige ungdomsuddannelser. De føler sig imidlertid utilstrækkeligt klædt på til dette. Mange UU-centre tilbyder klasselærerne kurser om uddannelses- og erhvervs-muligheder og materialer til brug i UEA-orienteringen som en del af den støtte som centrene ifølge loven skal give UEA-lærerne. Kurserne giver lærerne et overblik over aktuelle uddannelses- og erhvervs-muligheder i området som kan danne grundlag for UEA-orienteringen og derudover give lærerne en større ballast i forhold til samtaler med elevernes forældre. Disse kurser er afhængige af at skolelederne prioriterer at sende UEA-lærerne på kurserne.

UEA-lærerne i folkeskolen peger på at der er behov for en tydeligere arbejdsbeskrivelse og arbejdsdeling i forhold til gennemførelsen af UEA-orienteringen – ikke mindst fordi der på længere sigt vil blive ansat nye vejledere i UU-centrene som ikke tidligere har fungeret som skolevejledere i folkeskolen. Det er derfor en sårbar konstruktion at basere organiseringen af UEA-orienteringen

på relationer mellem tidligere kolleger sådan som det nu er tilfældet mange steder. Herved bliver det ikke sikret at alle lærere får den nødvendige støtte til at gennemføre UEA-orienteringen, og det bliver ikke sikret at samarbejdet fortsætter når de lærere og vejledere der har etableret nogle uformelle samarbejdsrelationer, ikke længere er ansat.

Rammerne og ansvarsfordelingen bør derfor præciseres i en skriftlig samarbejdsaftale mellem skolerne og UU-centeret som indgås på ledelsesniveau. Samtidig er det vigtigt at de skriftlige aftaler bliver fulgt op af personlig kontakt mellem en UU-vejleder og de enkelte lærere på hver skole. En tydeligere beskrivelse af indholdet og ansvarsfordelingen i samarbejdet mellem UEA-lærerne og UU-vejlederne bør samtidig understrege at samarbejdet også er udgangspunkt for at identificere og tale om unge med særlige behov for vejledning.

UU-centrene bryder sig ikke om den manglende sikkerhed for at den enkelte skole faktisk udfører UEA-orientering når der ikke er skemalagte timer til det. Orienteringens gennemførelse er skolelederens ansvar. I evalueringsgruppens interview påpeger vejlederne på UU Odense og Omegn dog at der i deres område er eksempler på at UEA-orienteringen lægges ind i skemaer for 10. klasse.

UU-centrenes meget forskelligartede praksis i forhold til at yde klasselærerne bistand til UEA-orienteringen og usikkerhed omkring forventninger understreger behovet for mere ensartede retningslinjer. Det bør være obligatorisk for UEA-lærere regelmæssigt at deltage i forberedende kurser udbudt af UU-centrene. Erfaringerne med kurserne viser nemlig at UU-vejledernes brede kendskab til uddannelsessystemet og arbejdsmarkedet positivt understøtter lærerne med ansvar for UEA-orienteringen.

Deltager UEA-lærerne regelmæssigt i kurser, får de den nødvendige indsigt i de forskellige ungdomsuddannelser og andre muligheder for fx brobygningsforløb, praktikforløb, erhvervsmuligheder og lignende. Kurserne kan bidrage til udvikling af undervisningsmaterialer og til kvalificering af UEA-orienteringen på tværs af skolerne i UU-centerets område.

Samtidig er det helt centralt at skolelederne tager ansvaret for at placere UEA-orienteringen inden for den tid som lærerne har til rådighed. På denne måde kan skolerne i højere grad sikre at de unge får en undervisning der er tilstrækkelig til at udarbejde nogle relevante uddannelsesbøger og uddannelsesplaner.

Evalueringsgruppen anbefaler

- at kommunerne forpligter skolelederne til at lade UEA-lærerne deltage i de kurser der udbydes af UU-centrene i forbindelse med centrenes bistand til undervisningen. Samtidig bør UU-centrene forpligtes til årligt at udbyde kurserne til alle UEA-lærerne i deres område.
- at UU-centrene indgår skriftlige samarbejdsaftaler med de skoler som de skal støtte i UEA-orienteringen. Aftalen bør omfatte opgave-, ressource- og ansvarsfordeling og understøtte at der i fællesskab udarbejdes en tidsplan over UEA-orienteringen og de vejledningsarrangementer der hører under undervisningen. Samtidig bør aftalen præcisere rammerne for samarbejdet om identifikation af elever med særlige behov for vejledning.
- at skoleledelserne indarbejder UEA-lærernes kompetenceudvikling og afviklingen af UEA-orienteringen i skolernes virksomhedsplaner. Desuden skal en del af samarbejdsaftalen mellem skolerne og UU-centrene beskrive lærernes opkvalificering gennem kurser holdt af UU-centrene.

4.3.3 UU-centrenes samarbejde med ungdomsuddannelserne

UU-centrene er ifølge lov om vejledning om valg af uddannelse og erhverv forpligtet til at samarbejde med ungdomsuddannelserne på en række områder. Dels skal samarbejdet omfatte elever i folkeskolen der som en del af deres uddannelsesvalg deltager i fx præsentationskurser og introduktionsforløb på ungdomsuddannelserne. Dels skal UU-centrene samarbejde med ungdomsuddannelserne om de elever der enten er faldet fra ungdomsuddannelsen eller er frafaldstruede.

Samarbejde om frafaldstruede elever

Kravet om at UU-centrene skal samarbejde med ungdomsuddannelserne er i bekendtgørelsen præciseret med at ungdomsuddannelserne skal give centrene besked hvis en elev falder fra og således ikke længere er indskrevet på den pågældende uddannelse. Formålet er at sikre at disse unge opsøges og tilbydes vejledning. Ungdomsuddannelserne skal desuden kontakte UU-centrene når en ung er i risiko for at falde fra den påbegyndte uddannelse. Hensigten er ifølge bemærkningerne til loven at den unge skal have mulighed for at diskutere et eventuelt omvalg af uddannelse med en vejleder for at undgå at den pågældende unge falder fra en ungdomsuddannelse uden at begynde på en anden.

Evalueringsgruppens interview med repræsentanter for både gymnasiale uddannelser og erhvervsuddannelser viser at ungdomsuddannelsernes første reaktion over for frafaldstruede elever ofte er at sende et brev til elevens forældre om at fraværet er for højt. Hvis eleven er over 18 år,

sender skolen den første advarsel til eleven selv. Nogle ungdomsuddannelser sender en kopi af dette første advarselsbrev til UU-centeret. Andre centre bliver først informeret når eleven har modtaget sin tredje advarsel fra skolen som resulterer i at eleven bliver bortvist. Samtidig viser UU-centrenes selvevalueringsrapporter at der er stor forskel på hvordan centrene reagerer på advarselsbrevene fra ungdomsuddannelserne.

I evalueringsgruppens interview med UU Vestsønderjylland bemærker centeret at der bør udvikles retningslinjer for hvornår og hvordan de frafaldstruede elever skal have støtte fra en UU-vejleder. Regelgrundlaget giver ingen anvisninger på hvordan samarbejdet om disse elever kan tilrettelægges.

Generelt giver UU-centrene udtryk for at den økonomiske incitamentsstruktur på erhvervsskolerne ikke understøtter et forebyggende samarbejde om frafaldne og frafaldstruede elever. Erhvervsskolernes taxameterfinansiering er tværtimod en barriere for at etablere et samarbejde der hurtigt sætter ind når en elev viser tegn på ikke at trives. Samtidig er vejlederansvaret på erhvervsuddannelserne ofte delt op i den forstand at der er nogle gennemførelsesvejledere der dækker hele eller store dele af de ofte meget store erhvervsskoler. Det daglige ansvar for løbende at følge eleverne på erhvervsuddannelserne er ofte delegeret til en kontaktlærer. Det fremgår af evalueringsgruppens interview med vejledningscentrenes samarbejdspartnere på erhvervsskolerne at der kan være en diffus og uklar arbejdsdeling mellem vejlederen og kontaktlæreren. Dog er det på alle erhvervsskoler hensigten at kontaktlæreren er tættest på den enkelte elev og derfor den mest oplagte person at forankre det konkrete arbejde med frafaldstruede elever omkring.

Behov for tydeligere rammer om samarbejdet

Det meget begrænsede samarbejde om de frafaldstruede og frafaldne elever viser at der stadig er brug for at udvikle tydeligere rammer om samarbejdet, herunder hvordan det skal gribes an, og hvem der har ansvar for at gøre hvad i en situation hvor en elev enten er faldet fra en ungdomsuddannelse eller er frafaldstruet. Der er især behov for at UU-centrene og ungdomsuddannelserne udvikler deres samarbejde om de frafaldstruede elever. Uddannelsernes vurderinger af hvem der er frafaldstruede, og hvornår UU-centeret skal underrettes, er så forskellige at der ikke er en systematisk og sammenhængende indsats i forhold til at forebygge frafald og kvalificere omvalg i ungdomsuddannelserne.

Ifølge loven skal UU-centrene hurtigst muligt efter underretning om at en elev er faldet fra en ungdomsuddannelse, tage kontakt til vedkommende. Dette modsvarer ikke af et krav til skolerne om at de – så snart en elev er faldet fra eller viser tydelige tegn på at være frafaldstruet – skal underrette UU-centrene. Den manglende forpligtelse af skolerne medfører at deres underretning af UU-centrene ofte bliver en individuel afgørelse. I den forbindelse er det vigtigt at være opmærksom på at taxameterfinansieringen der gælder for de selvejende skoler, kan medvirke til en

uhensigtsmæssig praksis fra skolernes side, fx i forhold til hvornår den enkelte skole gør elevbe-standen op og meddeler UU-centeret at en elev er faldet endeligt fra.

UU-centrenes og ungdomsuddannelsernes vurderinger viser at der mangler retningslinjer for hvordan parterne skal gribe samarbejdet an. Nogle centralt fastsatte retningslinjer bør understøt-tes af lokale aftaler der dels sikrer ejerskab i det enkelte samarbejde, dels tager højde for lokale forhold ved indgåelse af samarbejdsaftaler.

Evalueringsgruppen anbefaler

- at Undervisningsministeriet placerer en entydig underretningsforpligtelse hos ungdomsuddan-nelserne vedrørende frafaldstruede elever.

- at UU-centrene og ungdomsuddannelserne indgår lokale aftaler om et systematisk samarbejde om frafaldstruede elever, herunder tilbagemelding til UU-centrene ved den første advarsel i til-fælde af for højt fravær. I samarbejdsaftalerne skal der indgå nogle fælles definitioner af tegn og indikatorer der kan anvendes i identificeringen af de frafaldstruede elever.

Samarbejde om introduktion til ungdomsuddannelserne

UU-centrene skal samarbejde med ungdomsuddannelserne vedrørende information til de unge om indholdet af de forskellige ungdomsuddannelser. De unge kan i den forbindelse deltage i brobygningsforløb som er kombinerede forløb hvor den unge både er i folkeskolen og på en ungdomsuddannelse over en længere periode, præsentationskurser der ofte varer et par dage, informationsmøder og åbent hus-arrangementer på ungdomsuddannelserne. Både tilrettelæggel-se og gennemførelse, herunder formål, indhold og varighed, skal fastsættes i et samarbejde mel-lem UU-centeret og den pågældende ungdomsuddannelse.

UU Århus har som det eneste af de selvevaluerende UU-centre ansat en række deltidsvejledere der samtidig er ansat på ungdomsuddannelserne. Disse såkaldte sektoransvarlige er de primære forankringspunkter i tilrettelæggelsen af samarbejdet med ungdomsuddannelserne. Ifølge UU Århus har målet været at skabe en tydelig platform for samarbejdet om de forskellige vejled-ningsaktiviteter. Samtidig fungerer de sektoransvarlige vejledere som efteruddannelseskonsulen-ter for resten af UU-centerets vejledere for at sikre en bred og detaljeret viden om de forskellige ungdomsuddannelsestilbud og vejledningsaktiviteter der er knyttet hertil. UU Århus skiller sig desuden ud fra gruppen af selvevaluerende vejledningscentre ved som det eneste at have en helt tydelig finansiering af samarbejdet med ungdomsuddannelserne. Finansieringen sker gennem af-lønningen af de sektoransvarlige vejledere.

Et centralt forhold ved de resterende vejledningscentres samarbejde med ungdomsuddannelserne er den forskellighed der præger den ressourceafregning som indgår i aktiviteterne. Det fremgår af vejledningscentrenes selvevalueringsrapporter at der er stor forskel på hvilke aktiviteter centrene betaler for, og hvilke aktiviteter ungdomsuddannelserne selv finansierer.

Samarbejdsaftaler

Centrenes meget forskellige udmøntninger af samarbejdsforpligtelsen er ofte baseret på en skriftlig samarbejdsaftale med de forskellige ungdomsuddannelsesinstitutioner i UU-centerets dækningsområde, viser spørgeskemaundersøgelsen blandt samtlige UU-centre (tabel 8).

Tabel 8
Samarbejde med ungdomsuddannelsesinstitutioner
N = 44

	Gennemsnit per center	Minimum per center	Maksimum per center
Hvor mange ungdomsuddannelsesinstitutioner findes der i jeres dækningsområde?	7	2	23
Hvor mange har I skriftlige samarbejdsaftaler med?	6	0	23

Kilde: Spørgeskemaundersøgelsen blandt UU-centre

Det fremgår af tabellen at centrene i gennemsnit har syv ungdomsuddannelsesinstitutioner inden for deres område – antallet svinger fra 2 til 23. Centrene har i gennemsnit indgået samarbejdsaftaler med seks ud af de syv institutioner. Det betyder at næsten alle ungdomsuddannelsesinstitutioner har indgået en samarbejdsaftale med et UU-center.

Evalueringsgruppens interview med de selvevaluerende vejledningscentre og de samarbejdende ungdomsuddannelser viser at både UU-lederne, UU-vejlederne og gennemførelsesvejlederne på ungdomsuddannelserne på trods af de indgåede samarbejdsaftaler er i tvivl om rolle- og ansvarsfordelingen mellem UU-vejlederen og gennemførelsesvejlederen på ungdomsuddannelsen.

Fokusgruppeinterviewene med vejledere på henholdsvis de gymnasiale uddannelser og erhvervsuddannelserne viser at der oftest ikke er klare retningslinjer i aftalerne om frikøb af vejledere på ungdomsuddannelserne i forbindelse med fx informationsarrangementer for de unge i folkeskolen. Gennemførelsesvejlederne mener at de derved placeres i et fagligt dilemma. På den ene side er de blevet frataget ansvaret for overgangsvejledningen og får ingen ressourcer til at varetage denne vejledning. På den anden side har både erhvervsuddannelserne og de gymnasiale uddannelser en interesse i at de unge modtager så korrekt og opdateret information om uddannelserne som muligt. UU-centrene har flere gange tilkendegivet over for skolerne at de endnu ikke er i stand til at give denne information. Derfor varetager mange vejledere på ungdomsuddannelserne

en del af det arbejde der tidligere lå inden for deres opgavebeskrivelse. De honoreres imidlertid ikke længere for det.

Spørgeskemaundersøgelsen blandt elever i 9. og 10. klasse viser at 23 % af de unge i 9. klasse og 30 % af de unge i 10. klasse har talt med en vejleder på den uddannelse som de vil starte på efter sommerferien. Det viser at mere end hver fjerde elev i folkeskolen stadig kontakter en gennemførelsesvejleder i forbindelse med skoleskift på trods af at gennemførelsesvejlederne ikke længere har en forpligtelse til at yde denne vejledning. Fokusgruppeinterviewet med de gymnasiale vejledere i særdeleshed bekræfter at der stadig foregår en udbredt overgangsvejledning blandt gennemførelsesvejlederne. Det skyldes dels at gennemførelsesvejlederne er forpligtet over for elever i privatskoler og på efterskoler til at give denne vejledning, dels at gennemførelsesvejlederne vurderer at de unge ikke kan få tilsvarende information af UU-vejlederen.

Evalueringens interview med UU-centrene viser at centrene er opmærksomme på problematikken. UU-vejlederne mener at den nye gymnasiereform har skabt et behov for at inddrage vejledere med indgående viden om de gymnasiale uddannelser. Desuden skal behovet ses i sammenhæng med at vejlederne på UU-centrene hovedsageligt har en folkeskolelærerbaggrund. Derfor anser UU-vejlederne dette for at være et midlertidigt behov der vil forsvinde i takt med at UU-vejlederne får større indsigt i de eksisterende ungdomsuddannelser. Indtil videre tager nogle UU-centre højde for behovet for at inddrage gennemførelsesvejlederne ved at aflønne dem for fx at holde oplæg i forbindelse med informationsarrangementer. Men UU-lederne savner generelt nogle retningslinjer for hvordan aftalerne med gennemførelsesvejlederne skal indgås så UU-centerets behov for opdateret viden om ungdomsuddannelserne kan dækkes gennem samarbejde og arbejdsdeling.

Personlige netværk er ikke tilstrækkelige

Både skoler og vejledningscentre finder det vanskeligt at samarbejde inden for de meget brede rammer der er på området. Den manglende præcisering af ansvar har den konsekvens at samarbejdet mellem UU-centrene og ungdomsuddannelserne ofte ikke er baseret på en tilstrækkeligt klar opgave- og ansvarsfordeling. Det uformelle samarbejde er båret videre af personlige netværk og gode relationer der er etableret med tiden. Dette betyder samtidig at nogle handle-mønstre der var etableret inden vejledningsreformen, er blevet videreført på trods af intentionen om det modsatte.

I flere tilfælde fungerer det uformelle samarbejde dog godt da det bygger videre på tidligere gode erfaringer. Men et personbåret samarbejde er sårbart og typisk ad hoc-baseret. Det sikrer dermed ikke en systematisk og vedvarende indsats, og det gør den enkelte unge afhængig af vejlederens netværk og relationer.

Det er derfor væsentligt at en samarbejdsaftale er dækkende i forhold til opgave- og ansvarsfordeling, og at den præciserer de økonomiske aspekter af samarbejdet. Samarbejdsaftalerne bør afspejle lovens intentioner om en opdeling af vejledning i henholdsvis gennemførelses- og overgangsvejledning. De bør ligeledes afspejle hvilke aktiviteter der ligger i UU-centeret, hvilke der ligger på ungdomsuddannelserne, og hvilke der skal samarbejdes om i forhold til indhold, koordinering og administration.

Evalueringsgruppen anbefaler

- at UU-centrene og ungdomsuddannelserne indgår skriftlige samarbejdsaftaler hvor ansvarsfordelingen og de økonomiske rammer om samarbejdet tydeligt beskrives. Desuden skal både skolernes ledelser og ledelserne på UU-centrene sørge for at samarbejdsaftalernes indhold er kendt blandt de involverede parter.

4.3.4 UU-centrenes samarbejde med produktionsskolerne

UU-centrene skal målgruppevurdere alle unge der ønsker at begynde på en produktionsskole. Målgruppen for produktionsskolerne er i henhold til produktionsskoleloven unge der ikke umiddelbart vil være i stand til at påbegynde en ungdomsuddannelse. Ofte er disse unge faldet fra en ungdomsuddannelse og har behov for et mere praktisk og produktionsrettet forløb i en periode inden de eventuelt begynder på en ungdomsuddannelse igen.

Evalueringsgruppens interview med vejledere fra produktionsskolerne viser at nogle produktionsskolevejledere sætter spørgsmålstegn ved om UU-vejledernes målgruppevurderinger er kvalificerede nok i forhold til at vejlede de unge om et forløb på en produktionsskole. De giver udtryk for at vurderingerne kan være afhængige af UU-vejlederens personlige kendskab til den enkelte produktionsskole, og at dette kendskab i nogle tilfælde er meget spinkelt. Derfor har mange produktionsskoler holdt introduktionsarrangementer for UU-vejlederne i skolernes område hvor produktionsskolen præsenterer de forskellige værksteder og den særlige tilgang der kendetegner et produktionsskoleforløb.

I de større byer får hver produktionsskole henvist elever fra en lang række forskellige UU-centre. Det er fx tilfældet i København hvor man har benyttet sig af modellen med at holde informationsmøder. I mindre byer hvor produktionsskolerne typisk kun får elever fra ét UU-center, har nogle af skolerne inviteret de enkelte vejledere fra det nærliggende UU-center til et orienterende besøg på skolen.

I evalueringsgruppens interview gav UU-vejlederne udtryk for at de via målgruppevurderingerne har fået større indsigt i hvad de unge kan bruge et produktionsskoleforløb til i en afklaringsproces. For mange vejledere er det blevet tydeligt at de svageste unge har en mulighed for på længere sigt at blive sluset ind i en ungdomsuddannelse efter et forløb på en produktionsskole. Dog kræver det ofte en ekstra indsats af UU-vejlederen at støtte den unge i at begynde et produktionskoleforløb.

Flere centre har gode erfaringer med at gøre en lignende ekstra indsats. UU Lolland-Falster har flere gange hentet de unge hjemme og kørt dem over på produktionsskolen for at vise hvilken mulighed der kunne være i at påbegynde et afklarende og vejledende forløb på skolen. UU Århus følger ofte de nye elever over på produktionsskolen den første dag. UU i Tårnby besøger eleverne når de er startet på produktionsskolen, for at følge op på om det var det rigtige valg for den unge. UU Vendsyssel tilbyder de unge at deltage i deres første møde med produktionsskolen.

Fokusgruppeinterviewet med vejledere fra produktionsskoler viser at omfanget og indholdet af produktionsskolevejledernes kontakt- og samarbejdsflade med UU-vejlederne varierer fra skole til skole. Én produktionsskole har stort set ikke kontakt til et UU-center. På en anden skole begrænser samarbejdet med UU-centeret om den enkelte unge sig til telefonisk kontakt, mens de øvrige skoler har et mere udbredt personligt samarbejde. På de skoler hvor der er et mere udbredt samarbejde, er der typisk etableret en mødestruktur med årlige eller kvartalsvise møder. Der er desuden en forholdsvis tæt kontakt mellem UU-vejlederen og produktionsskolen ved optagelse af den enkelte elev på skolen.

Fokusgruppeinterviewet viser at de fleste produktionsskoler har en formel skriftlig samarbejdsaftale med et eller flere UU-centre. Det er dog ofte uklart for vejlederne på produktionsskolerne hvad formålet med aftalen er. De mener alligevel at der er en fælles forståelse for samarbejdets mål, nemlig at hjælpe de unge videre i uddannelse eller fast arbejde. Selvevalueringsrapporterne fra UU-centrene bekræfter oplevelsen af denne fælles forståelse for samarbejdet.

Videndeling om den unge

Både fokusgruppeinterviewet og evalueringsgruppens interview med produktionsskolevejlederne viser at de ikke finder skolernes viden om den enkelte unge ved produktionsskoleforløbets start tilstrækkelig på trods af samarbejdet mellem UU-centrene og skolerne. Flere produktionsskolevejledere mener at de får for få informationer fra UU-vejlederen om de svageste unge. Den handlingsplan som mange unge i et produktionsskoleforløb har med fra UU-centeret, bruges af den enkelte vejleder som et redskab til at orientere sig med. Den opleves dog ikke altid som tilstrækkelig i forhold til produktionsskolernes behov for viden om den unge da der ofte er tale om unge med både særlige faglige, personlige og sociale behov. Samtidig er det den unges ansvar at bringe handlingsplanen med sig hvilket ikke altid sker. På den anden side gør nogle UU-vejledere

opmærksom på at flere produktionsskolevejledere spørger til oplysninger der fremgår af den unges handlingsplan, fordi produktionsskolevejlederne gerne vil opleve den unge "forfra".

Men UU-centrene er enige i at samarbejdet ikke automatisk giver den unge den nødvendige støtte i overgangen til produktionsskolen. Derfor har nogle UU-centre som nævnt den praksis at de følger den unge til det første møde på skolen. Her er UU-vejlederen med til at sikre at den viden som produktionsskolerne efterspørger, kan blive videregivet. Evalueringsgruppens interview med produktionsskolevejlederne viser at de mener at det har en positiv effekt og giver en god start for den unge der fx ikke altid selv magter at fortælle sin historie endnu en gang.

Evalueringsgruppens interview med produktionsskolerne peger desuden på at UU-centrene ikke får den fornødne viden til at overtage vejledningen af den unge efter produktionsskoleopholdet. På det tidspunkt skal den unge videre i systemet, og det er helt centralt at vejlederen har kendskab til den unges udvikling på produktionsskolen for at kunne vejlede om videre uddannelse. Den ofte manglende viden om den unges udvikling opstår fordi UU-vejlederen ikke altid får eller indhenter tilbagemeldinger fra produktionsskolerne under og efter produktionsskoleforløbet.

Behov for systematisk videndeling

Videndelingen om den unge mellem UU-vejlederne og produktionsskolerne er hverken tilstrækkelig eller systematisk. Nogle centres erfaringer viser at UU-vejlederen med fordel kan deltage i elevens første samtale med produktionsskolen. På den måde inddrages relevant information om elevens sociale, faglige og individuelle kompetencer bedst muligt i tilrettelæggelsen af det afklarende forløb på produktionsskolen. Desuden bør handlingsplanerne fra UU-vejlederen automatisk overføres til den enkelte produktionsskole og indeholde de oplysninger som skolerne har behov for om den unge. Disse oplysninger kan med fordel indarbejdes i de handlingsplaner som produktionsskolerne udarbejder sammen med den unge.

Produktionsskolen bør sørge for at orientere den enkelte UU-vejleder om den unges kompetenceudvikling på skolen så det efterfølgende forløb bedre kan tage udgangspunkt i den unges samlede kompetencer og behov. Dette kan fx ske på et afsluttende møde mellem den unge, produktionsskolen og UU-vejlederen. Herefter er det muligt for UU-vejlederen at kvalificere vejledningen af den unge ved overgangen til en ungdomsuddannelse.

De samarbejdsaftaler som UU-centrene og produktionsskolerne indgår, bør indeholde dels retningslinjer for UU-vejlederens tilstedeværelse når den unge begynder og afslutter et produktionsskoleforløb, dels retningslinjer for hvilke informationer der skal indgå i den unges handlingsplan.

Samtidig er der behov for at UU-vejlederne i højere grad arbejder systematisk med kompetenceudvikling i forhold til at være tilstrækkeligt informeret om produktionsskolernes tilbud om afklarende og vejledende forløb.

Evalueringsgruppen anbefaler

- at UU-vejlederne og produktionsskolerne i samarbejde udbygger de handlingsplaner der følger med den unge så relevant information videregives til produktionsskolerne. Desuden kan videndelingen udbygges ved at UU-vejlederen deltager i den unges første samtale med produktionsskolen, og UU-vejlederen og produktionsskolen kan holde endnu et overleveringsmøde når eleven afslutter sit produktionsskoleforløb og skal videre i anden uddannelse.

4.3.5 UU-centrenes samarbejde med de kommunale forvaltninger

UU-centrene skal samarbejde med de kommunale forvaltninger om de unge der enten hører under lov om aktiv socialpolitik eller – hvis de er over 18 år – under lov om aktiv beskæftigelsespolitik vedrørende de unge under 19 år der ikke er i en tilfredsstillende vejlednings-, undervisnings- eller beskæftigelsesmæssig situation. Det vil sige at UU-centrene og de kommunale forvaltninger skal koordinere indsatsen over for unge der er uden for arbejdsmarkedet eller uddannelsessystemet.

UU-centrenes selvevalueringsrapporter viser at de forskellige centre har en svingende grad af samarbejde med de kommunale forvaltninger, herunder fx med familieafdelingen og arbejdsmarkedsafdelingen. Nogle centre, heriblandt UU Vestsønderjylland og UU Vendsyssel, har indgået en samarbejdsaftale med en eller flere forvaltninger. I UU Lolland-Falster og UUV Køge er der et samarbejde der dog ikke er formaliseret gennem en aftale. Stort set alle centre vurderer at samarbejdet med de kommunale instanser kan forbedres.

Omfanget af samarbejdet mellem forvaltningerne og UU-centrene spænder fra kvartalsvise møder med overordnet videnuudveksling til detaljerede samarbejdsaftaler med præcise retningslinjer for inddragelse af UU-centeret. UU Århus er et af de centre der har en detaljeret samarbejdsaftale. Når den unge fylder 17½ år, starter samarbejdet mellem familiesagsområdet til arbejdsmarkedsområdet der officielt overtager ansvaret når den unge fylder 18 år. Ifølge UU Århus undgår man på den måde det hul mellem to sagsbehandlere som andre UU-centre betegner som en barriere i forhold til at koordinere en samlet indsats i samarbejde med det sociale system. I evalueringsgruppens interview påpeger UU Vendsyssel fx at det sværeste at få til at fungere er skiftet fra at høre under én lovgivning til at høre under en anden og dermed også skiftet af sagsbehandlere når den unge fylder 18 år.

Det fremgår desuden af centrenes selvevalueringer at nogle kommuner har etableret tværgående team for at samle de forskellige instanser der har med de unge at gøre. Fx er UU Århus repræsenteret med medarbejdere på alle fire beskæftigelsescentre. Det betyder at sagsbehandlerne har en let og direkte adgang til samarbejde med UU-vejlederne om de unge kontanthjælpsmodtagere, og at UU-vejlederne er garanter for at de ordinære ungdomsuddannelser er i spil over for denne målgruppe.

UUV Køge har fra den 1. august 2006 etableret et ungeteam af vejledere i UU-centeret, dvs. et internt team der samarbejder om de svageste unge når de skifter vejleder i centeret. Det sker når den unge fylder 18 år. Centerets vejledere ønsker desuden at etablere et formelt samarbejde med de kommunale forvaltninger med henblik på at løse samme problematik. UUV Køge opfordrer de kommunale forvaltninger til at deltage i samarbejdet, men så længe kommunen ikke er forpligtet til dette, kan centeret ikke forvente at det vil blive etableret. UUV Køge gør i sin selvevalueringsrapport opmærksom på at den enkelte kommunes størrelse spiller en rolle for hvor let eller svært det er at etablere et velfungerende samarbejde. I de små kommuner under UUV Køge er vejen kortere og lettere mellem UU-centeret og de involverede sagsbehandlere. Derfor er det også lettere at have et fleksibelt samarbejde med forvaltningerne i de små kommuner.

UUV Køge peger samtidig på at uanset hvilken kommune man samarbejder med, er en formaliseret, skriftlig aftale fremmende for samarbejdet. På den måde er det muligt at etablere en samlet koordinering af vejledningsindsatsen der rækker ud over ad hoc-samarbejdet om enkeltsager. Herudover peger de fleste UU-centre på at samarbejdet bliver mere og mere formaliseret da kommunerne er pålagt et direkte ansvar for at kommunens unge gennemfører en ungdomsuddannelse.

Den gruppe unge der er tilknyttet de kommunale sagsbehandlere, er i forvejen nogle af de mest sårbare unge der ofte har et øget og særligt behov for vejledning. De unge bør støttes gennem en sammenhængende og koordineret vejledningsindsats. En sådan indsats er kun mulig hvis UU-centrene og de kommunale forvaltninger har et fast samarbejde om de unge. Det gælder både i forhold til unge under 18 år og unge over 18 år hvor UU-centeret kan være med til at skabe en mere glidende overgang når den unge bliver myndig og skifter kommunal sagsbehandler.

Evalueringgruppen anbefaler

- at de relevante kommunale forvaltninger indgår skriftlige samarbejdsaftaler med det lokale UU-center. Aftalerne skal sikre at UU-vejlederen har kontakt til den unges sagsbehandler i kommunen – også når den unge er fyldt 18 år.

4.3.6 UU-centrenes samarbejde med AF, VFU og erhvervslivet

UU-centrene skal ifølge bekendtgørelsen om vejledning om valg af uddannelse og erhverv samarbejde med henholdsvis AF, erhvervsliv og arbejdsmarkedets parter for at sikre at UU-centrenes vejledning er baseret på viden om den erhvervs- og beskæftigelsesmæssige udvikling. Ifølge bemærkningerne til loven skal vejledning om beskæftigelsesmuligheder fx baseres på AF's overvågning af arbejdsmarkedet. Medarbejderne fra AF og fra kommunerne er i forbindelse med kommunalreformen gået sammen om beskæftigelsesindsatsen i nye jobcentre.

De selvevaluerende UU-centre giver generelt udtryk for at de har et meget begrænset samarbejde med AF. UU-Region Vejle har dog en repræsentant fra AF siddende i centerets UU-råd, men ledelsen oplyser i selvevalueringsrapporten at repræsentanten ofte melder afbud til rådets møder. UU Århus har tilsvarende en repræsentant fra AF i UU-centerets følgegruppe.

UU i Tårnby vurderer i sin selvevalueringsrapport at centerets manglende samarbejde med AF skyldes formidlingens igangværende omstrukturering. Det reelle samarbejde om erhvervsudvikling og jobmuligheder skal desuden foregå i jobcenterregi når disse bliver oprettet.

På Fyn er AF involveret i det regionale vejlederforum som både UU-Center Sydjylland og UU Odense og Omegn deltager i. Begge centre giver udtryk for at man i forummet udveksler viden og erfaring der er nyttig for centrenes arbejde. Dog vurderer vejlederne i UU Odense og Omegns selvevalueringsrapport at samarbejdet med AF ikke fungerer rent praktisk.

UU-centrenes tilkendegivelse af at samarbejdet med AF endnu ikke er velfungerende, understøttes af evalueringsgruppens interview med repræsentanter for AF. AF-vejlederne tilkendegiver generelt at UU-centrene har været meget lidt synlige, og at det er vanskeligt for AF at identificere nogle samarbejdsflader. Set fra AF-vejledernes side er der ikke umiddelbart behov for at samarbejde med UU-centrene. Nogle AF-vejledere vurderer dog at de savner information om de forskellige ungdomsuddannelser. Andre AF-vejledere mener at AF kun vejleder til arbejdsmarkedet, og at de derfor ikke har behov for at vide noget om de forskellige ungdomsuddannelsesmuligheder.

Selvom det er vanskeligt for mange AF-vejledere at se nytten af et samarbejde med UU-centrene, er der behov for at etablere et sådant samarbejde. Samarbejdet med AF kan udgøre en platform for en koordineret indsats vedrørende de unge der skal træffe valg om at påbegynde en ungdomsuddannelse eller søge ud på arbejdsmarkedet.

Erhvervsliv og VFU

Af UU-centrenes selvevalueringsrapporter fremgår det at samarbejdet mellem UU-centrene og erhvervslivet og arbejdsmarkedets parter foregår på tre områder. Først og fremmest samarbejder centrene med erhvervslivet om at skaffe praktikmuligheder til de unge så de i løbet af deres sidste

år i grundskolen kan prøve kræfter med et konkret job i en kortere periode. Desuden har skolerne som en del af UEA-orienteringen gæstelærere fra forskellige virksomheder der fortæller om de mange erhvervsmuligheder på det lokale arbejdsmarked. Endelig er der forskellige aktiviteter der har til formål at udvikle vejledernes viden om udviklingen i det private erhvervsliv. Her stiller arbejdsmarkedets organisationer bl.a. forskellige materialer til rådighed for vejlederne eller inviterer dem på konkrete virksomhedsbesøg.

Samtlige selvevaluerende centre samarbejder med repræsentanter for det lokale erhvervsliv i mere eller mindre formaliseret grad om at etablere praktikpladser til de unge i folkeskolerne. Forskellen mellem centrenes kontakt med erhvervslivet består derfor primært i hvilket samarbejde der eksisterer ud over den kontakt der vedrører praktik.

Arbejdsmarkedets parter er repræsenteret i følgegruppen for UU Århus hvor der både er principielle drøftelser af samarbejde og koordinering af vejledning inden for de fastlagte rammer. Centeret har mange konkrete projekter der hovedsageligt er etableret gennem arbejdsmarkedets parter. Det gælder bl.a. et "jobsnuser-projekt" hvor både erhvervsliv og erhvervsskoler bliver inddraget i et vejledningsforløb, og et formaliseret skole-erhvervssamarbejde der igangsætter initiativer til støtte for samarbejdet mellem skolerne og det omgivende samfund. UU Århus deltager i dette samarbejde på ad hoc-basis. Ledelsen på UU Århus vurderer i sin selvevalueringsrapport at vejlederne via disse forskellige projekter får en stor indsigt i erhvervslivets udvikling. Dog så ledelsen gerne et mere udbredt samarbejde med lokale virksomheder etableret. Hidtil har det været lettere at etablere samarbejde med organisationerne end med virksomhederne fordi de små firmaer har svært ved at finde ressourcer til at deltage i konkrete projekter. Vejlederne på UU Århus vurderer desuden at det ville være gavnligt med deltagelse af flere "folk på gulvet" i det konkrete samarbejde i stedet for samarbejdet drevet af organisationerne.

I UU Odense og Omegn hvor samarbejdet med erhvervslivet primært er rettet mod praktikforløb for de unge, er arbejdsmarkedets parter repræsenteret i UU-centerets vejledningsråd. Ifølge den samarbejdsaftale som UU Odense og Omegn har indgået, skal vejledningsrådet styrke samarbejdet og udvikle de erhvervsfaglige aspekter i centerets vejledningsaktiviteter. Ledelsen på UU Odense og Omegn anser ifølge sin selvevalueringsrapport samarbejdet for at give vejlederne en større indsigt i de unges reelle muligheder på arbejdsmarkedet. Samarbejdet bidrager ifølge ledelsen til at centeret kan give de unge en mere realistisk vejledning.

UUV Køge har etableret særskilte praktikforløb for centerets vejledere for også at kunne give de unge en mere realistisk vejledning. Ledelsen vurderer at vejledernes evne til at vejlede i forhold til samfundets behov styrkes af aktiviteter som praktik og løbende opdatering af viden om udviklingen i erhvervslivet.

I UU i Tårnby er en stor del af det hidtidige samarbejde med erhvervslivet foregået gennem det overordnede samarbejde i VFU. Her har der bl.a. været holdt flere tværfaglige kurser og arrangementer der ifølge ledelsen på UU i Tårnby dels har været med til at opkvalificere vejlederne, dels har understøttet etablering af netværk på tværs af institutioner og organisationer. Ledelsen på UU i Tårnby vurderer i sin selvevalueringsrapport at det samarbejde der tidligere var etableret gennem VFU – der ikke længere eksisterer – bør videreføres i andre tværfaglige fora. Samarbejdet har især betydning for elever med særlige behov for vejledning. Gennem de tværfaglige netværk og kontakterne i erhvervslivet har UU i Tårnby kunnet give de fagligt svagere unge mulighed for at få praktisk erfaring i erhvervslivet. Ledelsen på UU i Tårnby indgår derfor i et nyt initiativ med lederne af beskæftigelsesafdelingerne i de to kommuner under UU i Tårnby der bl.a. har fået tilsgagn fra Dansk Industri (DI) og Landorganisationen i Danmark (LO) om at deltage i den tværfaglige samarbejdsgruppe. Dog vurderer UU i Tårnby i sin selvevalueringsrapport at dette samarbejdsforum står over for en stor udfordring i forhold til om medlemmerne af forummet har mulighed for at afsætte tid til samarbejdet.

Evalueringsgruppens interview med repræsentanter for arbejdsmarkedets parter viser at parterne vurderer at UU-centrene i højere grad bør indgå i konkrete lokale samarbejder med arbejdsmarkedets parter. På organisationsniveau har parterne et godt samarbejde med en del UU-centre, men på lokalt niveau er samarbejdet langt mindre udbredt. LO og DI mener at det er svært at motivere de lokale partsrepræsentanter til et længerevarende samarbejde fordi de ofte oplever ikke at få noget ud af det. De lokale parter oplever manglende indflydelse på vejledningsindsatsen er medvirkende til at samarbejdet ikke er mere udbredt. LO og DI vurderer dog at UU-vejlederne generelt yder en meget professionel og uafhængig vejledning som følge af reformen. Der er således grundlag for at udbygge samarbejdet med arbejdsmarkedets parter til i højere grad at omfatte det lokale niveau.

Behov for en tværfaglig koordinering

UU-centrenes samarbejde med erhvervslivet og AF er hovedsageligt centreret om konkrete projekter. Dette samarbejde er nødvendigt og bliver vurderet positivt af de centre der er en del af et. Nogle UU-centre inddrager både erhvervsliv, arbejdsmarkedets parter og AF i centerets følgegruppe, rådgivende organ og lignende med henblik på at koordinere vejledningen. Desuden har VFU nogle steder været en velfungerende ramme for et samarbejde mellem UU-centrene, AF og erhvervslivet.

Ifølge evalueringsgruppens vurdering er der behov for at synspunkter og initiativer i forhold til vejledning koordineres, og at der samarbejdes om at udarbejde materialer, fx om erhvervslivets udvikling på regionalt niveau, herunder efterspørgsel efter arbejdskraft og flaskehalsproblemer. Der kan også med fordel samarbejdes om konkrete erhvervsrettede afklaringsforløb og andre vejledningsprojekter for unge med særlige behov for vejledning.

Det bør undersøges om de regionale beskæftigelsesråd der er nedsat af beskæftigelsesministeren, kan varetage opgaven med at koordinere uddannelses- og erhvervsvejledningen. Der er også mulighed for at den nye jobcenterkonstruktion kan udgøre rammen om et mere lokalt samarbejde, ikke mindst i forhold til konkrete projekter. I den forbindelse bør der så vidt muligt afsættes ressourcer så samarbejdet får mere varig karakter, og det bør sikres at erhvervslivet får indflydelse på de igangsatte aktiviteter.

Evalueringsgruppen anbefaler

- at Undervisningsministeriet medvirker til at sikre at der på regionalt niveau sker et overordnet samarbejde og koordinering af vejledningen mellem UU-centrene, jobcentrene og erhvervslivet i forhold til synspunkter og konkrete initiativer.

4.4 Kompetenceudvikling

Det er en national målsætning for vejledningen at den skal gives med kvalifikationer der svarer til det niveau som kan opnås på den nye fælles vejlederuddannelse. Endvidere fastslår bemærkningerne til loven om vejledning om valg af uddannelse og erhverv at UU-centerets ansatte skal have et indgående kendskab til og nøje følge udviklingen i ungdomsuddannelsernes opbygning og indhold og i de skolekulturer som er en del af uddannelsesmiljøet. Vejlederne skal desuden have et bredt kendskab til uddannelses- og beskæftigelsesmuligheder. Dette kan ifølge bemærkningerne til loven opnås ved fx at ansætte vejledere der ikke hidtil har været ansat inden for uddannelsessektoren. Loven forudsætter dermed at kompetencer på et tilstrækkeligt niveau dels opnås gennem vejlederuddannelsen eller en tilsvarende uddannelse, dels tilføres centeret gennem vejledernes tidligere beskæftigelse. UU-centrenes selvevalueringsrapporter viser at vejlederne også erhverver disse kompetencer på andre måder.

I afsnit 4.4.1 beskrives vejledernes uddannelsesmæssige baggrund og erfaring. Afsnit 4.4.2 belyser den kompetenceudvikling som vejlederne på de selvevaluerende UU-centre deltager i.

4.4.1 Vejledernes baggrund og erfaringer

Anbefalingen i bemærkningerne til loven om at UU-centrene med fordel kan ansætte vejledere med en anden erfaring end undervisning, ser ifølge spørgeskemaundersøgelsen blandt UU-centrene ud til kun i begrænset omfang at være blevet fulgt af centrene. Undersøgelsen viser at 92 % af vejlederne på UU-centrene har en underviserbaggrund. Det betyder at 21 ud af de 23 vejledere der i gennemsnit er per UU-center, har en underviserbaggrund.

Med hensyn til vejledernes vejledningserfaringer viser spørgeskemaundersøgelsen at langt de fleste vejledere på UU-centrene har en skolevejlederbaggrund (tabel 9).

Tabel 9
Vejledernes tidligere erfaring med vejledning
N = 44

(Der kunne sættes flere kryds)

	Samlet andel af vejlederne på landsplan	Gennemsnitligt antal vejledere per center	Minimum antal vejledere per center	Maksimum antal vejledere per center
Skolevejledning	70 %	16	4	47
Ungdomsvejledning	19 %	4	0	16
Vejledning ved en ungdomsuddannelse	4 %	1	0	11
Specialvejledning	9 %	2	0	10
Anden vejledning	7 %	1	0	9
Ingen tidligere vejledningserfaring	3 %	1	0	5

Kilde: Spørgeskemaundersøgelsen blandt UU-centre

Som det fremgår af tabellen, har 70 % af vejlederne en baggrund som skolevejleder og 19 % som ungdomsvejleder. 4 % har en baggrund som vejleder ved en ungdomsuddannelse, og 9 % af de nuværende UU-vejledere har en baggrund som specialvejledere – de tidligere kuratorer.

De selvevaluerende UU-centre tilkendegiver i selvevalueringsrapporten at hovedparten af deres vejledere har en baggrund som folkeskolelærere. I UU i Tårnby hvor overvægten af vejlederne har folkeskolelærerbaggrund, forklarer ledelsen i selvevalueringsrapporten at folkeskolelærerne er blevet ansat fordi de var bedst kvalificerede til stillingerne.

Samtidig giver fx vejlederne på erhvervsuddannelserne som evalueringsgruppen har interviewet, udtryk for at stillingerne som UU-vejledere ikke er attraktive nok til at de vil overveje at søge dem. Disse gennemførelsesvejledere finder det ikke attraktivt at være tilknyttet flere forskellige skoler. De foretrækker at have vejlederansvaret på en enkelt skole – "deres egen skole". I evalueringsgruppens interview gør ledelsen på UU i Tårnby desuden opmærksom på at de overenskomst-mæssige forhold kan opfattes som en barriere for at vejlederne på ungdomsuddannelserne søger vejlederstillinger i UU-centeret. Ledelsen påpeger dog at lønforholdene ikke er et problem i praksis idet UU-centrene har mulighed for at differentiere deres lønninger og ansætte vejledere efter forskellige overenskomster.

De sektoransvarlige hos UU Århus – som både er ansat i UU-centeret og samtidig fungerer som vejledere på en ungdomsuddannelse – tilkendegiver i modsætning hertil i evalueringsgruppens interview at de er glade for dobbeltansættelsen, og at deres forpligtelser i UU-regi giver dem gode muligheder for at være med til fx at kvalificere uddannelsesplanerne ved at være i tæt og løbende dialog med UU-centeret om indholdet i planerne.

UUV Køge har som det eneste af de selvevaluerende centre ansat vejledere på fuld tid med en baggrund inden for ungdomsuddannelserne.

Ifølge vejlederne fra erhvervsuddannelserne som evalueringsgruppen har interviewet, og vejlederne fra erhvervsuddannelserne som har deltaget i fokusgruppeinterview, medfører det store antal UU-vejledere med en folkeskolebaggrund at vejledningen har en tendens til at fokusere på de gymnasiale uddannelser. Det drejer sig ikke mindst om stx fordi det er den ungdomsuddannelse som UU-vejlederne typisk selv har taget og dermed kender bedst. Vejlederne på erhvervsuddannelserne anbefaler i denne forbindelse at der ansættes flere vejledere med en baggrund inden for erhvervsuddannelserne.

Ledelsen på UU i Tårnby bemærker at den ved fremtidige ansættelser vil prioritere så vidt muligt at tiltrække ansøgere med andre baggrunde og andre kompetencer end skolevejlederkompetencer.

Det er uhensigtsmæssigt at have en vejlederstab der er så ensidigt forankret i folkeskoleverdenen – både hvad angår vejledernes uddannelse, og hvad angår erfaring. For også at tiltrække vejledere med en anden baggrund bør centrene tilsyneladende ændre ansættelsesstrategi. Den rekrutteringsform og centeransættelse der hidtil er blevet anvendt, har for flertallet af UU-centrene vist sig ikke at tiltrække vejledere uden for skolemiljøet og stort set ikke uden for folkeskolen.

Enkelte vejledningscentre har imidlertid haft succes med at ansætte vejledere med en anden baggrund end skole- og ungdomsvejledning. Det kan derfor være hensigtsmæssigt at undersøge hvordan disse centre har formået at tiltrække personer med en anden uddannelsesbaggrund og andre erfaringer. Det kan kvalificere centrenes arbejde med at rekruttere de ønskede profiler.

Evalueringsgruppen anbefaler

- at UU-centrene prioriterer at ansætte vejledere med forskellige erfaringer og uddannelsesbaggrunde for at få en bredere dækning i forhold til uddannelsesmuligheder og forskellige typer erhverv. Rekrutteringen kan med fordel kvalificeres gennem en undersøgelse af barriererne for rekruttering af andre vejlederprofiler end de traditionelle skolevejledere.

4.4.2 Kompetenceudvikling og god vejledning

Spørgeskemaundersøgelsen blandt UU-centrene viser hvor meget tid hvert enkelt center har brugt på faglig ajourføring og kompetenceudvikling i 2005 (tabel 10).

Tabel 10

Andel af ressourcer afsat til kompetenceudvikling i 2005

N = 43

	Gennemsnitlig andel per center	Minimum andel per center	Maksimum andel per center
Faglig ajourføring og kompetenceudvikling	13 %	2 %	41 %

Kilde: Spørgeskemaundersøgelsen blandt UU-centre

Af tabellen fremgår det at der er stor forskel på andelen af ressourcer som det enkelte center tildelte de to aktiviteter i 2005. Gennemsnitligt tildelte hvert center 13 % af ressourcerne, men andelen svinger fra 2 % til 41 %.

På trods af de store udsving i tildelte ressourcer viser UU-centrenes selvevalueringsrapporter at der er stor overensstemmelse mellem de forskellige centres syn på kompetenceudviklings- og ajourføringsbehov. Generelt beskriver centrenes ledelser at kompetenceudviklingsbehovene falder inden for to områder. For det første er der behov for en løbende opdatering af viden om uddannelser og uddannelsesmuligheder. Her er udfordringen at etablere nogle rutiner for en bred videnindsamling og systematisk deling af den relevante viden mellem de vejledere der har brug for den. For det andet vurderer stort set samtlige selvevaluerende centres ledelser at der er behov for at udvikle vejledningsmetoder specielt med henblik på vejledning af unge med særlige behov. Centrene vurderer at udviklingen af metoderne bør fokusere på vejledning af tosprogede og gruppevejledning.

Viden om uddannelser

Alle UU-centre indsamler løbende viden om de forskellige uddannelsesmuligheder. Centrene bemærker i selvevalueringsrapporterne at denne videnindsamling er meget omfattende og derfor kan være vanskelig at håndtere. Ledelsen på UUV Køge bemærker fx i sin selvevalueringsrapport at det er en stor udfordring at formidle den indsamlede viden på en overskuelig og tilgængelig måde. UU Vendsyssel betegner prioriteringen af de mange informationer som en central problematik.

Samtidig giver nogle vejledere udtryk for at de primært savner viden om områder som de ikke tidligere har beskæftiget sig særligt med. Vejlederne på UU Lolland-Falster betoner i deres selvevalueringsrapport behovet for større indsigt i fx bistandsloven og for større viden om tilbuddene til

unge med særlige behov for vejledning. Centrene vurderer generelt at behovet for videnindsamling kan imødekommes hen ad vejen når hvert center har etableret retningslinjer for indsamlingen og formidlingen af information. Dog vurderer gennemførelsesvejlederne på ungdomsuddannelserne i fokusgruppeundersøgelsen at UU-vejlederne stadig bør oparbejde et større kendskab til ungdomsuddannelserne.

Vejledningsmetode og teori

I evalueringsskubens interview giver vejlederne på tværs af de selvevaluerende centre udtryk for at den nye lov har medført at alle vejledere i højere grad end tidligere skal udvikle deres vejledningsmetoder. Vejlederne mener at et solidt teoretisk fundament i forhold til vejledningsmetoder bliver mere og mere aktuelt fordi vejledningen nu særligt skal målrettes unge med særlige behov. Målretningen kræver at vejlederne kender og kan anvende nye vejledningsmetoder. Centrene lederer skriver generelt i selvevalueringsrapporterne at metodisk udvikling er et aktuelt og fremtidigt indsatsområde. Den metodiske udvikling af vejledningen håndteres dels ved at nogle vejledere deltager i den nye vejlederuddannelse – eller dele af den – dels ved at etablere interne kompetenceudviklingsforløb i centrene.

Generelt bruger de selvevaluerende UU-centre den nye vejlederuddannelse til at kvalificere vejledere der ikke tidligere har taget en vejlederuddannelse. Nogle centre har indledt samarbejde med de CVU'er der udbyder uddannelsen, og etableret forløb med udgangspunkt i uddannelsen som alle centerets vejledere deltager i. Det gælder fx UU Århus der i samarbejde med det lokale CVU har etableret et internt undervisningsforløb med udgangspunkt i det første modul på vejlederuddannelsen, jf. kapitel 7.

I UU i Tårnby har vejledere uden den tidligere vejlederuddannelse fulgt den nye vejlederuddannelse. Desuden har CVU Storkøbenhavn i samarbejde med UU København, UU-Frederiksberg og UU i Tårnby etableret et opkvalificeringsforløb for vejledere der har gennemført en af de tidligere uddannelser. Opkvalificeringsforløbet har et mindre omfang end den ordinære uddannelse og bygger på deltagernes erfaringer med vejledning. Indtil videre har én vejleder deltager i dette opkvalificerende forløb, men ifølge ledelsen på UU i Tårnby skal alle vejledere med "gammel uddannelse" igennem forløbet.

Ud over vejlederuddannelsen anvender centrene både intern og ekstern kompetenceudvikling i form af sparring mellem vejlederne. Vejledningscentrene på Sjælland indgår fx i et regionalt netværk af samtlige UU-centre vedrørende kvalificering og udvikling af vejledningen. I dette forum holdes bl.a. fælles kurser i de ti forskellige faglige netværk der indgår i samarbejdet.

Nogle af de selvevaluerende centre beskriver at de har etableret interne kompetenceudviklingsforløb for at imødekomme kravet om løbende udvikling af vejledningen. UUV Køge arbejder fx

med særlige indsatsområder i forhold til kompetenceudvikling hvor der indtil videre har været fokus på "fodfæste og etablering" og "indhold og indpakning". Næste års overskrift er "metodik og teori" hvilket kommer til at afspejle sig i interne forløb hvor ledelse og vejledere sætter fokus på at udvikle vejledernes metodiske kunnen.

Opfattelse af god vejledning

Nogle af de selvevaluerende centre beskriver deres praksis i forhold til metodeudvikling. I de fleste tilfælde foregår den som en fælles drøftelse i mindre grupper eller blandt alle på centeret. Centrene har jævnlige drøftelser med henblik på at udvikle nye vejledningsmetoder. Dog viser evalueringssgruppens interview med de selvevaluerende centre at der kun i meget begrænset omfang arbejdes med at definere hvad vejlederne anser for at være god vejledning.

I evalueringssgruppens interview med vejlederne nævner vejlederne ofte at god vejledning består i at have en teoretisk indsigt og en stærk vejledningsfaglighed. De har dog svært ved at gøre nærmere rede for hvad den gode vejledning rummer. Vejledernes diskussioner kredser især om hvordan man kan og bør vejlede unge med særlige behov. Ifølge vejlederne på UU Århus handler god vejledning om at skabe muligheder i samfundet for den enkelte unge. Vejlederne mener dermed at vejledning ikke blot handler om hvad der sker mellem vejlederen og den unge. Den handler også om hvad vejlederne bringer ind til UU-centerets ledelse så ledelsen kan presse på for at der bliver etableret de nødvendige uddannelsesmuligheder for de unge.

De store forskelle mellem centrene i forhold til prioritering af tid og ressourcer til ajourføring og kompetenceudvikling afspejler centerledelsernes meget forskellige tilgange til udvikling af vejledningsindsatsen. Det er ikke tilstrækkeligt at indsamle en masse teori. De teoretiske udgangspunkter skal bearbejdes så de kan anvendes i praksis. Centrene bør i højere grad drøfte hvad de forstår ved god vejledning, og hvordan de forskellige teoretiske udgangspunkter kan bearbejdes så de passer til de særlige vilkår der gør sig gældende for det enkelte center. Det er væsentligt at der på centrene er en fælles forståelse af hvad vejledning kan, hvad den skal, og hvilken betydning det har for den enkelte vejleder i praksis. Desuden kan centrene med fordel etablere nogle tværgående fora hvor vejledere og ledelser på tværs af UU-centrene tilsvarende diskuterer hvad god vejledning er, hvad man kan opnå med vejledning, og hvad vejledningen skal.

Kompetenceudviklingen på det enkelte center kræver at ledelsen er villig til at afsætte de fornødne ressourcer. En tilstrækkelig kompetenceudvikling og ajourføring er et ressourcekrævende, men nødvendigt bidrag til den løbende udvikling af vejledningsindsatsen. I den forbindelse er det vigtigt at være opmærksom på at flere fuldtidsansættelser på bekostning af deltidsansættelser betyder at ressourcerne til kompetenceudvikling kan fokuseres på færre personer.

Evalueringsgruppen anbefaler

- at UU-centrene i højere grad afsætter tid og ressourcer til kompetenceudvikling og videndeling. Det er centralt at vejlederne på hvert center udvikler en fælles forståelse af hvad god vejledning er. Det giver et grundlag for dels at udvikle vejledningskvaliteten, dels at udvikle den enkelte vejleders kompetencer.

- at UU-centrene diskuterer hvad god vejledning er i forhold til den lokale kontekst som hvert center er forankret i. Drøftelserne bør både omfatte vejledernes rolle over for den enkelte unge og over for samfundet i bred forstand og tage stilling til hvad det betyder for vejledningen i praksis.

4.5 Kvalitetsarbejde

Bekendtgørelsen fastsætter at vejledningscentrene skal udføre et systematisk kvalitetsarbejde med udgangspunkt i målene for vejledningen. Vejledningscentrene er forpligtet til at etablere et kvalitetssystem, og centerets ledelse har ansvaret for at systemet implementeres.

De følgende afsnit belyser centrenes arbejde med systematisk kvalitetsudvikling i forhold til at fastsætte mål, indsamle og analysere dokumentation og følge op på resultaterne. Endelig belyses den overordnede udvikling af en evalueringskultur på centrene.

4.5.1 Målsætninger

Med etableringen af de kommunale vejledningscentre blev ansvaret for at fastsætte mål og rammer for vejledningen placeret hos de involverede kommunalbestyrelser. Ifølge loven kan de nationale mål for vejledningen suppleres med lokale mål som den enkelte kommunalbestyrelse fastlægger. Det enkelte centers kvalitetssystem skal derfor tage udgangspunkt i de målsætninger der er opstillet for vejledningen i centeret, dvs. både de nationale og kommunale mål.

Selvevalueringsrapporterne viser at kun fire ud af de ni selvevaluerende centre har kommunale mål for centerets vejledningsindsats ud over de nationale mål. Det drejer sig om UU Århus, UUV Køge, UU Odense og Omegn og UU Vendsyssel.

De resterende selvevaluerende centre arbejder udelukkende med nationale mål for deres aktiviteter. Centrene har oftest udmøntet de nationale mål i en række delmål. Det gælder fx UU-Region Vejle og UU i Tårnby. Flere af centrene gør i deres selvevalueringsrapporter opmærksom på at de

res kommunalbestyrelser anser delmålene for at være et udtryk for lokale prioriteringer. Centrene vurderer således at de lokale prioriteringer bliver opfyldt gennem arbejdet med de nationale mål.

De kommunale mål giver centrene mulighed for at tydeliggøre en lokal stillingtagen til vejledningsindsatsen. For UU Århus har kommunalbestyrelserne opstillet følgende mål: "Alle børn der forlader folkeskole, privatskole, efterskole eller tilsvarende, skal fortsætte i en ungdomsuddannelse, alternativt uddannelsesforberedende aktiviteter eller arbejde." I UU Århus indgår målsætningerne for centerets arbejde bl.a. som en del af en større helhedsstrategi for Århus-området – "Vækst i Århus III" – som er en erhvervshandlingsplan der fremsætter en samlet strategi for Århus som uddannelsesby. Strategien går bl.a. ud på at styrke samspillet mellem uddannelsessektoren og erhvervslivet. Målet er et udtryk for at Århus Kommune har bidraget til centerets arbejde med målsætninger for vejledningen ved at medtænke centerets arbejde i den overordnede kommunale udviklingsstrategi.

I UUV Køge ligger de kommunale målsætninger op af de nationale mål, dog med et ønske om en prioriteret indsats i forhold til tosprogede unge. Målet er udmøntet i nogle resultatkrav, fx at lærere fra de etnisk "tætte" skoler deltager i kurser på UU-centeret med henblik på at tilegne sig viden og værktøjer til det flerkulturelle skole-hjem-samarbejde. På denne måde har kommunalbestyrelsen i Køge været med til at støtte centerets prioriteringsproces i forhold til arbejdet med målsætninger og prioritering af indsatsområder.

I UU Vendsyssel er det lokale mål "at de unge i UU Vendsyssels område skal nå op på det samme uddannelsesniveau som de unge på landsplan". Målet bidrager ikke til en prioritering af vejledningsindsatsen, men understreger derimod vejledningens betydning.

UU Odense og Omegn har primært fået opstillet rammer på it-området i forhold til at skabe administrativ og vejledningsmæssig sammenhæng i vejledningen. Desuden har centeret en udvidet vejledningsforpligtelse over for Odense Kommune som har gjort brug af ekstra tilkøb vedrørende modersmålsbaseret vejledning. Centeret har dermed ikke fået mål for vejledningsindsatsen, men retningslinjer fra kommunen i forhold til vejledningsmidler.

De mål og delmål som centrene har etableret for kvalitetsarbejdet, har meget forskellig karakter. Centrene delmål bevæger sig på mange forskellige niveauer og har forskellige grader af operationalisering – nogle har nærmest karakter af at være beskrivelse af aktiviteter. Det drejer sig fx om "Der gennemføres kollektive og individuelle vejledningsaktiviteter" (UU Vendsyssel). Andre er egentlige delmål der efterfølgende skal omsættes til aktiviteter, fx "Den unge styrker sit selvværd gennem vejledning således at han/hun foretager realistiske uddannelsesvalg" (UU-Region Vejle).

Gennemførelsen af et systematisk kvalitetsarbejde forudsætter at målsætningerne er tydelige og samtidig beskriver hvad man vil opnå i forhold til den enkelte aktivitet. Derfor kan aktiviteter i sig selv ikke være mål for en vejledningsindsats. Aktiviteterne er midler til at nå de overordnede mål. Når man har etableret nogle helt klare mål, er det muligt efterfølgende at vurdere om de er nået.

Kun hvis målene er klare, vil det efterfølgende være muligt at afgøre hvilke metoder der skal anvendes til at indsamle data der kan belyse om det enkelte mål er nået. Indsamling af data, analyse og vurderinger der skal danne baggrund for en samlet opfølgingsplan, er derfor helt afhængig af at udgangspunktet for kvalitetsarbejdet – målene – er tydelige, og at de dermed kan justeres på baggrund af den indsamlede dokumentation og den efterfølgende analyse og vurdering af resultaterne. Logikken i denne kvalitetscirkel er at det systematiske arbejde foretages løbende, og at der er tale om en cyklus. Det betyder altså at ikke alle målsætninger nødvendigvis undersøges hvert år, men at nogle kan vælges ud som fokuspunkter det ene år og andre året efter.

De kommunale forvaltninger bør i højere grad understøtte centrenes målsætningsarbejde ved at identificere og prioritere de lokale indsatsområder. Det er kommunalbestyrelsernes ansvar at fastsætte målene for vejledningen. Dermed er der også mulighed for at etablere relevante og realistiske mål i forhold til lokale udgangspunkter. Det giver også mulighed for at understøtte centrenes indsats i forhold til det man gerne vil have at de gør, fx i forhold til at fastholde et fokus på unge med særlige behov for vejledning. Samtidig er det et ledelsesansvar at implementere et vel-fungerende kvalitetsarbejde på det enkelte UU-center. Det betyder bl.a. at ledelsen på centeret er ansvarlig for at operationalisere målsætningerne så de kan indgå i det daglige systematiske arbejde med udvikling af vejledningskvaliteten.

Evalueringsgruppen anbefaler

- at kommunerne i højere grad støtter UU-centrenes arbejde med at opstille mål og delmål for centrenes aktiviteter så målsætningerne afspejler kommunernes lokale prioriteringer og samtidig er tilpasset de tildelte ressourcer i vejledningen.
- at UU-centrene sørger for at målsætningerne formuleres så tydeligt som muligt. Det vil være med til at sikre et godt grundlag for det enkelte centers samlede kvalitetsarbejde.

4.5.2 Dokumentation og opfølgning

Kommunalbestyrelsen er ifølge vejledningsloven forpligtet til at offentliggøre de aktuelle mål og rammer for vejledningen og kommunens resultater af vejledningsindsatsen på kommunens

hjemmeside. Undervisningsministeriet stiller resultaterne – forstået som overgangsmønstrene fra grundskolen til ungdomsuddannelserne – til rådighed for kommunerne.

Bekendtgørelsen fastlægger desuden at det enkelte UU-centers kvalitetssystem skal kunne belyse vejledningsaktiviteternes art og omfang. Kvalitetssystemet skal endvidere kunne belyse sammenhængen mellem vilkår og rammer for vejledningen og efterspørgslen efter vejledning. Systemet skal endelig kunne belyse de forskellige samarbejder som centeret indgår i, og gældende procedurer for en årlig selvevaluering på UU-centeret.

Selvevalueringsrapporter og interview med de selvevaluerende centre viser at der er stor forskel på hvor langt centrene er nået med at etablere rutiner for indsamling af dokumentation til at belyse målsætningerne for vejledningen.

UU Århus gennemfører systematiske evalueringer af hver enkelt vejledningsaktivitet som fx erhvervspraktik og virksomhedsbesøg. Disse evalueringer suppleres med registreringer af hvor mange unge der har deltaget i de enkelte aktiviteter. Andre centre, fx UU Vestsønderjylland, har endnu ikke etableret nogen systematisk evalueringspraksis. Her evalueres aktiviteterne mundtligt på møder to gange om måneden. På disse møder beslutter centeret hvordan der skal følges op på den enkelte aktivitet.

Der er stor forskel på den type dokumentation som det enkelte center indsamler. For at belyse sammenhængen mellem vilkår og rammer for vejledningen og efterspørgslen efter vejledning har UU i Tårnby fx valgt at gennemføre en spørgeskemaundersøgelse blandt samtlige 9. og 10. klasser i marts – dvs. lige efter fristen for at vælge ungdomsuddannelse. UUV Køge har arbejdet med et system hvor alle unge giver vejlederen en karakter efter at have fået vejledning.

UU Lolland-Falster bemærker i sin selvevalueringsrapport at centeret indtil videre primært har brugt vejledernes og ledernes netværk og personlige kontakter til at få information om vejledningens kvalitet. I selvevalueringsrapporten fra UU Lolland-Falster påpeger ledelsen at denne form for evaluering har den svaghed at den er mundtlig og derfor vanskelig at fastholde. Desuden er der ifølge ledelsen behov for at afdække de unges holdning til vejledningen som ikke afdækkes ved blot at holde møder med samarbejdspartnere. Ledelsen vil derfor indarbejde nogle mere systematiske brugerundersøgelser i kvalitetsarbejdet.

UU-Region Vejle har ikke etableret en løbende og systematisk dokumentationsindsamling i forhold til centerets målsætninger. Vejlederne har hver især en logbog der fungerer som styringsredskab for den enkelte vejleder. I evalueringsgruppens interview med UU-Region Vejle vurderer ledelsen at den manglende evaluering af den samlede indsats skyldes at centeret ikke har velfunge-

rende evalueringsredskaber. Derfor er deres kvalitetsudvikling baseret på fornemmelser frem for redskaber og dokumentation.

Effektmåling

Under evalueringsgruppens interview med de selvevaluerende UU-centre giver centrene generelt udtryk for at kvalitetsarbejdets største udfordring er at måle vejledningens effekt. De effektmål som Undervisningsministeriet stiller til rådighed, er de lokale overgangsfrekvenser til ungdomsuddannelserne.

Selvevalueringsrapporterne viser at nogle af de selvevaluerende centre forsøger at kvalificere disse effektmål ved selv at registrere de unges uddannelsesadfærd i sammenhæng med den vejledning som de har fået af UU-centerets vejledere. I UUV Køge, som er et af de centre der forsøger at kvalificere effektmålene med egne registreringer af de unges frafald og omvalg, søger man at vurdere effekten af vejledningen via samtaler med de unge der enten er faldet fra eller har valgt om. UUV Køge gør opmærksom på at disse registreringer kræver et it-system der er i stand til at generere de nødvendige statistikker. It-systemernes utilstrækkelighed har ifølge UUV Køge resulteret i at flere centre har måttet skifte systemer undervejs og derfor ikke er kommet langt med at registrere. Mange centre bygger således deres vurdering af vejledningsindsatsen på registreringer af de forskellige aktiviteter uden at koble den til vejledningens indflydelse på den enkelte unges adfærd.

Et af de centre der har en udbredt kvalitativ evalueringspraksis, er UU Århus der kvalificerer frafaldsstatistikkerne på baggrund af samtaler med de unge som registreres i dagbogsform. I evalueringsgruppens interview tilkendegiver centerets ledelse at denne form kan fortælle noget om hvad der vejledningsmæssigt kan forbedres for at forhindre frafald på ungdomsuddannelserne. Samtidig finder ledelsen på UU Århus det vigtigt at centeret ikke opererer med en journallignende registrering som i det sociale system da sådanne registreringer vil være juridisk bindende. Dagbogsformen har ifølge UU Århus desuden den styrke at den anvendes med udgangspunkt i en fælles etik som en journal ikke kan tilgodese.

Samtlige selvevaluerende centre påpeger enten i selvevalueringsrapporterne eller i evalueringsgruppens interview at de overgangsfrekvenser som Undervisningsministeriet stiller til rådighed som effektmål, er problematiske som udtryk for vejledningens effekt. Frekvenserne viser ikke hvilken vejledning der giver anledning til hensigtsmæssig adfærd, og hvilken der ikke gør. Hvis statistikkerne ikke skaber koblingen mellem vejledning og uddannelsesaktivitet, kan de ifølge UU-centrene ikke belyse vejledningens effekt.

Da UU-centrene blev etableret, udarbejdede Rambøll Management en håndbog for Undervisningsministeriet til inspiration vedrørende kvalitetssikring, -udvikling og -måling af vejledningsind-

satsen. Håndbogen er ment som en inspiration og et hjælpeværktøj for UU-centrene i deres arbejde med kvalitetssikring. Kun fire selvevaluerende centre har anvendt håndbogen i arbejdet med at etablere et kvalitetssystem. Vejlederne føler sig på grund af manglende erfaring med evaluering og systematisk kvalitetsarbejde ikke i stand til at anvende håndbogen.

Rambølls håndbog er ikke blevet det støtteredskab for UU-centrenes opbygning af kvalitetssystemer som den var tiltænkt. Det skyldes bl.a. ledelsernes og vejledernes manglende erfaring med systematisk kvalitetsarbejde. Centrenes ledelser bør i samarbejde med kommunerne gøre en indsats for at udvikle de nødvendige kompetencer til at gennemføre et systematisk kvalitetsarbejde hvor målsætninger, indsamling og analyse af dokumentation, tolkning af resultater og opfølgning – herunder fastsættelse af nye mål – hænger tydeligt sammen. Man kan både kompetenceudvikle nuværende medarbejdere og efterspørge disse kompetencer i forbindelse med fremtidig rekruttering.

Evalueringsgruppen anbefaler

- at UU-centrene i samarbejde med kommunerne sørger for at både ledelserne og vejlederne har de nødvendige kompetencer til at løfte opgaverne i forbindelse med at gennemføre et systematisk kvalitetsarbejde på centrene.

4.5.3 Evalueringskultur og fælles refleksion

Det fremgår af alle de selvevaluerende centres rapporter, på nær UU-Center Sydlyn, at centrene har gjort målsætningsarbejdet til genstand for fælles drøftelser mellem centerets ledelse og vejledere. Ofte har centrene holdt kurser eller internatmøder over flere dage hvor vejledere og ledelse har diskuteret udformningen af centerets kvalitetsarbejde.

Selvevalueringsrapporterne og evalueringsgruppens interview med centrene viser at der på vejledningscentre er etableret en kultur hvor centerets kvalitetsarbejde tager udgangspunkt i de problemstillinger som ledelsen og vejlederne indledningsvis og i fællesskab har udpeget som centrale. Dog tilkendegiver ledelserne at der ofte ikke er blevet fulgt op på de indledende drøftelser med en revision af mål og delmål. I evalueringsgruppens interview giver UU Odense og Omegns ledelse udtryk for at de indledende fastsættelser af mål har vist sig at være alt for omfattende og vanskelige at arbejde med. Derfor skal hele den etablerede ramme fokuseres og forenkles. I denne forbindelse overvejer ledelsen at tilknytte en ekstern rådgiver der kan støtte centeret i denne proces, da den ikke mener at den har de fornødne kompetencer.

UU-centrene har lagt grundstenen til det systematiske kvalitetsarbejde med en fælles mødekultur, men møderne skal følges op af tydelige prioriteringer og fokusering af centerets aktiviteter. Dette er en ledelsesopgave som er ny for langt de fleste ledere. Samtidig skal vejlederne have nogle kompetencer der gør dem i stand til at gennemføre evalueringer og i fællesskab med ledelsen omsætte evalueringerne til en opfølgingsplan.

Ingen af de selvevaluerende centre har etableret et system der belyser alle de områder som bekendtgørelsen rummer. Undersøgelserne som centrene gennemfører, hænger desuden ikke tydeligt sammen med bekendtgørelsens krav. Bekendtgørelsens ambitioner om at centrene skal belyse på den ene side aktiviteternes art og omfang, sammenhængen mellem rammer og vilkår og efterspørgsel og på den anden side centerets samarbejde, er høje. Hverken ledelser eller vejledere er tilstrækkeligt klædt på til at gennemføre dette i praksis. Det skyldes dels at der ikke er en tydelig sammenhæng mellem kravene og det støtteredskab der er udviklet til at understøtte implementeringen af kravene, dels at der endnu ikke har været et tilstrækkeligt fokus på at udvikle de kompetencer der er nødvendige for at centrene kan løfte opgaven.

Kvalitetsarbejdet bør være mere fremherskende i den nye vejlelederuddannelse, jf. kapitel 7. Samtidig bør området være genstand for en kompetenceudviklingsindsats dels internt i det enkelte center, dels på tværs af centrene så erfaringer med kvalitetsarbejde kan udbredes og anvendes som læring i andre centre. UU-centrenes kvalitetsarbejde er på nuværende tidspunkt ikke tilstrækkeligt udviklet til at kunne sikre en løbende og systematisk udvikling af vejledningsindsatsen.

Evalueringgruppen anbefaler

- at Undervisningsministeriet tydeliggør betydningen af kravene til centrenes kvalitetsarbejde og sammenhængen mellem kravene til UU-centrenes kvalitetssystem og det praktiske kvalitetsarbejde som centrene forventes at udføre.
 - at UU-centrene etablerer et tværgående samarbejde blandt centrene så de nuværende erfaringer kan kvalificere centrenes fremtidige arbejde med systematisk kvalitetsudvikling.
-

5 Studievalg

Dette kapitel, der består af fem dele, belyser studievalgscentrene. Kapitellet beskriver først centrenes tilknytning til Undervisningsministeriet og deres interne organisering. Dernæst beskrives centrenes vejledningsindsats og derefter centrenes samarbejde med uddannelsesinstitutioner og øvrige interessenter, fx arbejdsmarkedets parter. Til sidst beskriver kapitlet hvordan centrene arbejder med kompetenceudvikling og med at sikre og udvikle kvaliteten af deres arbejde.

Kapitlet viser at der stadig er en stor gruppe elever på de gymnasiale uddannelser som ikke kender studievalgscentrene. Det viser også at studievalgscentrenes samarbejde med gennemførelsesvejlederne på de gymnasiale uddannelser først og fremmest knytter sig til den praktiske koordinering af kollektive arrangementer. Samarbejdet er til gengæld mangelfuldt når det drejer sig om at skabe sammenhæng i vejledningsindsatsen og om at sætte fokus på gruppen af unge med særlige vejledningsbehov.

5.1 Organisering

Afsnit 5.1.1 beskriver studievalgscentrenes tilknytning til Undervisningsministeriet. Afsnit 5.1.2 beskriver centrenes organisatoriske rammer, herunder muligheden for at varetage ledelse.

5.1.1 Studievalgscentrenes tilknytning til Undervisningsministeriet

Undervisningsministeriet som kontraktholder

Undervisningsministeriet har det formelle ansvar for at give unge og voksne vejledning om videregående uddannelse og erhverv. Undervisningsministeriet varetager som Landscenter for Uddannelses- og Erhvervsvejledning (LUE) den landsdækkende viden- og erfaringsopsamling. LUE er en del af det tværgående kontor for vejledning i Undervisningsministeriet, og centeret skal styrke koordineringen af de overordnede retningslinjer for vejledningen og kvalitetsudviklingen på nationalt niveau og på tværs af sektorer. LUE kan også iværksætte tværgående forsøgs- og udviklingsarbejder. Undervisningsministeriet konkretiserer på mødet med evalueringsgruppen at LUE er en del af vejledningskontoret, og at det er svært at adskille opgaverne mellem Undervisningsmini-

steriets vejledningskontor og LUE. Opdelingen har derfor ikke nogen reel betydning. Det gælder også i forhold til øvrige opgaver på vejledningsområdet, herunder VidensCenter for Vejledning, der er henlagt til ministeriets vejledningskontor. Det er derfor ikke muligt at vurdere hvad det betyder at der er oprettet et VidensCenter for Vejledning når der ses bort fra den virtuelle del af centeret der belyses i afsnit 6.3.1.

Undervisningsministeriet har udbudt opgaven med at vejlede om videregående uddannelse og erhverv i licitation. Udbudsmaterialet udgør et ydelseskatalog der beskriver hvilke krav Undervisningsministeriet har til opgaveløsningen og de enkelte centres organisering, planlægning og evaluering. Efterfølgende er syv vejledningscentre blevet bemyndiget til at varetage vejledningsopgaven, og de dækker hver en række af de tidligere amtskommuner.

I kraft af regelgrundlaget og ydelseskataloget er kravene til vejledningscentrenes vejledning grundlæggende de samme. Der er imidlertid indgået særskilte kontrakter med hvert enkelt center der betyder at centeret kan prioritere ressourcerne så de i højere grad tager højde for de enkelte områders vejledningsbehov og vilkår.

Vederlaget for vejledningsopgaven har været fastlagt på forhånd af Undervisningsministeriet. Det består af en grundbevilling som er ens for alle, og resten af pengene fordeles for 90 procent vedkommende efter antallet af unge på ungdomsuddannelserne, mens de resterende 10 procent fordeles efter antallet af afbrud på videregående uddannelser i det pågældende område ved kontraktens indgåelse. Kontrakterne tager ikke højde for de geografiske afstande i centrenes dækningsområde, og ændringer i fx antallet af uddannelsesinstitutioner giver ikke anledning til ændringer i vederlaget.

Undervisningsministeriet følger vejledningscentrenes arbejde gennem evalueringer (bl.a. centrenes årsrapporter), og ministeriet kan pålægge centrene at sætte fokus på emner som de ønsker belyst gennem brugerundersøgelser og selvevalueringer. Undervisningsministeriet afholder et årligt styremøde med hvert enkelt center. På dette møde diskuteres centerets årsrapport, evalueringer og centerets koncept og ydelser, og diskussionerne kan medføre ændringer i centerets styringskontrakt. Undervisningsministeriet har ret til at kræve ændringer i vejledningsopgaverne. Hvis det indebærer væsentlige forøgelser af centerets omkostninger, kan centeret betinge at der sker en forholdsmæssig ændring af dets vederlag.

Undervisningsministeriet giver på mødet med evalueringsgruppen udtryk for at der er en tæt dialog med centrene hvor igennem problemer og spørgsmål løbende kan afklares. Kontrakterne har været genforhandlet én gang, og ifølge Undervisningsministeriet medfører den årlige genforhandling af kontrakterne en stor fleksibilitet i forhold til at justere uhensigtsmæssigheder.

Studievalgscentrenes samarbejde med Undervisningsministeriet

Både ledelsen på Studievalg Nordjylland og Studievalg Sjælland tilkendegiver i deres selvevalueringsrapporter at samarbejdet med Undervisningsministeriet generelt er godt og nyttigt. Den løbende kommunikation sikrer at centrene er opdaterede og kan få afklaret eventuelle spørgsmål om vejledning hos ministeriet. På trods af studievalgscentrenes tilkendegivelser om et godt samarbejde er der alligevel områder som centrenes ledelser gerne vil have forbedret. Studievalg Sjælland efterlyser hyppigere møder mellem studievalgscentrene og Undervisningsministeriet i mindre fora hvor vejlederhverdagen kan diskuteres i forhold til de opstillede mål og kravene i regelgrundlaget. Studievalg Østjyllands ledelse savner at Undervisningsministeriet i højere grad bidrager til videndeling mellem centrene, fx omkring udlægning og fortolkning af bekendtgørelser, og centret oplever heller ikke at Undervisningsministeriet drager nytte af den indsigt og viden der ligger i centrene.

I evalueringsgruppens interview med ledelserne på studievalgscentrene giver ledelserne udtryk for at de oplever at Undervisningsministeriet mener at det får mere og bedre vejledning gennem konkurrence mellem studievalgscentrene. Konkurrencen kom tydeligst til udtryk i udbudsfasen hvor Undervisningsministeriet skulle vælge mellem udbydere, men flere centre oplever fortsat en vis konkurrence mellem centrene. Studievalgsledelserne mener at denne konkurrence bidrager til at centrenes samarbejde og videndeling ikke udnyttes optimalt i forhold til at sikre et kompetenceløft blandt vejlederne og synlighed blandt brugerne.

Centrene har i kraft af deres geografiske placering meget forskellige vilkår for at yde vejledning. Studievalg Sjælland dækker sammenlignet med Studievalg Østjylland et stort geografisk område og bruger derfor mange ressourcer til transport rundt på institutionerne. Centrenes placering påvirker deres ressourcemæssige råderum og dermed også deres muligheder for at prioritere vejledningsindsatsen. Undervisningsministeriet bør overveje i hvilket omfang den fordelingsnøgle som centrenes vederlag er beregnet efter, giver centrene lige vilkår.

Centrene oplever et modsætningsforhold mellem den grundlæggende fælles vejledningsopgave som de skal udføre, og den forskellighed i vejledningsindsatsen som kontraktstyringen bidrager til. Evalueringsgruppen vurderer at Undervisningsministeriet i højere grad kan understøtte den synergieffekt der ligger i at centrene samarbejder og sparrer om vejledningsopgaverne. Det forudsætter imidlertid at Undervisningsministeriet undgår at bidrage til at centrene oplever hinanden som konkurrenter i forhold til at udøve vejledning.

Studievalgscentrene efterlyser mere videndeling på tværs af centrene. Det er principielt en opgave som LUE skal varetage. Undervisningsministeriet har altså både en rolle som kontraktholder og myndighed og en rolle i forhold til at koordinere vejledningsindsatsen og sikre den fælles videndeling og på den måde bidrage til at sker en bedre læring og udnyttelse af ressourcer i centrene.

Men begge roller prioriteres ikke lige højt. Evalueringsgruppen vurderer ikke at det er afgørende hvordan Undervisningsministeriet har organiseret sig, så længe ministeriet udfylder begge roller, dvs. løfter de opgaver der knytter sig til dem.

Evalueringsgruppen anbefaler

- at Undervisningsministeriet sørger for at de opgaver der er henlagt til LUE, prioriteres og løftes på lige fod med Undervisningsministeriets opgaver som myndighed og kontraktholder. Det indebærer samtidig at Undervisningsministeriet i højere grad understøtter det tværgående samarbejde og videndelingen mellem centrene.

5.1.2 Intern styring af studievalgscentrene

Ejermæssige forhold

Studievalgscentrene er underlagt forskellige former for ejerskab som de gør rede for i deres selvevalueringer.

Studievalg Sjælland styres af et konsortium bestående af CVU Syd og et privat firma, Andersen og Bjørnskov. I det daglige har centeret organiseret sig med en centerchef med ansvar for den daglige ledelse og drift og en vejledningsfaglig chef der har ansvaret for vejledningen og den faglige udvikling, dvs. faglighed og kvalitet i vejledningen.

Studievalg Nordjylland styres af et konsortium af en række uddannelsesinstitutioner og -typer. CVU Nordjylland står i spidsen, og rektor for CVU'et er formand for konsortiet. Aalborg Universitet (AAU) styrer centeret økonomisk, og centeret har også sin fysiske placering på AAU.

Studievalg Østjylland styres også af et universitet, nemlig Aarhus Universitet. Centeret finansieres af indtægtsdækket virksomhed, og det er en delvis videreførelse af det tidligere ivu*C-center idet personalet herfra er overført til Studievalg Østjylland.

Studievalg Nordjylland og Studievalg Sjælland er underlagt eksterne bestyrelser. Studievalg Sjællands øverst ansvarlige administrative og pædagogiske ledelse er dog forankret i en direktion der både refererer til bestyrelsen hos Andersen og Bjørnskov og til CVU's bestyrelse.

De tre studievalgcentre er desuden hver især tilknyttet et rådgivende forum hvori der indgår repræsentanter for de parter som centeret er forpligtet til at samarbejde med. Formålet med de rådgivende fora er at diskutere og rådgive i forhold til vejledningsindsatsen og sikre centrenes

uafhængighed af institutioner m.m. De rådgivende fora mødes almindeligvis tre-fire gange om året, og der deltager repræsentanter for centrenes ejere og ledere i møderne.

Ifølge Studievalg Nordjyllands selvevalueringsrapport fungerer bestyrelsen mest som et rådgivende organ. Den forventer dog at blive hørt i de fleste sager og tager også beslutninger om økonomi, ansættelser og udvidelser. Det rådgivende forum er derimod kun rådgivende. Ifølge Studievalg Nordjylland afspejler det rådgivende forums holdninger ofte at medlemmerne også har deres egne interesser i vejledningsindsatsen. Disse interesser harmonerer ikke altid med kravet om at studievalgscentre yder uafhængig vejledning. Det rådgivende forum accepterer dog altid at Studievalg Nordjylland efterlever sin forpligtigelse om uafhængig vejledning.

Studievalg Sjælland nævner i evalueringsgruppens interview med centeret at dialogforummet først og fremmest fungerer som en sparringpartner der holder sig ajour med udviklingen via statusmøder med Studievalg Sjælland. Studievalg Sjælland bruger sit dialogforum til at diskutere aktuelle emner og udveksle synspunkter og erfaringer.

Studievalg Østjylland bruger også sit rådgivende forum som sparringpartner og har fx diskuteret resultaterne af centerets første evalueringsrapport. Bl.a. blev en reduktion af centerets åbningstider diskuteret her. Det rådgivende forum gav centeret det råd at den hidtidige åbningstid blev fastholdt, og centeret fulgte det råd.

Ledelsesrum

Ledelserne på de tre deltagende studievalgscentre giver i deres selvevalueringsrapporter og evalueringsgruppens interview alle udtryk for at de organisatoriske rammer giver den enkelte ledelse gode muligheder for at styre de vejledningsmæssige prioriteringer og forhold. Dette synspunkt gælder på tværs af centrenes meget forskellige styringskonstruktioner. Centrene begrundede dette med at ledelsens argumenter altid vægtes højt af de respektive bestyrelser og rådgivende fora. Derudover har centerlederne fået delegeret ansvaret for overholdelsen af kontrakten og for vejledningens organisering, og de oplever på den måde uafhængighed fra studievalgscentrenes ejere.

Studievalgscentrenes ejerforhold indvirker ikke på centerledernes mulighed for at lede vejledningscentre og foretage de prioriteringer som ledelserne finder hensigtsmæssige i forhold til vejledningsindsatsen. Men det er tydeligt at der kan ligge et konfliktpotentiale i studievalgscentrenes forpligtigelse til at yde uafhængig vejledning og de interesser som centrenes ejere og rådgivende organer repræsenterer. Det er vigtigt at studievalgscentre ikke på noget tidspunkt kommer i klemme mellem disse modsatrettede interesser.

Evalueringsgruppen anbefaler

- at Undervisningsministeriet og studievalgscentrene løbende har fokus på uafhængighed i vejledningen. Det kan fx gøres ved at problemstillingen belyses som led i undersøgelser blandt brugerne.

5.2 Vejledningsindsatsen

De følgende afsnit belyser studievalgscentrenes vejledningsindsats og deres prioritering af vejledningsressourcerne til de enkelte opgaver. Afsnit 5.2.1 beskriver centrenes arbejde med målgrupper for vejledningen, herunder gruppen med særlige vejledningsbehov. Afsnit 5.2.2 belyser hvordan centrene organiserer vejledningsindsatsen, og hvordan eleverne vurderer deres behov for vejledning. Afsnit 5.2.3 beskæftiger sig med studievalgsvejledningens synlighed og elevernes brug af studievalgsvejledningen. Afsnit 5.2.4 belyser hvilke personer de unge tillægger betydning i forhold til at vælge uddannelse og erhverv.

5.2.1 Målgrupper

Studievalgscentrenes opgave er at yde vejledning om videregående uddannelse og erhverv. De skal også vejlede om valg af fortsat uddannelse inden for videreuddannelsessystemet. Studievalgscentrenes vejledningsindsats består bl.a. i en række kollektive arrangementer. Centrenes opgave er også at yde personlig vejledning der er rettet mod den enkeltes behov for afklaring, jf. afsnit 3.2.1. Studievalgscentrenes målgruppe udgør både elever på ungdomsuddannelserne og unge uden for ungdomsuddannelsessystemet der har gennemført en ungdomsuddannelse.

Et af de nationale mål for vejledning pointerer at vejledningen i særlig grad skal målrettes mod unge med særlige vejledningsbehov. Ifølge bekendtgørelsen om vejledning om valg af videregående uddannelse og erhverv skal vejledningen især gives til unge der på grund af personlige forudsætninger, fysiske eller psykiske funktionsnedsættelser, etnisk baggrund eller andre forhold har et særligt behov for vejledning om valg af uddannelse og erhverv.

Definition og afgrænsning af målgruppen unge med særlige vejledningsbehov

Alle tre deltagende studievalgscentre giver i deres selvevalueringsrapporter udtryk for at kravet om at fokusere vejledningsindsatsen på gruppen af unge med særlige vejledningsbehov volder betydelige vanskeligheder. Bekendtgørelsen er ikke tilstrækkeligt præcis i sin afgrænsning af gruppen med særlige vejledningsbehov. Ifølge de tre studievalgscentre medfører det at bekendtgørelsen bliver svær at operationalisere fordi det er uklart hvad Undervisningsministeriet forventer.

Studievalg Sjælland inddeler ifølge selvevalueringsrapporten sin målgruppe i de tre kategorier som bekendtgørelsen opererer med, nemlig personer der har personligt eller socialt begrundede uddannelseshæmmende faktorer, personer med dokumenterede fysiske eller psykiske funktionsnedsættelser og personer med etnisk relaterede uddannelseshæmmende faktorer. Definitionen er meget bred, og det er overladt til den enkelte vejleder at operationalisere den.

Studievalg Østjylland nævner i sin selvevalueringsrapport – og bekræfter i evalueringsgruppens interview med centeret – at det har defineret gruppen med særlige behov for vejledning i kontraktforhandlingen med Undervisningsministeriet. Men centeret oplever også at vejlederne i praksis har vanskeligt ved at afgrænse gruppen fordi det ikke er entydigt hvem der tilhører gruppen. Centeret opererer med forskellige barrierer som de unge oplever i forbindelse med at tage en uddannelse. De unge der oplever disse barrierer, har et særligt behov for vejledning, og vejledningen tilrettelægges så de unge kan overkomme disse barrierer. Disse unge tilhører gruppen med særlige behov for vejledning. Centerets liste over barrierer er lang og dækker fx faglig svaghed, køn, etnicitet, forældrebaggrund, manglende geografisk mobilitet, manglende kendskab til uddannelseskraav m.m. Studievalg Østjylland har prioriteret et særligt fokus på gruppen af unge med anden etnisk baggrund end dansk. Det betyder at centeret yder opsøgende vejledning til denne gruppe.

Studievalg Nordjylland opererer ligesom Studievalg Østjylland med en definatorisk afgrænsning af unge med særlige behov for vejledning baseret på barrierer. Studievalg Nordjylland har udarbejdet en oversigt der er vedlagt centerets selvevalueringsrapport, hvor der skelnes mellem vejledningssøgende med særlige behov i ungdomsuddannelsessystemet og vejledningssøgende med særlige behov uden for ungdomsuddannelsessystemet. Under hver barriere, fx kulturelle barrierer, er målgruppen beskrevet – hvordan Studievalg Nordjylland når målgruppen, hvilke tiltag Studievalg Nordjylland har over for målgruppen og status i forhold til tiltag over for målgruppen.

Studievalg Nordjylland peger i sin selvevalueringsrapport på at det er forbundet med forskellige udfordringer at komme i kontakt med de unge med særlige behov for vejledning, afhængigt af om de unge befinder sig i ungdomsuddannelsessystemet eller uden for ungdomsuddannelsessystemet. At identificere de unge der er på ungdomsuddannelserne, kræver et samarbejde med gennemførelsesvejlederne fordi studievalsvejlederne ikke automatisk er i kontakt med de unge. Studievalg Nordjylland forsøger at få kontakt med de unge der er uden for ungdomsuddannelserne, ved at skabe synlighed om centerets tilbud, fx gennem informationsmateriale til AF, højskoler og sprogcentre.

Vejledningsmetodisk arbejder Studievalg Nordjylland med "tilbagevendende vejledning" i forhold til unge med særlige behov, dvs. efter en konkret vurdering indgår vejlederen konkrete aftaler med den vejledningssøgende i forhold til næste samtale. Både ledelsen og vejlederne på Studie-

valg Nordjylland nævner i deres selvevalueringsrapporter at centeret også har eksperimenteret med spørgeskemaer til screening af elever og deres planer med henblik på aktivt at indgå en aftale om en samtale.

Både i evalueringsgruppens interview med centrene og i deres selvevalueringsrapporter peger centrene på at de ser en risiko for en uhensigtsmæssig stigmatisering af unge når vejledningen af eleverne med særlige behov knyttes til bestemte grupper (fx unge med anden etnisk baggrund). I en række tilfælde vil unge fra disse grupper ifølge centrene ikke have et særligt behov for vejledning. Centrene peger desuden på at mange unge har brug for personlig vejledning selvom de ikke falder inden for gruppen af unge med særlige behov, og at centrene i deres daglige praksis er nødt til at tilgodese det store flertal som har kurs mod de videregående uddannelser.

Det er tydeligt at studievalgcentre har svært ved at operationalisere og udmønte målet om en særlig indsats over for unge med særlige vejledningsbehov. Centrene forsøger at angive nogle grupperinger, men er samtidig tilbageholdende med at skille nogle unge ud inden for disse grupper for ikke at stigmatisere dem. Det betyder at centrene ikke systematisk vejleder unge med særlige behov, men i stedet vejleder det store flertal af unge der er motiverede for vejledning og på vej mod en videregående uddannelse – dels i form af kollektiv vejledning, dels i form af personlig vejledning. Centrenes praksis skal også ses i forhold til at de typisk ikke er parate til at afvise unge der opsøger personlig vejledning.

Centrenes praksis står i kontrast til intentionen med reformen. Evalueringsgruppen vurderer at den er en konsekvens af at centrene grundlæggende ikke har taget stilling til hvem gruppen af unge med særlige behov for vejledning er, og hvad det betyder at målrette vejledningsindsatsen til disse unge, herunder hvad det betyder for unge der ikke har særlige behov for mere eller anderledes vejledning, herunder personlig vejledning.

Der er derfor behov for en ny, fælles definition af unge med særlige behov for vejledning. Definitionen bør være baseret på forskningsresultater og tage udgangspunkt i de grupper som man ved potentielt har et særligt behov for støtte. Definitionen bør ledsages af en tydeligere tilkendegivelse fra Undervisningsministeriet af at centrene skal arbejde med en differentieret vejledningsindsats. Det betyder at nogle unge får mere vejledning eller anderledes vejledning. Lokalt bør centrene operationalisere definitionen ved at sætte mål for vejledningen der både er handlingsanvisende og evaluerbare. Målene bør også udtrykke en lokal prioritering af den kollektive og personlige vejledningsindsats.

Evalueringsgruppen anbefaler

- at Undervisningsministeriet i samarbejde med forskningsverdenen og med studievalgscentre udformer en fælles definition af gruppen med særlige vejledningsbehov. Definitionen bør knytte an til metodeudvikling generelt med henblik på at tilrettelægge en differentieret vejledningsindsats. I sammenhæng med definitionen er der behov for at Undervisningsministeriet tydeligere tilkendegiver at nogle unge har et særligt behov for vejledning, og at disse unge derfor skal tilbydes mere vejledning eller anderledes vejledning.

- at studievalgscentre operationaliserer den centralt fastsatte definition ved at sætte lokale mål der er handlingsanvisende og evaluerbare og udtrykker en lokal prioritering af vejledningsindsatsen.

5.2.2 Organisering af centrenes vejledningsindsats

Ifølge bekendtgørelsen om vejledning om videregående uddannelse og erhverv skal vejledningens indhold, tilrettelæggelse og tidsmæssige placering afpasses efter den enkeltes behov. Studievalgscentre leverer dels personlig vejledning på centrene, dels personlig og kollektiv vejledning på de ungdomsuddannelsesinstitutioner som de er tilknyttet.

Vejledning i centrene

Studievalgscentre fungerer som åbne vejledningskontorer hvor elever, unge og voksne kan henvende sig for at få individuel vejledning om videregående uddannelse og erhverv. Vejledningskontorerne fungerer også som samlingssted og arbejdsplads for centrenes ledelser og for studievalgsvejlederne. Der ydes overvejende individuel vejledning på centrene. Ifølge centrene op-søges de her af en bred målgruppe som både rummer unge/voksne med særlige behov for vejledning og elever der har bestået en ungdomsuddannelse, men som i deres uddannelsesforløb ikke har truffet et valg. Studievalg Sjælland har i modsætning til Studievalg Østjylland og Studievalg Nordjylland en række studievalgsbutikker (lokalkontorer) ved siden af studievalgscenteret i Næstved. Vejlederne har derfor ikke i samme grad en fælles fysisk arbejdsplads, men opholder sig på mange forskellige kontorer og ungdomsuddannelser.

Vejledning på ungdomsuddannelserne

Studievalgscentre skal vejlede elever på alle ungdomsuddannelser, men ifølge de tre studievalgscentres selvevalueringsrapporter bruger centrene størstedelen af deres ressourcer til kollektiv vejledning og træffetider til personlig vejledning på de gymnasiale uddannelser (hf, hhx, htx og stx) fordi disse udgør de studieforberevende ungdomsuddannelser.

VUC hører også til gruppen af studieforberedende uddannelser. Formålet med vejledningen er den samme på VUC som på de andre gymnasiale uddannelser, men vejledningssituationen er lidt anderledes. Mange VUC-kursister er voksne, og mange kursister læser fagpakker, hvilket betyder at de er afklarede i forhold til deres videre uddannelsesvalg. VUC-kursisterne har derfor ikke de samme vejledningsbehov som unge på de gymnasiale ungdomsuddannelser. Studievalg Sjælland nævner i sin selvevalueringsrapport at centeret bruger færre ressourcer på VUC-vejledningen end på de gymnasiale ungdomsuddannelser. Vejledning af VUC-kursister koordineres i stedet i samarbejde med gennemførelsesvejlederne på VUC så vejledningen afpasses kursisternes behov.

På de gymnasiale ungdomsuddannelser har studievalgsvejlederne i varierende omfang træffetider hvor eleverne kan få personlig vejledning. Studievalgsvejlederne yder ud over den individuelle vejledning også en række kollektive vejledningsarrangementer på de forskellige årgange. De kollektive arrangementer holdes primært på de gymnasiale uddannelser (hf, hhx, htx og stx).

Studievalgscentre kan også kontaktes via telefon, e-mail, chat m.m. Der er således en række metoder og steder hvor elever og unge/voksne kan komme i kontakt med en studievalgsvejleder og modtage personlig vejledning.

Fordeling af vejledningsressourcer til vejledning på skoler og på centrene

Centrene skal registrere de personlige vejledningssamtaler som de holder med de unge på centrene og på ungdomsuddannelserne. Undervisningsministeriet offentliggør centrenes kontaktstatistikker på ministeriets hjemmeside. Kontaktstatistikkerne giver et indtryk af hvor centrenes arbejdsbelastning ligger. Statistikkerne er bl.a. interessante i lyset af at de tre centre har prioriteret organiseringen af vejledningen meget forskelligt.

Tabel 11 viser omfanget af centrenes personlige vejledning i perioden juli 2005 – juni 2006. Tallene dækker kun vejledning der er givet ved personlig kontakt mellem vejleder og den vejledningsøgende, og altså ikke telefonisk og skriftlig vejledning. Tallene angiver heller ikke varigheden af den personlige vejledning.

Tabel 11
Studievalgscentrenes kontaktstatistik juli 2005 – juni 2006

	Studievalg Sjælland	Studievalg Østjylland	Studievalg Nordjylland	Hele landet
Unge i ungdomsuddannelser	3.165	1.828	1.562	20.006

fortsættes næste side ...

... fortsat fra forrige side

	Studievalg Sjælland	Studievalg Østjylland	Studievalg Nordjylland	Hele landet
Unge/voksne uden for ungdomsuddannelserne	1.140	6.314	1.867	20.255
Heraf gruppen af unge med særlige vejlednings- behov	1.362	114	212	3.574
* Elever i ungdomsud- dannelser i regionen i alt	32.183	27.841	21.695	217.838

* Antal elever på ungdomsuddannelserne i regionen stammer fra kontaktstatistikken august 2004 – juli 2005 da antallet ikke optræder i opgørelserne for studieåret 2005/2006.

Kilde: Undervisningsministeriets hjemmeside

Som det fremgår af tabellen, er der stor variation i studievalgscentrenes kontaktstatistik. Studievalg Sjælland giver personlig vejledning til flest personer på ungdomsuddannelserne (3.165, hvilket svarer til 9,8 % af eleverne på ungdomsuddannelserne i regionen). Til sammenligning giver Studievalg Østjylland personlig vejledning til færrest personer (1.828, hvilket svarer til 6,6 % af eleverne på ungdomsuddannelserne i regionen). I modsætning hertil giver Studievalg Østjylland vejledning til flest unge/voksne uden for ungdomsuddannelserne (6.314), mens Studievalg Sjælland giver vejledning til færrest unge/voksne uden for ungdomsuddannelserne (1.140).

Det fremgår ikke af tabellen hvor den personlige vejledning har fundet sted, men det fremgår af spørgeskemaundersøgelsen blandt afgangseleverne at de unge på ungdomsuddannelserne typisk får vejledning på deres uddannelsesinstitution. Centrene peger i selvevalueringsrapporterne selv på hvordan de prioriterer deres vejledning. Tallene i tabel 11 bekræfter at Studievalg Sjælland prioriterer vejledningen på uddannelserne. Studievalg Østjylland prioriterer til gengæld vejledningen på centeret. Kontaktstatistikkerne er interessante i lyset af at centrenes ydelseskatalog stiller krav om at vejledningen i videst muligt omfang tilbydes på de pågældende uddannelsessteder.

I undersøgelsen blandt studievalgscentre er centrene blevet spurgt om hvordan de prioriterer deres ressourcer, herunder i forhold til individuel og kollektiv vejledning (tabel 12).

Tabel 12**Ressourcer afsat til individuel og kollektiv vejledning, samarbejde og kompetenceudvikling i 2005****N = 7**

	Gennemsnitlig andel af ressourcer	Minimum	Maksimum
Individuelle vejledninger på skoler	21 %	13 %	35 %
Individuelle vejledninger på centeret	22 %	10 %	34 %
Gruppevejledning og kollektive vejledningsarrangementer	19 %	14 %	25 %
Eksternt og internt samarbejde og koordinering	19 %	9 %	32 %
Faglig ajourføring og kompetenceudvikling	20 %	7 %	35 %
Total	100 %		

Kilde: Spørgeskemaundersøgelsen blandt studievalgcentre

Tabellen viser at centrene i gennemsnit bruger 22 % af deres vejledningsressourcer på individuel vejledning på centrene, 21 % på individuel vejledning på ungdomsuddannelserne og 19 % på kollektive vejledningsarrangementer på uddannelserne. Tabellen viser også at der er stor variation i centrenes prioritering af vejledningen med hensyn til personlig vejledning på centrene og på ungdomsuddannelserne. Den kollektive vejledning er den type vejledning hvor der forekommer mindst variation mellem centrene.

Studievalg Sjælland vægter vejledernes tilstedeværelse på skolerne højt. Det betyder at vejlederen har træffetid hver uge på de enkelte skoler. Vejlederne bruger 22 % af deres ressourcer til individuel vejledning på skolerne og 20 % på centeret. Denne prioritering skyldes ifølge Studievalg Sjælland at det er vigtigt at være opsøgende og møde eleverne på deres uddannelsesinstitutioner fordi Studievalg Sjælland ikke oplever at de unge opsøger vejledning i studievalgcenteret. Centerets høje prioritering af vejledning på skolerne har ifølge ledelsen den konsekvens at vejlederne har meget travlt, og det giver problemer med at få tid til at holde fælles møder. Centerets geografiske placering og det store geografiske dækningsområde betyder også at centeret bruger mange ressourcer på vejledernes transport rundt mellem vejledningskontorer og skoler.

Studievalg Østjylland har en væsentlig anderledes prioritering af vejledernes tilstedeværelse på centeret og på uddannelserne. Centeret bruger 13 % af sine ressourcer på træffetid på skolerne og 34 % på vejledning i centeret. Tallene afspejler det store omfang af personlig vejledning der ydes på centeret.

Gennemførelsesvejlederne på de gymnasiale uddannelser bekræfter i fokusgruppeinterviewet den store variation i studievalgsvejledernes træffetider på skolerne. De enkelte centres træffetider varierer i forhold til de forskellige uddannelsestyper og i forhold til skolernes størrelse. Ser man på tværs af centrene, er der som nævnt store forskelle i centrenes prioritering. Ifølge gennemførelsesvejlederne varierer træffetiderne fra ingen specifikke træffetider til træffetider hver uge, hver måned eller to gange årligt.

Gennemførelsesvejledernes syn på studievalgsvejledningen

Overordnet set roser gennemførelsesvejlederne studievalgsvejledernes kollektive vejledningsarrangementer og angiver at disse er af høj kvalitet. Gennemførelsesvejlederne er derimod mere kritiske omkring studievalgsvejledernes varetagelse af den personlige vejledning.

Eleverne på ungdomsuddannelserne kan opsøge studievalgsvejlederne enten i de regionale centre eller når studievalgsvejlederne har træffetider på de enkelte skoler. At eleverne skal opsøge vejledning på studievalgscentre uden for træffetiderne giver anledning til stor kritik fra gennemførelsesvejlederne på de gymnasiale uddannelser. Gennemførelsesvejlederne påpeger både under fokusgruppeinterviewet og i evalueringsgruppens interview at det i nogle områder af landet er urealistisk at de unge opsøger vejledning på centrene. Afstanden til centrene er for stor i forhold til elevernes mobilitet og i forhold til hvor ressourcestærke visse af eleverne er. I evalueringsgruppens interview med Studievalg Sjælland støtter centeret gennemførelsesvejledernes synspunkt. Det har sjældent gymnasiale elever til vejledning på centeret, og Studievalg Sjælland giver udtryk for at elever ikke vil bruge "deres fritid på deres fremtid". Det indebærer at eleverne kun opsøger personlig vejledning når vejlederne er til stede på skolerne.

Alternativt kan eleverne opsøge studievalgsvejledningen i deres træffetider på skolerne. I evalueringsgruppens interview giver gennemførelsesvejlederne udtryk for at elevernes behov for personlig vejledning ikke altid stemmer overens med studievalgsvejlederens træffetider på skolen. På nogle skoler kolliderer vejledernes træffetider med undervisningstiden hvilket indebærer at der opstår en lang kø når vejledningstiden slutter. På andre skoler er der perioder hvor eleverne ikke udnytter studievalgsvejledernes træffetider. Til gengæld opfylder træffetiderne i spidsbelastningsperioder ikke elevernes efterspørgsel – det gælder fx i marts i forbindelse med fristen for den koordinerede tilmelding (KOT).

I evalueringsgruppens interview med studievalgscentrene siger både Studievalg Nordjylland og Studievalg Sjælland at de også oplever at eleverne ikke udnytter studievalgsvejledernes træffetider. Det betyder at vejledernes tilstedeværelse på skolerne udnyttes dårligt.

Gennemførelsesvejlederne på de skoler der har lang tid mellem studievalgsvejlederens træffetider, giver i fokusgruppeinterviewet udtryk for at eleverne har et "her og nu"-behov for personlig

vejledning som den nuværende konstruktion ikke tager højde for. Det resulterer ifølge gennemførelsesvejlederne i at eleverne glemmer at opsøge studievalgsvejlederen når det er muligt. De indhenter således ikke den personlige vejledning de har behov for. Nogle gennemførelsesvejledere argumenterer derfor i evalueringsgruppens interview for at de selv er nødt til at fortsætte med at yde personlig vejledning om videregående uddannelse fordi de ikke kan bede eleverne om at vente en måned med at blive afklarede.

Nogle af gennemførelsesvejlederne nævner i evalueringsgruppens interview at der samlet set er for få studievalgsvejledere til at den personlige vejledning fungerer efter hensigten. Ledelsen på Studievalg Østjylland og Studievalg Nordjylland påpeger at centrenes ressourcer begrænser muligheden for at være mere til stede og yde personlig vejledning på skolerne.

Elevernes behov for vejledning

Gennemførelsesvejlederne udtrykker bekymring om hvorvidt eleverne får den personlige vejledning de har behov for. Dette afsnit beskriver i hvilket omfang eleverne oplever at de har fået deres behov for vejledning dækket. Afsnittet belyser også centrenes vurdering af de unges behov for vejledning.

De gymnasiale afgangselever er i spørgeskemaundersøgelsen blevet bedt om at vurdere om de har fået den personlige vejledning som de havde behov for (tabel 13).

Tabel 13

Har du fået den personlige vejledning, du havde behov for, eller oplever du, at du har behov for mere personlig vejledning, end du har fået?

n = 540

	Hf	Hhx	Htx	Stx	Total
Har fået den personlige vejledning, som vedkommende havde behov for	78 %	67 %	78 %	64 %	68 %
Har ikke fået så meget personlig vejledning, som vedkommende havde behov for	22 %	33 %	22 %	36 %	32 %
I alt	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Kilde: Spørgeskemaundersøgelsen blandt elever på de gymnasiale uddannelser

Tabellen viser at 68 % af eleverne oplever at de har fået den personlige vejledning som de havde behov for, mens 32 % af eleverne oplever at de ikke har fået den vejledning som de havde behov for.

En nærmere analyse af data viser at der ikke er nogle mønstre med signifikante forskelle når de unges svar krydses med baggrundsvariablene (karakterer, forældres uddannelsesbaggrund mv.).

Spørgeskemaundersøgelsen blandt elever i de gymnasiale afgangsklasser giver et billede af elevernes opfattelse af mængden og betydningen af den vejledning de har fået. Den viser til gengæld ikke om eleverne objektivt set har fået tilstrækkelig vejledning. For det første er det vanskeligt at afgøre hvad der er tilstrækkeligt. For det andet kan det problematiseres om eleverne kan huske at de har fået vejledning, og hvad indholdet var. Derfor må elevernes svar på spørgsmålet om vejledningens betydning for deres valg tages med et stort forbehold.

Glæde af vejledning eller behov for vejledning

Det fremgår af både selvevalueringsrapporter og evalueringsgruppens interview at studievalgsvejlederne oplever at alle de unge som de kommer i kontakt med, har et vejledningsbehov. Det betyder at vejledningsbehovet er reelt nok set fra den enkelte unges perspektiv. Studievalg Østjylland nævner fx i evalueringsgruppens interview at det er vanskeligt at skelne mellem et almindeligt vejledningsbehov og et særligt vejledningsbehov. For den enkelte unge vil behovet altid føles vedkommende.

For at kunne vurdere om de unge har et behov for personlig vejledning, er det vigtigt at formålet med den kollektive og den personlige vejledning er afklaret. De enkelte centre har forskellige målsætninger for hvad vejledningen skal bidrage til. Studievalg Østjylland skriver i sin selvevalueringsrapport at centerets mål er at bedrive god vejledning hvilket betyder at de unge skal udvikle deres valgkompetencer og opnå selvindsigt, viden og parathed (i forhold til handling). Studievalg Sjælland nævner at centerets mål med den individuelle samtale er at den vejledningssøgende har fået svar på sine spørgsmål og ved hvordan han/hun kommer videre. Studievalg Nordjylland skriver at målet med vejledningen er at bidrage til at udvikle de vejledningssøgendes valgkompetencer. De skal kunne søge informationer og opnå større indsigt om uddannelser og erhvervspektiver så de opnår et mere sikkert grundlag at træffe valget af uddannelse ud fra.

Som det fremgår af selvevalueringsrapporterne, forholder centrene målsætning for vejledningen sig ikke specifikt til gruppen af unge med særlige behov, og centrene udfordrer typisk ikke elevernes egne vurderinger af deres behov for vejledning. Målsætningerne er også generelt dækkende for alle de unge der modtager vejledning, og de hjælper derfor ikke vejlederne med at differentiere og prioritere den personlige vejledningsindsats over for de unge.

Alle unge har glæde af vejledning, men det er ikke alle unge der har behov for vejledning. Studievalgscentre skal gøre sig klart hvad vejledningen skal bidrage til, og de skal som nævnt opstille målsætninger der differentieres i forhold til de forskellige typer vejledning og til de forskellige målgrupper, herunder i forhold til hvad det betyder for de konkrete indsatser. På den måde

kan vejlederne lettere vurdere hvilke vejledningsindsatser der skal anvendes for at dække de unges vejledningsbehov, og tilsvarende afgøre hvornår dette behov er opfyldt.

Evalueringsgruppen anbefaler

- at studievalgscentrene tager stilling til hvad den kollektive og den personlige vejledning skal. Denne stillingtagen skal ses i sammenhæng med centrenes lokale målsætninger der skal differentieres i forhold til de forskellige målgrupper.

5.2.3 Studievalgsvejledningens synlighed

Studievalgsvejledningens synlighed og elevernes kendskab til studievalgsvejledningen er et problem der bl.a. relaterer sig til studievalgsvejledernes tilstedeværelse på skolerne.

Studievalg Nordjylland skriver i sin selvevalueringsrapport at synlighed og udbredelse af kendskabet til studievalgsvejledningen er et af centerets store indsatsområder – også for den målgruppe der står uden for ungdomsuddannelserne. For gruppen af unge uden for uddannelsessystemet arbejder Studievalg Nordjylland med at opsætte informationsmateriale om studievalgsvejledningen de steder hvor denne målgruppe kommer (sprogcentre, AF mv.).

På de gymnasiale uddannelser tilkendegiver studievalgscentrene i deres selvevalueringsrapporter at de benytter skolernes konferencesystemer, intranet, visitkort mv. som midler til at synliggøre deres tilstedeværelse. De benytter også muligheden for at skabe større synlighed ved fx at opholde sig i elevernes kantiner i spisefrikvartererne. Gennemførelsesvejlederne giver udtryk for at det fungerer godt når studievalgsvejlederne er opsøgende når de er på skolerne. De bekræfter at fx modellen med at opholde sig i kantinen i frikvartererne gør studievalgsvejlederne meget synlige og giver mange "kunder i butikken".

I evalueringsgruppens interview tilkendegiver ledelserne på studievalgscentrene at problemet med studievalgsvejledernes manglende synlighed i et vist omfang også skyldes skolernes og gennemførelsesvejledernes manglende anerkendelse af studievalgsvejledningen. Den manglende anerkendelse bevirker at der ikke findes et optimalt samarbejde og en optimal videndeling. Konkret betyder det fx at gennemførelsesvejlederne ikke henviser alle de elever som har behov for personlig vejledning, til træffetiderne for studievalgsvejlederne.

Både studievalgsvejlederne og gennemførelsesvejlederne er enige om at løsningen delvis ligger i at eleverne opdrages til at acceptere træffetiderne som de er. Ifølge Studievalg Nordjyllands selvevalueringsrapport skal eleverne lære at vejledning, herunder personlig vejledning, er en vigtig og

separat aktivitet som de selv skal opsøge. Dette er ifølge Studievalg Nordjylland et ansvar som også ligger hos skolerne. Eleverne skal lære at holde sig ajour via skolens informationssystemer om studievalsvejledernes tilstedeværelse. I andre tilfælde skal de benytte de muligheder der er for at opsøge personlig vejledning via e-mail eller telefon.

Elevernes kendskab til og brug af studievalsvejledningen

I spørgeskemaundersøgelsen blandt elever på de gymnasiale uddannelser er eleverne blevet spurgt om de ved hvad et studievalgscenter er, og hvordan de bruger studievalsvejledningen (tabel 14).

Tabel 14
Ved du hvad et studievalgscenter er?
n = 803

	Hf	Hhx	Htx	Stx	Total
Ja	30 %	25 %	38 %	39 %	35 %
Nej	71 %	75 %	62 %	61 %	65 %
I alt	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Kilde: Spørgeskemaundersøgelsen blandt elever på de gymnasiale uddannelser

Det fremgår af tabellen at 65 % af eleverne ikke ved hvad et studievalgscenter er når de spørges uden at studievalgscentrene præsenteres nærmere. I den forbindelse skal det bemærkes at studievalgscentrene ikke var oprettet da de adspurgte elever påbegyndte deres uddannelse. Eleverne har derfor kun haft mulighed for at have kendskab til Studievalg de sidste to år af deres treårige uddannelse. Efter en kort præsentation af studievalgscentrene som steder hvor man kan få vejledning om videregående uddannelse, svarer 29 % af eleverne at de stadig ikke har hørt om disse centre.

En nærmere analyse af data viser at kendskabet til studievalgscentrene er mindre udbredt hos elever fra hjem hvor der til daglig tales et andet sprog end dansk. Kendskabet til studievalgscentrene er også større hos pigerne og hos de fagligt dygtigste elever. Blandt den gruppe gymnasieelever hvis forældre har den korteste uddannelsesbaggrund, er der færrest der kender til studievalsvejledningen.

Tabel 15 viser elevernes brug af studievalsvejlederen.

Tabel 15
Elevernes brug af studievalgsvejlederen

	Hf	Hhx	Htx	Stx	Total
Har du i løbet af dette skoleår opsøgt studievalgsvejlederen på din skole? (n = 582)	29 %	37 %	43 %	30 %	32 %
Har du i løbet af dette skoleår opsøgt studievalgsvejlederen i studievalgscenteret? (n = 582)	5 %	8 %	7 %	3 %	5 %
Har du i løbet af dette skoleår kontaktet studievalgsvejlederen via e-mail, telefon, sms eller lignende? (n = 582)	15 %	17 %	22 %	13 %	15 %

Kilde: Spørgeskemaundersøgelsen blandt elever på de gymnasiale uddannelser

Det fremgår af tabellen at 5 % kontakter vejlederen i studievalgscenteret, 15 % bruger e-mail eller telefon, og 32 % opsøger studievalgsvejlederen i træffetiden på skolen. Tabellen viser desuden at eleverne i videst muligt omfang benytter sig af muligheden for vejledning når den er til stede på skolerne. En nærmere analyse af data viser at elever der taler et andet sprog end dansk i hjemmet, i større omfang bruger e-mail, telefon mv. som kommunikationsmiddel end etnisk danske elever (25 % mod 14 %). Analysen viser ligeledes at afgangselever der går i skole i en by hvor der ligger et studievalgscenter, i højere grad (12 %) end andre afgangselever (2 %) har opsøgt studievalgsvejlederen på studievalgscenteret.

Eleverne er også blevet spurgt om de oplever at det har været svært at træffe en studievalgsvejleder (tabel 16).

Tabel 16
Studievalgsvejlederens tilgængelighed

(Tabellen viser 'meget let' og 'let' lagt sammen. Eleverne har skullet angive svar for hver kategori)

	Hf	Hhx	Htx	Stx	Total
Har det været meget svært, svært, let eller meget let... at træffe studievalgsvejlederen på skolen? (n = 255)	57 %	67 %	72 %	66 %	60 %
... at træffe studievalgsvejlederen på studievalgscenteret? (n = 73)	63 %	75 %	100 %	78 %	78 %
... at få kontakt til studievalgsvejlederen via telefon? (n = 65)	86 %	90 %	100 %	81 %	84 %

fortsættes næste side ...

	Hf	Hhx	Htx	Stx	Total
... at få kontakt til studievalgsvejlederen via e-mail? (n = 83)	80 %	100 %	100 %	100 %	98 %
... at passe vejledning med studievalgsvejlederen ind i forhold til dit behov? (n = 229)	74 %	85 %	84 %	74 %	78 %

Kilde: Spørgeskemaundersøgelsen blandt elever på de gymnasiale uddannelser

Af tabellen fremgår det at 60 % af eleverne oplever at det er let eller meget let at træffe en vejleder på skolen. Eleverne oplever generelt at det er let at få kontakt til en studievalgsvejleder – fx svarer 98 % at det er let at få kontakt til studievalgsvejlederen via e-mail.

Bedre udnyttelse af studievalgsvejledningen

Centrenes meget forskellige prioritering af vejledning på henholdsvis centrene og ungdomsuddannelserne giver sig udslag i at centrene yder størstedelen af den personlige vejledning forskellige steder. Centrene har selv en forståelse af at deres prioritering er mest hensigtsmæssig i forhold til de unges behov.

Spørgeskemaundersøgelsen blandt elever på de gymnasiale uddannelser viser at de unge på ungdomsuddannelserne i meget ringe omfang benytter mulighederne for personlig vejledning på studievalgscentrene. I de få tilfælde hvor elever benytter vejledning på studievalgscenteret, skyldes det at centeret er placeret i den by hvor de unge bor. Modsat viser undersøgelsen at eleverne ikke oplever at det er svært at træffe studievalgsvejlederne – hverken på skolerne eller på studievalgscentrene. Det er på den baggrund svært at bekræfte gennemførelsesvejledernes oplevelse af at studievalgsvejlederne er for lidt på skolerne, og at deres tilstedeværelse skal øges for at vejledningsreformen kan leve op til sit formål.

Studievalgscentrene påpeger selv at omfanget af deres tilstedeværelse på skolerne og muligheden for at yde individuel vejledning er begrænset af centrenes ressourcer. Samtidig viser dokumentationsmaterialet at studievalgsvejledernes ressourcer ikke udnyttes når de opholder sig på skolerne, fordi eleverne ikke opsøger dem. Der er også meget transporttid knyttet til studievalgsvejledernes kørsel rundt mellem skolerne. Det understøtter at der er behov for en anden og mere fleksibel måde at tilrettelægge den personlige og den kollektive vejledning på. Samtidig er der et stort potentiale i at få flere unge til selv at opsøge informationer, fx via vejledningsportalen, og til at benytte fx e-mail til personlig vejledning.

Til trods for at studievalgscentrene har eksisteret i to år, kender knap en tredjedel (29 %) af eleverne på de gymnasiale uddannelser ikke centrene. Selvom man skal passe på ikke at overfortolke resultatet af en undersøgelse, viser det et klart indsatsområde for studievalgscentrene. Et første skridt i indsatsen er taget idet studievalgscentrene er bevidste om at de skal forbedre deres synlighed. I den forbindelse kan studievalgscentrene med fordel kvalificere deres viden om de unges kendskab til studievalgsvejledningen, herunder hvilken rolle internettet spiller. Denne viden bør anvendes i en synlighedskampagne for studievalgscentrene der har som mål ikke mindst at nå gruppen af unge med særlige behov for vejledning.

Evalueringsgruppen anbefaler

- at studievalgscentrene prioriterer at bruge ressourcer på at synliggøre studievalgsvejledningen hos de unge og i særlig grad hos gruppen af unge med særlige behov for vejledning.

- at studievalgscentrene i højere grad udnytter de unges muligheder for selv at søge informationer, fx elektronisk, og at studievalgsvejlederne fortsat arbejder med at udvikle metoder der kan udbygge og udvikle den elektroniske vejledning af de unge.

5.2.4 Personer med betydning for de unges valg af uddannelse

De unge søger ikke kun vejledning hos studievalgs- og gennemførelsesvejledere. I spørgeskemaundersøgelsen blandt elever på de gymnasiale uddannelser er eleverne blevet spurgt om hvor stor betydning forskellige personer har haft for deres planer efter sommerferien/sabbatåret (tabel 17).

Tabel 17

Hvilken betydning har disse personer haft for dine planer efter sommerferien/sabbatåret?

(Tabellen viser 'nogen' og 'stor' betydning lagt sammen. Eleverne har skullet forholde sig til hver aktørs betydning)

	Hf	Hhx	Htx	Stx	Total
Studievalgsvejlederen (n = 788)	21 %	21 %	28 %	20 %	21 %
Skolens vejleder (n = 786)	17 %	28 %	23 %	16 %	20 %
Dine lærere (n = 788)	21 %	30 %	24 %	30 %	28 %
Dine forældre (n = 788)	52 %	52 %	41 %	60 %	55 %
Dine venner eller søskende (n = 788)	40 %	38 %	38 %	45 %	42 %
Andre (n = 305)	23 %	21 %	12 %	16 %	18 %

Kilde: Spørgeskemaundersøgelsen blandt elever på de gymnasiale uddannelser

Tabellen på den foregående side viser at det primært er elevernes forældre der har betydning for de unges planer efter gymnasiet. 55 % af eleverne svarer at deres forældre har nogen eller stor betydning for elevernes planer. Søskende og venners rådgivning har også en væsentlig betydning idet 42 % angiver at disse har nogen eller stor betydning for deres uddannelsesplaner. Studievejlsvejlederne har kun haft nogen eller stor betydning for 21 % af eleverne. Samme indflydelse har skolernes vejledere.

En nærmere analyse af data viser at elever hvis forældre højst har en folkeskoleuddannelse, tillægger studievalsvejledningen en større betydning for deres uddannelsesplaner. Det understøtter at denne elevgruppe har et særligt behov for personlig vejledning fordi denne gruppe unge ikke har samme mulighed for at trække på deres forældre der ikke har samme kendskab til uddannelsessystemet som forældre med en videregående uddannelse.

Uanset baggrund spiller forældrene en stor rolle for de unges valg af uddannelse. Forældrene bør derfor inddrages mere aktivt i vejledningen, ikke mindst ved at forældrenes viden om uddannelsessystemet kvalificeres. Inddragelsen kan fx ske gennem arrangementer hvor forældrene har mulighed for at deltage, gennem brochurer og gennem portalen. Behovet for at inddrage forældrene understreges ikke alene af at de spiller en afgørende rolle, men også af at uddannelsessystemet har undergået store forandringer de seneste år. Forældrene har derfor efter al sandsynlighed ikke en opdateret viden på området. For nogle forældre vil kontakten samtidig være en anledning til at diskutere valg af uddannelse med deres børn.

Evalueringsgruppen anbefaler

- at studievalgscentrene sikrer at forældrene i højere grad inddrages i vejledningsindsatsen, fx ved at opkvalificere deres viden om uddannelsessystemet gennem arrangementer som studievalgscentrene holder, hvor forældrene har mulighed for at deltage, gennem brochurer hvor studievalgscentrene gør opmærksom på sig selv, og gennem portalen.

5.3 Samarbejdet med uddannelsesinstitutioner og øvrige interessenter

Bekendtgørelsen om vejledning om valg af videregående uddannelse og erhverv fastsætter at studievalgscentrene skal samarbejde med uddannelsesinstitutioner og med Ungdommens Uddannelsesvejledning. Samarbejdet skal gøre vejledningen synlig, gennemskelig og lettilgængelig og sikre sammenhæng mellem vejledning om valg af uddannelse og erhverv og vejledning om gennemførelse af den valgte uddannelse. Centrene er også forpligtet til at samarbejde med er-

hvervslivet, arbejdsmarkedets parter, VFU og AF for at tilvejebringe en sammenhængende vejledningsindsats.

De følgende afsnit belyser studievalgscentrenes samarbejde med uddannelsesinstitutioner og øvrige interessenter. Afsnit 5.3.1, 5.3.2 og 5.3.3 beskriver studievalgscentrenes samarbejde med de gymnasiale uddannelser. Samarbejdet beskrives i forhold til kollektive vejledningsarrangementer og i forhold til gruppen af unge med særlige behov for vejledning. Afsnit 5.3.4 gennemgår studievalgscentrenes samarbejde med erhvervsuddannelserne. Afsnit 5.3.5 beskriver studievalgscentrenes samarbejde med de videregående uddannelser. Afsnit 5.3.6 beskæftiger sig med studievalgscentrenes samarbejde med AF og VFU. Endelig beskriver afsnit 5.3.7 studievalgscentrenes samarbejde med erhvervslivet.

5.3.1 Studievalgscentrenes samarbejde med de gymnasiale uddannelsesinstitutioner

Spørgeskemaundersøgelsen blandt studievalgscentrene viser omfanget af centrenes samarbejde med de gymnasiale uddannelser og med de øvrige ungdomsuddannelser i centrenes område (tabel 18).

Tabel 18
Studievalgs samarbejde med ungdomsuddannelser
N = 7

	Gennemsnitligt antal institutioner	Minimum	Maksimum
Hvor mange gymnasiale ungdomsuddannelsesinstitutioner samarbejder I med?	42	22	83
Hvor mange af disse samarbejdsrelationer er baseret på skriftlige aftaler?	18	0	37
Hvor mange øvrige ungdomsuddannelsesinstitutioner samarbejder I med?	16	8	29
Hvor mange af disse samarbejdsrelationer er baseret på skriftlige aftaler?	0	0	0

Kilde: Spørgeskemaundersøgelsen blandt studievalgscentre

Tabellen viser at hvert center i gennemsnit samarbejder med 42 gymnasiale uddannelsesinstitutioner og 16 øvrige ungdomsuddannelsesinstitutioner i deres regioner. Gennemsnittet dækker over en spændvidde fra 22 til 83 gymnasiale uddannelser og fra 8 til 29 øvrige uddannelsesinstitutioner. Studievalgscentrene har kun etableret skriftlige aftaler for samarbejdet med de gymnasiale uddannelsesinstitutioner og kun for 18 ud af de 42 institutioner som hvert center gennemsnitligt samarbejder med.

Planlægning og koordinering af de kollektive arrangementer

Ifølge fokusgruppeinterviewet med gennemførelsesvejlederne er studievalgsvejlederne til stede på de gymnasiale uddannelser i to sammenhænge: i forbindelse med træffetider til den individuelle vejledning og i forbindelse med de kollektive vejledningsarrangementer.

Gennemførelsesvejlederne nævner at studievalgscentrene og gymnasierne typisk holder et til to møder årligt. Især de kollektive arrangementer forudsætter en fælles planlægning og koordinering mellem studievalgscentrene og de enkelte skoler. Studievalgscentrene fremlægger et forslag til en årsplan for skolerne hvori det fremgår hvilke arrangementer centrene vil gennemføre på skolerne i det kommende år. Disse arrangementer skal koordineres med skolernes interne arrangementer og undervisning.

Alle de tre deltagende studievalgscentre har indgået skriftlige aftaler med de gymnasier som de samarbejder med, og de tre studievalgscentre skriver alle i deres selvevalueringsrapporter at de så vidt muligt har etableret sig med en til to kontaktpersoner på de skoler som de samarbejder med. Kontaktpersonernes rolle er at varetage planlægnings- og koordineringsarbejdet. Kontaktpersonerne er typisk en gennemførelsesvejleder og/eller en administrativ person fra skolen. Samarbejdet omfatter desuden aftaler om rammerne for vejledningen, lokale til studievalgsvejlederen, muligheder for at synliggøre studievalgsvejlederen mv.

Samarbejde bruges typisk til praktisk koordinering

De tre deltagende studievalgscentre giver i deres selvevalueringsrapporter udtryk for at de ser mange muligheder i et godt samarbejde med de gymnasiale uddannelser. De oplever også at samarbejdet med skolerne er blevet bedre med tiden. Men samtidig peger de på at kvaliteten af samarbejdet varierer meget fra skole til skole. Det betyder at samarbejdet stadig kan forbedres på en række områder i forhold til visse skoler.

Studievalg Nordjylland nævner i sin selvevalueringsrapport at det er vigtigt at udbygge samarbejdet så det indebærer mere end praktisk koordinering og planlægning af studievalgsarrangementer, fx sammentænkning af gennemførelsesvejledernes vejledning og studievalgsvejledning til gavn for eleverne. Studievalg Nordjylland peger på at manglende afgrænsning og afklaring af roller og arbejdsdeling medfører at skolernes traditioner og gennemførelsesvejledernes indstilling bestemmer hvordan samarbejdet fungerer, og at det er ensbetydende med forskellig praksis fra skole til skole. På de skoler hvor modstanden er størst, fører det til at gennemførelsesvejlederne ikke oplyser eleverne om arrangementer, og at de ikke henviser til studievalgsvejledningen, men i stedet fortsætter deres hidtidige praksis og selv varetager personlig vejledning om valg af videregående uddannelse til eleverne.

Studievalg Sjælland og Studievalg Nordjylland giver i evalueringsgruppens interview udtryk for at jo bedre samarbejde der er med skolerne, jo færre ressourcer bruges der på den praktiske koordinering. Studievalg Nordjylland nævner at de forskellige samarbejdsvilkår med skolerne betyder at studievalsvejlederne bruger uforholdsmæssigt mange kræfter på at forholde sig specifikt til hver enkelt institution og tage højde for de særlige vilkår der gælder på den pågældende skole.

Ledelserne på Studievalg Nordjylland og Studievalg Østjylland skriver i deres selvevalueringsrapporter at studievalsvejledningen på nogle skoler opleves som et eksternt element, og at samarbejdet opleves som envejskommunikation. Studievalscentrene oplever at nogle skoler fortolker samarbejde om vejledningsarbejdet som noget der primært handler om at give studievalsvejlederne mulighed for at give vejledning, hvilket vil sige at skolernes opgave består i at sikre at eleverne er til stede, og at de praktiske forhold er i orden.

Gennemførelsesvejledningens rolle

Med vejledningsreformen blev gennemførelsesvejledernes vejledningstid reduceret og indholdet i deres vejledningsopgaver ændret til at de udelukkende skulle have fokus på elevernes gennemførelse af uddannelsen.

I fokusgruppeinterviewet spørges der til gennemførelsesvejledernes oplevelser af og erfaringer med deres nye rolle og opgaver. Nogle gennemførelsesvejledere mener ikke at der er sket nogen særlige ændringer i deres vejledningsopgaver fordi de stadig varetager de samme opgaver som tidligere. Ifølge regelgrundlaget skal de ikke vejlede om valg af videregående uddannelse og erhverv, men de mener at det i den enkelte vejledningssituation er vanskeligt – og kunstigt – at opdele vejledningen.

I evalueringsgruppens interview med gennemførelsesvejlederne giver de udtryk for at deres vejledning starter når eleverne er optaget på uddannelsen, og afsluttes når de har gennemført uddannelsen. Disse vejledere peger på at fokuset i vejledningen efter reformen har flyttet sig til i højere grad at indeholde studieteknik, tutorarbejde og elevernes trivsel. Vejlederne har fået et mere opsøgende arbejde efter reformen hvilket de opfatter som et positivt element i reformen. Reduktionen i tid og antallet af opgaver betyder imidlertid også at der er nye grænser for gennemførelsesvejledernes arbejdsopgaver. I den forbindelse påpeger gennemførelsesvejlederne at hvis studievalscentrene ønsker at gennemførelsesvejlederne skal løse opgaver for centrene, skal de betale for det. Nogle gennemførelsesvejledere er fx ikke indstillet på at screene elever for studievalsvejlederne for at identificere målgruppen med særlige vejledningsbehov fordi de mener at det ligger uden for deres opgaveportefølje.

Andre gennemførelsesvejledere giver i fokusgruppeinterviewet udtryk for at deres samarbejde med studievalsvejlederne ikke fungerer fordi de er i tvivl om hvordan de skal understøtte studie-

valgsvejlederens opgave. De ved ikke hvilke elever der opsøger studievalgsvejlederen, og derfor kan de ikke sige "hvem der mangler". De påpeger også at der kan være uoverensstemmelse mellem studievalgsvejledernes og gennemførelsesvejledernes identifikation af elever med særlige behov for vejledning. Fagligt stærke, men uafklarede elever kan fx godt have særlige vejledningsbehov i studievalgsvejledernes perspektiv, mens fagligt svage elever typisk vil udgøre målgruppen for gennemførelsesvejlederne, men ikke nødvendigvis for studievalgsvejlederne.

Forhandling om de kollektive arrangementer

I evalueringsgruppens interview fortæller studievalgsvejlederne på Studievalg Sjælland og Studievalg Østjylland at nogle skoler er meget uflexible når det drejer sig om tilrettelæggelse af kollektive vejledningsarrangementer. På nogle skoler kan studievalgscentrene godt få lov til at holde oplæg for en til to klasser ad gangen. Andre skoler forudsætter at studievalgsvejlederne vejleder hele årgange ved de kollektive arrangementer. Det betyder at studievalgscentrene ikke har mulighed for at få deres ønsker om gruppevejledning/klassevejledning opfyldt. Studievalg Østjylland har en oplevelse af at vejledningsarrangementer for hele årgange "ikke flytter noget" og benytter derfor kun klassevejledning. Skolernes ønske om vejledning til hele årgange forringer på den måde ifølge studievalgscentrene vilkårene for kollektiv vejledning.

Studievalgscentrene oplever at der kan være tale om en konflikt mellem tid til undervisning og tid til vejledning. I forhold til at indgå aftaler om tid til kollektiv vejledning betyder det i nogle tilfælde at studievalgscentrene oplever at de skal forhandle sig til vejledningstid på de enkelte skoler.

Gennemførelsesvejlederne oplever tilsvarende positive og negative sider ved samarbejdet med studievalgscentrene. I fokusgruppeinterviewet med gennemførelsesvejlederne giver nogle af vejlederne udtryk for at det er positivt at samarbejde med studievalgsvejlederne. Men mange vejledere kritiserer de organisatoriske vilkår for samarbejdet. Gennemførelsesvejlederne udtrykker også frustration over at de skal bruge meget tid på at koordinere studievalgsvejledningens aktiviteter på skolen. Det er en planlægning som de ikke mener er deres opgave, og som de ofte ikke aflønnes for. Nogle skoler aflønner dog gennemførelsesvejlederne for denne funktion.

På evalueringsgruppens møde med Undervisningsministeriet tilkendegiver ministeriet at implementeringen af vejledningsreformen på de gymnasiale uddannelser ikke har været grebet hensigtsmæssigt an. Med reformen er gennemførelsesvejlederne blevet frataget nogle vejledningsopgaver og ressourcer, men man har ikke fra ministeriets side tydeliggjort gennemførelsesvejledernes nye rolle godt nok, jf. afsnit 5.3.3. Undervisningsministeriet har i august 2005 sendt breve til ledelserne på de gymnasiale uddannelser hvori skolernes rolle i vejledningen præciseres, og hvori skolernes ledelser opfordres til at sikre at vejledningsindsatsen gennemføres på tilfredsstillende vis. Ledelsen på Studievalg Nordjylland skriver i selvevalueringsrapporten at dette hyrdebrev ikke har haft den ønskede effekt – heller ikke når studievalgscentrene henviser til det i deres sam-

taler med skolernes ledelser. Ifølge Studievalg Nordjyllands vurdering skyldes det at regelgrundlaget der fastsætter samarbejdet på vejledningsområdet, ikke er tilstrækkeligt tydeligt.

Understøttelse af rammerne for vejledning

Regelgrundlaget fastsætter formålet med studievalgscentrenes samarbejde med ungdomsuddannelserne, men det fastlægger ikke de konkrete rammer der skal sikre det. Bl.a. denne flertydighed i forhold til indhold og ansvar har været årsag til mange af de samarbejdsproblemer som studievalgsvejlederne og gennemførelsesvejlederne har oplevet i løbet af reformens to første år. I nogle tilfælde er flertydigheden blevet benyttet til at vælge den laveste fællesnævner for samarbejdet i stedet for at udnytte de muligheder som flertydigheden giver for at finde lokale løsninger der er tilpasset de enkelte parter.

Desuden er samarbejdet mellem gennemførelsesvejledere og studievalgsvejledere i mange tilfælde præget af at gennemførelsesvejlederne fortsat yder overgangsvejledning. Det skyldes dels at sondringen mellem overgangs- og gennemførelsesvejledning er svær at håndtere i praksis, dels at gennemførelsesvejlederne ikke har accepteret at deres opgaveportefølje er ændret. Det er imidlertid i modstrid med regelgrundlaget som henlægger overgangsvejledningen til studievalgscentre der har vejledning som deres kerneområde.

Samarbejdet mellem de gymnasiale uddannelser og studievalgscentrene indebærer hovedsageligt praktisk koordinering og planlægning af den kollektive vejledning, men typisk ikke samspillet mellem gennemførelses- og overgangsvejledning. Fx burde elevernes valg af fag og studieretning på ungdomsuddannelserne der har betydning for elevernes videre vej gennem uddannelsessystemet, være genstand for samarbejde.

Det er tydeligt at studievalgsvejlederne er afhængige af de gymnasiale uddannelser i forhold til at varetage deres opgaver. Men studievalgscentrene har ikke bemyndigelse til at stille krav til omfanget og indholdet af samarbejdet, herunder gennemførelsesvejledernes og skolernes deltagelse i vejledningsindsatsen. Uoverensstemmelser mellem skolernes og studievalgsvejledernes prioritering og ønsker gør det meget vanskeligt at skabe en sammenhængende vejledning. I den sammenhæng er det afgørende at skoleledelserne tager deres ansvar på sig og aktivt bidrager til at sikre et velfungerende samarbejde om vejledningen.

Både studievalgsvejlederne og gennemførelsesvejlederne oplever at de bruger mange ressourcer på at planlægge og koordinere vejledningen. Planlægning og koordinering er nødvendig, og studievalgscentrene og skolerne må i samarbejde overveje hvordan denne opgave løses bedst muligt. I den forbindelse må man fx overveje om skriftlige aftaler med mål og rammer udnyttes i tilstrækkelig grad, og om nogle opgaver kunne løses af administrativt personale.

Evalueringgruppen anbefaler

- at ledelserne på ungdomsuddannelserne aktivt understøtter de rammer der er sat for vejledningen, så skolerne i højere grad bidrager til at sikre sammenhæng i vejledningen og opfylde de mål der er opstillet for vejledningen. I den forbindelse er det vigtigt at skolerne tænker på studievalgsvejlederne som ressourcer som skolerne kan trække på.

5.3.2 Kollektiv vejledning

Forrige afsnit tydeliggør at der er behov for at skolerne samarbejder med studievalgsvejlederne om omfanget af og vilkårene for de kollektive arrangementer så disse arrangementer har en form og et indhold hvor eleverne får noget ud af at deltage.

Spørgeskemaundersøgelsen blandt elever på de gymnasiale uddannelser viser at 88 % har deltaget i kollektive arrangementer afholdt af studievalgscentrene. Tallet afdækker dog ikke i hvilket omfang eleverne har deltaget i alle de tilbudte vejledningsarrangementer.

Ifølge studievalgscentrenes selvevalueringsrapporter er det et problem at det ikke er obligatorisk for den enkelte elev at deltage i den kollektive vejledning. Studievalgscentrene nævner i selvevalueringsrapporterne og i evalueringens interview at elevernes fremmøde i høj grad afhænger af arrangementernes tidsmæssige og fysiske placering, og at placeringen afhænger af studievalgscentrenes aftaler med skolerne. Når de kollektive arrangementer fx er placeret sidst på dagen, kommer der færre elever end hvis arrangementer finder sted midt på dagen.

Elevernes manglende fremmøde til de kollektive arrangementer medfører at eleverne i nogle tilfælde benytter studievalgsvejledernes træffetider på skolen til at få afklaret de spørgsmål der typisk er gennemgået i forbindelse med de kollektive arrangementer. Ledelsen på Studievalg Nordjylland påpeger i den sammenhæng endvidere at man også risikerer at de elever der bliver væk fra den kollektive vejledning, tilhører gruppen af elever med særlige behov for vejledning.

Den kollektive vejledning skal være omdrejningspunktet for studievalgsvejledningen til unge der ikke har særlige behov. Den kollektive vejledning skal skabe et vejledningsforum hvor unge gennem fælles dialog sikrer sig viden om en lang række uddannelsesmæssige vilkår og muligheder, herunder regler for tilmelding til de videregående uddannelser, optagelseskrav mv. De kollektive arrangementer skal sikre at de fleste unge opnår et bedre grundlag for at træffe et realistisk uddannelsesvalg. Gennemførelsesvejlederne roser tilmed studievalgsvejledernes kollektive arrangementer og beskriver at arrangementerne er blevet mere professionelle fordi studievalgsvejlederne er mere opdaterede og har større viden om uddannelsesområdet. Det er derfor uhensigtsmæssigt

at den kollektive vejledning ikke bruges fuldt ud af eleverne – også fordi elevernes manglende fremmøde til de kollektive arrangementer fører til en uhensigtsmæssig udnyttelse af vejledningsressourcerne i forbindelse med den individuelle træffetid.

Evalueringsgruppen anbefaler

- at ledelserne på ungdomsuddannelserne sikrer at eleverne opnår relevante informationer om valg af videregående uddannelse og erhverv gennem deltagelse i de kollektive vejledningsarrangementer som studievalgscentrene afholder. I den forbindelse er det vigtigt at skolerne placerer de kollektive arrangementer på et tidspunkt der fremmer elevernes fremmøde.

5.3.3 Samarbejde om gruppen af unge med særlige vejledningsbehov

Studievalgsvejledning er baseret på at de unge selv opsøger personlig vejledning. Unge uden for uddannelsessystemet opsøger typisk vejledningen på studievalgscenteret, mens unge på ungdomsuddannelserne har mulighed for at opsøge vejlederne i deres træffetider på ungdomsuddannelserne eller på studievalgscenteret eller for at kontakte dem fx elektronisk.

At de unge selv skal opsøge personlig vejledning, kritiseres generelt af alle de deltagende gennemførelsesvejledere i fokusgruppeinterviewet. Denne kritik gælder i særlig høj grad i forhold til gruppen af elever med særlige vejledningsbehov. Denne gruppe opsøger ifølge gennemførelsesvejlederne ikke vejledning på egen hånd, men skal "hives" derhen. Gennemførelsesvejlederne mener at dette forhold forværres af at studievalgsvejlederne ikke altid selv er aktivt opsøgende.

Studievalg Sjælland nævner i evalueringsgruppens interview at det er opmærksom på dette problem, men at problemet er svært at løse med den nuværende organisation af studievalgsvejledningen. Studievalg Sjælland påpeger at studievalgsvejlederne ikke, som UU-vejlederne, har systematisk og løbende kontakt med alle elever over en årrække. De har derfor ikke mulighed for at identificere de relevante elever med særlige vejledningsbehov. Det betyder at studievalgsvejlederne først får kendskab til eleverne når disse henvender sig til studievalgsvejledningen. Identifikation gennem et mere opsøgende arbejde og på et tidligere tidspunkt forudsætter samarbejde med gennemførelsesvejlederne.

Gode eksempler på videndeling, men ingen systematisk dataoverførsel

Selvom studievalgsvejlederne oplever at det er vanskeligt at få nogle skoler til at anerkende og henvise elever til personlig vejledning hos studievalgsvejlederen, er der eksempler på en række forsøg og ordninger hvor gennemførelsesvejledere og studievalgsvejledere samarbejder om at sikre studievalgsvejledning til gruppen af elever med særlige behov. Studievalg Østjylland oplever fx

generelt at samarbejdet om unge med særlige behov for vejledning løbende bliver bedre fordi gennemførelsesvejlederne i stigende omfang henviser elever til studievalgsvejlederne.

En gennemførelsesvejleder fortæller i evalueringsgruppens interview at gennemførelsesvejlederne på den pågældendes skole giver studievalgsvejlederne lister over de elever som de mener har særlige behov for vejledning, så studievalgsvejlederne selv kan gå ind på klasselisterne og finde dem. Andre har aftaler om spørgeskemaer, en form for skriftlig screening, for at afdække hvilke elever der har behov for personlig vejledning.

I fokusgruppeinterviewet beskriver nogle af gennemførelsesvejlederne hvordan de viderebringer oplysninger om relevante afgangselever til studievalgsvejlederne. Én vejleder holder øje med hvilke elever der står på listen ved studievalgsvejledernes træffetider. Hun giver efterfølgende studievalgsvejlederne et par ord med på vejen om eleverne. En anden gennemførelsesvejleder indkalder elever med særlige behov til vejledning på de dage hvor studievalgsvejlederen også befinder sig på skolen. Hun har derved mulighed for at sende eleverne videre til studievalgsvejlederen og kan på den måde sikre at eleverne taler med denne.

Gennemførelsesvejlederne peger imidlertid også på at mulighederne for videndeling og dialog hæmmes af at studievalgsvejledernes og gennemførelsesvejledernes kontortider ikke er koordinerede. Det betyder typisk at de ikke ligger samtidigt.

Dokumentationsmaterialet indeholder en række gode eksempler på videndeling og samarbejde mellem gennemførelsesvejlederne og studievalgsvejlederne. Men videndelingen er ikke systematisk, og der foregår ikke nogen dataoverførsel om de unge, fx gennem elevernes uddannelsesplaner som eleverne typisk lader bag sig allerede ved overgangen fra folkeskolen til en ungdomsuddannelse. Systematisk dataoverførsel er en forudsætning for at skabe sammenhæng og progression i vejledningsindsatsen for den enkelte unge. Systematisk dataoverførsel gør det også muligt for fx gennemførelsesvejledere og studievalgsvejledere at sætte målrettet ind med støtte fordi de får indsigt i og overblik over hvilken vejledning og anden faglig, social og personlig støtte den unge har fået. Den systematiske dataopsamling bør derfor også starte allerede i folkeskolen, jf. afsnit 4.3.1.

Evalueringsgruppen anbefaler

- at Undervisningsministeriet i samarbejde med vejledningscentrene og ungdomsuddannelserne udarbejder et nationalt elektronisk system der kan bruges af både skolerne og vejledningscentre-
ne i forbindelse med overførsel af uddannelsesplaner og anden relevant information mellem ungdomsuddannelse og studievalgsvejleder.

Behov for at definere ny rolle af hensyn til unge med særlige behov for vejledning

Der findes en række tiltag hvor studievalgscentrene og gennemførelsesvejlederne samarbejder om gruppen af elever med særlige behov for vejledning. Men disse indsatser er personbårne og langt fra systematiske. De knytter sig til de enkelte vejlederes vilje og initiativ og til de enkelte skolars prioritering af ressourcer.

Det er afgørende at unge med særlige behov for vejledning sættes i kontakt med vejledere der har tilstrækkelige forudsætninger i form af kompetencer og tid til at sætte ind med de relevante indsatser. Denne opgavevaretagelse forudsætter en specialistfunktion. Den nuværende opdeling i overgangs- og gennemførelsesvejledning sikrer imidlertid hverken at de unge med særlige behov for vejledning identificeres, eller at de modtager personlig vejledning. Tværtimod forudsætter den måde som vejledernes roller er defineret på, at de unge selv er opsøgende, for studievalgsvejlederne kender ikke elevgruppen og har ikke mulighed for at identificere dem på egen hånd. Det er et problem, ikke mindst i forhold til unge med særlige behov for vejledning.

Gennemførelsesvejlederne bør indtage en central position i forhold til unge med særlige behov for vejledning. Gennemførelsesvejlederne har løbende kontakt med eleverne gennem gennemførelsesvejledningen. De opnår også indsigt i elevernes faglige og sociale situation gennem deres samarbejde med elevernes teamlærere. Denne indsigt er afgørende i forhold til at vurdere om eleverne tilhører gruppen af unge med særlige vejledningsbehov og skal tilbydes mere eller anderledes vejledning, herunder individuelle samtaler.

Der er med andre ord behov for at definere gennemførelsesvejledernes rolle på en måde så de tydeligt får ansvar for at identificere unge med særlige behov for vejledning og henvise dem til vejledning hos studievalgsvejlederne. I lyset af at gennemførelsesvejlederne fremover skal have ansvar for at identificere unge med særlige behov for vejledning, er det afgørende at de inddrages i Undervisningsministeriets og studievalgscentrenes arbejde med at definere gruppen af unge med særlige behov og i studievalgscentrenes arbejde med at operationalisere definitionen af lokale mål, jf. afsnit 5.2.1. Samtidig er det klart at en definition af unge med særlige behov for vej-

ledning og tydelige roller for de forskellige vejledere ikke kan gøre det alene, men skal følges op af dialog og samarbejde lokalt.

I forhold til gennemførelsesvejledernes nye rolle er det vigtigt at være opmærksom på at gennemførelsesvejledningen og studievalgsvejledningen ikke nødvendigvis har fokus på de samme målgrupper. Fx er det ikke givet at fagligt svage elever der typisk er målgruppen for gennemførelsesvejlederne, udgør målgruppen for studievalgsvejlederne. Men derfor kan gennemførelsesvejlederne godt udnytte deres placering i de unges uddannelsesmiljø og deres kendskab til de unge til at identificere de unge der har særlige behov for vejledning i en studievalgssammenhæng.

Der er også behov for at tydeliggøre studievalgsvejledningens rolle så det klart fremgår at studievalgscentrenes træffetider til personlig vejledning primært er målrettet unge med særlige behov for vejledning. I forhold til den vejledning der er rettet mod unge uden særlige behov for personlig vejledning, skal studievalgscentrene sikre at disse unge dels har afklaringsredskaber der kan hjælpe dem til at træffe valg om videregående uddannelse og erhverv, og at disse unge har adgang til informationer eller ved hvordan de på egen hånd kan få flere informationer om uddannelser. Ændres disse unges status, skal studievalgscentrene opfange ændringerne og tilbyde de unge mere eller anderledes vejledning.

Når identifikationen af unge med særlige behov for vejledning har fundet sted, hører det med til gennemførelsesvejledernes opgave at sikre ikke alene at studievalgsvejledningen får kendskab til gruppen, men også at de unge opnår kontakt med studievalgsvejlederen. I den sammenhæng vurderer evalueringsgruppen at studievalgscentrene overvejer hvordan deres træffetider på skolerne lægges til rette så elevernes behov tilgodeses samtidig med at studievalgsvejledernes ressourcer udnyttes.

Evalueringsgruppen anbefaler

- at Undervisningsministeriet definerer gennemførelsesvejledernes rolle så de får ansvar for at identificere unge med særlige behov for vejledning og henvise dem til studievalgsvejledning. I den forbindelse bør gennemførelsesvejlederne inddrages i arbejdet med at definere gruppen af unge med særlige behov for vejledning og i arbejdet med at operationalisere denne definition.
- at Undervisningsministeriet tydeliggør studievalgsvejledningens rolle så det klart fremgår at studievalgscentrenes indsatser er målrettet unge med særlige behov for vejledning.

5.3.4 Studievalgscentrenes samarbejde med erhvervsuddannelserne

De foregående afsnit har fokuseret på studievalgscentrenes samarbejde med de gymnasiale uddannelser. Dette afsnit beskriver studievalgscentrenes samarbejde med erhvervsuddannelserne.

Erhvervsuddannelserne adskiller sig fra de gymnasiale uddannelser idet de er kompetencegivende til arbejdsmarkedet, mens de gymnasiale uddannelser er studieforberevende. Det fremgår af de foregående afsnit at studievalgscentrene fokuserer på at give vejledning til elever på de gymnasiale uddannelser og til de unge uden for uddannelsessystemet der selv henvender sig i centrene.

Studievalgsvejlederne nævner i evalueringsgruppens interview at gennemførelsesvejlederne på erhvervsuddannelserne generelt er samarbejdsvillige, men at de har svært ved at se behovet for at studievalgsvejlederne kommer på erhvervsuddannelserne. Efter gennemførelsesvejledernes mening er størstedelen af eleverne ikke motiverede for at modtage vejledning om videregående uddannelse da flertallet vil ud og arbejde. Behovet for vejledning og information om videregående uddannelse opstår derfor først senere blandt disse unge.

Studievalg Nordjylland skriver i sin selvevalueringsrapport at nogle strukturelle forhold vanskeliggør en mere systematisk vejledning af denne gruppe – ud over at det er vanskeligt at bedømme omfanget af elever der gerne vil vide noget om videregående uddannelse. Eleverne er kun samlet på skolerne mens de går på grundforløbet hvor de typisk ikke er motiverede for at få vejledning. Senere i deres uddannelsesforløb hvor det bliver mere aktuelt med informationer og vejledning om videregående uddannelse, er eleverne ude i virksomhederne det meste af tiden.

Ifølge studievalgscentrenes selvevalueringsrapporter forsøger centrene indirekte at sikre at eleverne får vejledning ved at bidrage til at gennemførelsesvejlederne på erhvervsuddannelserne får informationer om videregående uddannelser. Studievalgsvejlederne har også i studievalgscentrenes ERFA-grupper udarbejdet et dimittendbrev til erhvervsuddannelseseleverne som gør de udlærte elever opmærksomme på deres muligheder for at læse videre og på studievalgscentrenes eksistens. Virtuel vejledning har også været anvendt som en løsning på problemet. Eleverne fra erhvervsuddannelserne inviteres også med til de kollektive arrangementer, fx UddannelsesKaravanan på de gymnasiale uddannelser, og Studievalg Nordjylland nævner at eleverne kan gøre brug af træffetiderne på htx og hhx når vejledningen foregår på skoler der geografisk ligger i tilknytning til erhvervsuddannelserne. Samlet set er det imidlertid først og fremmest gennemførelsesvejledere der sikrer at de elever der kunne være interesserede i personlig vejledning, får tilbuddet.

Ledelsen på Studievalg Nordjylland peger i selvevalueringsrapporten på at regeringens målsætning om at 50 % af de unge skal tage en videregående uddannelse, ikke respekterer de unges egen motivation for at tage en erhvervsuddannelse, ligesom den ikke modsvarer virksomhedernes behov for faglært arbejdskraft. Dette synspunkt fremlagde ledelsen på Studievalg Østjylland også

i evalueringsgruppens interview med den. Studievalgscentrene er derfor selv betænkelige ved at kanalisere flere ressourcer over i vejledning til unge på erhvervsuddannelserne.

Det er studievalgscentrenes opgave at sikre at de elever der gerne vil læse videre efter endt erhvervsuddannelse, får vejledning om deres muligheder. Erhvervsuddannelserne er som nævnt kompetencegivende til arbejdsmarkedet, og flertallet af unge på erhvervsuddannelserne vælger at gå ud og arbejde frem for at læse videre, fx på en kort videregående uddannelse. Den rolle som studievalgscentrene bør spille i forhold til den gruppe af unge på erhvervsuddannelserne der ønsker vejledning og information om videregående uddannelse, er derfor først og fremmest som kompetencecentre. I den forbindelse har gennemførelsesvejlederne på erhvervsuddannelserne en vigtig opgave i at identificere de elever der kunne være interesserede i at læse videre, og i at sikre at eleverne opnår kontakt med en studievalgsvejleder. Studievalgscentrenes opgave er at stille sig til rådighed og at sikre en tilstrækkelig synlighed, både i forhold til de unge og til gennemførelsesvejlederne.

Evalueringgruppen anbefaler

- at studievalgscentrene stiller sig til rådighed og synliggør sig som kompetencecentre for de unge på erhvervsuddannelserne. Denne rolle skal ses i sammenhæng med et øget samarbejde med gennemførelsesvejlederne på erhvervsuddannelserne om at identificere og skabe kontakt til elever der kunne være interesserede i vejledning om videregående uddannelse.

5.3.5 Studievalgscentrenes samarbejde med de videregående uddannelser

Ifølge studievalgscentrenes selvevalueringssrapporter er formålet med samarbejdet at sikre studievalgsvejledernes kendskab til uddannelsernes indhold, regler, form, sigte og behov for studerende. Det giver også studievalgsvejlederne mere indgående kendskab til uddannelsesniveauer på henholdsvis korte, mellemlange og lange videregående uddannelser.

Studievalg Nordjylland fremhæver at vejledernes besøg på uddannelsesinstitutionerne er afgørende for at få en forståelse af hvad uddannelserne handler om, og hvilke særlige krav eller faldgruber der knytter sig til de enkelte uddannelser. Denne viden kan centeret efterfølgende formidle til eleverne på de gymnasiale uddannelser. Centeret gennemfører institutionsbesøg, både regionalt og nationalt.

De videregående uddannelser bidrager også med input til studievalgscentrenes brochurer og foldere. Studievalgscentrene bidrager til gengæld med at koordinere de videregående uddannelsers forskellige arrangementer (åbent hus, informationsmøder mv.). Studievalg Østjylland samarbejder

med de lokale videregående uddannelser om ansættelse af studenter til karrierevalgsarrangementer.

Ifølge studievalgscentrene foregår samarbejdet på studievalgscentrenes initiativ, og det er ikke formaliseret via skriftlige aftaler. Studievalg Østjylland peger på at de videregående uddannelser bidrager i tilstrækkeligt omfang, dvs. at centeret har en løbende dialog med de enkelte uddannelsesinstitutioner hvor spørgsmål afklares. Desuden er der kontakt via repræsentanter i henholdsvis centerets faglige udvalg der mødes tre til fire gange om året, og i det rådgivende forum. Men Studievalg Østjylland efterlyser et mere forpligtende netværk og en gensidig forpligtelse til samarbejde for at sikre at studievalgscentrene får de oplysninger som de har brug for.

Ledelsen på Studievalg Sjælland skriver i sin selvevalueringsrapport at der er behov for konkrete projekter som man kan samarbejde om, og hvor begge parter har behov for hinanden kan synliggøres og udnyttes. Studievalg Sjælland foreslår selv brobygning som en relevant type samarbejde. Denne type samarbejde har man allerede etableret hos Studievalg Nordjylland.

Uafhængig vejledning

Et øget samarbejde med de videregående uddannelser er ikke uproblematisk set i forhold til det nationale mål for vejledningen om at være uafhængig af sektor- og institutionsinteresser. Studievalgscentrene skal på den ene side samarbejde med de videregående uddannelser og på den anden side yde en uafhængig vejledning til de unge. Ifølge selvevalueringsrapporten fra ledelsen på Studievalg Østjylland præger denne modsætning samarbejdet med de videregående uddannelser.

Samtidig med at Studievalg Østjylland ønsker et mere formaliseret samarbejde med de videregående uddannelser, peger centeret på at det kan være nødvendigt med en vis distance i samarbejdet fordi studievalgsvejledernes tilgang til vejledningen af de unge ikke nødvendigvis harmonerer med de videregående uddannelsers interesser. Uddannelserne har behov for "kunder i butikken" hvilket studievalgsvejlederne kan bidrage til. I den forbindelse står studievalgscentrenes uafhængige vejledning i vejen for at uddannelserne kan synliggøre sig selv over for eleverne.

Samarbejde om unge med særlige vejledningsbehov

Hvor gennemførelsesvejlederne på ungdomsuddannelserne er forpligtet til at samarbejde med UU-vejlederne om de unge der er frafaldstruede eller faldet fra på ungdomsuddannelserne, er studievalgscentrene ikke underlagt et tilsvarende krav i forhold til unge på de videregående uddannelser, herunder frafaldstruede eller andre unge med særlige behov for vejledning.

Studievalg Østjyllands vejledere skriver i deres selvevalueringsrapport at samarbejdet med de videregående uddannelser om unge med særlige behov for vejledning foregår ved at relevante resourcepersoner på de videregående uddannelser holder studievalgsvejlederne opdaterede.

Studievalgsvejlederne på Studievalg Nordjylland nævner også at "studieskiftere" er et relevant samarbejdsområde. På nuværende tidspunkt foregår det ved at centeret henviser de unge til de relevante gennemførelsesvejledere når det skønnes nødvendigt. Modsat henviser gennemførelsesvejlederne på de videregående uddannelser frafaldstruede studerende til studievalgscenteret. Studievalgsvejlederne mener at det er bedst at de først træder til når gennemførelsesvejlederen har udspillet sin rolle, men det er vanskeligt præcist at vide hvornår, og det forudsætter en tæt dialog med gennemførelsesvejlederen. Studievalg Nordjylland prøver desuden at tydeliggøre centerets eksistens på de videregående uddannelser, så "studieskiftere" ved at de kan hente hjælp i forbindelse med en afklaringsproces. Generelt gælder at der ikke foregår nogen systematisk udveksling af informationer om denne målgruppe.

På nuværende tidspunkt består samarbejdet primært i at studievalgsvejlederne opnår kendskab til de videregående uddannelser. Samarbejdet kan med fordel udvides til i større omfang at handle om gruppen af unge med særlige behov for vejledning. Det vil i praksis sige de studerende der falder fra en videregående uddannelse, eller som er frafaldstruede. I den forbindelse vil det være afgørende at både studievalgsvejledere og gennemførelsesvejledere har mulighed for at trække på oplysninger fra et nationalt elektronisk system for at sikre at der sker en systematisk dataoverførsel om hvilken vejledning og anden faglig, social og personlig støtte den unge har fået, jf. afsnit 4.3.1 og 5.3.3.

Det er vigtigt at studievalgsvejlederne og gennemførelsesvejlederne på de videregående uddannelser i fællesskab tager hånd om denne gruppe og sikrer at den kommer videre eller nye steder hen i uddannelsessystemet. Det vil i den sammenhæng også være hensigtsmæssigt at studievalgscentre og de videregående uddannelser udnytter hinandens ressourcer og udvikler nye vejledningstilbud der kan få flere unge til at starte på en uddannelse.

Evalueringsgruppen anbefaler

- at Undervisningsministeriet forpligter studievalgsvejlederne og gennemførelsesvejlederne på de videregående uddannelser til at samarbejde om gruppen af unge med særlige vejledningsbehov, herunder frafaldstruede studerende. I den forbindelse skal gennemførelsesvejlederne bidrage til at identificere de unge.

5.3.6 Studievalgscentrenes samarbejde med AF og VFU

Studievalgscentre skal ifølge bekendtgørelsen om vejledning om valg af videregående uddannelse og erhverv samarbejde med AF og VFU om at tilvejebringe en sammenhængende indsats. I

centrenes ydelseskatalog er det også angivet at vejledningsindsatsen i forhold til arbejdsmarkedets forventelige krav til kvalifikationer bl.a. skal baseres på AF's overvågning af arbejdsmarkedet.

Studievalgscentrenes vurdering af samarbejdet

I selvevalueringsrapporterne beskriver studievalgscentrene deres samarbejde med AF og VFU. Studievalgscentrenes samarbejde med AF har været vanskeliggjort fordi AF er i en omlægningsperiode. Samarbejdet har været begrænset og har mest bestået i at informere AF om studievalgscentrenes tilbud og oplysninger som AF kan have nytte af.

Studievalg Sjælland skriver at det har et formelt samarbejde med AF i kraft af at AF har en repræsentant i centerets dialogforum, men at samarbejdet herudover er mere uformelt. Studievalg Østjylland har en mundtlig aftale om gensidig henvisning. AF sender en del vejledningssøgende videre til centeret, mens centeret omvendt henviser voksne der skal have nærmere informationer om jobmuligheder og mulighederne for uddannelse på dagpenge/kontanthjælp, til AF.

Studievalg Sjællands samarbejde med VFU omhandler mest videndeling, mens Studievalg Nordjylland har brugt VFU til tværgående diskussioner og erfaringsudveksling. Det bemærkes at VFU endnu ikke var nedlagt alle steder da dokumentationsindsamlingen til denne evaluering foregik.

Studievalgscentrene giver udtryk for at udbyttet af samarbejdet med AF og VFU er begrænset. Studievalg Sjælland peger på at manglen på et fælles fokus hos parterne vanskeliggør mulighederne for sparring og udvikling, og samarbejdet har derfor mest sin berettigelse i relation til videndeling. Skal samarbejdet udvikles til andet end videndeling og gensidig henvisning, skal det gøres mere klart hvad der skal samarbejdes om. Ellers er centeret ikke parat til at bruge flere ressourcer på det.

AF's og VFU's vurdering af samarbejdet

Ifølge evalueringsgruppens interview med repræsentanter for AF og VFU er det meget forskelligt i hvilket omfang AF modtager informationer fra og deltager i fælles arrangementer med studievalgscentrene.

De AF-centre der samarbejder med studievalgscentrene, er glade for det. Andre AF-centre der har et mindre udbygget samarbejde, efterlyser fx viden fra studievalgscentrene om hvilken type beskæftigelse de forskellige uddannelsesstyper sigter mod. Men AF giver udtryk for at den har fokus på at få folk i beskæftigelse og i mindre omfang på at få dem i uddannelse. Dette fokus – i sammenhæng med at de unge som AF er i kontakt med, typisk prioriterer et arbejde med løn frem for en uddannelse med uddannelsesstøtte – betyder at fællesmængden af unge mellem studievalgscentrene og AF ikke er særlig stor. AF-vejlederne mener derfor at behovet for at henvise unge til studievalgscentrene er begrænset.

AF-vejlederne peger på at sammenhængen i vejledningen sikres ved at studievalgsceneret og AF henviser til hinanden, og at det mindsker risikoen for omvalg og fravalg. Ifølge AF-vejlederne er det afgørende at samarbejdet mellem uddannelsesinstitutionerne og vejledningsinstitutionerne fungerer så de unge ikke slippes ét sted førend vejlederne et andet sted har "grebet" dem. Ifølge AF-vejlederne stiller det krav om at der ikke er huller i overgangene mellem de unges kontakt til AF, uddannelsesinstitutionerne og vejledningscentre.

VFU er nedlagt, men i evalueringsgruppens interview med repræsentanter for AF og VFU blev der peget på behovet for en koordinerende instans. Koordineringen er især vigtig i de geografiske områder hvor der er langt mellem de forskellige vejledningsinstanser fordi mulighederne for videndeling og videreformidling er vanskeligere her.

Omfanget af samarbejdet og ressourceforbruget til samarbejdet mellem AF og studievalgscenerne skal afpasses omfanget af den fælles målgruppe, men samtidig er det vigtigt at AF og studievalgscenerne har kendskab til hinanden. Det er også vigtigt at AF og studievalgscenerne udarbejder procedurer der sikrer at de relevante unge/voksne gensidigt henvises, så de unge opnår den mest kvalificerede vejledning i forhold til deres behov.

Der er behov for et forum på regionalt niveau hvor de forskellige personer med en vejledende funktion har mulighed for at mødes og bidrage til at sikre sammenhæng i vejledningen. Det bør undersøges om de regionale beskæftigelsesråd der er nedsat af beskæftigelsesministeren, kan varetage opgaven med at koordinere uddannelses- og erhvervsvejledningen.

Evalueringsgruppen anbefaler

- at Undervisningsministeriet medvirker til at sikre at der på regionalt niveau sker en overordnet koordinering af vejledningen mellem studievalgscenerne og jobcentre for at sikre en sammenhængende vejledningsindsats.

5.3.7 Studievalgscenernes samarbejde med erhvervslivet

Ifølge alle tre studievalgsceneres selvevalueringsrapporter er samarbejdet med erhvervslivet vigtigt for at kunne yde en sammenhængende vejledningsindsats og for at fastholde et fokus på arbejdsmarkedets behov.

Studievalgscenerne beskriver i deres selvevalueringsrapporter at samarbejdet med erhvervslivet knytter sig til tre områder: efteruddannelse af centerets personale, arrangementer på ungdomsuddannelserne hvor personer fra erhvervslivet fortæller om deres arbejde, og åbne virksomheds-

arrangementer hvor virksomheder slår dørene op for unge der har lyst til at vide mere om forskellige jobmuligheder.

Ifølge studievalgscentrene giver samarbejdet med erhvervslivet dem viden om virksomhedernes behov for arbejdskraft og deres krav til nyansatte. Denne viden gør det nemmere for vejlederne at knytte konkrete eksempler og rollemodeller til de jobmuligheder som de forskellige uddannelser giver.

Studievalgscentrenes samarbejde med arbejdsmarkedets parter foregår nationalt sammen med de øvrige studievalgcentre. Et andet forum for samarbejde med arbejdsmarkedets parter er de regionale arbejdsmarkedsråd. Både Studievalg Østjylland og Studievalg Nordjylland samarbejder ifølge selvevalueringsrapporterne med arbejdsmarkedsrådets repræsentanter da disse er repræsenteret i centrenes rådgivende fora. Samarbejdet består fx i at arbejdsmarkedsrådet holder kurser for vejlederne om det regionale og nationale arbejdsmarked, herunder arbejdsstyrken, arbejdsmarkedets udvikling og arbejdsløshedssituationen. Studievalg Sjælland skriver i selvevalueringsrapporten at det ikke samarbejder med arbejdsmarkedsrådet fordi rådet ikke kan se formålet med samarbejdet og derfor ikke vil afsætte ressourcer til det.

Ikke kun arbejdsmarkedsrådene argumenterer med prioriteringen af ressourcerne i forhold til at udbygge samarbejdet. Studievalgscentrenes ledelser siger at ressourceforbruget har betydning for indstillingen til samarbejdet med erhvervslivet, og ifølge Studievalg Sjælland står centerets udbytte af samarbejdet ikke mål med de ressourcer det skal bruge for at prioritere dette område. Det vanskeliggør en udvikling af samarbejdet.

Ifølge Studievalg Østjylland fungerer det samarbejde som centeret har forsøgt at etablere med organisationerne på arbejdsmarkedet, kun i kraft af centeret, og indholdsmæssigt er niveauet ikke tilstrækkeligt til at fastholde møder. Hertil kommer at organisationerne ofte har en arbejdsmarkedspolitisk agenda som kan skygge for nøgterne og faktuelle oplysninger som studievalgscentrene efterlyser ved et samarbejde.

Samarbejdet er meget forskelligt forankret. Hos Studievalg Sjælland er samarbejdet med erhvervslivet ad hoc-præget, mens Studievalg Nordjylland har etableret skriftlige aftaler om vilkårene for det netværkssamarbejde som centeret har etableret med erhvervslivet.

DI's og LO's vurdering af samarbejdet med studievalgscentrene

Både Dansk Industri (DI) og Landsorganisationen i Danmark (LO) siger i evalueringsgruppens interview at de har haft store forventninger til vejledningsreformen. Reformen har betydet en større åbenhed og en større ansvarsfølelse i forhold til at høre arbejdsmarkedets parter.

DI og LO giver udtryk for at der er stor forskel på hvordan samarbejdet fungerer, og lokalt er der ikke altid den samme positive oplevelse af kontakt mellem vejledningscentrene og arbejdsmarkedets lokale repræsentanter. I den forbindelse nævner LO at studievalgscentrene ikke er så relevante for organisationens medlemmer som UU-centrene.

DI nævner at mange af organisationens repræsentanter umiddelbart gerne vil have mere indflydelse på hvordan vejledningen tilrettelægges, men repræsentanterne oplever at de ikke har tilstrækkelig indflydelse i forhold til ressourceforbruget. Samtidig peger DI på at når alt kommer til alt, er vejledning nok ikke tilstrækkeligt centralt et område for organisationens medlemmer. Det gælder dog ikke konkrete arrangementer som medlemmerne gerne bidrager til. Skal der være mere samarbejde med organisationerne, efterlyser både DI og LO et klart formål.

Det er tydeligt at studievalgscentrene har gavn af samarbejdet med erhvervslivet fordi det bidrager med nyttig indsigt der kvalificerer vejledningen. Erhvervslivets deltagelse i diverse vejledningsarrangementer giver de unge en mere nuanceret viden om hvilke karrieremuligheder de enkelte videregående uddannelser giver. Det er derimod mere vanskeligt at se hvilken umiddelbar nytte erhvervslivet kan drage af samarbejdet.

For begge parter, dvs. studievalgscentrene og erhvervslivet, er det afgørende at udbyttet står mål med ressourceforbruget. Men viden om erhvervslivet er vigtig i forhold til at give de unge en forståelse af hvilke karrieremuligheder der findes efter endt uddannelse, hvilke krav arbejdsmarkedet stiller, og hvilke krav de unge selv kan stille til deres arbejdsliv. Studievalgscentrene bør først og fremmest satse på at etablere et samarbejde om konkrete arrangementer.

Evalueringsgruppen anbefaler

- at studievalgscentrene satser på at samarbejde med erhvervslivet gennem konkrete arrangementer, fx karrieredage på ungdomsuddannelserne og virksomhedsbesøg.

5.4 Kompetenceudvikling

Dette afsnit beskriver studievalgsvejledernes vejlednings- og uddannelsesbaggrund og belyser hvordan studievalgscentrene arbejder med kompetenceudvikling.

5.4.1 Studievalgsvejledernes vejledningsbaggrund

Af studievalgscentrenes selvevalueringsrapporter og spørgeskemaundersøgelsen blandt studievalgscentrene fremgår det at vejlederne er rekrutteret med en bred vejledningsfaglig baggrund. Vejledernes vejledningsfaglige baggrund fremgår af tabel 19.

Tabel 19
Studievalgsvejledernes tidligere erfaring med vejledning
N = 7

	Andel af det samlede antal vejledere på landsplan
Ivu*C-vejledning	18 %
Vejledning på lange videregående uddannelser	18 %
Vejledning på ungdomsuddannelser	24 %
AF-vejledning	7 %
Ungdomsvejledning	2 %
Skolevejledning	0 %
Anden vejledning	5 %
Har ingen erfaring med vejledning	22 %

Kilde: Spørgeskemaundersøgelsen blandt studievalgscentre

Tabellen viser at 24 % af studievalgsvejlederne har erfaring med vejledning på ungdomsuddannelser, 18 % har erfaring med ivu*C-vejledning, mens 18 % har erfaring med vejledning på lange videregående uddannelser.

Desuden er studievalgscentrene blevet spurgt om vejlederne har erfaring med undervisning. Spørgeskemaundersøgelsen viser at 51 % af vejlederne har tidligere erfaring med undervisning.

Alle tre studievalgscentres ledelser giver i selvevalueringsrapporterne udtryk for at centrenes vejledere har flere års vejledningserfaring, og at vejlederne dækker de kompetencer der er nødvendige for at opfylde målene for vejledningen. Kvalitetssikring, evaluering og dokumentation og forhåndskendskab til arbejdsmarked, erhvervsliv og virksomhedsnetværk er dog både ifølge Studievalg Nordjylland og Studievalg Østjylland områder hvor der fremover er behov for kompetenceudvikling.

Den brede vejledersammensætning med vejledere med forskellig erfaring og kendskab til forskellige uddannelsesinstitutioner giver ifølge Studievalg Nordjylland et godt grundlag for samarbejdet mellem vejlederne på centeret.

Erfaringsudveksling og sparring

Ud over uddannelses- og erhvervsvejlederuddannelsen benytter centrene andre typer af ekstern efteruddannelse, jf. kapitel 7. Ifølge centrenes selvevalueringsrapporter deltager vejlederne i varierende omfang i forskellige vejledningsrelevante kurser, konferencer, seminarer mv.

Studievalg Nordjylland opererer med et 14-dages introforløb for nye vejledere. Centeret har også en oplæringsperiode på en måned i forhold til konfrontationsvejledning og bruger tid på side-mandsoplæring med løbende sparring og dialog.

Ud over ekstern kompetenceudvikling finder der også intern kompetenceudvikling sted på centrene. Meget af vejledernes kompetenceudvikling foregår ifølge centrenes vejledere som en løbende intern proces hvor de uformelt snakker og udveksler erfaringer om vejledningsfaglige metoder fordi det er vigtigt at vejlederne kan bedømme de forskellige situationer og vurdere hvilke metoder de skal bruge.

Muligheden for løbende erfaringsudveksling og diskussioner er meget forskellig på de tre centre. Studievalg Østjyllands vejledere giver i evalueringsgruppens interview udtryk for at centeret fungerer som vejledernes faste base, og at der foregår mange faglige diskussioner her. De vejleder fx i åbne rum. Kolleger har på den måde mulighed for at hjælpe hinanden i vejledningssituationen, fx med supplerende informationer, og åbenheden gør det muligt for vejlederne efterfølgende at gå i dialog med hinanden.

Vejlederne på Studievalg Nordjylland diskuterer og udveksler løbende viden i dagligdagen i centeret og via fastlagte interne møder en til to gange om måneden.

Vejlederne på Studievalg Sjælland giver udtryk for at de ikke ses så ofte fordi de bruger meget tid på vejledning ude på ungdomsuddannelserne og på transport mellem disse. Vejlederne oplever at disse rammer ikke giver tilstrækkelig mulighed for at give hinanden sparring. I praksis betyder det at den enkelte vejleder overvejende selv reflekterer over sin vejledning og kun i mindre omfang sparrer med sine kolleger.

Samspillet mellem organisering og generalistmodel

Studievalgscentre er mindre end UU-centrene – der er i gennemsnit kun ansat 11 vejledere per center. Centrenes størrelse og deres interne organisering af vejledernes arbejdsopgaver har betydning for mulighederne for at udnytte og udvikle vejledernes kompetencer. Forholdene har også betydning for hvordan centrene sikrer den løbende videnindsamling og videndeling i centrene.

Alle tre studievalgscentre har ifølge deres selvevalueringsrapporter valgt at vejlederne skal være generalister, dvs. at vejlederne både vejleder unge der opsøger centrene, og unge på ungdomsuddannelserne. I den forbindelse vejleder de på forskellige typer af ungdomsuddannelser. Herudover har vejlederne typisk tilknyttet en række ansvarsområder som de er garanter for at indsamle og videreformidle viden om.

Ifølge selvevalueringsrapporterne fra ledelsen på de tre studievalgscentre betyder generalistmodellen at alle vejledere har viden til at vejlede inden for studievalgscenterets kerneområder (videregående uddannelse og erhverv) og på tværs af centerets opgaver. Fordelen er at generalistmodellen giver fleksibilitet, fx i forhold til at aflaste ved sygdom. Modellen giver også alle vejlederne en fælles indsigt og et fælles udgangspunkt. Alle kan derfor bidrage til udviklingen af de forskellige vejledningsarrangementer og i fællesskab reflektere over deres egen vejledningsfaglighed.

Fra et vejledersynspunkt tilkendegiver vejlederne også i deres selvevalueringsrapporter at de er glade for generalistmodellen der giver dem mulighed for at fastholde "helikopterblikket", og gør det muligt at holde sig ajour i forhold til området. Vejlederne oplever også at generalistmodellen giver bedre mulighed for aktivt at bruge hinanden til at udvikle vejledningstilbud, hvilket også bidrager til at sikre ensartethed i vejledningen. Derudover giver modellen et afvekslende og positivt arbejdsmiljø for vejlederne.

Alle studievalgscentrenes ledelser påpeger i selvevalueringsrapporterne at generalistmodellen er mere ressourcekrævende end en vejledningsmæssig specialisering fordi vejlederne skal holde sig ajour med alt. Men de mener at fordelene opvejer ulemperne, og samtidig er de af den opfattelse at en specialisering ville betyde et ensformigt arbejde og resultere i meget transporttid fordi vejlederne i givet fald skulle tage rundt til specifikke uddannelsesstyper frem for at holde sig inden for et tættere geografisk område.

Videnindsamling

Når studievalgsvejlederne skal informere de unge om uddannelser, både i forbindelse med den personlige og den kollektive vejledning, kræver det at vejlederne har en udbygget viden om og et overblik over uddannelsessystemet og det tilhørende arbejdsmarked. Vejlederne indsamler derfor løbende informationer og viden som af hensyn til generalistmodellen skal videreformidles til de øvrige vejledere i centrene.

De tre centres praksis i forhold til videnindsamling er ifølge centrenes selvevalueringsrapporter meget ens. Vejlederne indhenter viden gennem efteruddannelse, kurser, konferencer, studieture og seminarer. Desuden holder de som nævnt møder med en række samarbejdspartnere og øvrige interessenter hvor der udveksles viden om uddannelse og erhverv. De søger også løbende informationer gennem relevant faglitteratur, nyhedsbreve, hjemmesider og vejledningssportalen. Materialerne indgår i centerets materialesamling.

Selvom centrene i nogen grad oplever en indbyrdes konkurrence, jf. afsnit 5.1, er samarbejdet mellem studievalgscentre alligevel fremherskende. Studievalgscentre benytter hinanden til at indsamle og dele viden hvilket foregår gennem centrenes syv ERFA-grupper. Disse grupper mødes kvartalsvis for at diskutere og udveksle erfaringer på tværs af centrene. Centrene deler viden om

arbejdsmarked og erhverv, om it og internet, om elever med særlige behov for vejledning mv. Videndeling mellem centrene finder både sted på vejlederniveau og ledelsesniveau. Samarbejdet har bl.a. betydet at centrene har etableret et fælles it-baseret videndelingssystem der er taget i brug i sommeren 2006.

Systematisering og sikring af videndeling i studievalgscentrene

Meget af informationsindsamlingen til centrene sker gennem enkelte eller få personer, fx vejledere der har deltaget i kurser, eller vejledere der er ansvarlige for videnindsamling på specifikke områder. Der er et behov for at denne viden formidles til de øvrige vejledere i centeret, fx som referater eller læringspunkter på personalemøder.

Studievalgscentrene benytter ifølge selvevalueringsrapporterne i høj grad de samme kanaler til den interne videndeling. E-mails og fællesdrev er udgangspunktet for delingen af informationerne.

De omfattende mængder af viden der indsamles, og som skal videreformidles, er ifølge studievalgscentrenes ledelser en udfordring som ledelsen skal tage hånd om. Ledelsen skal således sikre at vejlederne holder sig ajour, men den skal også hjælpe med at prioritere hvad der er vigtigst. Dertil kommer problemet med at finde et system til at opbevare de store informationsmængder så de både er nemt tilgængelige, overskuelige og ajourførte, og så det er tydeligt hvad der er den nyeste viden. Alle tre ledelser er enige om at det største problem i forhold til intern videndeling er mangel på tid.

Prioritering og fokusering i kompetenceudviklingen

Studievalgscentrene bruger mange ressourcer på at indsamle viden om uddannelse og erhverv, og de bruger også hinanden til at kvalificere de kollektive arrangementer på ungdomsuddannelserne. Det forhold roses de også for af gennemførelsesvejlederne i de forskellige interview i denne evaluering. Der er heller ikke tvivl om at organiseringen i centre og det forhold at vejlederne har vejledning som deres primære beskæftigelse, bidrager afgørende til at studievalgsvejlederne har en stor indsigt i uddannelsessystemet.

Informationsmængderne er omfattende, og vejledningscentrene bruger mange ressourcer på at indsamle og systematisere den pågældende viden og dernæst sikre at alle vejledere i centeret har kendskab til denne eller mulighed for at finde frem til den. Der er dog risiko for at drukne i informationer, og det er nødvendigt at afsætte tid til at gøre denne viden anvendelsesorienteret for andre. Evalueringsgruppen vurderer at der er behov for i højere grad at prioritere og fokusere de ressourcer der bruges til videnindsamling.

Centrene skal både hver især og sammen overveje hvilken viden der er vigtig, og om alle centre skal indsamle al viden om uddannelse. En lang række af de informationer der indsamles i centrene, knytter sig ikke specifikt til det enkelte centers opgaver, men er faktuelle oplysninger som alle centrene har behov for. Centrene arbejder med et fælles, it-baseret videndelingssystem (en videnbank) på tværs af centrene er den rigtige vej at gå. Centrene undgår at bruge vejledningsressourcer på at udføre det samme arbejde og udnytter at de har samme opgaveportefølje. På den måde kan et fælles videndelingssystem frigive ressourcer som vejlederne i stedet kan bruge til at omsætte den indsamlede viden til lokale måder at gribe vejledningen an på og til konkrete redskaber i vejledningsindsatsen.

Studievalgscentrene har koncentreret sig om at udvikle de kollektive vejledningsarrangementer dels ved at opbygge vejledernes kendskab til uddannelsessystemet, dels ved at vejlederne bruger hinanden til at udvikle disse arrangementer. Arbejdet med at sikre kvaliteten af denne type arrangementer er positivt og typisk grebet professionelt an, men det er ikke tilstrækkeligt at fokusere på den kollektive vejledning.

Det er også vigtigt at studievalgscentrene retter fokus og ressourcer mod at udvikle den personlige vejledning, ikke mindst for at kunne sætte målrettet ind i forhold til gruppen af unge med særlige behov for vejledning – en gruppe der bl.a. er kendetegnet ved at have brug for mere eller anderledes vejledning end den der gives ved de kollektive arrangementer.

Som nævnt er organiseringen i centre af afgørende betydning for vejledernes kompetenceudvikling. I den forbindelse er det vigtigt at være opmærksom på en høj grad af tilstedeværelse på skolerne fordelt på få personer og store geografiske afstande mellem centeret og skolerne har betydning for om man kan udnytte potentialet i en centerkonstruktion, herunder muligheden for at opbygge en fælles identitet og drage nytte af fælles intern kompetenceudvikling. Problemstillingen skal ses i sammenhæng med studievalgscentrenes nuværende opgaveportefølje hvor der ikke er tilstrækkeligt fokus på unge med særlige behov for vejledning, og centrenes begrænsede størrelse.

At centrene har organiseret sig efter en generalistmodel understøtter et fælles udgangspunkt for faglige diskussioner og bidrager således til at sikre og udvikle kvaliteten af vejledningsindsatsen. Men generalistmodellen er ensbetydende med færre ressourcer til specialisering. Centrene størrelse betyder at det er overladt til enkeltpersoner at indsamle viden om specialområder. Det forudsætter imidlertid kritisk masse at opbygge en tilstrækkeligt stor videnbase og at opbygge kompetencer til at omsætte denne viden i praksis. Centrene tværgående samarbejde i ERFA-grupperne afhjælper manglen på dagligt modspil, men er ikke omfattende nok til at udgøre et alternativ. Det må derfor overvejes at samle studievalgsvejledningen i større miljøer.

Evalueringsgruppen anbefaler

- at studievalgscentrene prioriterer og fokuserer på indsamlingen af informationer. Studievalgscentrene skal tage stilling til hvem der behøver at vide hvad, og afsætte tid til at den viden der indsamles, gøres anvendelsesorienteret for andre.
 - at studievalgscentrene prioriterer at udvikle den personlige vejledning i samme grad som den kollektive vejledning, ikke mindst for at kunne sætte målrettet ind i forhold til gruppen af unge med særlige behov for vejledning.
-

5.5 Kvalitetsarbejde

Bekendtgørelsen om vejledning om valg af videregående uddannelse og erhverv fastsætter at studievalgscentrene skal have et system til kvalitetsudvikling, kvalitetssikring og resultatvurdering af de vejledningsaktiviteter der udbydes. Ifølge bekendtgørelsen skal kvalitetssystemet beskrive aktiviteterens art og omfang, og det skal beskrive sammenhængen mellem vejledningens vilkår og rammer og efterspørgslen. Systemet skal også beskrive centerets samarbejde med ungdomsuddannelsesinstitutioner, de videregående uddannelser, AF og erhvervslivet. Endelig skal kvalitetssystemet beskrive centerets procedurer for selvevaluering og opfølgning, herunder hvordan centeret i den forbindelse inddrager de ansatte og de unge der modtager vejledning.

5.5.1 Målsætninger for vejledningen

Centrene skal leve op til de nationale mål for vejledningen, ligesom de kan inddrage lokale mål for deres vejledning. Centrenes kvalitetsarbejde skal bidrage til at disse mål opfyldes.

To af de tre studievalgscentre der har selvevalueret, har formuleret regionale mål for vejledningen. Studievalg Østjyllands ledelse skriver i selvevalueringsrapporten at centeret har som regionalt mål at bedrive god vejledning, dvs. at de unge opnår selvindsigt, viden og parathed. Studievalg Nordjylland har ifølge ledelsens selvevalueringsrapport en regional målsætning om at udbygge brobygningen for de gymnasiale afgangselever til regionens videregående uddannelser.

I udgangspunktet er det imidlertid de nationale mål der styrer centrenes kvalitetsarbejde. Centrene nævner at deres kontrakter med Undervisningsministeriet, ydelseskataloget og centrenes vejledningstilbud er en operationalisering af de nationale mål. Procedurerne i disse dokumenter og den måde som vejledningsindsatsen er lagt til rette på, skal sikre at vejledningscentrene opfylder disse mål.

Undervisningsministeriets kvalitetskrav

Vejledningsloven indeholder de nationale mål. Derudover har Undervisningsministeriet i studievalgscentrenes kontrakter defineret en række specifikke krav til centrenes kvalitetsarbejde. Ifølge centrene selv skal de gennemføre følgende optællinger og evalueringer:

- Årsrapportering (selvevaluering) der bl.a. anvendes til at justere centerets kontrakter med Undervisningsministeriet hvis det er nødvendigt.
- Effektmålinger og kvartalsvis kontaktstatistik hvor centrene indberetter deres aktiviteter i på forhånd fastlagte kategorier der efterfølgende offentliggøres så det er muligt at sammenligne centrenes omfang af aktiviteter.
- Årlig evaluering af et bestemt kollektivt arrangement (om KOT, adgangskrav og optagelse) i et standardiseret spørgeskema der er udarbejdet af Undervisningsministeriet. Skemaet undersøger tilfredsheden med vejledningen.
- Evaluerings- og årsplansmøder med samtlige gymnasiale uddannelser i regionen.

Undervisningsministeriet har desuden fået udviklet en kvalitetshåndbog (*Kvalitetssikring, udvikling og måling af vejledningsindsatsen – en håndbog for studievalgscentrene*) som Studievalg Østjylland og Studievalg Sjælland gør brug af som led i kvalitetsarbejdet. Studievalg Nordjylland har valgt ikke at gøre brug af kvalitetshåndbogen endnu selvom alle studievalgcentre er forpligtet til at bruge den.

Egne og pålagte evalueringsopgaver og målinger

De evalueringsopgaver og målinger som Undervisningsministeriet pålægger centrene, giver anledning til en del kritik fra de deltagende studievalgcentre.

Studievalg Østjylland giver udtryk for at de pålagte evalueringer ikke altid opleves som meningsfulde og derfor opfattes som resourcespild. Fx kan KOT-evalueringen ikke bruges af centeret fordi eleverne spørges for sent, og fordi spørgsmålene ikke er de rigtige. Den konkrete KOT-evaluering er udarbejdet af Undervisningsministeriet i samarbejde med centrene. Studievalg Østjylland efterlyser imidlertid mere metodeudvikling centralt hvor centrenes vejledningskompetencer inddrages i større omfang i forhold til at udvikle metoder og kriterier for evaluering.

Studievalg Sjælland peger på at spørgeskemaerne ikke knytter sig til centrenes aktiviteter og derfor er svære at bruge. Studievalg Sjælland nævner også at der er en indbygget modsætning i at føre kontaktstatistikker. Mange "streger" er udtryk for at centeret har gennemført mange samtaler, men de viser ikke noget om samtalerens varighed, indhold eller kvalitet.

Ud over de pålagte evalueringsopgaver og målinger udfører studievalgscentrene selv en række evalueringer og målinger der knytter sig til centrenes kollektive og individuelle vejledning. Studievalg Østjylland beskriver i sin selvevalueringsrapport at centeret laver en række brugerundersøgel-

ser, fx brugergrupper, og "integreret evaluering", dvs. evaluering i forbindelse med vejledningsarrangementerne. Centeret udformer spørgeskemaer der måler brugernes tilfredshed med den ydede vejledning og deres umiddelbare udbytte, ventetiden og centerets indretning. Centeret gennemfører også undersøgelser af de gymnasiale elevers deltagelse i og udbytte af de enkelte arrangementer. De integrerede evalueringer udarbejdes løbende og består i en mundtlig evaluering af den enkelte ydelse i umiddelbar forlængelse af ydelsens levering. Centeret samler imidlertid ikke systematisk op på disse evalueringer. Vurderinger af mere principiel karakter der kan medføre justeringer, bliver dog drøftet blandt medarbejderne på det månedlige interne møde.

Alle centrene giver udtryk for at de bruger den indsamlede dokumentation til at justere og forbedre centerets vejledning. Studievalg Sjælland nævner at det oplever at det er lettere at kvalitetssikre de kollektive arrangementer end den individuelle vejledning. Det har som konsekvens at vurderingen af kvaliteten af den individuelle vejledning ender med at være baseret på den enkelte vejleders fornemmelse af om vejledningen er god nok.

Fokus på tilfredshed, men ikke på effekt

I studievalscentrenes selvevalueringsrapporter og i evalueringsgruppens interview kritiserer studievalscentrene kvalitetsarbejdets manglende evne til at belyse effekten af vejledningsindsatsen.

En stor del af både det pålagte kvalitetsarbejde og centrenes eget kvalitetsarbejde måler de unges tilfredshed med vejledningen og deres reaktioner. Kvalitetsarbejdet fokuserer på om vejledningsaktiviteterne er gennemført på en god og hensigtsmæssig måde i stedet for at vurdere de unges udbytte af vejledningen. I den forbindelse gør både Studievalg Sjælland og Studievalg Nordjylland opmærksom på at god vejledning ikke nødvendigvis gør eleverne tilfredse. Tilfredshedsundersøgelser kan derfor være misvisende i forhold til at udvikle vejledningsindsatsen. Tilfredshedsmålinger giver centrene en fornemmelse af hvordan de unge oplever vejledningen, men de giver ikke tilsvarende centrene en fornemmelse af om vejledningen har påvirket de unges overvejelser om videregående uddannelse, og dermed ikke om vejledningen har haft den ønskede effekt.

Studievalscentrene efterlyser metoder til at måle de unges læringseffekt. De peger på at undersøgelser af effekten vanskeliggøres af at vejlederne kun har kontakt med de unge i en kort periode, og af at det er vanskeligt at isolere effekten af vejledningen fra andre faktorer der kan have påvirket de unges adfærd.

Ledelsens rolle i kvalitetsarbejdet

På alle centrene er medarbejderne inddraget i kvalitetsarbejdet, både i tilrettelæggelsen og gennemførelsen. I tilrettelæggelsen inddrages vejlederne ved at målene for vejledningen inddrages i planlægning og også i udvikling af oplæg, øvelser og andet materiale.

For at udnytte ressourcerne på centrene bedst muligt er det typisk kun enkelte vejledere der udpeges til i samarbejde med ledelsen at udvikle og gennemføre en række evalueringer af den vejledning som centrene giver. Fælles drøftelser af de overordnede mål foregår på personalemøder, og det er også på personalemøder at resultaterne drøftes.

Ifølge Studievalg Nordjylland bidrager kvalitetsarbejdet til at den enkelte medarbejder kan se hvordan vedkommendes egen indsats bidrager til at nå de overordnede mål for centerets virke. Ledelsen på Studievalg Sjælland nævner at kvalitetsarbejdet skaber et fokus hos den enkelte medarbejder og medvirker til at vejlederne afdækker hvordan vejledningsindsatsen "virker", og hvor der er behov for justeringer.

Ledelserne på studievalgscentre oplever derfor at vejlederne har et ejerskab til det kvalitetsarbejde der gennemføres i centrene.

Behov for tydeligere retning og bedre metoder i kvalitetsarbejdet

Studievalgscentre er pålagt at gennemføre forskellige former for kvalitetsarbejde. Centrene gør en indsats for at opfylde kravene og arbejder samtidig på at kvalificere det pålagte arbejde så det opleves som meningsfyldt, og så udbyttet står mål med ressourceforbruget.

Studievalgscentre har haft fokus på at sikre og udvikle kvaliteten af de kollektive arrangementer. Centrene skal sætte tilsvarende ind med et løbende og systematisk kvalitetsarbejde i forhold til den individuelle vejledning så det i mindre omfang overlades til den enkelte vejleders fornemmelser at afgøre hvad der er god vejledning, og i hvilket omfang den pågældende giver vejledning der opfylder målene. I den forbindelse har evalueringsgruppen noteret sig at kvalitetsarbejde først og fremmest opfattes som noget der kan bruges til at udvikle den enkelte vejleders arbejde. Kvalitetsarbejde er dog også et redskab for ledelsen. Det gælder som læringsinstrument for hele organisationen og også som redskab til resultatvurdering, fx til at afgøre i hvilket omfang organisationen samlet når sine mål, og hvordan medarbejderne bidrager til at målene nås.

Samlet set vurderer evalueringsgruppen at der mangler en bærende retning for kvalitetsarbejdet, herunder mål og en systematik for hvad arbejdet skal bidrage til at sikre og udvikle. Tydelige mål er en forudsætning for at vælge undersøgelsesmetoder og på den baggrund undersøge om vejledningen går i den ønskede retning. Tydelige mål kan således bidrage til mere fokuserede indsatser og til at prioritere centerets ressourcer i forhold til disse indsatser. Fokusset på unge med særlige behov for vejledning bør fx understøttes både af mål for centrenes indsatser og for deres kvalitetsarbejde.

Den manglende retning er ikke studievalgscentrenes ansvar alene, men skal ses i sammenhæng med de evalueringer og krav til dokumentation som Undervisningsministeriet har pålagt centrene

at gennemføre. Fokus ligger på målinger af tilfredshed og af hvordan de unge oplever deres udbytte. Der ligger nogle klare begrænsninger i sådanne undersøgelser, både på kort og på langt sigt. Samtidig er der behov for ensartede registreringer og opgørelser hvis resultaterne skal kunne sammenlignes.

Evalueringsgruppen anbefaler

- at Undervisningsministeriet i samarbejde med forskningsverdenen og studievalgscentrene udvikler metoder til at undersøge effekten af vejledningen.

- at Undervisningsministeriet i samarbejde med studievalgscentrene formulerer tydelige mål for kvalitetsarbejdet og for hvordan målopfyldelsen undersøges og dokumenteres.

6 Vejledningsportalen

Vejledningsportalen skal ifølge bemærkningerne til lovforslaget give unge mulighed for at søge informationer på egen hånd og på den måde frigøre ressourcer til unge som har behov for en særligt tilrettelagt vejledningsindsats. Samtidig skal portalen øge åbenheden og gennemsigtigheden i uddannelserne.

Dette kapitel beskriver vejledningsportalen og VidensCenter for Vejledning. Først belyses formålet med vejledningsportalen, dernæst det kvalitetsarbejde der udføres i forhold til portalen. Til sidst beskriver kapitlet hvordan de unge og vejlederne bruger vejledningsportalen som redskab. I den forbindelse beskrives den virtuelle del af VidensCenter for Vejledning.

Kapitlet viser at vejledningsportalen er velfungerende i forhold til de målgrupper den er rettet mod, først og fremmest vejledere og ressourcestærke unge. Men kapitlet viser også at der er store potentialer både i at få flere unge til at bruge portalen og i at kommunikere mere målrettet i forhold til de forskellige målgrupper: vejledere, lærere, forældre og forholdsvis selvhjulpne unge.

6.1 Formål

Vejledningsloven fastslår at der skal etableres en virtuel national vejledningsportal. Portalen skal dels være et vejledningsredskab, dels et informationsredskab. Det betyder at portalen både skal stille informationer til rådighed og indeholde redskaber der kan hjælpe den enkelte med at træffe beslutninger. Vejledningsportalen retter sig mod vejledningssøgende unge, institutioner der varetager vejledningsopgaver, fx vejledningscentre og uddannelsesinstitutioner, og andre som ønsker informationer om uddannelse og erhverv, fx forældre.

Vejledningsportalen UddannelsesGuiden.dk (www.ug.dk) er etableret og drives efter udbud af Schultz Information med Krak som underleverandør.

6.2 Vejledningsportalens kvalitetsarbejde

Undervisningsministeriet stiller en række overordnede krav til vejledningsportalen. Ifølge ministeriets redegørelse skal indholdet på portalen bl.a. være neutralt, aktuelt, fuldstændigt og troværdigt. Portalen skal desuden være brugerorienteret og brugervenlig. Derudover har ministeriet opstillet en række kvalitetsmål/-krav til vejledningsportalens tilgængelighed, driftsstabilitet mv. der er præciseret i udbudskataloget og i udbudsbekendtgørelsen for portalen.

For at sikre kvaliteten af vejledningsportalens indhold har Schultz Information efter aftale med Undervisningsministeriet etableret et kvalitetssikringssystem der består af ni elementer i alt – heraf dog en "tænke højt-test" som endnu ikke er i brug, og en række åbne fora på portalen der ifølge Schultz Information ikke fungerer efter hensigten.

Det fremgår af beskrivelsen af kvalitetssikringssystemet at nogle af elementerne indeholder aktiviteter der gennemføres løbende, mens andre gennemføres en til to gange årligt. Brugere af portalen indgår i høj grad i kvalitetssikringen. Fx gennemfører Schultz Information brugertest med forskellige brugergrupper fra elevgrupper i folkeskolen og på ungdomsuddannelserne og unge mellem 17 og 25 år der søger ungdomsuddannelse/videregående uddannelse, til lærere og vejledere på UU-centre. De forskellige grupper anvender portalen i et konkret vejledningsforløb og diskuterer efterfølgende portalen i fokusgruppeinterview, både i forhold til den konkrete brug og mere overordnet. Schultz Information gennemfører også paneltest hvor udvalgte vejledere fra henholdsvis uddannelses- og arbejdsmarkedssystemet læser og kommenterer udvalgte artikler fra vejledningsportalen.

På mødet med evalueringsgruppen fortæller Schultz Information at opfølgning på resultater af evalueringer afhænger af ændringernes størrelse. Mindre ændringer laves med det samme. Større ændringer samles til anbefalinger der drøftes med Undervisningsministeriet to gange årligt. I den forbindelse har man fravalgt flere ændringer fordi de medfører øgede udgifter, og fordi de ikke kan foretages inden for den fastsatte ramme.

De vejledere fra fokusgruppe- og minigruppeinterviewene om vejledningsportalen der har prøvet at give feedback til Schultz Information, har forskellige oplevelser med dette. Nogle fortæller om hurtig og kompetent opfølgning, mens andre giver udtryk for en vis utilfredshed fordi de kun har fået en kvittering for deres henvendelse, men ikke hørt om resultatet eller set nogen ændring på portalen.

Schultz Information gennemfører et omfattende kvalitetsarbejde der giver indtryk af en høj grad af professionalisme. Det er en styrke for arbejdet at brugerne spiller en stor rolle. Men man bør overveje om fx unge med læsevanskeligheder eller unge der taler et andet sprog i hjemmet end dansk, indgår i vurderingen i tilstrækkeligt omfang. Spørgeskemaundersøgelsen blandt afgangsg-

elever på de gymnasiale uddannelser viser fx at unge der taler et andet sprog i hjemmet end dansk, bruger portalen mindre end andre unge, jf. nedenfor.

6.3 Vejledningsportalen som redskab

Dette afsnit beskriver hvordan vejledningsportalen bruges som redskab. Først beskriver afsnittet hvordan portalen fungerer som redskab for vejlederne, dernæst hvor meget og hvad de unge bruger portalen til, og hvordan portalen fungerer som redskab for dem.

6.3.1 Velfungerende redskab for vejlederne

Vejlederne bruger primært portalen som opslagsværk og til at orientere sig om nyheder via det nyhedsbrev som VidensCenter for Vejledning udsender. Vejlederne på UU i Tårnby nævner i deres selvevalueringsrapport at UddannelsesGuiden.dk er et neutralt informationssted. Desuden nævner UU i Tårnby sammen med UU Vendsyssel og Studievalg Sjælland at portalen gør det muligt at være opdateret om beskæftigelsesmuligheder og flaskehalse.

Vejlederne giver både i selvevalueringsrapporterne fra UU-centrene og studievalgscentrene og i fokusgruppe- og minigruppeinterviewene om vejledningsportalen udtryk for tilfredshed med portalen når de selv benytter den. Det gælder også i forhold til det nyhedsbrev der udsendes af den virtuelle del af VidensCenter for Vejledning. Med hensyn til omfanget af brugen er der forskel på vejlederne; fra de vejledere der taler om vejledningsportalen som omdrejningspunktet for vejledningsindsatsen, til de der bruger den mindre hyppigt.

Ud over nyhedsbrevet omfatter den virtuelle del af VidensCenter for Vejledning det elektroniske tidsskrift *Via Vejledning* – der udsendes elektronisk fire gange årligt – en bibliografi og en værktøjskasse for vejledere. Men det er kun nyhedstjenesten som vejlederne nævner. Man har adgang til videncenteret via www.ug.dk eller via www.vejledningsviden.dk.

Undervisningsministeriet nævner på mødet med evalueringsgruppen at man arbejder på at tilbyde flere vejledningsredskaber, og at der fx er vejledningsmaterialer på syv sprog rettet mod grundskolen.

Af næste afsnit fremgår det at vejlederne giver UddannelsesGuiden.dk som redskab for vejledningssøgende blandede anmeldelser. Til gengæld er de mere uforbeholdne i deres ros når de selv benytter portalen som redskab. Mange vejledere bruger flittigt portalen til at hente informationer og holde sig ajour om uddannelse og erhverv. Men det ser ud til at være en udfordring at få flere vejledere til at bruge portalen, herunder den virtuelle del af VidensCenter for Vejledning.

6.3.2 De unges brug af vejledningsportalen

I spørgeskemaundersøgelsen blandt elever i 9. og 10. klasse er eleverne blevet spurgt om de har været inde på UddannelsesGuiden.dk (www.ug.dk) på internettet. Elevernes svar fremgår af tabel 20.

Tabel 20

Har du været inde på UddannelsesGuiden.dk (www.ug.dk) på internettet?

n = 841

	9. klasse	10. klasse	Total
Ja	61 %	76 %	64 %
Nej	39 %	24 %	36 %
I alt	100 %	100 %	100 %

Kilde: Spørgeskemaundersøgelsen blandt elever i 9. og 10. klasse

Tabellen viser at 64 % af eleverne har været inde på UddannelsesGuiden.dk, mens 36 % svarer at de ikke har været inde på portalen. Det er i højere grad 10. klasseeleverne der har besøgt uddannelsesguiden på internettet (76 %), end 9. klasseeleverne (61 %).

De elever fra 9. og 10. klasse der har været inde på UddannelsesGuiden.dk, er blevet spurgt om hvad de har brugt portalen til. Svarfordelingen fremgår af tabel 21.

Tabel 21

Hvad har du brugt UddannelsesGuiden.dk (www.ug.dk) til?

	9. klasse	10. klasse	Total
At få mere at vide om den uddannelse, jeg ved, jeg vil starte på (n = 550)	62 %	73 %	65 %
At finde ud af hvilke muligheder, jeg har for at vælge uddannelse (n = 551)	49 %	48 %	49 %
At finde ud af mulighederne for at finde praktikplads (n = 551)	12 %	15 %	13 %
At finde ud af mulighederne for job efter uddannelse (n = 551)	41 %	44 %	42 %
At få noget at vide om andre unges erfaringer med forskellige uddannelser (n = 551)	11 %	13 %	11 %
Jeg brugte ikke uddannelsesguiden til noget særligt (n = 551)	22 %	15 %	20 %
Andet (n = 551)	22 %	25 %	23 %

Kilde: Spørgeskemaundersøgelsen blandt elever i 9. og 10. klasse

Tabellen på den foregående side viser at flest elever har brugt UddannelsesGuiden.dk til at få et overblik over den uddannelse som de ved at de vil starte på (65 %). Knap halvdelen af eleverne (49 %) har brugt UddannelsesGuiden.dk til at finde ud af hvilke muligheder de har for at vælge uddannelse, mens 42 % af eleverne har brugt portalen til at finde ud af hvilke muligheder for job de har efter endt uddannelse. En nærmere analyse viser at det i højere grad er de elever der taler et andet sprog end dansk, som bruger portalen til dette formål.

Eleverne der går på sidste år af en gymnasial uddannelse, er også blevet spurgt om de har været inde på UddannelsesGuiden.dk (www.ug.dk) på internettet. Elevernes svar fremgår af tabel 22.

Tabel 22

Har du været inde på UddannelsesGuiden.dk?

n = 805

	Hf	Hhx	Htx	Stx	Total
Ja	67 %	65 %	78 %	66 %	67 %
Nej	33 %	35 %	22 %	34 %	33 %
I alt	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Kilde: Spørgeskemaundersøgelsen blandt elever på de gymnasiale uddannelser

Tabellen viser at 67 % af alle afgangseleverne har besøgt UddannelsesGuiden.dk. Sammenligner man afgangseleverne fra de fire uddannelser, viser det sig at en større andel (78 %) af htx-afgangseleverne har benyttet UddannelsesGuiden.dk, hvorimod henholdsvis 67 % af hf-, 66 % af stx- og 65 % af hhx-afgangseleverne har benyttet den. En uddybende undersøgelse viser at det i højere grad er piger (74 %) end drenge (58 %) der har benyttet UddannelsesGuiden.dk.

Herefter er afgangseleverne blevet spurgt om hvad de har brugt UddannelsesGuiden.dk til. Svarfordelingen fremgår af tabel 23 på næste side.

Tabel 23**Hvad har du brugt UddannelsesGuiden.dk (www.ug.dk) til?**

(Andel der har svaret "ja")

	Hf	Hhx	Htx	Stx	Total
At få mere at vide om den uddannelse, du ved, du vil starte på (n = 531)	72 %	72 %	79 %	75 %	75 %
At få inspiration til hvilke uddannelser, du kan vælge (n = 534)	77 %	77 %	81 %	74 %	76 %
At finde ud af hvilke job, uddannelserne kan føre til (n = 530)	77 %	65 %	64 %	69 %	68 %
At få noget at vide om andre unges erfaringer med forskellige uddannelser (n = 529)	15 %	16 %	16 %	16 %	16 %
Du har ikke brugt den til noget særligt (n = 388)	19 %	22 %	17 %	31 %	25 %
Andet (n = 215)	27 %	20 %	17 %	36 %	29 %

Kilde: Spørgeskemaundersøgelsen blandt elever på de gymnasiale uddannelser

Tabellen viser at flest afgangselever har brugt UddannelsesGuiden.dk til enten at få inspiration til hvilke uddannelser de kan vælge (76 %), at få mere at vide om den uddannelse som de ved at de vil starte på (75 %), eller til at finde ud af hvilke job uddannelserne kan føre til (68 %).

En nærmere analyse viser at afgangselever der til daglig taler et andet sprog end dansk i hjemmet, i mindre grad end andre afgangselever har brugt UddannelsesGuiden.dk. 47 % af de afgangselever der taler andet end dansk i hjemmet, har brugt UddannelsesGuiden.dk, mens 60 % af de afgangselever der til daglig taler dansk i hjemmet, har brugt den.

Vejledningsportalen bruges af to tredjedele (66 %) af de adspurgte elever. Det gælder både i forhold til 9. og 10. klasseleverne og i forhold til elever der går på sidste år af en gymnasial uddannelse. Det betyder at en tredjedel af de unge ikke bruger portalen. I den forbindelse er det værd at notere sig at det er blandt 10. klasseleverne at der er flest som har været inde på UddannelsesGuiden.dk. Det er også værd at notere sig at eleverne i høj grad bruger portalen til at finde informationer om den uddannelse som de ved at de vil starte på. Alt i alt er der et potentiale i at få flere unge til at bruge portalen og at få de der allerede bruger den, til at udvide deres brug for at kvalificere vejledningsindsatsen generelt og for at frigøre vejledningsressourcer til unge med særlige behov for vejledning.

6.3.3 Målrettet de ressourcestærke unge

I spørgeskemaundersøgelsen blandt elever i 9. og 10. klasse er de elever der har brugt UddannelsesGuiden.dk (www.ug.dk), blevet spurgt om hvor let eller svært det var at finde det som de søgte. 82 % af eleverne svarer at de fandt det let eller meget let. Eleverne er også blevet spurgt om hvor let eller svært det var at forstå det der stod på UddannelsesGuiden.dk. 89 % af eleverne svarer at de synes at det var let eller meget let at forstå.

Et lignende billede tegner sig blandt de elever der går på sidste år af en gymnasial uddannelse. På spørgsmålet om hvor let eller svært det var at finde det som de ledte efter på UddannelsesGuiden.dk, svarer 88 % af afgangseleverne at det var let eller meget let. På spørgsmålet om hvor let eller svært det var at forstå det der stod på UddannelsesGuiden.dk, svarer 95 % af afgangseleverne at det var let eller meget let at forstå. Det bemærkes at de unges vurderinger ikke er udtryk for hvor meget de har brugt portalen, og hvilket udbytte de reelt har fået af brugen.

Elevernes egne vurderinger af vejledningsportalens brugervenlighed og forståelighed står i kontrast til det billede som vejlederne tegner af portalen i såvel selvevalueringsrapporterne som i fokus- og minigruppeinterviewene om portalen. Vejlederne på både UU-centrene og studievalgscentrene nævner samstemmende at portalen er svær at bruge for unge der ikke er så ressourcestærke. Det gælder både Ungdommens Uddannelsesvejledning og Studievalg – ikke mindst for yngre elever i folkeskolen eller for fx unge med læsevanskeligheder. Blandt kritikpunkterne lyder at vejledningsportalens teksttung, og at den har et omstændeligt sprog og en uoverskuelig opbygning.

Både UU-centrene og studievalgscentrene opfordrer eleverne til at bruge vejledningsportalens. På nogle UU-centre sker det i 6. klasse, mens andre vejledere venter til 8. klasse. Studievalgscentrene afholder introduktion på første år på de gymnasiale uddannelser. Ifølge vejlederne er introduktion til portalen en forudsætning for at de unge får et tilstrækkeligt udbytte af den. UU-Region Vejle og UU Vestsønderjylland nævner desuden i deres selvevalueringsrapporter at det bedste resultat opnås hvis de unges brug af portalen følges op af en samtale med en vejleder. Andre vejledere printer informationer ud fra vejledningsportalens for at være sikre på at de unge ikke klikker væk fra portalen, og at de unge får præcis de informationer som de leder efter.

Vejlederne peger både i selvevalueringsrapporterne og i fokus- og minigruppeinterviewene på at portalen har sin styrke som opslagsværk for de mere ressourcestærke unge. I den forbindelse nævner flere af de selvevaluerende centre at portalen fungerer bedst hvis man er præcis i sin søgen og på forhånd ved hvad man søger efter. I så fald kan de unge finde mange oplysninger, fx om forskellige uddannelser og om forskellige karrieremuligheder. Men samtidig nævner vejlederne at formidlingen til de unge i høj grad kunne styrkes, fx ved at anvende videoklip, tegneserier og spil. Vejledernes overvejelser om formidling knytter an til deres vurderinger af hvordan porta-

len fungerer som afklaringsredskab. Her mener de ikke at den udfylder sin rolle. Både UU-centrene og studievalgscetrene benytter derfor andre afklaringsredskaber, fx afklaringsstesten på www.uddannelsenord.dk eller SE-pakken (programpakke i dansk uddannelses- og erhvervsvejledning) der forudsætter en licensbetaling.

På møderne med henholdsvis Undervisningsministeriet og Schultz Information får man forskellige forklaringer på vejledningsportalens opbygning og indhold.

Undervisningsministeriet fortæller at vejledningsportalen er etableret på forholdsvis kort tid, og at den i høj grad bygger på Dansk Uddannelses- og Erhvervs Leksikon (DUEL) fra Rådet for Uddannelses- og Erhvervsvejledning.

Schultz Information mener at der er et dilemma mellem portalen som autoritativ formidler på den ene side, og portalen som pædagogisk formidler på den anden. Ifølge Schultz Information vejer hensynet til neutral og fuldstændig information tungere end et sprog eller en tegneserie der appellerer til de unge. Schultz Information nævner at Undervisningsministeriet hidtil har insistet på portalen som autoritativ formidler, hvilket understreges af at portalen bærer Undervisningsministeriets navn og logo. Dog mener Schultz Information samtidig at ministeriet er blevet bedre til at slippe tøjlerne og være mere åbne over for at se fx tegneserier som et effektivt medie i forhold til de unge.

Undervisningsministeriet peger i sin redegørelse på at det har flere roller i forhold til vejledningsportalen. Ministeriet er kontraktholder med ansvar for at etablere og drive portalen. Ministeriet er desuden en del af styregruppen for vejledningsportalen, og det har her beslutningskompetence i forhold til at prioritere nye initiativer og indsatsområder. Endelig er ministeriet myndighedsorgan med det politiske ansvar for portalen. Selvom Undervisningsministeriet styrer driften af portalen forholdsvis stramt, giver Schultz Information efter egen opfattelse ministeriet modspil, og Schultz Information nævner på mødet med evalueringsgruppen at vejledningsportalen formentlig ville se anderledes ud hvis Undervisningsministeriet selv havde udarbejdet den.

Der er også andre forhold end Undervisningsministeriets roller der har betydning for portalens opbygning og indhold. Schultz Information peger på at det kun i begrænset omfang er muligt at tilpasse indholdet til forskellige målgrupper med den eksisterende opbygning i en træstruktur. Samtidig understreger Schultz Information at forældre, der spiller en stor rolle for unges valg af uddannelse og erhverv, burde inddrages mere i vejledningen. Schultz Information nævner at man fx kunne oprette et "forældreunivers" på portalen. Desuden nævner Schultz Information på mødet med evalueringsgruppen at Krak der står for den tekniske del af vejledningsportalen, har rådet Schultz Information til at holde igen med etableringen af større filer – fx billeder og videoklip

– på portalen fordi skolernes og de unges computere og internetforbindelser ikke har kapacitet til at downloade dem.

Vejledningsportalen er både et informationsredskab og et vejledningsredskab. Den har også flere målgrupper: vejledere, lærere, forældre og unge. At vejledningsportalen har målgrupper med så forskellige forudsætninger og behov, betyder at den med sit nuværende indhold og sin opbygning sætter sig mellem to stole, ligesom de foreliggende procesværktøjer ikke slår til.

Ikke mindst i forhold til de unge stiller brugen af vejledningsportalen store krav, bl.a. fordi den er forholdsvis teksttung. Kravene synes svære at honorere i folkeskolens 6. og 7. klasser. Det kan derfor være en idé at vente med at introducere portalen til eleverne går i 8. klasse. En grundig introduktion kan med fordel gentages på ungdomsuddannelserne. Men selvom både UU-centrene og studievalgscentrene introducerer de unge til portalen, forudsætter brugen af den at den enkelte selv er opsøgende.

Trods kritikpunkterne spiller vejledningsportalen en væsentlig rolle i vejledningsindsatsen. Men portalen kunne gøre bedre fyldest hvis den i højere grad blev tilpasset de forskellige målgrupper. Denne tilpasning indebærer at nogle målgrupper vælges fra, fx unge der langt hen ad vejen ikke selvstændigt kan bruge portalen. Det betyder i højere grad en indsats over for de unge uden særlige behov for vejledning – bl.a. ved at udvikle valg-støtte-systemerne på portalen, dvs. procesværktøjer som de unge der er i stand til det, selv kan bruge som led i deres afklaringsproces. Tilpasningen til de forskellige målgrupper indebærer også mere målrettet kommunikation, fx tegneserier og konkurrencer til de unge brugere. Desuden kan teksten på portalen med fordel lattes ved at skabe en opdeling i forhold til informationer der sigter mod formidling, og informationer der er juridisk bindende.

Evalueringsgruppen anbefaler

- at Undervisningsministeriet sikrer at pædagogiske og formidlingsmæssige dimensioner vægtes højere med henblik på at målrette indholdet på UddannelsesGuiden.dk til de forskellige målgrupper: vejledere, lærere, forældre og unge uden særlige behov for vejledning. Det indbefatter fx spil og illustrationer til unge. Det indbefatter fx også at procesværktøjerne til de unge uden særlige behov udvikles, og at beskrivelser af rammerne for og indholdet af uddannelser niveaudeles så man starter med kortere beskrivelser der dernæst enten udfoldes ved et klik på niveauet nedeunder, eller ved at der linkes til steder på internettet hvor man kan hente yderligere informationer.

7 Vejlederuddannelsen

Uddannelses- og erhvervsvejlederuddannelsen der er fælles for alle vejledergrupper, erstatter de mange tidligere vejlederuddannelser. Ifølge bemærkningerne til lovforslaget skal det fælles forløb bl.a. fremme en fælles vejlederidentitet og sikre et højt uddannelsesniveau for alle vejledere.

Dette kapitel handler om vejlederuddannelsen. Kapitlet beskriver først formålet med uddannelsen, dernæst hvor udbredt uddannelsen er, og hvilke vilkår vejlederne har for at tage uddannelsen. Til sidst beskriver kapitlet hvilke erfaringer og vurderinger vejlederne har af uddannelsen og af deres udbytte.

Kapitlet viser at vejlederuddannelsen er relativt udbredt blandt vejlederne på UU-centrene og studievalgscentrene. Desuden viser det at vejlederne oplever at de får en større teoretisk indsigt og bedre forståelse for sammenhænge i vejledningssystemet af at tage uddannelsen. Men kapitlet viser også at vejlederuddannelsen ikke klæder vejlederne på til at udfylde deres rolle i vejledningssystemet. Det skyldes bl.a. at der mangler en tydelig sammenhæng mellem de nationale mål for vejledningen og målene for vejlederuddannelsen.

7.1 Formål

Uddannelses- og erhvervsvejlederuddannelsen har ifølge uddannelsesbekendtgørelsen til formål at udvikle de studerendes teoretiske og praktiske kompetencer til at vejlede om valg og gennemførelse af uddannelse og om valg af erhverv. På baggrund af uddannelsen skal de studerende desuden kunne bidrage selvstændigt til at organisere, evaluere og udvikle kvaliteten af vejledningen.

Uddannelsen har hidtil haft en varighed der svarer til et halvt års undervisning på fuld tid eller en halv diplomuddannelse. Men per 1. januar 2007 er uddannelsen udvidet fra en halv til en hel diplomuddannelse, dvs. et års undervisning på fuld tid. Udvidelsen er en opfølgning på et af initiativerne i regeringens globaliseringsstrategi. Uddannelsen udbydes som åben uddannelse på seks centre for videregående uddannelse (CVU'er) der er valgt efter udbud. Adgangskravet til uddan-

nelsen er en gennemført kort videregående uddannelse. Derudover skal ansøgere have mindst to års relevant erhvervs erfaring, fx fra et arbejde som vejleder på en uddannelsesinstitution.

7.2 Uddannelsens udbredelse

I spørgeskemaundersøgelsen blandt UU-centrene er ledelsen blevet spurgt om hvor mange vejledere der har bestået eller er i gang med uddannelses- og erhvervsvejlederuddannelsen ved et CVU. Tabel 24 viser svarene.

Tabel 24
Andel af UU-vejledere der har uddannelses- og erhvervsvejlederuddannelsen og anden vejlederuddannelse
N = 44

	Samlet andel på landsplan	Gennemsnitligt antal vejledere per center
Har bestået <i>hele</i> uddannelses- og erhvervsvejlederuddannelsen og har <i>også</i> anden vejlederuddannelse	6 %	2
Har bestået <i>hele</i> uddannelses- og erhvervsvejlederuddannelsen og har <i>ikke</i> anden vejlederuddannelse	10 %	2
Er <i>i gang</i> med uddannelses- og erhvervsvejlederuddannelsen og har <i>også</i> anden vejlederuddannelse	10 %	2
Er <i>i gang</i> med uddannelses- og erhvervsvejlederuddannelsen og har <i>ikke</i> anden vejlederuddannelse	6 %	1
Er <i>ikke</i> i gang med uddannelses- og erhvervsvejlederuddannelsen, men <i>har</i> anden vejlederuddannelse	62 %	15
Er <i>ikke</i> i gang med uddannelses- og erhvervsvejlederuddannelsen og har <i>ikke</i> anden vejlederuddannelse	4 %	1
Total	100 %	

Kilde: Spørgeskemaundersøgelsen blandt UU centre

Tabellen viser at 16 % af vejlederne samlet set har bestået hele vejlederuddannelsen. Nærmere analyse af data viser at det mest udbredte på centrene er at henholdsvis ingen, en eller to vejledere har bestået hele vejlederuddannelsen.

Tabellen viser også at 16 % er i gang med at tage uddannelsen. Desuden viser tabellen at 66 % af vejlederne ikke er i gang med vejlederuddannelsen og heller ikke har taget den.

Tilsvarende er studievalgscentrene i spørgeskemaundersøgelsen her blevet spurgt om hvor mange vejledere der har bestået eller er i gang med uddannelses- og erhvervsvejlederuddannelsen ved et CVU. Tabel 25 viser svarene.

Tabel 25
Andel af studievalsvejledere der har uddannelses- og erhvervsvejlederuddannelsen og anden vejlederuddannelse
N = 7

	Andel af det samlede antal vejledere på landsplan	Gennemsnitligt antal vejledere per center
Har bestået <i>hele</i> uddannelses- og erhvervsvejlederuddannelsen og har <i>også</i> anden vejlederuddannelse	5 %	1
Har bestået <i>hele</i> uddannelses- og erhvervsvejlederuddannelsen og har <i>ikke</i> anden vejlederuddannelse	4 %	0
Er <i>i gang</i> med uddannelses- og erhvervsvejlederuddannelsen og har <i>også</i> anden vejlederuddannelse	15 %	1
Er <i>i gang</i> med uddannelses- og erhvervsvejlederuddannelsen og har <i>ikke</i> anden vejlederuddannelse	13 %	1
Er <i>ikke</i> i gang med uddannelses- og erhvervsvejlederuddannelsen, men <i>har</i> anden vejlederuddannelse	40 %	4
Er <i>ikke</i> i gang med uddannelses- og erhvervsvejlederuddannelsen og har <i>ikke</i> anden vejlederuddannelse	16 %	2

Kilde: Spørgeskemaundersøgelsen blandt studievalgscentre

Tabellen viser at 9 % af vejlederne samlet set har bestået uddannelses- og erhvervsvejlederuddannelsen. 28 % af det samlede antal vejledere på studievalgscentrene er i gang med uddannelsen, mens 56 % ikke er.

Det fremgår af selvevalueringsrapporterne og evalueringsgruppens interview med både UU-centrene og studievalgscentrene at flere vejledningscentre i forbindelse med rekruttering af nye medarbejdere stiller krav om at ansøgere har gennemført eller er parate til at gennemføre vejlederuddannelsen. Men centrene peger på at det også er nødvendigt at orientere sig mod andre uddannelsesbaggrunde, fx hvis der skal rekrutteres en medarbejder til at varetage en specialistfunktion.

Mange af de selvevaluerende centre har også som målsætning at opkvalificere de vejledere der allerede er ansat. Studievalg Østjylland har fx opstillet et konkret mål for og forpligtet sig over for Undervisningsministeriet til årligt at uddanne én vejleder på vejlederuddannelsen. UU Århus har i samarbejde med det lokale CVU etableret et internt undervisningsforløb med udgangspunkt i det første modul på vejlederuddannelsen. 41 ud af 64 medarbejdere har deltaget i forløbet.

Ser man på vilkårene for at tage uddannelsen, fremgår det af fokus- og minigruppeinterviewene med vejlederne om vejlederuddannelsen at de er forskellige. Hovedreglen er at vejlederne får betalt studieafgiften, og mange får også betalt undervisningsmaterialer og transport. Til gengæld skal de fleste vejledere selv bidrage med timer til undervisningen. Det betyder at vejlederne kan flytte rundt på deres arbejdsopgaver for at deltage i undervisningen, men at antallet af opgaver på jobbet forbliver det samme. Enkelte vejledere får dog tildelt ekstra timer.

Ifølge vejlederne i interviewene kan vilkårene for at tage uddannelsen være en barriere. At tage uddannelsen er i sig selv forbundet med en vis arbejdsbyrde, og for de flestes vedkommende lægges det arbejde som uddannelsen giver, oven i de opgaver som de i forvejen varetager som vejledere. Det betyder med andre ord at man som vejleder selv skal være parat til at investere ressourcer i uddannelsen.

Den fælles uddannelses- og erhvervsvejlederuddannelse er forholdsvis udbredt blandt UU-centrene og studievalgscentrene til trods for at uddannelsen hidtil ikke har været obligatorisk, og til trods for at vejlederne tager uddannelsen under vidt forskellige vilkår. Men hvis målet er at alle vejledere skal gennemføre uddannelsen, er der endnu et stykke vej at gå.

7.3 Vejledernes udbytte af uddannelsen

Dette afsnit beskriver vejledernes erfaringer med og vurderinger af uddannelsen og af deres udbytte.

I fokus- og minigruppeinterviewene om vejlederuddannelsen peger flertallet af vejlederne – der har taget mindst ét modul af uddannelsen – først og fremmest på at de har fået et teoretisk udbytte af at tage uddannelsen. Det teoretiske udbytte stemmer i høj grad overens med deres forventninger til uddannelsen. Vejlederne nævner at de har fået teoretisk indsigt og kontekstforståelse, fx med hensyn til adfærden blandt unge, som de kan kombinere med deres praktiske erfaring i vejledningssituationen.

Vejlederne oplever at undervisningen generelt vægter teori højere end praktiske øvelser. Flertallet er tilfreds med vægtningen, mens nogle efterlyser mere undervisning i konkrete teknikker og redskaber. Vejlederne nævner også at de har fået en større forståelse for overordnede sammenhæ-

ge i vejledningssystemet. Ledelsen på UU Århus der som tidligere nævnt har etableret et internt undervisningsforløb med udgangspunkt i det første modul på uddannelsen, fortæller i evalueringegruppens interview at der var en vis skepsis blandt vejlederne, men det har vist sig at de alligevel lærer meget.

En bred deltagerkreds på uddannelsen er medvirkende til at vejlederne får større forståelse for vejledningssystemet. Vejlederne på UU-centrene og studievalgscentrene fortæller i interviewene at de tager uddannelsen sammen med vejledere på AF og på ungdomsuddannelserne. De fleste anser dette for en styrke fordi det giver forståelse for hinandens arbejde og for de forskellige led i vejledningssystemet. Enkelte vejledere nævner dog at det kan være en ulempe for undervisningen hvis deltagerne har for forskellige tilgange til vejledning.

Vejlederne har ikke etableret netværk med dem de tager uddannelsen sammen med. Det er ikke et formelt mål med uddannelsen at vejlederne skal etablere netværk, men det kunne være en afledt effekt af den brede deltagerkreds og af vejledernes oplevelse af at uddannelsen giver dem overblik over sammenhænge i vejledningssystemet. Vejlederne er principielt positivt stemte over for netværk. Men nogle af vejlederne siger at de ikke har tilstrækkelig tid at investere i dem, andre at de allerede deltager i netværk og derfor ikke har behov for at etablere yderligere.

I formålet for vejlederuddannelsen indgår at vejlederne på baggrund af uddannelsen skal kunne bidrage selvstændigt til at organisere, evaluere og udvikle kvaliteten af vejledningen. Men det fremgår af interviewene om vejlederuddannelsen at vejlederne ikke er bevidste om at kvalitetsarbejde indgår i uddannelsens formål, og at undervisningen kun i begrænset omfang – om noget – omfatter emner i relation til kvalitetsarbejde og organisering. Det betyder at uddannelsen ikke kvalificerer vejlederne til arbejde med at sikre og udvikle kvaliteten af vejledningen.

Ser man på vejledernes tilfredshed med uddannelsen og med deres udbytte af den, er flertallet af vejlederne i fokus- og minigruppeinterviewene tilfredse – selvom nogle som tidligere nævnt har forbehold over for bredden i deltagerkredsen og over for vægtningen mellem teori og praktiske øvelser. Dette bekræftes både af nogle af UU-centrene og studievalgscentrene i selvevalueringsrapporterne og i evalueringegruppens interview selvom centrene dog samtidig peger på at kvaliteten i undervisningen er svingende.

Vægten i undervisningen på uddannelses- og erhvervsvejlederuddannelsen ligger ifølge vejlederne på det teoretiske, og de mener også at det er i forhold til den teoretiske del at uddannelsen har sin styrke. Uddannelsen giver vejlederne større teoretisk indsigt, og samtidig får de forståelse for sammenhænge i vejledningssystemet.

En større helhedsforståelse kan bidrage til at skabe sammenhæng i vejledningsindsatsen hvis den teoretiske forståelse udnyttes i praksis. Fx kan ledelsen på et vejledningscenter tage konstruktive diskussioner med vejledere der har taget uddannelsen, om hvordan samarbejde med uddannelsesinstitutioner bidrager til at skabe sammenhæng i vejledningsindsatsen.

Men det er langt fra tydeligt at se at vejlederuddannelsen klæder vejlederne på til at arbejde målrettet i forhold til intentionerne i vejledningsreformen. Det gælder fx i forhold til vejledningsindsatsen over for unge med særlige behov for vejledning, herunder identifikation af disse unge og måder at vejlede på der er tilpasset de enkelte grupper. Der er med andre ord behov for at skabe en tydeligere sammenhæng mellem målene for vejlederuddannelsen og målene med vejledningsreformen.

Der er også behov for at kigge nærmere på hvordan målene for uddannelsen nås. Afsnit 4.5 og afsnit 5.5 viser at kvalitetsarbejde er nyt for mange af vejlederne og lederne på vejledningscentre, og at der er et stort behov for at kvalificere centrenes kvalitetsarbejde og deres forudsætninger for at gennemføre det. Kvalitetsarbejde fremgår eksplicit af uddannelsens formål, men er ikke et tydeligt mål i undervisningens praksis. I den forbindelse er det vigtigt at være opmærksom på at en udvidelse af vejlederuddannelsen fra en halv til en hel diplomuddannelse, og at en placering af kvalitetsarbejde som ét blandt flere mål for dele af undervisningen, ikke er tilstrækkeligt grundlag for at sikre at der er fokus på kvalitetsarbejde.

Evalueringsgruppen anbefaler

- at Undervisningsministeriet sikrer at der er en tydelig sammenhæng mellem målene for vejlederuddannelsen og målene med vejledningsreformen.

- at Undervisningsministeriet sikrer at vejlederuddannelsen har fokus på kvalitetsarbejde. Undervisningsministeriet bør både sikre at kvalitetsarbejde indgår som et tydeligt mål for uddannelsen, og at målet for uddannelsen nås, fx ved at kvalitetsarbejde indgår som eksplicit mål for undervisningen og som en del af bedømmelsen af de studerende i forbindelse med afslutningen på relevante moduler.

8 Det Nationale Dialogforum

Det Nationale Dialogforum der er nedsat af undervisningsministeren, skal ifølge bemærkningerne til lovforslaget bidrage til at skabe åbenhed og gennemsigtighed i rådgivningen for de enkelte parter, herunder for undervisningsministeren og de andre relevante ministre og for organisationer der deltager i forummet.

Dette kapitel beskriver dialogforummet. Først belyser kapitlet formålet med dialogforummet, og derefter beskriver kapitlet hvordan forummet virker, og hvilken rolle det har i vejledningssystemet.

Kapitlet viser at dialogforummet mangler et klart formål og en tydelig rolle at spille, og at det i høj grad har været præget af envejskommunikation fra Undervisningsministeriet til medlemmerne.

8.1 Formål

Formålet med Det Nationale Dialogforum er ifølge vejledningsloven at relevante myndigheder, organisationer og foreninger mv. kan fremsætte og drøfte synspunkter og vurderinger om alle forhold der har betydning for uddannelses- og erhvervsvejledning.

8.2 Rolle i vejledningssystemet

Det Nationale Dialogforum består af en række personligt udpegede medlemmer, foreninger, organisationer mv. – herunder arbejdsmarkedets parter – der udpeger en repræsentant, og af ministerier med vejledning under deres ressort der også udpeger en repræsentant. Det drejer sig om Beskæftigelsesministeriet, Økonomi- og Erhvervsministeriet, Kulturministeriet, Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration og Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling. Undervisningsministeriet varetager sekretariatsfunktionen.

Der afholdes tre til fire møder årligt. Ifølge referaterne fra møderne i dialogforummet varierer fremmødet forholdsvis meget. Møderne i forummet har især haft fokus på implementering af vejledningsreformen. Derudover har forummet diskuteret en række emner, fx voksenvejledning og iværksætter i vejledningsmæssigt perspektiv, og i samarbejde med VidensCenter for Vejledning bidraget til at afholde konferencer om etik i vejledningen og it i den personlige vejledning. Men det fremgår af mødet med Undervisningsministeriet at dette ministerium typisk spiller den mest aktive rolle i forhold til dagsordenen for dialogforummets møder og aktiviteter.

Undervisningsministeriet giver udtryk for at Det Nationale Dialogforum ikke mindst i starten blev anvendt til at orientere om implementeringen af reformen, og at der derfor ikke var behov for nye input fra medlemmerne af forummet. Ifølge ministeriet har forummet ændret sig så det nu i højere grad er en ramme for dialog. I den forbindelse har forummet drøftet sin rolle flere gange, senest i september 2005. Forummet har drøftet sit mandat, og hvilken rolle det kan spille inden for dette mandat. Som led i denne debat har dialogforummet foreslået en række spørgsmål og emner som kunne tages op til diskussion.

Samlet set er der behov for at tage stilling til Det Nationale Dialogforums formål og rolle. Forummet har kun i begrænset omfang bidraget med noget som ikke kunne være opstået på anden vis. Det gælder de emner som forummet enten har drøftet internt eller bidraget til at der er afholdt konferencer om. Forummet har også i høj grad været præget af envejskommunikation fra Undervisningsministeriet til medlemmerne.

For at Det Nationale Dialogforum kan fungere som en ramme for konstruktiv dialog, må det have et klart formål og en tydelig rolle at spille. Alternativet er at arbejdet i forummet ikke har nogen betydning, og at dialogforummet alene fungerer som informationskanal for Undervisningsministeriet. I så fald bør Undervisningsministeriet genoverveje forummets eksistensberettigelse.

Evalueringsgruppen anbefaler

- at Undervisningsministeriet sikrer at Det Nationale Dialogforum får et klart formål og en tydelig rolle at spille. Det kan fx ske ved at give forummet en rådgivende funktion. I den forbindelse bør det afgøres hvad forummet skal høres om, og hvilken betydning forummets råd skal have.

9 Sammenhænge, mål og resultater

Dette kapitel gør rede for sammenhænge, mål og resultater i forhold til vejledningen af unge om valg af uddannelse og erhverv og til vejledningsreformens elementer. Kapitlet belyser vejledningsindsatsen og reformens elementer på baggrund af en samlet tværgående analyse af dokumentationsmaterialet.

Afsnit 9.1 gør rede for hvad der er lykkedes med vejledningsreformen, mens afsnit 9.2 gør rede for de generelle udfordringer i vejledningsindsatsen. Afsnit 9.3 vurderer vejledningen i forhold til vejledningsindsatsens nationale mål. I den forbindelse vurderes samspillet mellem reformens elementer. Afsnittet vurderer desuden i hvilket omfang organiseringen af reformens elementer bidrager til at opfylde de nationale mål for vejledningen.

Når resultaterne af vejledningsreformen gøres op, er det vigtigt at være opmærksom på at vejledningsreformen kun har været gældende siden august 2004. Det sætter på den ene side nogle begrænsninger i forhold til hvor og i hvilken udstrækning reformen er slået igennem. Dette gælder ikke mindst reformens betydning for de unges adfærd med hensyn til valg af uddannelse og erhverv. På den anden side er der en række områder hvor man kan forvente at reformen har haft en effekt. Det gælder først og fremmest i forhold til at skabe sammenhæng i vejledningsindsatsen og at sætte fokus på unge med særlige behov for vejledning.

9.1 Hvad er lykkedes?

Mål for vejledningen

Det er positivt at der er formuleret nationale mål for vejledningen. Målene rummer de kvalitative intentioner med reformen, og det bidrager til at sikre overensstemmelse mellem intentioner og indsatser.

I forhold til målopfyldelsen hæfter evalueringsgruppen sig særligt ved at vejlederne på UU-centrene og studievalgscentrene ikke ser en konflikt i at vejledningen på én gang skal bidrage til

at valg af uddannelse bliver til størst mulig gavn for den enkelte og for samfundet. For at vejledningen kan opfylde sit formål, er det afgørende at vejlederne ikke finder målet problematisk.

Det er værd at bemærke at evalueringen ikke afdækker i hvilket omfang målet har ført til en adfærsændring blandt vejlederne. Evalueringsgruppen ønsker også at pege på behovet for at kvalificere inddragelsen af målet i vejledningen, både i forhold til at finde metoder til at identificere samfundets behov og at omsætte det i metoder der er adækvate for vejledningen.

Vejledningsportalen

Vejledningsportalen fungerer godt i forhold til portalens primære målgrupper: ressourcestærke unge og vejledere. Portalens informationsdel bruges mest, og det skyldes sandsynligvis at den opfylder et behov for informationer der tilmed er tilgængelige elektronisk.

Vejledningsportalen spiller en vigtig rolle i forhold til at kunne differentiere vejledningsindsatsen. Bruger nogle unge portalen i stedet for at opsøge personlig vejledning, frigiver det ressourcer til fordel for andre unge der har behov for mere eller anderledes vejledning.

Organiseringen af vejledningen

Med reformen er der etableret en ny ramme for vejledningen, og denne ramme har skabt en række muligheder for at give god vejledning. Her tænkes først og fremmest på organiseringen i UU-centre og i studievalgcentre.

Med denne omorganisering af vejledningen er der kommet fokus på vejledningen. Organiseringen i centre har i kombination med flere fuldtidsansatte vejledere desuden betydet at vejledningen er stærkere forankret i et vejledningsfagligt miljø, og at vejlederne har fået en stærkere identitet. Centerkonstruktionen giver et bedre grundlag for faglig udvikling og kompetenceudvikling idet vejlederne kan mødes og sparre med hinanden i et fagligt fællesskab. Samtidig vurderer evalueringsgruppen at organiseringen skaber et positivt ledelsesrum. Dokumentationsmaterialet indeholder flere eksempler fra både UU-centrene og studievalgcentre hvor ledelserne udfylder deres rolle som ledelse.

Organiseringen af centrene er desuden med til at sikre uafhængighed i vejledningen da denne ikke påvirkes af sektor- og institutionsinteresser.

Dokumentationsmaterialet indeholder desuden eksempler på at der med udgangspunkt i vejledningscentre er etableret velfungerende samarbejde, fx mellem UU-centrene og ungdomsuddannelsesinstitutionerne, UU-centrene og de kommunale forvaltninger og studievalgcentre og ungdomsuddannelsesinstitutionerne.

Fælles rammer og redskaber

Den fælles uddannelses- og erhvervsvejlederuddannelse er oprettet som led i reformen som et fælles forløb for alle vejledergrupper. Undervisningsministeriet har stået bag udarbejdelsen af en håndbog for henholdsvis UU-centrene og studievalgscentrene som skal støtte vejledningscentrenes arbejde med kvalitetssikring og -udvikling.

Disse rammer og redskaber skaber en fælles referenceramme og et fælles grundlag for at udvikle vejledningsindsatsen. Centrene skal eksempelvis ikke hver især bruge ressourcer på at udvikle det samme produkt fra bunden.

9.2 Generelle udfordringer

Vejledning er et uddannelsespolitisk område som der er stort fokus på, og som der politisk er store forventninger til. Ungdomsuddannelserne oplever et stort frafald, og mange unge starter relativt sent på en videregående uddannelse. Vejledning er derfor udset til at spille en afgørende rolle i forhold til de uddannelsespolitiske målsætninger om at 95 % af en ungdomsårgang skal gennemføre en ungdomsuddannelse, og at 50 % af en ungdomsårgang skal gennemføre en videregående uddannelse. Skal vejledning for alvor bidrage til at nå disse målsætninger, er der behov for at tydeliggøre hvad vejledning er, hvad den kan, og hvad den skal.

Bedre sammenhæng gennem dataoverførsel, skriftlighed og klarere roller

Vejledningsreformens overordnede mål har været at skabe en sammenhængende vejledningsindsats, og sammenhæng er en forudsætning for at vejledningen kan opfylde sit formål.

Vejledningsindsatsen er i dag ikke tilstrækkeligt sammenhængende. Unge med behov for vejledning der ikke blot drejer sig om informationer, slippes i overgangen fra én institution til en anden, fx i overgangen fra grundskolen til en erhvervsuddannelse eller til en gymnasial uddannelse. Det skyldes først og fremmest at der ikke foretages dataoverførsel. Elevernes uddannelsesplaner bruges sjældent af ungdomsuddannelserne når eleverne forlader grundskolen, og de bruges slet ikke i kontakten mellem ungdomsuddannelserne og studievalgsvejledningen. Det betyder at der ikke findes noget overblik over hvilke behov den enkelte unge har, og hvilken vejledning den pågældende har modtaget.

Uden dataoverførsel kan der ikke skabes sammenhæng ved overgange, og resultatet er manglende sammenhæng i hele vejledningsindsatsen for den enkelte unge. En systematisk dataoverførsel mellem overgangsvejledere og uddannelsesinstitutioner skal sikre at den institution der skal modtage den enkelte unge, ved hvilken vejledning og anden faglig, social og personlig støtte den unge har fået, dvs. om og i bekræftende fald hvor der er identificeret behov for støtte. Med denne viden kan der skabes progression i vejledningen, og den modtagende institution kan sætte

hurtigt og målrettet ind og dermed undgå at udsætte den unge for nederlag ved at skulle starte forfra. Uden oplysninger om de unge kan den pågældende institution først sætte ind når der viser sig et behov, eller hvis den unge selv er i stand til at sætte ord på sit behov for støtte.

Uddannelsesplanen modsvarer i sin nuværende form ikke behovet for systematisk og ensartet dataoverførsel i vejledningsindsatsen. Evalueringsgruppen anbefaler derfor at der etableres et nationalt system i elektronisk form i sammenhæng med uddannelsesplanen hvor der samtidig gives mulighed for en nem og fleksibel adgang for alle relevante parter.

Problemet med den manglende dataoverførsel forværres af det relativt store antal personer med en vejledningsfunktion som de unge møder. Unge der går den direkte vej fra grundskolen til en erhvervsuddannelse og videre i beskæftigelse, har minimum én UEA-lærer og én UU-vejleder i folkeskolen og én kontaktlærer og én gennemførelsesvejleder i løbet af sin erhvervsuddannelse hvor den unge måske tilmed er i kontakt med en studievalgsvejleder. Derudover kan de unge og så have kontakt til personer med en vejledende funktion fra pædagogiske støttefunktioner, sagsbehandlere i de kommunale forvaltninger og vejledere i de nye jobcentre.

Et tættere samarbejde mellem overgangs- og gennemførelsesvejledere kan bidrage til at skabe bedre sammenhæng i vejledningen, både i forhold til vejledning om valg af ungdomsuddannelse og erhverv og i forhold til vejledning om valg af videregående uddannelse og erhverv. Dokumentationsmaterialet viser at der er stor forskel på hvordan samarbejdet er tilrettelagt, og hvordan det foregår i praksis.

Rammerne for samarbejdet bør i højere grad skrives ned, ikke mindst når det gælder UU-centrenes samarbejde med uddannelsesinstitutionerne. Skriftlige aftaler der som regel bliver indgået på institutionsniveau, og som fastsætter mål og rammer for samarbejdet, skal følges op af personlig kontakt. På den måde knyttes de forskellige vejledere stærkere til samarbejdet, og det bliver desuden lettere at tilpasse aftalerne til de faktiske behov under hensyntagen til vejledernes roller.

Et tættere samarbejde mellem vejlederne kræver en tydeligere rollefordeling i den samlede vejledningsindsats. Gennemførelsesvejlederne på de gymnasiale uddannelser har fået nye opgaver, men de har stort set ikke ændret deres opgavevaretagelse. Det skyldes bl.a. at de har fået begrænset støtte til at definere deres nye rolle, og at opdelingen i henholdsvis overgangs- og gennemførelsesvejledning er svær at håndtere i praksis.

Studievalgsvejlederne opfattes dermed som eksterne, og de udnyttes ikke som en vejledningsresource på uddannelserne. Det gælder ikke mindst i forhold til unge med særlige behov for vejledning som de ikke har mulighed for at identificere og skabe kontakt til på egen hånd.

Både gennemførelsesvejledernes og studievalgsvejledernes roller bør derfor defineres anderledes. Gennemførelsesvejlederne skal fortsat varetage vejledning om gennemførelse af en påbegyndt uddannelse. Desuden får gennemførelsesvejlederne ansvaret for at fortælle de unge om hvordan de kan bruge studievalgscentrene, fx til at indhente informationer, og for at identificere unge med særlige behov for vejledning, henvise dem til studievalgsvejlederne og samarbejde med studievalgsvejlederne om indsatserne i forhold til disse unge. Studievalgsvejledernes indsatser målrettes unge med særlige behov for vejledning, samtidig med at de fastholder ansvaret for den kollektive vejledning, herunder informationer om uddannelsessystemet og karrieremuligheder, som henvender sig til alle unge.

Prioriteret indsats i forhold til unge med særlige behov for vejledning

Ét af reformens nationale mål for vejledningen er at den i særlig grad skal målrettes unge med særlige behov for vejledning om valg af uddannelse og erhverv. Målet er gengivet i bekendtgørelserne idet det fremgår at vejledningen skal afpasses efter den enkeltes behov med vægt på unge der på grund af personlige forudsætninger, fysiske eller psykiske funktionsnedsættelser, etnisk baggrund eller andre forhold har et særligt behov for vejledning.

Intentionen om at målrette vejledningen til unge med særlige behov for vejledning er altså afspejlet i regelgrundlaget, men den er ikke handlingsanvisende. Fordelen ved at målet ikke er ledsaget af en bestemt handlingsanvisning, er at det kan tilpasses lokale målsætninger og udgangspunkter. Ulempen er at det giver et uensartet og utilstrækkeligt grundlag for at fokusere vejledningsindsatsen. Det medfører usikkerhed om hvem målgruppen er, og hvad det betyder for vejledningen af både unge i og uden for målgruppen.

Der er stor forskel på i hvilket omfang og hvordan UU-centrene og studievalgscentrene har operationaliseret målet, og hvordan de udmønter det i praksis. Flertallet af de selvevaluerende centre peger på at det er vanskeligt at operationalisere målet. Ud over problemet med at gøre målet handlingsanvisende vægrer centrene sig typisk ved at prioritere vejledningsindsatsen fordi de mener at alle unge i princippet har behov for vejledning.

Vejledningen skal fokusere på unge som har brug for vejledning for at komme i uddannelse eller få et arbejde. Det betyder at nogle unge skal have mere eller anderledes vejledning, og at man i højere grad skal arbejde med en differentieret vejledningsindsats, både i forhold til redskaber, aktiviteter og omfang.

Evalueringsgruppen anbefaler at Undervisningsministeriet i samarbejde med forskningsverdenen og med henholdsvis UU-centrene og studievalgscentrene og med inddragelse af gennemførelsesvejlederne definerer gruppen af unge med særlige behov for vejledning. Definitionen skal altså fastsættes centralt, men operationaliseres i lokale mål der er handlingsanvisende og udtrykker en

lokal prioritering af vejledningsindsatsen. Arbejdet med at opstille og operationalisere definitionen giver anledning til at overveje om gruppen af unge med særlige behov for vejledning er den samme i UU-regi og i studievalgscenrege. Samlet set skal definitionen og de lokale mål resultere i en prioriteret indsats i forhold til unge med særlige behov for vejledning. I den forbindelse er det vigtigt at være opmærksom på at et særligt behov for vejledning ikke er en absolut størrelse, men må ses i forhold til den enkelte og dennes konkrete situation. Det betyder også at den enkeltes behov kan ændre sig over tid.

I forhold til at tilrettelægge en differentieret vejledningsindsats over for unge med særlige behov er det afgørende at arbejde med et udvidet vejledningsbegreb. Det betyder bl.a. at man bør kombinere den vejledning der søger at hjælpe de unge med at vælge blandt de eksisterende uddannelses tilbud, med en vejledning der fokuserer på at der også skal skabes nogle uddannelsesmuligheder der passer til de unges behov og forudsætninger.

Den vejledning der søger at placere den unge i uddannelsessystemet eller på arbejdsmarkedet, fokuserer på at identificere unge med forskellige problemer og henvise disse unge, fx til forskellige eksisterende støtteordninger i form af ekstra undervisning eller særlige introduktionsforløb. Den vejledning der søger at skabe nogle muligheder der passer til de unges behov, fokuserer på at uddannelsessystemets rammer og indretning er med til at skabe problemer for den enkelte unge. Det betyder at vejledningen bør fungere som den unges advokat, fx ved at opsamle erfaringer med forskellige grupper af unge og gå i dialog med skoleledere og med arbejdsmarkedets parter om etablering af uddannelsesforløb der kan rumme en bredere gruppe af unge.

Arbejdet med det udvidede vejledningsbegreb understreger at vejledning er mere end kollektiv og personlig vejledning, herunder den individuelle samtale. Det giver også mulighed for at slå fast at en udfyldelse af en professionel vejlederrolle i et vist omfang indebærer mere konfrontationstid for vejlederne, men det indebærer i høj grad også tid til at arbejde med kompetenceudvikling og til at arbejde med at sikre og udvikle kvaliteten af indsatsene.

Behov for viden om hvad der virker

Bekendtgørelserne om vejledning om valg af ungdomsuddannelse og erhverv og om vejledning om valg af videregående uddannelse og erhverv – dvs. for UU-centrene og studievalgscenrege – fastlægger at centrene skal have et system til at sikre og udvikle kvaliteten af deres vejledningsaktiviteter og til at vurdere resultaterne af dem. Tilsvarende er der etableret et kvalitetssikringssystem for vejledningsportalen til at sikre og udvikle kvaliteten af portalens indhold.

For både UU-centrene og studievalgscenrege offentliggør Undervisningsministeriet tal for overgang til ungdomsuddannelser og videregående uddannelser der er de eneste tal der stilles til rådighed som udtryk for vejledningens effekt, jf. afsnit 3.2 som problematiserer disse målinger. For

studievalgscentrene indsamler og offentliggør Undervisningsministeriet desuden kontaktstatistikker og resultatmålinger (tilfredshedsundersøgelser blandt brugerne).

Kvalitetsarbejdet på vejledningscentrene er meget forskelligt – især på UU-centrene. Det gælder bl.a. i forhold til hvad man måler i forhold til (produktion, kvalitet eller effekt), og hvilke metoder man anvender (kontaktstatistikker, tilfredshedsundersøgelser og andre brugerundersøgelser og overgangsfrekvenser). Generelt sætter centrene spørgsmålstegn ved relevansen af både de anvendte mål og metoder. Centrene forsøger derfor på forskellig vis at kvalificere dem. Men navnlig UU-centrene har ikke tilstrækkelige forudsætninger for at løfte opgaven. Det er i sig selv nyt for centrene at gennemføre kvalitetsarbejde og afsætte medarbejderressourcer til det.

Samlet set er der behov for at skabe en tydeligere sammenhæng mellem mål og metoder i vurderingen af vejledningsindsatsen. I den forbindelse er det problematisk at der kun er et meget beskædet fokus på vejledningens kvalitet og effekten af den, både lokalt og centralt. Det er ikke muligt at vurdere hvad der virker for hvem når man ikke ved hvad man har gjort, ligesom det ikke er muligt at forholde sig til kvalitet når man ikke har gjort sig klart hvad god vejledning er.

Vejledningscentrene bør sætte fokus på hvad der virker. Der skal skabes mulighed for datafangst – ud over den der sker ved den personlige overlevering – dvs. skabes mulighed for at følge vejledningsindsatserne i forhold til den enkelte. Der skal altså etableres en datakæde. Det forudsætter at vejledningscentrene i særdeleshed nøje registrerer hvilken vejledning de unge får. For at mindske den statistiske usikkerhed og gøre det muligt at sammenligne er det afgørende at registreringen er tværgående, systematisk og ensartet. Registreringssystemet bør derfor være nationalt forankret. Individuelle bestræbelser på at registrere sammenhænge mellem vejledning og valg af uddannelse og erhverv ved hjælp af forskellige, lokalt tilpassede metoder skal således erstattes af ét sammenhængende system. I den sammenhæng er der grund til at understrege at vejledning er mere end personlig vejledning, herunder den individuelle samtale. Etableringen af et nationalt system er derfor ikke ensbetydende med en ensretning af vejledningen.

På baggrund af registreringer af unges uddannelsesaktivitet og af vejledningen af de unge kan forskningsverdenen i samarbejde med vejledningscentrene udvikle metoder til at måle effekten af den vejledning der gives. Det vil også give bedre mulighed for at vurdere vejledningens fokus og målene for vejledningen og vurdere om man når disse mål.

Evalueringsgruppen anbefaler således både at der oprettes et system der skal sikre en systematisk dataoverførsel om vejledningsindsatsen i forhold til den enkelte unge, og et system der skal sikre en systematisk registrering af hvilken vejledning de unge får. Det ene system sigter mod at overføre viden om den enkelte unge fra én aktør til en anden og på den måde støtte den unge. Det andet system skal gøre det muligt at gennemføre forløbsstudier og på den måde opsamle vi-

den om hvad der virker. De to formål kan formentlig opfyldes ved at opbygge ét system, men det må undersøges nærmere hvad der er mest hensigtsmæssigt.

Ud over at opsamle viden om hvad der virker er der behov for at sætte fokus på vejledningens kvalitet og generelt kvalificere kvalitetsarbejdet i relation til vejledningen, fx ved at tildele kvalitetsarbejde en større rolle på uddannelses- og erhvervsvejlederuddannelsen. Kvalitetsarbejdet kan desuden opprioriteres gennem udviklingsarbejder på vejledningscentre med deltagelse af forskningsinstitutioner og med en forpligtelse til at udbrede resultaterne og eksemplerne på god praksis.

Både centralt og lokalt bør man diskutere og opstille mål for vejledningens indhold og rolle. Diskussionen kan have et normativt fokus (hvad er god vejledning?), et ressourcemæssigt fokus (hvad er effektiv vejledning i forhold til at udnytte ressourcerne bedst muligt?) og et virkningsmæssigt fokus (hvad er effektiv vejledning i forhold til at mindske frafaldet på ungdomsuddannelserne?). I forlængelse af diskussionen skal vejledningscentre opstille mål så de ved hvornår indsatsen er tilfredsstillende, eller hvordan de kan forbedre den, dvs. om de når de opstillede mål, og hvordan de fastlægger nye mål og udvikler vejledningen.

9.3 Vejledningen i forhold til de nationale mål

Dette afsnit præsenterer evalueringsgruppens vurderinger dels af vejledningen i forhold til de nationale mål, dels af i hvilket omfang organiseringen af reformens elementer bidrager til at opfylde de nationale mål for vejledningen.

De nationale mål er som nævnt ikke handlingsanvisende, men udtrykker kvalitative intentioner med vejledningen. Det har betydning for hvordan evalueringsgruppen anvender målene som vurderingsramme. Det har imidlertid også betydning for hvordan de fungerer som styringsinstrument for vejledningsindsatsen, jf. afsnit 3.2.

Skal målene bruges til at vurdere om man når dem, er de ikke anvendelige i deres nuværende form idet de forudsætter en operationalisering, ligesom de skal ledsages af succeskriterier og indikatorer. Skal målene angive fokusområder for vejledningen, kan de derimod godt anvendes. Det er dog vigtigt at være opmærksom på at de også på denne måde giver et stort råderum der i første omgang kræver en lokal fortolkning (herunder fastsættelse af mål) og derefter handling og evaluering (herunder opfølgning og fastsættelse af nye mål).

Organiseringen af reformens elementer i forhold til de nationale mål

Vejledningens tilrettelæggelse bidrager i forskelligt omfang til at opfylde de nationale mål.

Vejledningsportalen og uddannelses- og erhvervsvejlederuddannelsen modsvarer hvert sit mål som de overordnet set opfylder. Vejledningsportalen har fungeret i forhold til de relativt selvhjulpne unge. Det har den til gengæld ikke i forhold til mindre ressourcestærke unge som portalen dog heller ikke sigter mod. Vejlederuddannelsen har haft succes med at give de forskellige personer med en vejledningsfunktion en fælles referenceramme. Men den har ikke formået at hjælpe vejlederne til at udfylde deres roller i forhold til de nationale mål. Det gælder fx hvordan man identificerer unge med særlige behov for vejledning, og hvordan man tilrettelægger en differentieret vejledningsindsats i forhold til disse unge.

I forhold til VidensCenter for Vejledning og Det Nationale Dialogforum er det vanskeligt at vurdere hvilke mål de skal bidrage til at opfylde, ligesom man kan sætte spørgsmålstejn ved dialogforummets bidrag i det hele taget.

Endelig er der de vejledende funktioner som omfatter UU-centrene og studievalgscentrene – ud over vejledningsportalen. Organiseringen af disse tre elementer har afgørende betydning for opfyldelsen af de øvrige nationale mål for vejledningen, men det er ikke en opgave som organiseringen i sig selv kan udfylde idet det forudsætter samspil med de øvrige vejledende aktører, herunder gennemførelsesvejlederne på ungdomsuddannelserne og UEA-lærerne i folkeskolen.

Evalueringen viser med andre ord dels at vejledningsreformens elementer ikke alene kan opfylde samtlige mål, men bidrager i samspil med andre faktorer, dels at samspillet mellem reformens elementer og de eksterne faktorer skal forbedres hvis målene samlet set skal opfyldes.

I det følgende kommenteres målene enten særskilt eller parvis i det omfang de udtrykker den samme intention.

Mål

- *Vejledning skal bidrage til at valg af uddannelse og erhverv bliver til størst mulig gavn for den enkelte og for samfundet.*
- *Vejledning skal inddrage såvel den enkeltes interesser og personlige forudsætninger som det forventede behov for uddannet arbejdskraft og selvstændige erhvervsdrivende.*

Dokumentationsmaterialet viser at vejledningscentrene har indledt diskussionen af målenes betydning for vejledningsindsatsen. Vejledningscentrene og vejlederne spørger bl.a. til hvad det vil sige at vejlede til gavn for den enkelte og for samfundet. Det er til gengæld uklart om målene har ændret vejledningen i praksis. Men samarbejdet med erhvervslivet bidrager i sig selv til at opfylde målet, og vejledningsportalen giver adgang til informationer om arbejdsmarkedets opbygning og udvikling, aktuelle udsigter til beskæftigelse og ledighedsstatistikker. Det betyder at målene ho-

vedsageligt opfyldes gennem den vejledning der handler om at give informationer, fx på kollektive arrangementer og vejledningsportalen.

De to sider – forstået som individet og samfundet – som begge mål indeholder, kan opfattes som modsætninger, men det er ikke tilfældet. Det er fx svært at forestille sig hvilke arbejdsgivere der vil ansætte medarbejdere der søger arbejde af hensyn til samfundets behov, men på bekostning af disse personers egne behov. Denne opfattelse understøttes af det udvidede vejledningsbegreb der kan siges at bygge bro mellem den enkelte og samfundet idet det både fokuserer på hvordan de unge kan tilpasse sig de uddannelses tilbud der findes, og hvordan uddannelses tilbudene kan tilrettelægges så de imødekommer de unges ønsker og behov.

Dokumentationsmaterialet indeholder eksempler på at målene fremkalder en intuitiv modvilje blandt nogle vejledere fordi de signalerer en styring af de unge imod deres vilje. Men det er typisk målene som bliver italesat, ikke modsætningen mellem dem. Alligevel fremgår det af dokumentationsmaterialet at UU-vejlederne oplever et modsætningsforhold mellem at vejlede og at vurdere om den unge tilhører produktionsskolernes målgruppe. Men der er tale om en oplevet modsætning af hvad henholdsvis vejlednings- og myndighedsopgaver indebærer. Desuden oplever nogle studievalsvejledere et modsætningsforhold i målene i forbindelse med spørgsmålet om at råde elever på erhvervsuddannelserne til at læse videre fordi de skønner at vejledning i forhold til de videregående uddannelser for netop denne målgruppe i høj grad er udtryk for bestemte forestillinger om samfundets behov.

Mål

- *Vejledning skal i særlig grad målrettes unge med særlige behov for vejledning om valg af uddannelse og erhverv.*
- *Vejledning skal bidrage til at frafald og omvalg i uddannelserne begrænses mest muligt.*

Der foreligger ikke dokumentation for vejledningens effekt, og det er derfor ikke muligt at afgøre i hvilket omfang vejledningen bidrager til at begrænse frafald og omvalg. Derimod slår dokumentationsmaterialet fast at vejledningsreformen ikke er implementeret i forhold til unge med særlige behov for vejledning. Vejledningsindsatsen over for unge med særlige behov for vejledning kommer først og fremmest til udtryk som noget man taler om, og kun i meget beskedent omfang som en målrettet indsats. Det fremgår desuden at de indsatser der finder sted, ofte ikke fungerer. Fx er der en tilfældig og uensartet indgriben i forhold til frafaldstruede elever på ungdomsuddannelserne.

Det ligger i tiden at alle unge i dag har et vejledningsbehov, og at mange efterspørger vejledning. Det betyder dog ikke at alle unge har samme behov, og at alle unge får problemer uden vejledning.

For at sikre at de unge med særlige behov får en vejledning der modsvarer deres behov, er det nødvendigt at acceptere en skelnen mellem vejledningsforbrug og vejledningsbehov. Det forudsætter at vejlederne har de fornødne redskaber til at identificere den meget differentierede gruppe af unge med særlige behov for vejledning. En fælles definition vil være det bedste afsæt for dette arbejde.

Både forebyggende arbejde og opfølgning som led i vejledningen er effektive redskaber over for unge med særlige behov for vejledning. Disse indsatser er imidlertid typisk meget ressourcekrævende, og der er derfor behov for at differentiere vejledningsindsatsen, herunder at sørge for at nogle får mere eller anderledes vejledning. Men alle skal fortsat modtage vejledning for vejledning omfatter ikke kun den individuelle vejledningssamtale. Vejledning er også kollektive arrangementer, samarbejde med uddannelsesinstitutioner og med arbejdsmarkedets parter såvel som de unges egen brug af fx vejledningsportalen.

I forhold til at prioritere opsøgende arbejde er det afgørende at pege på nogle af de væsentligste udfordringer med den nuværende organisering af UU-centrene og studievalgscentrene. Blandt udfordringerne er identifikation og en stillingtagen til hvad en opsøgende indsats indeholder – fx et telefonopkald, et brev eller en personlig henvendelse på den unges bopæl. Det skaber desuden problemer i forhold til konstruktionen med studievalgscentrene der hidtil har forudsat at de unge enten selv henvender sig eller bliver henvist af en gennemførelsesvejleder. Derudover rejser det opsøgende arbejde en række etiske spørgsmål, ikke mindst i forhold til de unge der er myndige. Det opsøgende arbejde tager ansvaret fra den unge der dermed ikke søger vejledning af egen fri vilje.

Mål

- *Vejledning skal bidrage til at den enkelte selv kan søge og anvende informationer, herunder it-baserede informations- og vejledningstilbud, om valg af uddannelse, uddannelsesinstitution og fremtidig beskæftigelse.*

Vejledningsportalen opfylder i sig selv målet. Samtidig er det hensigten at portalen skal frigøre vejledningsressourcer til unge med behov for en særlig vejledningsindsats. Unge der kan finde nyttige informationer på egen hånd, lægger ikke beslag på andre vejledningstilbud.

Dokumentationsmaterialet indeholder ikke eksempler på i hvilket omfang de unge afholder sig fra at opsøge personlig vejledning på grund af vejledningsportalen. Men det fremgår dog at vejlederne så vidt muligt holder muligheden for den personlige vejledning, ikke mindst i form af den individuelle samtale, åben for alle. Man kan derfor forestille sig at vejlederne snarere bruger portalen som et ekstra tilbud til de unge end som et alternativ. Samtidig viser dokumentationsmaterialet som nævnt at der er et potentiale i at gøre portalen lettere at bruge så flere unge selv kan

søge informationer og anvende den i en afklaringsproces. Man kan desuden med fordel få flere unge til at bruge portalen og få dem der allerede bruger den, til at udvide deres brug for at kvalificere vejledningsindsatsen generelt og differentiere den.

Mål

- *Vejledning skal være uafhængig af sektor- og institutionsinteresser.*

Uafhængighed fylder ikke som emne i vejledningsindsatsen. Ifølge dokumentationsmaterialet giver organiseringen i centre vejlederne en oplevelse af uafhængighed, og på den måde bliver uafhængighed i høj grad noget som vejlederne forudsætter som en konsekvens af konstruktionen. I den forbindelse er det værd at notere sig at studieevalgscentrenes institutionelle tilknytning ikke synes at smitte af på vejledningen.

Målet har fortsat sin berettigelse som opmærksomhedspunkt i vejledningen. Det gælder både i forhold til de informationer der gives via vejledningsportalen, og i forhold til vejledningscentrenes arbejde. Her tænkes der fx på vejledningscentrenes samarbejde med uddannelsesinstitutionerne hvor der er stor forskel på mulighederne lokalt, regionalt og nationalt, og på centrenes samarbejde med erhvervslivet hvor man kan forestille sig at geografiske eller branchespecifikke behov kan præge dagsordenen. Målet kan også anspore vejledningscentrene til løbende at sætte ambitioner for vejledernes videnniveau så de har forudsætninger for at give en fordomsfri og ensartet vejledning.

Mål

- *Det er en målsætning at vejledningen gives med vejledningsfaglige kvalifikationer på et niveau som kan opnås på en fælles vejlederuddannelse.*

I takt med at uddannelses- og erhvervsvejlederuddannelsen bliver mere og mere udbredt, opfylder uddannelsen i sig selv målet om at vejledningen gives med vejledningsfaglige kvalifikationer på et niveau som kan opnås på den fælles uddannelse. Spørgsmålet er hvad målet betyder. Målet må ses i sammenhæng med intentionerne i vejledningsreformen om at professionalisere vejledningsindsatsen. Men det rejser et nyt spørgsmål om hvad en professionalisering betyder, og det giver ikke svar på hvad målet betyder for det kvalifikationsniveau som vejledningen skal gives på.

Når disse spørgsmål rejses, er det fordi det er uklart hvilke behov et højere uddannelsesniveau i sig selv imødekommer, og at der er brug for en stillingtagen både centralt og lokalt. Det er vigtigt at generelle krav ikke fører til en unødigt ensretning og forhindrer rekruttering af vejledere med en anden uddannelses- eller erhvervsbaggrund, fx til at varetage visse opgaver i forhold til unge med særlige behov for vejledning. En klarere målformulering vil samtidig gøre det nemmere at svare på hvilke behov den fælles vejlederuddannelse søger at dække. Fx anbefaler evaluerings-

gruppen som tidligere nævnt at skabe en tydeligere sammenhæng mellem målene for vejlederuddannelsen og målene for vejledningsreformen. Det vil også give ledelsen på vejledningscentre et bedre grundlag for at prioritere medarbejdernes kompetenceudvikling.

Appendiks A

Oversigt over anbefalinger

Denne oversigt indeholder alle rapportens anbefalinger. Formålet med oversigten er at give et overblik over anbefalingerne. Anbefalingerne er inddelt efter hvem de henvender sig til. Det er angivet hvilket kapitel anbefalingerne er hentet fra.

Kapitel 4 – Ungdommens uddannelsesvejledning

Evalueringsgruppen anbefaler:

- at Undervisningsministeriet i samarbejde med forskningsverdenen og UU-centrene udformer en fælles definition af gruppen af unge med særlige vejledningsbehov. Definitionen bør knytte an til metodeudvikling generelt med henblik på at tilrettelægge en differentieret vejledningsindsats. I sammenhæng med definitionen er der behov for at Undervisningsministeriet tydeligere tilkendegiver at nogle unge har et særligt behov for vejledning, og at disse unge derfor skal tilbydes mere eller anderledes vejledning.
- at Undervisningsministeriet i samarbejde med kommunerne, vejledningscentrene og ungdomsuddannelserne udarbejder et nationalt elektronisk system der kan bruges af både skolerne og vejledningscentrene i forbindelse med overførsel af uddannelsesplaner og anden relevant information mellem folkeskole, UU-vejleder og ungdomsuddannelse.
- at Undervisningsministeriet placerer en entydig underretningsforpligtelse hos ungdomsuddannelserne vedrørende frafaldstruede elever.
- at Undervisningsministeriet medvirker til at sikre at der på regionalt niveau sker et overordnet samarbejde og koordinering af vejledningen mellem UU-centrene, jobcentrene og erhvervslivet i forhold til synspunkter og konkrete initiativer.

- at Undervisningsministeriet tydeliggør betydningen af kravene til centrenes kvalitetsarbejde og sammenhængen mellem kravene til UU-centrenes kvalitetssystem og det praktiske kvalitetsarbejde som centrene forventes at udføre.
- at kommunerne sikrer det fornødne ledelsesrum på UU-centrene ved at delegere både det faglige, administrative og organisatoriske ansvar for vejledningen til centrenes ledelser. Samtidig bør kommunerne sørge for at skabe en entydig kommandovej mellem centerets ledelse og de samarbejdende kommuner, eventuelt ved at tildele én kommune driftsansvaret.
- at kommunerne i samarbejde med UU-centrene og med inddragelse af forskningen på området operationaliserer den centralt fastsatte definition i lokale mål. De lokale mål bør udtrykke en lokal prioritering af vejledningsindsatsen.
- at kommunerne forpligter skolelederne til at lade UEA-lærerne deltage i de kurser der udbydes af UU-centrene i forbindelse med centrenes bistand til undervisningen. Samtidig bør UU-centrene forpligtes til årligt at udbyde kurserne til alle UEA-lærerne i deres område.
- at de relevante kommunale forvaltninger indgår skriftlige samarbejdsaftaler med det lokale UU-center. Aftalerne skal sikre at UU-vejlederen har kontakt til den unges sagsbehandler i kommunen – også når den unge er fyldt 18 år.
- at kommunerne i højere grad støtter UU-centrenes arbejde med at opstille mål og delmål for centrenes aktiviteter så målsætningerne afspejler kommunernes lokale prioriteringer og samtidig er tilpasset de tildelte ressourcer i vejledningen.
- at skoleledelserne indarbejder UEA-lærernes kompetenceudvikling og afviklingen af UEA-orienteringen i skolernes virksomhedsplaner. Desuden skal en del af samarbejdsaftalen mellem skolerne og UU-centrene beskrive lærernes opkvalificering gennem kurser holdt af UU-centrene.
- at UU-centrene tilstræber hovedsageligt at have fuldtidsansatte vejledere. Dog er det væsentligt at nogle vejledere fortsat er ansat på skolerne parallelt med vejlederansættelsen for at sikre en tæt kontakt mellem centrene og skolerne og vejledernes adgang til viden om de unge.

- at UU-centrene fastlægger en tydelig tidsmæssig prioritering af centerets samlede vejledningsindsats. Det skal sikre at alle de målgrupper der er i fokus for vejledningen, får tilbudt tilstrækkelig vejledning.
- at UU-centrene opprioriterer at udvikle redskaber og metoder til kollektiv vejledning. Det gælder fx både i forhold til at vejlede mindre grupper og klasser. Centrene bør på denne baggrund i højere grad udnytte mulighederne for at tilbyde kollektive vejledning.
- at UU-centrene sikrer at alle vejlederne kan foretage en indledende identifikation af den unges vejledningsbehov. Med udgangspunkt i disse generelle krav til vejlederne skal centrene gennem specialisering sørge for at vejlederne samlet set dækker alle målgrupper for vejledningen.
- at UU-centrene i samarbejde med forskningsverdenen udvikler differentierede metoder til at inddrage forældre i vejledningen.
- at UU-centrene indgår skriftlige samarbejdsaftaler med de skoler som de skal støtte i UEA-orienteringen. Aftalen bør omfatte opgave-, ressource- og ansvarsfordeling og understøtte at der i fællesskab udarbejdes en tidsplan over UEA-orienteringen og de vejledningsarrangementer der hører under undervisningen. Samtidig bør aftalen præcisere rammerne for samarbejdet om identifikation af elever med særlige behov for vejledning.
- at UU-centrene og ungdomsuddannelserne indgår lokale aftaler om et systematisk samarbejde om frafaldstruede elever, herunder tilbagemelding til UU-centrene ved den første advarsel i tilfælde af for højt fravær. I samarbejdsaftalerne skal der indgå nogle fælles definitioner af tegn og indikatorer der kan anvendes i identificeringen af de frafaldstruede elever.
- at UU-centrene og ungdomsuddannelserne indgår skriftlige samarbejdsaftaler hvor ansvarsfordelingen og de økonomiske rammer om samarbejdet tydeligt beskrives. Desuden skal både skolernes ledelser og ledelserne på UU-centrene sørge for at samarbejdsaftalernes indhold er kendt blandt de involverede parter.
- at UU-centrene etablerer et tværgående samarbejde blandt centrene så de nuværende erfaringer kan kvalificere centrenes fremtidige arbejde med systematisk kvalitetsudvikling.

- at UU-centrene fastlægger en tydelig tidsmæssig prioritering af centerets samlede vejledningsindsats. Det skal sikre at alle de målgrupper der er i fokus for vejledningen, får tilbudt tilstrækkelig vejledning.
- at UU-centrene prioriterer at ansætte vejledere med forskellige erfaringer og uddannelsesbaggrunde for at få en bredere dækning i forhold til uddannelsesmuligheder og forskellige typer erhverv. Rekrutteringen kan med fordel kvalificeres gennem en undersøgelse af barriererne for rekruttering af andre vejlederprofiler end de traditionelle skolevejledere.
- at UU-centrene i højere grad afsætter tid og ressourcer til kompetenceudvikling og videndeling. Det er centralt at vejlederne på hvert center udvikler en fælles forståelse af hvad god vejledning er. Det giver et grundlag for dels at udvikle vejledningskvaliteten, dels at udvikle den enkelte vejleders kompetencer.
- at UU-centrene diskuterer hvad god vejledning er i forhold til den lokale kontekst som hvert center er forankret i. Drøftelserne bør både omfatte vejledernes rolle over for den enkelte unge og over for samfundet i bred forstand og tage stilling til hvad det betyder for vejledningen i praksis.
- at UU-centrene sørger for at målsætningerne formuleres så tydeligt som muligt. Det vil være med til at sikre et godt grundlag for det enkelte centers samlede kvalitetsarbejde.
- at UU-centrene i samarbejde med kommunerne sørger for at både ledelserne og vejlederne har de nødvendige kompetencer til at løfte opgaverne i forbindelse med at gennemføre et systematisk kvalitetsarbejde på centrene.
- at UU-centrene etablerer et tværgående samarbejde blandt centrene så de nuværende erfaringer kan kvalificere centrenes fremtidige arbejde med systematisk kvalitetsudvikling.
- at UU-vejlederne personligt opsøger unge mellem 19 og 25 år der er i målgruppen for den opsøgende vejledning, og som det ikke lykkes at kontakte skriftligt, elektronisk eller telefonisk. Det opsøgende arbejde skal koordineres med de relevante instanser, herunder den kommunale forvaltning og det lokale jobcenter.
- at UU-vejlederne inddrager forældre mere systematisk i vejledningen, fx ved at deltage i forældremøder eller holde særskilte vejledningsmøder rettet mod forældrene. UU-centrene skal bidrage til at vejledningen målrettes forskellige grupper af forældre.

- at UU-vejlederne og produktionsskolerne i samarbejde udbygger de handlingsplaner der følger med den unge så relevant information videregives til produktionsskolerne. Desuden kan videndelingen udbygges ved at UU-vejlederen deltager i den unges første samtale med produktionsskolen, og UU-vejlederen og produktionsskolen kan holde endnu et overleveringsmøde når eleven afslutter sit produktionsskoleforløb og skal videre i anden uddannelse.

Kapitel 5 – Studievalg

Evalueringsgruppen anbefaler:

- at Undervisningsministeriet sørger for at de opgaver der er henlagt til LUE, prioriteres og løftes på lige fod med Undervisningsministeriets opgaver som myndighed og kontrakt-holder. Det indebærer samtidig at Undervisningsministeriet i højere grad understøtter det tværgående samarbejde og videndelingen mellem centrene.
- at Undervisningsministeriet og studievalgscentrene løbende har fokus på uafhængighed i vejledningen. Det kan fx gøres ved at problemstillingen belyses som led i undersøgelser blandt brugerne.
- at Undervisningsministeriet i samarbejde med forskningsverdenen og med studievalgscentrene udformer en fælles definition af gruppen med særlige vejledningsbehov. Definitionen bør knytte an til metodeudvikling generelt med henblik på at tilrettelægge en differentieret vejledningsindsats. I sammenhæng med definitionen er der behov for at Undervisningsministeriet tydeligere tilkendegiver at nogle unge har et særligt behov for vejledning, og at disse unge derfor skal tilbydes mere vejledning eller anderledes vejledning.
- at Undervisningsministeriet i samarbejde med vejledningscentrene og ungdomsuddannelserne udarbejder et nationalt elektronisk system der kan bruges af både skolerne og vejledningscentrene i forbindelse med overførsel af uddannelsesplaner og anden relevant information mellem ungdomsuddannelse og studievalgsvejleder.
- at Undervisningsministeriet definerer gennemførelsesvejledernes rolle så de får ansvar for at identificere unge med særlige behov for vejledning og henvise dem til studievalgsvejledning. I den forbindelse bør gennemførelsesvejlederne inddrages i arbejdet med at definere gruppen af unge med særlige behov for vejledning og i arbejdet med at operationalisere denne definition.
- at Undervisningsministeriet tydeliggør studievalgsvejledningens rolle så det klart fremgår at studievalgscentrenes indsatser er målrettet unge med særlige behov for vejledning.

- at Undervisningsministeriet forpligter studievalgsvejlederne og gennemførelsesvejlederne på de videregående uddannelser til at samarbejde om gruppen af unge med særlige vejledningsbehov, herunder frafaldstruede studerende. I den forbindelse skal gennemførelsesvejlederne bidrage til at identificere de unge.
- at Undervisningsministeriet medvirker til at sikre at der på regionalt niveau sker en overordnet koordinering af vejledningen mellem studievalgscentrene og jobcentre for at sikre en sammenhængende vejledningsindsats.
- at Undervisningsministeriet i samarbejde med forskningsverdenen og studievalgscentrene udvikler metoder til at undersøge effekten af vejledningen.
- at Undervisningsministeriet i samarbejde med studievalgscentrene formulerer tydelige mål for kvalitetsarbejdet og for hvordan målopfyldelsen undersøges og dokumenteres.
- at ledelserne på ungdomsuddannelserne aktivt understøtter de rammer der er sat for vejledningen, så skolerne i højere grad bidrager til at sikre sammenhæng i vejledningen og opfylde de mål der er opstillet for vejledningen. I den forbindelse er det vigtigt at skolerne tænker på studievalgsvejlederne som ressourcer som skolerne kan trække på.
- at ledelserne på ungdomsuddannelserne sikrer at eleverne opnår relevante informationer om valg af videregående uddannelse og erhverv gennem deltagelse i de kollektive vejledningsarrangementer som studievalgscentrene afholder. I den forbindelse er det vigtigt at skolerne placerer de kollektive arrangementer på et tidspunkt der fremmer elevernes fremmøde.
- at studievalgscentrene operationaliserer den centralt fastsatte definition ved at sætte lokale mål der er handlingsanvisende og evaluerbare og udtrykker en lokal prioritering af vejledningsindsatsen.
- at studievalgscentrene tager stilling til hvad den kollektive og den personlige vejledning skal. Denne stillingtagen skal ses i sammenhæng med centreens lokale målsætninger der skal differentieres i forhold til de forskellige målgrupper.
- at studievalgscentrene prioriterer at bruge ressourcer på at synliggøre studievalgsvejledningen hos de unge og i særlig grad hos gruppen af unge med særlige behov for vejledning.

- at studievalgscentrene i højere grad udnytter de unges muligheder for selv at søge informationer, fx elektronisk, og at studievalgsvejlederne fortsat arbejder med at udvikle metoder der kan udbygge og udvikle den elektroniske vejledning af de unge.
- at studievalgscentrene sikrer at forældrene i højere grad inddrages i vejledningsindsatsen, fx ved at opkvalificere deres viden om uddannelsessystemet gennem arrangementer som studievalgscentrene holder, hvor forældrene har mulighed for at deltage, gennem brochurer hvor studievalgscentrene gør opmærksom på sig selv, og gennem portalen.
- at studievalgscentrene stiller sig til rådighed og synliggør sig som kompetencecentre for de unge på erhvervsuddannelserne. Denne rolle skal ses i sammenhæng med et øget samarbejde med gennemførelsesvejlederne på erhvervsuddannelserne om at identificere og skabe kontakt til elever der kunne være interesserede i vejledning om videregående uddannelse.
- at studievalgscentrene satser på at samarbejde med erhvervslivet gennem konkrete arrangementer, fx karrieredage på ungdomsuddannelserne og virksomhedsbesøg.
- at studievalgscentrene prioriterer og fokuserer på indsamlingen af informationer. Studievalgscentrene skal tage stilling til hvem der behøver at vide hvad, og afsætte tid til at den viden der indsamles, gøres anvendelsesorienteret for andre.
- at studievalgscentrene prioriterer at udvikle den personlige vejledning i samme grad som den kollektive vejledning, ikke mindst for at kunne sætte målrettet ind i forhold til gruppen af unge med særlige behov for vejledning.

Kapitel 6 - Vejledningsportalen

Evalueringsgruppen anbefaler:

- at Undervisningsministeriet sikrer at pædagogiske og formidlingsmæssige dimensioner vægtes højere med henblik på at målrette indholdet på UddannelsesGuiden.dk til de forskellige målgrupper: vejledere, lærere, forældre og unge uden særlige behov for vejledning. Det indbefatter fx spil og illustrationer til unge. Det indbefatter fx også at procesværktøjerne til de unge uden særlige behov udvikles, og at beskrivelser af rammerne for og indholdet af uddannelser niveaudeles så man starter med kortere beskrivelser der dernæst enten udfoldes ved et klik på niveauet nedenunder, eller ved at der linkes til steder på internettet hvor man kan hente yderligere informationer.

Kapitel 7 - Vejlederuddannelsen

Evalueringsgruppen anbefaler:

- at Undervisningsministeriet sikrer at der er en tydelig sammenhæng mellem målene for vejlederuddannelsen og målene med vejledningsreformen.
- at Undervisningsministeriet sikrer at vejlederuddannelsen har fokus på kvalitetsarbejde. Undervisningsministeriet bør både sikre at kvalitetsarbejde indgår som et tydeligt mål for uddannelsen, og at målet for uddannelsen nås, fx ved at kvalitetsarbejde indgår som eksplicit mål for undervisningen og som en del af bedømmelsen af de studerende i forbindelse med afslutningen på relevante moduler.

Kapitel 8 – Det Nationale Dialogforum

Evalueringsgruppen anbefaler:

- at Undervisningsministeriet sikrer at Det Nationale Dialogforum får et klart formål og en tydelig rolle at spille. Det kan fx ske ved at give forummet en rådgivende funktion. I den forbindelse bør det afgøres hvad forummet skal høres om, og hvilken betydning forummets råd skal have.

Kapitel 9 – Sammenhænge, mål og resultater

Evalueringsgruppen anbefaler:

- at Undervisningsministeriet etablerer et elektronisk system der kan bruges til at registrere hvilken vejledning de unge får. Forankringen i et nationalt system skal sikre at registreringen er tværgående, systematisk og ensartet. Registreringerne af vejledningen skal sammen med registreringer af de unges uddannelsesaktivitet bruges til at afdække effekten af den vejledning der gives.

Derudover indeholder kapitlet centrale anbefalinger fra kapitlerne 4-8.

Appendiks B

Kommissoriet for evalueringen

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) har med sin handlingsplan for 2006 besluttet at evaluere vejledningen om valg af uddannelse og erhverv. Dette kommissorium gør rede for evalueringens formål, organisering og metode

Vejledningsreformen

1. august 2004 trådte en reform af vejledning om uddannelses- og erhvervsvalg i kraft. Reformen skulle blandt andet sikre bedre kvalitet i vejledningen og skabe en klar ansvarsfordeling og ledelse af vejledningen.

Reformen satte nationale mål for vejledningen. Desuden blev ansvaret for vejledningen om overgangen mellem uddannelser og mellem uddannelser og erhverv samlet i to nye vejledningsenheder: Ungdommens Uddannelsesvejledning og Studievalg. Ungdommens Uddannelsesvejledning vejleder om valg af ungdomsuddannelse og er forankret i 46 kommunale centre. Studievalg vejleder om valg af videregående uddannelse og er forankret i syv regionale centre under Undervisningsministeriet. Vejledning om gennemførelse af en påbegyndt uddannelse er fortsat forankret på den enkelte uddannelsesinstitution.

Med reformen blev der også etableret en national vejledningsportal på internettet. Derudover blev der taget en række initiativer til at udvikle kvaliteten af vejledningen, nemlig en fælles vejlederuddannelse, et nationalt, tværsektorielt dialogforum og et videncenter for vejledning.

Vejledningen er fortsat et tilbud til alle unge, men er især målrettet unge med særlige behov for vejledning.

Formål

Evalueringen vil sætte fokus på den vejledning der gives unge om valg af uddannelse og erhverv. Formålet med evalueringen er at vurdere i hvilket omfang vejledningsindsatsen lever op til de nationale mål. I den forbindelse vil evalueringen også vurdere de organisatoriske rammer for vejled-

ningsindsatsen, herunder samarbejdet mellem vejledningsenheder og uddannelsesinstitutioner og mellem vejledningsenheder og erhvervsliv.

Evalueringen vil først og fremmest undersøge vejledningsenhedernes arbejde og den vejledning der foregår via den nationale vejledningsportal. Evalueringen vil undersøge både vejledningens omfang, type og indhold og hvordan vejledningen kvalitetssikres.

Desuden vil evalueringen undersøge hvordan reformens elementer – dvs. vejledningscentrene, vejledningsportalen, vejlederuddannelsen, det nationale dialogforum og videncenteret – spiller sammen, og i hvilket omfang denne organisering bidrager til at opfylde de nationale mål for vejledningen.

Evalueringens organisering

EVA nedsætter en ekstern evalueringsgruppe der har det faglige ansvar for evalueringen. Det er evalueringsgruppens opgave at give vurderinger og anbefalinger på baggrund af evalueringens dokumentationsmateriale.

Evalueringsgruppen sammensættes så medlemmerne samlet har indsigt i og erfaring fra følgende områder:

- uddannelses- og erhvervsvejledning til unge
- uddannelses- og erhvervsvejledning i et andet nordisk land
- vejledningsindsatsen fra en arbejdsmarkedssynsvinkel
- forskning i vejledning
- organisatoriske og institutionelle rammer for vejledning.

EVA's projektgruppe skal sikre at der i evalueringsprocessen anvendes hensigtsmæssige og pålidelige metoder i overensstemmelse med evalueringens formål. Den har desuden det praktiske ansvar for evalueringen. Projektgruppen yder sekretariatsbistand til evalueringsgruppen og udarbejder en rapport om evalueringen.

Metode og tilrettelæggelse

Evalueringen skal som nævnt vurdere vejledningsindsatsen og de organisatoriske rammer i forhold til de nationale mål. Evalueringen vil ske på baggrund af selvevalueringer fra udvalgte vejledningscentre, seminarer for vejledningscentrene, en redegørelse fra Undervisningsministeriet med et efterfølgende møde, et møde med Schultz Information, der driver den nationale vejledningsportal, og undersøgelser blandt interessenter, blandt andet de unge.

Selvevaluering

Der gennemføres selvevaluering på ni udvalgte centre for Ungdommens Uddannelsesvejledning og på tre udvalgte studievalgcentre. Selvevalueringerne skal gennemføres dels af ledelser, dels af vejledere, og den skal resultere i en skriftlig selvevalueringsrapport der beskriver praksis og diskuterer styrker og svagheder.

Studievalgscentrene udvælges så der indgår driftsansvarlige parter med forskellig institutionel tilknytning, og så der opnås geografisk spredning. UU-centrene udvælges så der indgår centre med forskellig organisering, og så der opnås geografisk spredning.

Selvevalueringerne på UU-centrene og studievalgcentrene gennemføres på baggrund af en vejledning fra EVA.

Seminarer

I forlængelse af selvevalueringerne gennemføres to seminarer for henholdsvis UU-centrene og studievalgcentrene. På seminarerne får ledelse og vejledere lejlighed til at uddybe og perspektivere deres selvevalueringer. Desuden inviteres repræsentanter fra uddannelsesinstitutioner og øvrige interessenter til at drøfte tværgående problemstillinger.

Seminarerne er en selvstændig del af evalueringens dokumentationsmateriale, men skal også underbygge og perspektivere de øvrige dele af dokumentationen.

Redegørelse og møder

Undervisningsministeriet vil blive bedt om at udarbejde en skriftlig redegørelse. Ministeriet inviteres desuden til et møde med evalueringsgruppen for at drøfte den skriftlige redegørelse. Formålet er at få evalueringens tema belyst fra Underministeriets synsvinkel, særligt de elementer af vejledningsreformen der er forankret i ministeriet.

Desuden inviteres Schultz Information til et møde med evalueringsgruppen om portalen. Formålet er at få belyst vejledningsportalen fra den driftsansvarliges synsvinkel.

Undersøgelser

Der gennemføres en eller flere kvantitative og/eller kvalitative undersøgelser. Undersøgelserne kan gennemføres blandt de unge, vejledere ved uddannelsesinstitutioner og AF, ledelser på uddannelsesinstitutioner og repræsentanter fra erhvervslivet; mindst én undersøgelse gennemføres blandt de unge. Formålet med disse undersøgelser er at belyse interessenternes vurderinger af vejledningsindsatsen og dens organisatoriske rammer.

Desuden skal der gennemføres kvantitative undersøgelser blandt samtlige UU-centre og studievalgcentre. Formålet er at få belyst evalueringens tema på samtlige vejledningscentre.

Data fra UU-centrene, studievalgcentrene og den nationale vejledningsportal kan anvendes i undersøgelserne.

Høring

Evalueringsrapporten sendes i skriftlig høring på de selvevaluerende vejledningscentre. Formålet med høringen er at få rettet eventuelle faktuelle fejl og at give deltagerne mulighed for at kommentere evalueringens forløb, metode og resultater.

Herefter offentliggør EVA evalueringsrapporten der gør rede for den indsamlede dokumentation og fremlægger evalueringsgruppens vurderinger og anbefalinger.

Appendiks C

Evalueringsgruppens medlemmer

Lars Goldschmidt (formand for evalueringsgruppen), administrerende direktør for Foreningen af Rådgivende Ingeniører, adjungeret professor og forskningsleder ved Center for Virksomhedsudvikling og Ledelse på CBS og medlem af Danmarks Forskningspolitiske Råd. Lars Goldschmidt er uddannet lic.techn. fra Danmarks Tekniske Universitet og lic.merc. fra Handelshøjskolen i København. Lars Goldschmidt har beskæftiget sig med arbejdsmarkedets kompetenceefterspørgsel som direktør i Dansk Industri og direktør for Arbejdsmarkedsstyrelsen. Han er tidligere medlem af Det Nationale Dialogforum for Uddannelses- og Erhvervsvejledning. Lars Goldschmidt er aktiv i den offentlige debat om bl.a. arbejdsmarkeds- og kompetencepolitik og medforfatter til en række debatbøger, artikler og bøger om ledelse.

Lone Lønne Christiansen, seniorrådgiver i Utdanningsdirektoratet i Norge. Lone Lønne Christiansen har ansvaret for frafald på erhvervsuddannelserne og for skolens rådgivningstjeneste og Oppfølgningstjenesten. Lone Lønne Christiansen har hovedfag i pædagogik med speciale i vejledning og køn fra Universitetet i Oslo. Hun har arbejdet med Euroguidance og for at styrke karrierevejledningen i Norge og har desuden arbejdet med rekruttering af kvinder til mandsdominerede erhverv. De sidste ti år har hun været projektleder for nationale projekter som Bevisste uddanningsvalg, Delt rådgivningstjeneste og Satsning mot frafall i Kunnskapsdepartementet og Utdanningsdirektoratet.

Kristian Hedegaard, director for organisationsudvikling, Mærsk Olie og Gas. Kristian Hedegaard er uddannet lærer og cand.pæd. i biologi fra Danmarks Lærerhøjskole. Han har arbejdet som lærer i ti år, heraf seks som skole- og ungdomsvejleder, og senere som viceinspektør. I fem år var han tilknyttet Forskningscenter for Miljø- og Sundhedsundervisning ved Danmarks Lærerhøjskole som projektmedarbejder og forsker. Efterfølgende blev han ansat i Undervisningsministeriet som projektleder vedrørende implementering af it i læreruddannelsen. Kristian Hedegaard har desu-

den været ansat i seks år på Novo Nordisk, de første to år som lederudviklingskonsulent, derefter som uddannelseschef.

Ulla Højmark Jensen, lektor ved Forskningsenheden i Vejledning, Danmarks Pædagogiske Universitet. Ulla Højmark Jensen er uddannet cand.mag. i samfundsfag og idræt og har undervist i gymnasieskolen. Hun har skrevet ph.d.-afhandlingen "Man skal være sig selv – teoretisk og empirisk belysning af unges politiske univers" fra Institut for Statskundskab, Københavns Universitet. Ulla Højmark Jensen har desuden arbejdet som forsker på amternes og kommunernes forskningsinstitut hvor hun havde ansvaret for børn og unge-området med særligt fokus på unge uden uddannelse og etniske minoritetsunge.

Jette Joan Runchel, børne- og undervisningsdirektør i Albertslund Kommune. Jette Joan Runchel er uddannet cand.phil. i dansk og har senere gennemført en Master of Public Policy. Hun har fra 2001 til 2006 været børne- og kulturdirektør i Frederiksværk Kommune hvor hun har været kommunens repræsentant i udviklingen og starten af det lokale UU-center i Hillerød og siddet i styregruppen det første år. Jette Joan Runchel har desuden været ansat som børne- og ungechef i Køge Kommune, som sekretariatsleder i Danmarks Bløderforening og som afdelingsleder på arbejdsmarkedsområdet i Storstrøms Amt hvor hun bl.a. arbejdede med vejledningsområdet med særligt fokus på unges overgang fra uddannelse til erhverv.

Appendiks D

Dokumentation og metode

Dette appendiks gør rede for det dokumentationsmateriale som evalueringen bygger på.

Selvevaluering

Ungdommens Uddannelsesvejledning

Udvælgelsen af de ni UU-centre skete på baggrund af tidligere undersøgelser af Ungdommens Uddannelsesvejledning og under hensyntagen til centrenes placering i forskellige dele af landet. Centrene er udvalgt så der indgår centre med forskellig organisering og størrelse og fra både by- og landområder.

Følgende UU-centre har deltaget i selvevaluering:

- UU i Tårnby
- UUV Køge
- UU Lolland-Falster
- UU Odense og Omegn
- UU-Center Sydfyn
- UU Vestsønderjylland
- UU-Region Vejle
- UU Århus
- UU Vendsyssel.

Det er værd at bemærke at nogle af de deltagende UU-centre berøres af de kommunesammenlægninger der skal finde sted som led i kommunalreformen. Efter aftale med EVA har de pågældende centre i det omfang det har været relevant, fokuseret på de dele af deres virksomhed der føres videre. Derudover bemærkes det at UUV Køge og UU Greve er lagt sammen til den fælles organisation UUV Køge Bugt.

Studievalg

De tre regionale studievalgscentre der har deltaget i selvevaluering, er udvalgt så der indgår driftsansvarlige parter med forskellig institutionel tilknytning. I udvælgelsen er der desuden taget hensyn til centrenes placering i forskellige dele af landet.

Følgende studievalgscentre har deltaget i selvevaluering:

- Studievalg Østjylland (konsortium med Aarhus Universitet som hovedleverandør)
- Studievalg Nordjylland (konsortium med CVU-Nordjylland som hovedleverandør)
- Studievalg Sjælland (konsortium med Andersen & Bjørnskov A/S som hovedleverandør).

Selvevalueringprocessen

Selvevalueringerne på de udvalgte UU-centre og studievalgscentre blev gennemført af repræsentanter dels for vejlederne, dels for ledelsen, der hver især skulle udarbejde en skriftlig rapport. Vejledningscentrene gennemførte selvevalueringerne fra slutningen af marts 2006 til begyndelsen af juni 2006 på baggrund af informationsmøder i København og Århus og en skriftlig vejledning fra EVA. Vejledningen findes på www.eva.dk.

EVA anbefalede centrene at sammensætte ledelsesgruppen med den eller de personer der varetager den daglige ledelse. EVA anbefalede centrene at sammensætte vejledergruppen så gruppens medlemmer repræsenterede bredden blandt vejlederne på det enkelte center. Det drejede sig både om deltids- og fuldtidsansatte vejledere, vejledere med forskellig vejledningsbaggrund, med forskellig institutionel og geografisk placering og med forskellige ansvarsområder, fx med ansvar for forskellige målgrupper. EVA anbefalede at der deltog tre til fire vejledere i vejledergruppen. Generelt set fulgte vejledningscentrene disse anbefalinger.

Selvevalueringssrapporterne

Selvevalueringssrapporterne fra centrene varierer med hensyn til graden af detaljering og konkretisering og med hensyn til graden af refleksion og åbenhed. Nogle selvevalueringssrapporter er meget kortfattede og består overvejende af beskrivelser af nationale og lokale målsætninger og procedurer, andre giver også eksempler fra deres praksis og knytter egne refleksioner til disse eksempler.

Samlet set giver selvevalueringssrapporterne en række indtryk af vejledningsindsatsen og de forhold der knytter sig til den på centrene. Desuden har selvevalueringssrapporterne fungeret som et godt afsæt for de mange interview på seminarerne.

Seminarer

I midten af august 2006 afholdt evalueringsgruppen i alt tre seminarer for de selvevaluerende vejledningscentre, to for UU-centrene og ét for studievalgscentrene. Seminarerne bestod af en ræk-

ke interview der tog udgangspunkt i vejledningscentrenes selvevalueringsrapporter. Evalueringsgruppen gennemførte interview med de enkelte centre og drøftede tværgående problemstillinger med grupper der var sammensat af henholdsvis ledelser og vejledere på tværs af centrene.

Desuden gennemførte evalueringsgruppen interview med nogle af de interessenter som vejledningscentre samarbejder med lokalt. I forhold til UU-centrene drejede det sig om repræsentanter for lærere i folkeskolen med ansvar for UEA-orienteringen, vejledere på produktionsskoler, vejledere på erhvervsuddannelser og vejledere på de gymnasiale uddannelser. I forhold til studievalgcentre drejede det sig om vejledere på de gymnasiale uddannelser. Derudover gennemførte evalueringsgruppen interview med repræsentanter for AF, VFU og arbejdsmarkedets parter (DI og LO) om deres samarbejde med både UU-centre og studievalgcentre.

Seminarerne har i kraft af vejledningscentrenes egne uddybninger, drøftelserne af de tværgående problemstillinger og interessenternes perspektiv suppleret og nuanceret selvevalueringsrapporterne og givet mere dybde og bredde til indtrykkene af vejledningen og de forhold der knytter sig til den, herunder hvordan parterne hver især oplever samarbejdet om vejledningsindsatsen.

Spørgeskemaundersøgelse blandt UU-centre og studievalgcentre

Formålet med spørgeskemaundersøgelsen var at belyse en række organisatoriske forhold på samtlige vejledningscentre, herunder centrenes medarbejdere og medarbejdernes baggrund, organisering af vejledningen, forskellige samarbejder og centrenes dækningsområde, både i forhold til forskellige institutioner og i forhold til de unge.

Spørgeskemaundersøgelsen er gennemført som postal undersøgelse i perioden maj til juni 2006 og er foretaget blandt lederne på samtlige UU-centre og samtlige studievalgcentre. Undersøgelsen er gennemført med to forskellige spørgeskemaer, ét til UU-centrene og ét til studievalgcentre.

Undersøgelsens svarprocent er 100 for studievalgcentre og 96 for UU-centrene. EVA vurderer at svarprocenten er særdeles tilfredsstillende, både for UU-centrene og studievalgcentre.

Undersøgelsen opfylder målet om at give et billede af de organisatoriske forhold på samtlige vejledningscentre. Undersøgelsen indeholder flere interessante resultater, og den er med til at give et helhedsbillede af evalueringens tema.

En detaljeret redegørelse for metoden i spørgeskemaundersøgelsen findes i EVA's rapport om undersøgelsen: *Evaluering af vejledning – spørgeskemaundersøgelse blandt Ungdommens Uddannelsesvejledning-centre og studievalgcentre*. Rapporten findes sammen med det anvendte spørgeskema på www.eva.dk.

Spørgeskemaundersøgelser blandt elever i 9. og 10. klasse og elever på de gymnasiale uddannelser

Formålet med spørgeskemaundersøgelserne var at belyse hvilken vejledning de unge tilbydes, og hvordan de unge vurderer den vejledning som de modtager. Undersøgelserne er gennemført af NIRAS Konsulenterne i perioden april til august 2006.

Den ene undersøgelse er gennemført blandt elever i folkeskolens 9. og 10. klasser og belyser vejledningen mellem grundskole og ungdomsuddannelse. Den anden undersøgelse er gennemført blandt elever på sidste år af en gymnasial uddannelse og belyser vejledningen mellem ungdomsuddannelse og videregående uddannelse.

Spørgeskemaundersøgelserne omfatter dermed ikke alle de grupper af unge som henholdsvis UU-centre og studievalgcentre har ansvar for – fx 16-19-årige der er faldet fra en ungdomsuddannelse, eller unge der har afsluttet en gymnasial uddannelse, og som efter et par sabbatår endnu ikke har valgt en uddannelse eller et erhverv. Afgrænsningen er både metodisk og praktisk begrundet. Det har været en forudsætning at deltagerne til spørgeskemaundersøgelsen har kunnet identificeres, hvilket ikke nødvendigvis er tilfældet for de unge i de nævnte grupper. De gennemførte spørgeskemaundersøgelser omfatter både nogle grupper af unge med særlige behov for vejledning og grupper af unge uden særlige behov for vejledning eftersom de giver et repræsentativt billede dels af eleverne i 9. og 10. klasse, dels af eleverne i afgangsklasserne på de gymnasiale uddannelser. Selvom undersøgelserne ikke omfatter alle grupper af unge, giver undersøgelserne et godt billede af hvordan unge oplever og vurderer vejledningen.

Spørgeskemaundersøgelsen blandt elever i 9. og 10. klasse er gennemført på baggrund af en disproportional stratificeret stikprøveudvælgelse af skoler med undervisning på 9. klassetrin og skoler med undervisning på 10. klassetrin. Inden for hvert stratum blev der udtrukket 30 skoler.

På hver af de udtrukne skoler blev skolelederne på baggrund af en vejledning fra NIRAS Konsulenterne bedt om at udvælge enten en 9. eller en 10. klasse. Hver skole har deltaget med én klasse i undersøgelsen. Derefter er undersøgelsen gennemført ved at klasselærerne har delt spørgeskemaerne ud til eleverne og dernæst sendt besvarelsenerne til NIRAS Konsulenterne efter at eleverne i klasserne har udfyldt spørgeskemaerne.

Den samlede svarprocent for spørgeskemaundersøgelsen blandt folkeskoleelever i 9. og 10. klasse er 92 %. Der er ved matematisk vægtning korrigeret for den skævhed som udvælgelsesmetoden genererer, idet de to strata i undersøgelsespopulationen (elever i 9. og 10. klasse) ikke er lige store. På den baggrund er totalerne repræsentative for den samlede gruppe af elever i 9. og 10. klasse.

Spørgeskemaundersøgelsen blandt elever på sidste år af en gymnasial uddannelse er gennemført som en telefonisk interviewundersøgelse på baggrund af en disproportional stratificeret stikprøveudvælgelse. Data til udvælgelsen af elever er leveret af Undervisningsministeriet og UNI•C. Eleverne blev indledningsvist inddelt i fire strata (henholdsvis hf, hhx, htx og stx). Inden for hvert stratum blev der udtrukket 600 elever, og der blev gennemført interview med 205 elever i hvert stratum. Dataindsamlingen fandt sted i perioden 22.-30. juni 2006, dvs. umiddelbart op til ansøgningsfristen for Den Koordinerede Tilmelding.

Målet var at gennemføre 205 interview i hvert stratum, og interviewene blev indstillet da målet var opfyldt. Det er derfor ikke muligt at beregne en egentlig svarprocent. Men det kan oplyses at der har været kontakt til i alt 1105 respondenter hvoraf 826 deltog i et interview, mens 236 ikke ønskede at deltage. For de resterende var der tale om fx fejlnumre og bortrejste. Samlet set vurderer NIRAS Konsulenterne at der er tale om en meget tilfredsstillende deltagelse. Der er ved matematisk vægtning korrigeret for den skævhed som udvælgelsesmetoden genererer, idet de fire strata i undersøgelsespopulationen (afgangselever på henholdsvis hf, hhx, htx og stx) ikke er lige store. På den baggrund er totalerne repræsentative for den samlede gruppe af afgangselever på de gymnasiale uddannelser. Der er i parentes bemærket tilfælde i undersøgelsen hvor svargrupperne er forholdsvis små. Det betyder at svarene er behæftet med en større statistisk usikkerhed, men de er fortsat valide.

Undersøgelserne opfylder målet om at give et repræsentativt billede af hvilken vejledning elever i henholdsvis 9. og 10. klasse og på sidste år af en gymnasial uddannelse tilbydes, hvordan de bruger den, og hvordan de forskellige elever vurderer den vejledning som de modtager. Undersøgelsen indeholder mange interessante resultater, og den spiller en væsentlig rolle i forhold til at belyse evalueringens tema fordi den giver de unges oplevelser og vurderinger af vejledningen.

En detaljeret redegørelse for metoden i spørgeskemaundersøgelserne findes i NIRAS Konsulenternes rapport om undersøgelse: *Evaluering af vejledning om valg af uddannelse og erhverv – kvantitativ undersøgelse blandt elever i grundskolen og de gymnasiale uddannelser*. Rapporten findes på www.eva.dk sammen med det anvendte spørgeskema der i fællesskab blev udarbejdet af NIRAS Konsulenterne og EVA.

Fokusgruppe- og minigruppeinterview blandt vejledere om vejledningsportalen og uddannelses- og erhvervsvejlederuddannelsen

Formålet med undersøgelsen var at belyse vejledernes erfaringer med og vurderinger af vejlederuddannelsen, herunder brugen af uddannelsen i deres daglige arbejde. Undersøgelsen skulle også belyse hvordan vejlederne vurderer vejledningsportalen som arbejdsredskab, og hvordan de vurderer vejledningsportalen som redskab for de vejledningssøgende. Undersøgelsen er gennemført af DMA/Research i perioden april til juni 2006.

Undersøgelsen er gennemført som fokusgruppeinterview i Århus og to minigruppeinterview i København. I to af grupperne bestod deltagerne af vejledere på både UU-centre og studievalgscentre der havde taget mindst ét modul af vejlederuddannelsen. Den tredje gruppe fokuserede på vejledningsportalen. Deltagerne bestod her af vejledere på UU-centre der ikke var i gang med uddannelses- og erhvervsvejlederuddannelsen.

Undersøgelsen opfylder målet om at belyse vejledernes erfaringer med og vurderinger af uddannelses- og erhvervsvejlederuddannelsen og vejledningsportalen. Det dybere kvalitative billede som undersøgelsen giver af uddannelses- og erhvervsvejlederuddannelsen og vejledningsportalen, er et vigtigt bidrag til at belyse evalueringens tema.

En detaljeret redegørelse for metoden i undersøgelsen blandt vejledere findes i rapporten fra DMA/Research: *Evaluering af vejledning om valg af uddannelse og erhverv – fokusgruppe- og minigruppeinterview med vejledere*. Rapporten findes på www.eva.dk sammen med den anvendte spørgeguide der i fællesskab blev udarbejdet af DMA/Research og EVA.

Fokusgruppe- og enkeltinterview blandt de uddannelsesinstitutioner som UU-centre og studievalgscentre samarbejder med

Formålet med undersøgelsen var at belyse hvilke erfaringer de uddannelsesinstitutioner – som UU-centre og studievalgscentre samarbejder med – har, og hvordan de vurderer samarbejdet og den samlede vejledningsindsats i forhold til de unge. Undersøgelsen er gennemført af NIRAS Konsulenterne i perioden april til juni 2006.

Undersøgelsen er gennemført som fire fokusgruppeinterview med henholdsvis vejledere på produktionskoler, vejledere på erhvervsuddannelser og to grupper med vejledere på de gymnasiale uddannelser. Det ene fokusgruppeinterview der blev afholdt med vejledere på de gymnasiale uddannelser, fokuserede på samarbejdet med UU-centre. Det andet fokusgruppeinterview der blev afholdt med vejledere på de gymnasiale uddannelser, fokuserede på samarbejdet med studievalgscentre. Disse to fokusgruppeinterview blev suppleret af en række telefoninterview. Desuden er der gennemført seks personlige interview med lærere med ansvar for UEA-orienteringen i folkeskolen da NIRAS Konsulenterne ikke kunne rekruttere tilstrækkeligt mange folkeskolelærere til at gennemføre et fokusgruppeinterview.

Ved rekruttering af deltagere til interviewene blev der lagt vægt på at deltagerne skulle komme fra forskellige uddannelsesinstitutioner, og at der både var deltagere fra by og land. Desuden blev der lagt vægt på at deltagerne kom fra uddannelsesinstitutioner med forskellig størrelse, og at de samarbejdede med forskellige vejledningscentre. Samlet set er der på tværs af interviewene der blev holdt i Århus, Odense og København, en bred repræsentation af vejledere fra hele landet og fra forskellige uddannelsesinstitutioner.

Undersøgelsen opfylder målet om at belyse uddannelsesinstitutioners erfaringer med og vurderinger af samarbejdet med UU-centre og studievalgscentre og den samlede vejledningsindsats. Undersøgelsen er – sammen med de interview som evalueringsgruppen gennemførte med de interessenter som de selvevaluerende centre samarbejder med lokalt – et vigtigt bidrag til at belyse evalueringens tema. Evalueringens tema belyses grundigt både set i vejledningscentrenes perspektiv og set i perspektivet af de uddannelsesinstitutioner som vejledningscentrene samarbejder med.

En detaljeret redegørelse for metoden i undersøgelsen blandt de uddannelsesinstitutioner som UU-centre og studievalgscentre samarbejder med, findes i NIRAS Konsulenternes rapport: *Evaluering af vejledning om valg af uddannelse og erhverv – undersøgelse blandt interessenter til Ungdommens Uddannelsesvejledning og Studievalg*. Rapporten findes på www.eva.dk sammen med den anvendte spørgeguide der i fællesskab blev udarbejdet af NIRAS Konsulenterne og EVA.

Skriftlig redegørelse og møde med Undervisningsministeriet

Undervisningsministeriet udarbejdede en redegørelse i nogenlunde samme periode som vejledningscentrene selvevaluede, dvs. i perioden april til juni 2006. Undervisningsministeriets redegørelse tog udgangspunkt i en række spørgsmål der findes på www.eva.dk. I august 2006 deltog Undervisningsministeriet desuden i et møde med evalueringsgruppen for at drøfte den skriftlige redegørelse. Dermed er evalueringens tema også belyst fra Undervisningsministeriets synsvinkel, særligt de elementer af vejledningsreformen der varetages af ministeriet.

Møde med Schultz Information

Schultz Information der driver vejledningsportalen, deltog i et møde med evalueringsgruppen. Mødet fandt sted i august 2006. Formålet med mødet blev opfyldt idet det skulle belyse evalueringens tema fra den driftsansvarlige virksomheds synsvinkel.

Rapporter fra EVA

Danmarks Evalueringsinstitut offentliggør løbende evalueringsrapporter, undersøgelser, foldere mv. om emner der ligger inden for instituttets arbejdsfelt: evaluering og kvalitetsudvikling af undervisning og uddannelse på alle niveauer i uddannelsessystemet.

Instituttet gennemfører både projekter af egen drift og som indtægtsdækket virksomhed, dvs. hvor en rekvirent betaler EVA for at påtage sig opgaven.

Her finder du EVA's udgivelser

Alle EVA's udgivelser kan læses og downloades på instituttets hjemmeside, www.eva.dk. Trykte eksemplarer kan bestilles gennem din lokale boghandel eller ved at sende en e-mail til Nordisk Bog Center på adressen ekspedition@nbcas.dk med følgende oplysninger:

- Udgivelsens titel og ISBN
- Dit navn og adresse
- Evt. navnet på din institution og dens EAN.

Rapporter om rekvirerede projekter vil dog typisk ikke kunne købes i trykt form, men kun kunne hentes på EVA's hjemmeside.

Priser

En evalueringsrapport koster typisk 30 eller 40 kr. Hertil skal ved bestilling hos Nordisk Bog Center lægges et gebyr, mens bestillinger hos boghandleren er gebyrfri.

Aktuelle rapporter

EVA's seneste udgivelse på grundskoleområdet:

- *Læringsmiljøer i folkeskolen – Samspillet mellem læringssynet, de fysiske rammer, undervisningens tilrettelæggelse og evalueringskulturen*, september 2006, ISBN 87-7958-298-2

EVA's seneste udgivelse på ungdomsuddannelsesområdet:

- *Gymnasiernes tiltag for tosprogede elever*, oktober 2006, ISBN 87-7958-301-6

EVA's seneste udgivelse på det videregående uddannelsesområde:

- *Samspil mellem forskning og profession – udfordringer og muligheder*, november 2006, ISBN 87-7958-317-2

EVA's seneste udgivelse på voksen- og efteruddannelsesområdet:

- *CVU'ernes diplomuddannelser*, april 2006, ISBN 87-7958-276-1

EVA's seneste tværgående udgivelse:

- *Sammenhæng mellem produktions- og erhvervsskoler*, maj 2006, ISBN 87-7958-281-8